

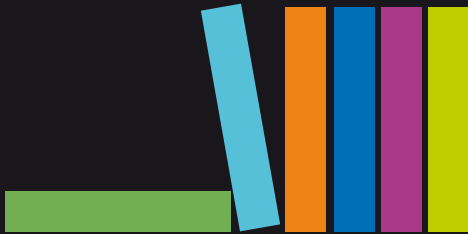
EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE
ETA IKERKETA SAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
UNIVERSIDADES E INVESTIGACIÓN

Haur hezkuntzarako,
lehen eta bigarren
hezkuntzarako eta
batxilergorako
dekretu currikularrak
Euskal Autonomia
Erkidegoan

5 **Sarrera**

8 **Dekretuaren atalak**

44 **I. Eranskina. Batxilergoko ikasgaiak mailatan banatzea**

- 44 • Gutxieneko ordutegia
- 45 • Erreferentzia ordutegia

46 **II. Eranskina. Hezkuntza gaitasun o rokorrak eta oinarrizko gaitasunak batxilergoan**

- 51 • Hezkuntza gaitasun orokorrak
- 52 • Oinarrizko gaitasunak
- 53 1.- Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna
- 57 2.- Ikasten ikasteko gaitasuna
- 58 3.- Matematikarako gaitasuna
- 60 4.- Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna
- 62 5.- Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna
- 64 6.- Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna
- 67 7.- Kultura humanistikoko eta artistikoko gaitasuna
- 69 8.- Norbere autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna
- 71 • Curriculuma gaitasunen arabera egitea

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

AMANKOMUNEKO IKASGAIK:

- 73 • Mundu Garaikiderako Zientziak
- 91 • Gorputz Hezkuntza
- 105 • Filosofia eta Herritartasuna
- 116 • Hizkuntzak: Euskara eta Literatura I eta II
 Gaztelania eta Literatura I eta II
 Azerriko Hizkuntza I eta II
- 192 • Espainiaren Historia
- 211 • Filosofaren Historia

MODALITATEKO IKASGAIAK

Arteen modalitatea. Arte plastikoaren, irudiaren eta diseinuaren bidea:

- 220 • Marrazketa Artistikoa I eta II
- 242 • Marrazketa Teknikoa I eta II
- 264 • Bolumena
- 280 • Adierazpen Grafiko-plastikoaren Teknikak
- 295 • Artearen Historia
- 313 • Diseinua
- 335 • Ikus entzunezkoen Kultura

Arteen modalitatea. Arte eszenikoaren, musikaren eta dantzaren bidea.

- 354 • Musika Azterketa I eta II
- 371 • Anatomia Aplikatua
- 386 • Arte Eszenikoak
- 398 • Musikaren Hizkuntza eta Praktika
- 411 • Musikaren eta Dantzaren Historia
- 424 • Literatura Unibertsala
- 439 • Ikus entzunezkoen Kultura

Zientzien eta teknologiaren modalitatea

- 457 • Biologia eta Geologia
- 478 • Marrazketa Teknikoa I eta II
- 500 • Fisika eta Kimika
- 522 • Matematika I eta II
- 551 • Industria Teknologia I eta II
- 568 • Biologia
- 589 • Lurraren eta Ingurumenaren Zientziak
- 609 • Elektroteknia
- 622 • Fisika
- 642 • Kimika

Giza eta gizarte zientzien modalitatea

- 664 • Enpresaren Ekonomia
- 689 • Ekonomia
- 713 • Geografia
- 727 • Grekoa I eta II
- 746 • Artearen Historia
- 765 • Mundu Garaikidearen Historia
- 783 • Latina I eta II
- 801 • Literatura Unibertsala
- 816 • Gizarte Zientziei Aplikatutako Matematika I eta II

843 **IV. Eranskina. Iragankorra eta azken xedapenak**

844 **V Eranskina. lehen eta bigarren mailako iraskagaien lehentasun-hurrenkera**

Haur hezkuntzarako,
lehen eta bigarren
hezkuntzarako eta
batxilergorako
dekretu currikularrak
Euskal Autonomia
Erkidegoan

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE
ETA IKERKETA SAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
UNIVERSIDADES E INVESTIGACIÓN

Sarrera

2009/10 ikasturtearen hasieran irakasle guztiei bidali nien gutunean azaldu nuen, Haur Hezkuntzako, Lehen Hezkuntzako, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eta Batxilergoko curriculumak arautzen zituzten dekretuak aldatzeari ekin zaio. Dekretu berriek zenbait aldaketa dakartzate aurreko legealdian onartutako dekretuekiko. Hala, curriculumen zorrotasun kontzeptuala nabarmen areagotzea da aldaketen helburua, curriculumak are tresna baliagarriagoak izan daitezen irakasleentzat.

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak, curriculum hauen bidez, ziurtatu nahi du curriculum horiek oinarrizko gutxieneko irakaskuntzekin bat etortzea; horrez gain, elebitasun integratzaile bat erraztu nahi da, azaroaren 24ko 10/1982 Legeak, Euskararen erabilera normalizatzeko oinarrizkoak, xedatutakoari eta otsailaren 19ko 1/1993ko Legeak, Euskal Eskola Publikoari buruzkoak, xedatutakoari jarraiki. Lege horietan, hain zuzen, familien aukeratzeko askatasuna oinarri hartuta, beharrezkotzat jotzen da bi hizkuntza ofzialak ikastea.

Euskara, Euskal Herriko berezko hizkuntza, eta gaztelania ofzialak dira Euskadin, eta horregatik herritar guztiek dute hizkuntza biok ezagutu eta erabiltzeko eskubidea. Euskararen kasuan, irakaskuntza ezinbesteko ardatza izan da euskararen ezagutza zabaltzeko, eta halaxe izaten jarraitu behar du. Hortaz, euskarak lehentasuna izan beharko du hezkuntzan; izan ere, hizkuntza ofzial horren ezagutza urriagoa da curriculumetan jasotako helburuetarako. Lehentasun hori bat etorriko da Euskararen Aholku Batzordearen Euskara 21 txostenak ematen dituen gomendioekin.

Euskal Herria terminoa erabiltzeko modua ere aldatu da. XVI. mendean geroztik, termino hori euskal literaturaren historiako zenbait testutan funkatuta dago -eta testu horietatik gizartean erabiltzera pasatu da-, hizkuntza- eta kultura-kontzeptu bat izendatzeko, baina ez lurralde-izatea edo izate politiko-administratiboa; kontzeptu hori, ostera, Euskal Autonomia

Erkidego edo Euskadi terminoek jasotzen dute, Euskal Herriaren Autonomia Estatutuaren edukiaren arabera.

Hezkuntza gazteak bizikidetzan tolerantan eta demokratiko batean trebatu daitezkeen gunea da. Hori dela eta, egin diren curriculumek giza eskubideen balioak aldarrikatzen dituzte, beren eskubide eta betebeharez kontziente diren herritarrak prestatzeko, indarkeria deslegitimatuzko eta biktimekiko enpatia sustatzeko. Berriaz nabarmendu nahi izan da, baita ere, hezkuntzak balio etiko eta demokratikoen transmisioan duen garrantzia, erakundeekiko, zuzenbide-estatuarekiko eta herriaren nahiaren fruitu den ordenamendu juridikoarekiko estimua sustatzeaz gain.

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak, jakitun delarik hezkuntza aurrerapenerako eta etorkizuna bermatzeko tresna dela, kalitateko irakaskuntza baten aldeko apustua egin nahi du, gure haur eta gazteek XXI. mendeko gizartean beharrezkoak diren ezagutza, abilezia eta balioak eskura ditzaten.

Horretarako, aurkezten diren curriculumek alderdi hauek barne hartzen dituzte:

- Errealitatea ulertzeko eta eraldatzeko ezagutzak, kultura eta gaitasun kritikoa duten herritar bilakatuko dituztenak eta profesional bikainak izatea ahalbidetuko dituztenak.
- Mundura ireki eta beste pertsona batzuekin elkarlanean aritzeko gaitasunak, informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak erabiliz.
- Elkarrekin euskal gizarte demokratiko, tolerantan eta solidario bat eraikitzeko baloreak.

Azken batean, curriculum berriak hau lortzeko erreferente gisa eratu dira: herritar bakoitzak eskuratzea bere ahalmena eta talentua kontuan hartuta gara ditzakeen prestakuntza eta ezagutzak, edozein direla ere bere sexua, sinesmenak, jatorria eta baliabide ekonomikoak.

Curriculum berriak edizio integratu eta osatu baten barruan aurkezten ditugu. Edizio honetan, curriculumei buruz kontsulta egitea errazagoa da, eta irakasleek eta Hezkuntzarekin konprometituta daudenek beren lana antola dezakete eta beren lanaren garapenerako erreferentzia argi eta egonkor izan dezakete, eduki horiek indarrean daudenak direlako ziurtasun juridikoa izanda.

Espero dut Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak denbora-tarte laburrean egindako ahalegin hau finkatu ahal izatea, profesionalen artean eta

gizartean onarpen handia izango duten curriculumak (Haur Hezkuntzakoak, Lehen Hezkuntzakoak, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzakoak eta Batxilergokoak) ezarrita. Izan ere, curriculum horiei esker, heztearen zereginean inplikaturako guztiek erreferentzia argiak eta egonkorak eduki ahal izango dituzte, beren lana burutu ahal izateko.

Vitoria-Gasteiz, 2010eko ekaina

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketako sailburua
Isabel Celaá Diéguez

Dekretuaren atalak

DEKRETUAREN testu moldatua Batxilergoko curriculuma ezarri eta Euskal Autonomia Erkidegoan jartzen dauena.

Hezkuntzari buruzko maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoak xedatzen duenez, autonomia-erkidego bakoitzak ezarri behar du bere irakaskuntza arautuen curriculuma. Euskal Autonomia Erkidegoko Estatutuak Euskal Autonomia Erkidegoari esleitzen dio irakaskuntzari dagokion guztiaren gaineko eskumena, hau da, mailak eta graduak, modalitateak eta espezialitateak. Eskumen horretaz baliatuz, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak onartu egin zuen Euskal Autonomia Erkidegorako Batxilergoaren curriculuma, eta otsailaren 3ko 23/2009 Dekretua argitaratu zuen, Batxilergoko curriculuma sortu eta Euskal Autonomia Erkidegoan ezartzekoa (otsailaren 27ko EHAA).

Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailari beharrezkoa iruditu zaio otsailaren 27ko 23/2009 Dekretua aldatzea, koherentzia egon dadin oinarrizko izaerarekin fnkatutako gutxieneko irakaskuntzen eta dekretu horren artean eta, halaber, elebitasun integratzaile bat egon dadin, Euskararen Normalizazioari buruzko 10/1982 Oinarrizko Legearen arabera (azaroaren 24koa), eta Euskal Eskola Publikoari buruzko 1/1993 Legearen arabera (otsailaren 19koa). Bi lege horietan fnkatzen da bi hizkuntza ofzialak ikasi beharra, familien aukera-askatasuna errespetatuz.

Euskara, Euskal Herriko berezko hizkuntza, eta gaztelania ofzialak dira Euskadin, eta horregatik herritar guztiek dute hizkuntza biok ezagutu eta erabiltzeko eskubidea. Euskararen kasuan, irakaskuntza funtsezko ardatza izan da bere ezagutza zabaltzeko, eta ardatz izaten jarraitu behar du. Hortaz, euskarak lehentasuna izan beharko du hezkuntzan; izan ere, hizkuntza ofzial horren ezagutza urriagoa da dekretu honetan jasotako

helburuetarako. Lehentasun hori bat etorriko da Euskararen Aholku Batzordearen Euskara 21 txostenak ematen dituen gomendioekin.

Euskal Herria terminoa erabiltzeko modua ere aldatu da. XVI. mendeaz geroztik, termino hori euskal literaturaren historiako zenbait testutan finkatuta dago- eta testu horietatik gizartean erabiltzera pasatu da-, hizkuntza- eta kultura-kontzeptu bat izendatzeko, baina ez lurralde-izatea edo izate politiko-administratiboa; kontzeptu hori, ostera, Euskal Autonomia Erkidego edo Euskadi terminoek jasotzen dute, Euskal Herriaren Autonomia Estatutuaren edukiaren arabera.

Azkenik aldaketa batzuk sartu dira Auzitegi Gorenaren epaiaren ondorioz: ezeztatu egiten da azaroaren 2ko 1467/2007 Errege Dekretuaren 14. artikulua 2. idatz-zatia, eta horrek eragina du otsailaren 3ko 23/2009 Dekretuaren 24.2 artikuluan.

Horrenbestez, dagokion txostenak igorri ondoren eta Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoarekin bat etorritik, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburuak proposaturik eta Gobernu Kontseiluak 2010eko apirilaren 20an egindako bilkuran eztabaidatu eta onetsi ondoren, hauxe

Euskal Autonomia Erkidegoko Estatutuak Autonomia Erkidegoari esleitzen dio irakaskuntzari dagokion guztiaren gaineko eskumena, hau da, mailak eta graduak, modalitateak eta espezialitateak. Eskumen hori erabiliz, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailari dagokio Batxilergoko curriculumaz ezartzea; curriculum horren zati dira Batxilergoaren egitura ezari eta gutxiengo irakaskuntzak finkatzeari buruzko azaroaren 2ko 1467/2007 Errege Dekretuan finkatzen diren gutxiengo irakaskuntzak.

Ikastetxeetako elkartetaldeak, gurasoak eta irakasleak, Batxilergoari buruzko proposamenak eginez lagundu dute, eta azkenean Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak aurkezten duen Dekretuan bat egin dute, batxilergoaren curriculumari eta irakaskuntza horien antolamenduari buruzko oinarriko alderdiak arautzeko helburua duen lankidetzaren ondorio gisa.

Batxilergoaren helburuak hauek dira: ikasleei prestakuntza ematea, adimenez eta gizabidez heltzen laguntzea, eta ezagutzak eta trebetasunak

ematea, horien bitartez, garapen pertsonal eta sozialean aurrera egiteko eta bizitza aktiboan eta goi-mailako hezkuntzan sartzeko modua izan dezaten.

Batxilergoko ikasketak derrigorrezko Oinarrizko Irakaskuntzaren eta Goi Mailako Irakaskuntzaren artean kokatzen dira. Izaera propedeutiko nabarmena duen etapa da, etorkizuneko unibertsitateko ikasketa edo goi-mailako lanbide-heziketarako prestatzeko; beraz, ikasleak beren lan-etorkizunean eragiten duten erabakiak hartzen hasten dira. Hori dela-eta, unibertsitate-mailen eta lanbide-heziketako familien adarrekin bat datorren Batxilergoko modalitatea aukeratzen laguntzen duen orientazio profesional egokiaren beharra ezartzen da, gaitasun handiko lanbidean hasi aurretik.

Batxilergoak, DBHren ondoren hasten denak, bi ikasturteko iraupena du eta hiru modalitateetan egituratzen da, hiru ikasgai-multzotan: ikasgai-multzo orokorra, denentzako derrigorrezkoa dena eta ikasle guztien prestakuntza orokorbateratua bermatzen duena; modalitate bakoitzaren ikasgai zehazten multzoa, ikasleek beren gaitasun eta interesekin bat etorritik espezializazioa hastea ahalbidetzen duena, ez bakarrik modalitate ezberdinak egoteagatik baizik eta, aukeratutako modalitatearen barruan dauden eta posibleak diren aukerengatik; azkenik, aukerako ikasgaien multzoa, ikasleek horien artean askoz askeago aukera dezakete.

Batxilergoko modalitateak goi-mailako hezkuntza (unibertsitatekoa zein unibertsitateaz kanpokoa) osatzen duten jakintza eta irakaskuntzaren eremu zabalak kontuan hartuz antolatzen dira.

Aukerako ikasgaiek ikasleek beren prestakuntza unibertsitate-mailetakoa adarrekin zuzenean loturiko gaitasunak zabalduz eta indartuz osatu ahal izateko eta goi-mailako ikasketak arrakastaz jarraitzeko gaitasuna ematen dien ikasteko metodologiak barneratzeko balio dute.

Hala, ezartzen den Batxilergoa ikasgai orokorren bidez prestakuntza orokorrean oinarrizko unitatea mantentzen duen hezkuntza-etapa da, titulu bakarra lortzean amaitzen da, aniztasun-maila nabarmena du hezkuntza-ibilbidea ikasle bakoitzaren ezaugarrietara egokituz, unibertsitatea,

lanbide-heziketako edo arte-irakaskuntzako goi-mailako zikloak bezalako ondorengo ikasketetarako prestakuntza zehatza eman eta lan-munduan sartzea ahalbidetzen du. Horren ildotik, ikasleen orientazio akademiko eta profesionala indartuko du, baita Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza eta goi-mailako ikasketak irakasten dituzten ikastetxeekin lankidetzara eta koordinazioa ere.

Batxilergoaren helburuak etapa osorako zehazten dira. Gai bakoitzean gaitasunen, edukien eta ebaluatzeko irizpideen arloko helburuak deskribatzen dira, baita gaitasunen garapenerako gai bakoitzak egiten duen ekarpena ere.

Batxilergoan gaitasunen garapena estu lotuta dago gaitasun horien erabilera-eremuetara. Derrigorrezko hezkuntza amaitu ondoren, lantzen diren gaitasunak aukeratzeko pertsona eta gizarte arloko gaitasunek lehentasuna izan duten hezkuntza alegia, Batxilergoa, irakaskuntzei lehentasuna eman eta horiek sustatu behar diren etapa da; irakaskuntza horiek ikasleak laneratzeko eta lanbideratzeko prestatzen dituzten ondorengo ikasketak lortzeko beharrezkoak diren gaitasunetan eragiten dute bereziki, hezkuntzako edozein curriculum-proposamenek duten arlo pertsonalak eta sozialak ahaztu gabe.

Batxilergoko ikasleek lortu behar dituzten gaitasunek pertsona moduan garatzen, biztanle aktiboak izaten, helduaroa hasten eta bizitza osoko irakaskuntza garatzen laguntzen dute. Bizitzan zehar irakaskuntza sustatzeak ikasle bakoitzak prestakuntza osoa lortu behar izatea dakar; prestakuntza horrek ikasleari ikasten jarraitzeko eta ikasketak eta prestakuntza lan-jarduerarekin eta beste jarduera batzuekin bateratu ahal izateko aukera ematen dio.

Elebitasunari, eleaniztasunari eta ikastetxearen hizkuntza-proiektuari buruzko artikulak hizkuntzen Europako Erreferentzia Markoaren eremuan jasotzen dira, hala, Europar Batasuneko hizkuntza-politikaren eta ikastetxeen hizkuntza-proiektuen arteko oreka lortzeko, Euskararen erabilera normalizatzeko azaroaren 24ko oinarriko 10/1982 Legean eta Euskal Eskola Publikoari buruzko otsailaren 19ko 1/1993 Legean ezarritakoa errespetatuz.

Ikastetxe bakoitzaren hizkuntza-proiektuak Hezkuntza Proiektuan jasotako hezkuntza-prozesuko hizkuntzak erabiltzeko eta irakasteko irizpideak garatuko ditu eta Curriculum Proiektuan hizkuntzen trataera zehaztuko du.

Lortu nahi den helburua eleaniztasun-testuinguru bateko premiei erantzuten dien eremua sortzea da, errealitate soziolinguistikoarekin eta soziokulturalarekin bat datorrena, ikasleek bi hizkuntza ofzialen nagusitasun aurreratua eta atzerriko hizkuntza baten edo biren behar besteko nagusitasuna lordezaten. Ikastetxeek erabiltzeko hizkuntza bezala hizkuntza ezberdinen erabilera handitu ahal izango dute, ebaluazioetan lortzen diren emaitzen eta bere inguruko ezaugarri soziolinguistikoen arabera.

Atzerriko hizkuntzek ikastetxeek beren proiektuetan zehazten duten lekua hartuko dute, betiere proiektuek hizkuntza ofzioletarako aurreikusitako gaitasun-mailak lortzen direla bermatuz.

Dekretu honetan Batxilergoko ikasgai ezberdinetarako eskolako ordutegia, sartzeko betekizunak, ikaskuntza-prozesuen ebaluazioa eta promozioko eta ikasleen titulazioko baldintzak arautzen dira. Halaber, etapa honetako ebaluazio-agirien oinarriko elementuak ezartzen dira, baita ikasleen mugikortasuna bermatzeko beharrezkoak diren ebaluazio-prozesutik eratorritako betekizun formalak ere.

Halaber, irakaskuntza horiek helduetara moldatzeko beharra ikusten da, baita adimen-gaitasun handia edo heziketa berezia behar duten ikasleetara. Hezkuntza inklusiboa, zuzentasuna, elkartasuna eta aukeraberdintasuna bezalako baloreetan oinarritutakoa indartzen da, baita ikasleen aniztasunaren arreta eta ikasteko zailtasunen trataera ere.

I. eranskinean guztientzako ikasgaien taula agertzen da, modalitatekoena eta aukerakoena eta horietako bakoitzari eskaini beharreko gutxieneko orduak, baita erreferentziako orduen banaketa, orain arte indarrean izan dena kontuan hartuz.

Ikastetxeek curriculuma zehaztean eginkizun aktiboa betetzen dute, izan ere, dekretu honetan ezarritako curriculuma garatzea eta, hala denean,

osatzea dagokie. Hori ikastetxeei esleitutako pedagogi-autonomia, antolaketa eta kudeaketaren printzipioaren bidez lortzen da, curriculum baliodun bitartekoa izan dadin ikastetxe bakoitzaren hezkuntzaren errealitateari eta ezaugarriei erantzuna emateko.

II eranskinak Batxilergoko hezkuntza-gaitasun orokorrak eta oinarrizkoak deskribatzen ditu.

Batxilergoko hezkuntza-gaitasun orokorrak zuzenean daude lotuta deskribatutako Oinarrizko Hezkuntzako gaitasunekin, izan ere, bizitza osorako oinarrizkoa zein iraunkorra den heziketa osorako erreferentziako ardatz nagusiak dira, hezkuntza-testuinguru guztietan ikasten direnak, formalak nahiz informalak izan.

Oinarrizko Hezkuntzazehaztutako oinarrizko zortzi gaitasunak Batxilergoan ere baliodunak dira. Batxilergoko gaitasun horien ezaugarria honakoa da: hezkuntza-ibilbidea prestatzen duten modalitate, bide, modalitateko eta aukerako ikasgaien arabera ikasleek gaitasun horietan lortzen duten espezializazio eta sakontze-maila handia.

Ikastetxeek Dekretu honetako III. eranskinean agertzen diren gutxiengo elementuak kontuan hartuta egingo dute curriculumaren proiektua, curriculumak beren inguruabarretara egokituz. Irakasleek aipatu proiektuan jasotzen diren programazioetara egokituko dute beren irakaskuntza, eta ikasleen ikaskuntzaren, bakoitzak bere programazioaren eta beren irakaslanaren ebaluazioa egingo dute.

Horrenbestez, kasuan kasuko derrigorrezko txostenak igorri eta Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoarekin bat etorritik, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburuak proposaturik eta Gobernu Kontseiluak 2009ko otsailaren 3an egindako bilkuran eztabaidatu eta onetsi ondoren, hauxe

XEDATU DUT

I. KAPITULUA

XEDAPEN OROKORRAK

1. artikulua.- Xedea, aplikazio-eremua eta ezarpena.

- 1.- Dekretu honek Euskal Autonomia Erkidegoko Batxilergoari dagokion curriculuma ezartzen du eta, kasuan kasuko gutxiengo irakaskuntzak ezartzen dituen oinarriko araudian ezarritakoaren kaltetan izan gabe, curriculumaren ezarpena zehazten du.
- 2.- Batxilergoko lehenengo ikasturteko irakaskuntzak 2008/2009 ikasturtean hasiko dira ematen ikastetxe guztietan eta bigarren mailari dagozkionak 2009/2010 ikasturtean.

2. artikulua.- Batxilergoaren antolamendurako arau orokorrak.

- 1.- Batxilergoa derrigorrezko bigarren hezkuntzaren ondorengoaren zati da eta bi mailatan banatzen da. Hainbat modalitate ditu, modu malguan antolatzen da eta, hala balegokio, modalitate bakoitzaren barruan hainbat bidetan, ikasleak bere helburu eta interesen arabera prestakuntza espezializatua jaso ahal izan dezan edo, amaitutakoan, bizitza aktiboan hasteko aukera izan dezan.

Erregimen arruntean, ikaslea Batxilergoa ikasten egon ahal izango da lau urtez, ondoz ondokoak edo ez.

- 2.- Batxilergoan Guztientzako gaiak, Modalitatekoak eta Aukerako gaiak daude.
- 3.- Batxilergoko modalitate ezberdinen egituraren helburua ikasleak espezializatzea ahalbidetzea da, ikasleen interesen eta etorkizunean ondorengo ikasketak eta laneko bizitza hastearen arabera.
- 4.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak urrutiko Batxilergoko irakaskuntzen eskaintza egingo du, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiliz.

- 5.- Batxilergoa derrigorrezko bigarren hezkuntzarekin eta goi-mailako hezkuntzarekin koordinatuko da, ikasleen trantsizio egokia bermatu eta hezkuntza-prozesuaren jarraipena errazteko.

3. artikulua.- Sarrera.

- 1.- Derrigorrezko bigarren hezkuntzako graduatu-titulua dutenek egin ahal izango dituzte Batxilergoko ikasketak.
- 2.- Hezkuntzari buruzko maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoaren 44.1 eta 65.1 artikuluek aipatzen duten teknikari-tituluak dituztenek Batxilergoko modalitate guztietarako sarrera zuzena izango dute.
- 3.- Hezkuntzari buruzko maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoaren 53.2 artikuluan jasotzen denari jarraiki, Arte Plastikoetako eta Diseinuko teknikari-tituluak dituztenek Batxilergora sartzeko aukera izango dute.

4. artikulua.- Batxilergoaren helburua.

Helburuak honakoak dira:

- 1.- Ikasleei prestakuntza osoa, adimen- eta giza-heldutasuna, eginkizun sozialak garatzea eta bizitza aktiboan erantzukizunez eta gaitasuna izanik sartzea ahalbidetzen dien ezagutza eta trebetasunak ematea.
- 2.- Ikasleak gizabanako, gizarteko biztanle aktibo bezala eta natura zaintzearekin eta garapen iraunkorarekin konpromisoa izateko helduen bizitzari ekiteko gai izateko prestatzea.
- 3.- Ikasleak Batxilergoarekin loturiko euskal kulturaren eta kultura unibertsalaren oinarritzko gaitasunak lortzeko gaitzea, eta goi-mailako ikasketak egiteko prestatzea.
- 4.- Ikasleak sentibilizatu eta gaitzea bizitza osoko ikaskuntza iraunkorra garatzeko gai izateko.

II. KAPITULUA

BATXILERGOKO GAITASUNAK, HELBURUAK ETA ANTOLAKETA

5. artikulua.- Batxilergoko gaitasunak.

1.- Batxilergoko gaitasuntzat ulertzen da, Batxilergoko ikasgai orokorrak, modalitatekoak eta aukerakoak ikasten dituzten ikasleek bereganatzen dituzten ezagutzen, trebetasunen eta abilezien, gaitasunen eta testuingurura egokitutako baloreen konbinazio integratua.

Batxilergoko gaitasunak hezkuntza-gaitasun orokorrak eta oinarrizkoak kontuan izanda zehazten dira.

II. Eranskinean ikasleek Batxilergoa amaitzean lortu behar dituzten gaitasunak azaltzen dira.

2.- Hezkuntza-gaitasun orokorrak Batxilergoko ikasgai guztietarako berdinak dira; honakoak dira:

- a) Erantzukizunez bizitzen ikasi.
- b) Ikasten eta pentsatzen ikasi.
- c) Komunikatzen ikasi.
- d) Elkarrekin bizitzen ikasi.
- e) Pertsona bezala garatzen ikasi.
- f) Egiten eta gauzei ekiten ikasi.

3.- Batxilergoko oinarrizko gaitasunak maila ezberdinetan lortzen dira ikasle bakoitzaren curriculum-ibilbidearen arabera; honakoak dira:

- a) Zientzia, teknologia eta osasun-kulturarako gaitasuna.
- b) Ikasten ikasteko gaitasuna.
- c) Matematikarako gaitasuna.
- d) Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.
- e) Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.
- f) Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.
- g) Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.
- h) Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.

4.- b), e), f) eta h) gaitasunak Batxilergoko modalitate guztien zeharreko oinarrizko gaitasunak dira eta gai guztietan garatzen dira; a), c), g) gaitasunak diziplina arteko oinarrizko gaitasunak dira eta gaitasun horiekin loturiko modalitateko eta aukerako gaien bidez garatzen dira batez ere, baina ez soil-soilik. Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna zeharreko zein diziplina artekotzat hartzen da.

6. artikulua.- Batxilergoaren helburuak.

Batxilergoaren helburuak honen jomugak oinarri hartuta zehazten dira eta ikasleei honakoak egiteko gaitasuna garatzen laguntzen die:

1.- Zeharkako oinarrizko gaitasunei dagokienez:

- a) Irakurtzeko, ikasteko eta diziplinarako ohiturak bermatzea ikaskuntza eraginkortasunez aprobetxatzeko beharrezko baldintza bezala eta garapen pertsonalerako bitarteko bezala.
- b) Idatziz zein ahoz, euskara eta gaztelania menderatzea biztanle heldu baten komunikazio egoeretan modu eraginkorrean komunikatzeko.
- c) Idatziz zein ahoz, jarioetasunez eta zuzentasunez, atzerriko hizkuntza bat edo gehiago erabiltzea komunikazio-egoera praktikoetan parte hartzeko.
- d) Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak gaitasunez, kritikoki eta erantzukizunez erabiltzea informazioa jaso, tratatu eta komunikatzeko.
- e) Herritartasun demokratikoz jardutea ikuspegi orokor batetik eta kontzientzia zibiko arduratsua lortzea, Espainiako Konstituzioaren, Euskal Autonomia Estatuaren eta giza eskubideen balioetan oinarritua, iraunkortasunari mesede egiten dion gizarte zuzen eta bidezkoa eraikitzeko erantzukizuna sustatzeko.
- f) Gizonen eta emakumeen eskubide eta aukeren berdintasun eraginkorra sustatzea, dauden aldeak aztertu eta modu kritikoan

baloratzea, ezgaitasunen batduten pertsonen benetako berdintasuna eta diskriminaziorik eza bultzatzeko.

- g) Bide-segurtasunean errespetatzeko eta prebenitzeko jarrerak garatzea, dimentsio etikoak, ekonomikoak, gizartekoak eta pertsonalak kontuan hartuz jarrera zuzena eta erantzulea sustatzeko.
- h) Heldutasun pertsonala eta soziala sendotzea modu arduratsu eta autonomoan jokatzuz eta kritikoki garatuz, gatazka pertsonalak, familiakoak eta gizartekoak aurreikusi eta bakean konpontzeko.
- i) Gauzei ekiteko izaera finkatzea sormena, malgutasuna, inizatiba, taldeko lana, norberaganako konfiantza eta sen kritikoaren bidez, lanbideko etorkizunari loturiko jarduera eta ekimenak burutzeko.
- j) Arterako eta literaturarako sentsibilitatea garatzea, bai eta irizpide estetikoak ere, prestakuntza-iturri eta kultura-aitxor gisa.
- k) Nork bere kabuz heziketa fisikoa eta kirola erabiltzea garapen pertsonala eta gizarteratzea hobetzeko eta ohitura osasungarriak sustatzeko.

2.- Diziplina arteko gaitasunei dagokienez, ikasleek Batxilergoko modalitate bakoitzeko oinarrizko ezagutzak izango dituzte modu autonomo eta kritikoan, aukeratu duten modalitateko oinarrizko abilezia menderatzeko.

- Arteak modalitatea:

Modalitate honetako oinarrizko gaitasunak, goi-mailako ikasketa profesionalek eta unibertsitate-mailako Arte eta Giza Zientzien adarrera bideratuta daudenak honakoak dira:

- a) Artearen eta kulturaren errealitate eta ekoizpen ezberdinak ulertu eta baloratzea, eta begiko kulturaren eta artearen baliabideak, euskarriak, ikusmoldeak eta planteamenduak erabiltzea norberaren gaitasun estetikoak eta sortzaileak eta bizitza kulturalean parte hartzeko interesa lantzeko.

- b) Musikaren eta dantzaren trebetasun eta gaitasun artistikoak garatzea, alderdi praktikoari zein kulturalari dagokionez, musika eta dantza ulertu, adierazi eta gozatzeko prestakuntza zehatza ahalbidetzen dutenak, baita etorkizunean ibilbide artistiko profesionalak aukeratzeko edo praktika artistikoa proiektu pertsonalaren zati egiteko beharrezkoak diren lan-ohiturak ere.
- c) Arte eszenikoei datzekien askotariko teknika eta trebetasunak erabiliz pentsamenduak, emozioak, sentimenduak eta ideiak, norberarenak edo besteenak adierazi, komunikatu eta interpretatzen ikastea era honetako artearen teoria eta prozesuen ezagutza izan eta sakontzeko, baita arte-kreazioak eszenan jarri eta ekoizteko.

● Zientziak eta Teknologia modalitatea:

Modalitate honetako oinarrizko gaitasunak goi-mailako ikasketa profesionalek eta unibertsitate-mailako Zientziak, Osasun Zientziak eta Ingeniaritza eta Arkitektura adarretara bideratuta daudenak honakoak dira:

- a) Oinarrizko ezagutza zientifiko eta teknologikoak izatea, galderak modu argi eta zehatzean formulatuz eta erantzun-metodoa aplikatuz arazoak konpondu eta premiak, norberarenak edo taldekoak, gogobetetzea ahalbidetzen duen beharrezko kultura zientifiko lortzeko.
- b) Ikerketaren eta metodo zientifikoaren oinarrizko elementuak ulertzea, horiei loturiko prozedurak praktikan jartzea, errealitatearen interpretazio eta esku-hartze onena egiteko tresna matematikoak erabiltzea, modu kritikoan ezagutzea eta balioestea zientziaren eta teknologiaren ekarpena bizi-baldintzak aldatzeko, eta ingurumenarekiko sentsibilitatea eta errespetua sendotzea.

● Giza eta Gizarte Zientziak modalitatea:

Modalitate honetako oinarrizko gaitasunak goi-mailako ikasketa profesionalek eta unibertsitate-mailako Arte eta Gizarte eta Lege Zientzien adarretara bideratuta daudenak honakoak dira:

- a) Sentsibiltate artistikoa eta literarioa garatzea, baita irizpide estetikoaren, hausnarketa kritikoa eta erantzuteko tresnak erabiliz, kulturako adierazpenak ulertu, horietan parte hartu eta gozatzeko.
- b) Hizkuntza klasikoak, literatura- eta arte-obrak eta prozesu eta gertaera historiko garrantzitsuak ulertu eta baloratzea.
- c) Gizartearen oinarrizko arazo ekonomikoak identifikatu eta gizartearen garrantzi berezia duten fenomenoaren azterketan tresna matematikoak aplikatzea.
- d) Mundu garaikidearen errealitatea, ideiak eta pentsamenduak, bere aurrekari historikoak eta bilakaeraren faktore nagusiak kritikoki interpretatu eta baloratzea gizarte-ingurunearen garapenean eta hobekuntzan modu solidarioan parte hartzeko.

7. artikulua.- Egitura.

1.- Honakoak izango dira Batxilergoko modalitateak:

a) Arteak.

b) Zientziak eta Teknologia.

c) Giza eta Gizarte Zientziak.

2.- Arteak modalitateak aipatutako bi bide izango ditu; horietako bat arte plastikoak, diseinua eta irudia eta bestea, arte eszenikoak, musika eta dantza.

3.- Zientziak eta Teknologia eta Giza eta Gizarte Zientziak modalitateek egitura bakarra izango dute. Hala ere, modalitate horietako bakoitzaren barruan gaien blokeak antolatu ahal izango dira, bi ikasturteetan bloke bakoitzeko gehienez hiru ikasgai finkatuz kasuan kasuko modalitatea eratzen dutenen artean aukeratuta.

4.- Edonola ere, ikasleek ikasten ari diren modalitateko ikasgai guztien artean aukeratu ahal izango dute Horretarako, ikastetxeek ikasgai guztiak eskainiko dituzte eta, hala denean, bideak. Gai jakinak ikasi nahi dituzten ikasle-kopurua nahikoa ez denean bakarrik mugatu ahal izango da ikasleek gaiak aukeratzea, aurrez ezarritako irizpide objektiboen arabera. Ikastetxe bateko ikasgaien eskaintza antolaketako arrazoiak direla-eta mugatzen denean, ikasgaien bat umutiko hezkuntza-modalitatearen bitartez edo beste ikastetxe batzuetan ikasteko aukera erraztuko da.

5.- Arteak modalitateko bideen eskaintza ikastetxe berean antolaketako arrazoiak direla-eta mugatzen denean, aurreko idatz-zatian araututakoa aplikatuko da eskainitako bidea osatzen duten ikasgaietan.

6.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak beharrezko baldintzak jarriko ditu, Batxilergoaren lehenengo maila modalitate jakin batean egin duen ikasleak modalitate desberdin batean egin ahal izan dezan bigarren maila.

7.- I. eranskinak adierazten duen moduan, aurrezagutzak behar dituzten Batxilergoko ikasgaiak lehentasun-hurrenkera baten mende daude, eta haiekin lotutako aurreko ikasgaiak gainditu ondoren soilik ikasi ahal izango dira, edo, hala ez bada, ezagutzen maila egokia duela adierazteko berriazko froga gainditu ondoren.

8. artikulua.- Ikasgai Orokorrak.

1.- Batxilergoko ikasgai Orokorren helburua ikasleen prestakuntza orokorra sakontzea, adimen- eta giza-heldutasuna handitzea eta zeharrekoagoak diren eta ikasten jarraitzea hobetzen duten gaitasunak sakontzea da.

2.- Honakoak izango dira Batxilergoko ikasgai Orokorrak:

Lehenengo maila:

- Mundu garaikiderako zientziak.
- Gorputz-hezkuntza.
- Filosofia eta herritarrak.
- Euskara eta literatura I.
- Gaztelania eta literatura I.
- Aterriko hizkuntza I.

Bigarren maila:

- Filosofaren Historia.
- Espainiaren Historia.
- Euskara eta literatura II.
- Gaztelania eta literatura II.
- Aterriko hizkuntza II.

9. artikulua.- Modalitateko ikasgaiak.

1.- Batxilergoko Modalitateko ikasgaien helburua aukeratutako modalitateari loturiko prestakuntza zehatza ematea da, ezagutza zabaleko eremura bideratu, ezagutza horrekin lotura handiagoa duten gaitasunak garatu, ondorengo askotariko ikasketetarako prestatu eta lan esparru jakin batean hasten laguntzen duena.

- 2.- Ikasleek Batxilergoko bi ikasturteetan gutxienez Modalitateko sei ikasgai eman beharko dituzte eta horietako bost gutxienez aukeratutako modalitatekoak izan beharko dira.
- 3.- Beste ikasgai batzuen aldez aurretiko ezagutzak eskatzen dituzten ikasgaiak hauekin loturiko aldez aurretiko ikasgaiak eman edo behar diren ezagutzak egiaztatu ondoren bakarrik egin ahal izango dira.

10. artikulua.- Arteak modalitatea.

Honakoak dira arteak modalitateko ikasgaiak:

a) Arte plastikoak, irudia eta diseinua bidea:

Lehenengo ikasturtea:

- Marrazketa artistikoa I.
- Marrazketa teknikoa I.
- Bolumena.
- Adierazpen grafiko eta plastikoko teknikak.

Bigarren ikasturtea:

- Marrazketa artistikoa II.
- Marrazketa teknikoa II.
- Artearen historia.
- Diseinua.
- Ikus-entzunezko kultura.

b) Arte eszenikoak, musika eta dantza bidea.

Lehenengo ikasturtea:

- Análisi musikala I.
- Aplikatutako anatomia.
- Arte eszenikoak.
- Musika-hizkuntza eta -praktika.

Bigarren ikasturtea:

- Análisi musikala II.
- Musikaren eta dantzaren historia.
- Literatura unibertsala.
- Ikus-entzunezko kultura.

11. artikulua.- Zientziak eta Teknologia modalitatea

Honakoak dira Zientzia eta Teknologia modalitateko ikasgaiak:

Lehenengo ikasturtea:

- Biologia eta geologia.
- Marrazketa tekniko I.
- Fisika eta kimika.
- Matematika I.
- Industria-teknologia I.

Bigarren ikasturtea:

- Biologia.
- Lurraren eta ingurumenaren zientziak.
- Marrazketa tekniko II.
- Elektroteknia.
- Fisika.
- Matematika II.
- Kimika.
- Industria-teknologia II.

12. artikulua.- Giza eta Gizarte Zientziak modalitatea.

Honakoak dira Giza eta Gizarte Zientziak modalitateko ikasgaiak:

Lehenengo ikasturtea:

- Latina I
- Grekera I
- Gizarte zientziei aplikaturiko matematika I
- Ekonomia.
- Mundu garaikidearen historia.

Bigarren ikasturtea:

- Artearen historia.
- Latina II.
- Grekera II.
- Gizarte zientziei aplikaturiko matematika II.

- Literatura unibertsala.
- Enpresa-ekonomia.
- Geografia.

13. artikulua.- Aukerako ikasgaiak.

- 1.- Batxilergoko Aukerako ikasgaiak ikasleen prestakuntza osatzen laguntzen dute aukeratutako modalitatearen alderdiak sakonduz edo prestakuntza orokorraren ikusmoldeak zabalduz.
- 2.- Aukerako ikasgaiak Batxilergoko gaitasunak garatzen lagunduko dute proiektu, praktika eta banakakoak edo taldekoak diren lan monografikoak, ikerketa-lanak, diziplina artekoak edo antzekoak diren lanetan oinarritutako hezkuntza-metodologiak erabiliz eta, hala, ikasleak goi-mailako hezkuntzan eskatzen diren gaitasun metodologikoak lortzeko prestatuz.
- 3.- Ikastetxe guztiek aukerako ikasgaien eskaintza nahikoa egingo dute ikasleentzako aurreikusitako prestakuntza-ibilbideen arabera, horretarako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak ezartzen duenarekin bat etorrituz.
- 4.- Ikasleek ikasgai bat aukeratu behar dute lehenengo ikasturtean eta bigarrenean beste ikasgai bat, ikastetxeak eskaintzen dituen Aukerako ikasgaien artean, hartuta ez dituen bere Modalitateko ikasgaien artean eta ikastetxean ematen diren beste Modalitateko ikasgaien artean.
- 5.- Aukerako ikasgaien eskaintzak atzerriko bigarren hizkuntza bat, Euskal Herriko historia eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak izan beharko ditu.

14. artikulua.- Ordutegia.

- 1.- Batxilergoko bi ikasturteetako bakoitzean, astean 32 eskola-ordu gutxienez, emango dira.
- 2.- Ikastetxeek, pedagogi- eta antolaketa-autonomia baliatuz, ordubetekoak ez diren ordutegi-moduluak ezarri ahal izango dituzte, ikasleen asteko

eskola-orduen gutxiengo kopurua eta irakasleen lanaldia betetzea edonola ere errespetatuz.

- 3.- Eskola-antolamendua hobetzeko eta ikastetxeek beren ezaugarri zehatzei hezkuntza-, hizkuntza- eta curriculum-proiektuaren arabera erantzuteari mesede egiteko, ikastetxe bakoitzak ikasgai ezberdinetan banatuko ditu ordu horiek, l. eranskinean gutxienez adierazitako ordutegia errespetatuz. Aukera hori baliatzen ez duten ikastetxeek eranskin horretan erreferentzia gisa aipatutako ordutegia izango dute.
- 4.- Batxilergoko eskolako eguneko saioa goizekoa edo goizekoa eta arratsaldekoa izan daiteke.

15. artikulua.- Eskola-egutegia.

- 1.- Eskola-egutegia ikastetxe bakoitzak ezarriko du bere hezkuntza-proiektuaren arabera. Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak, oro har, erreferentzia gisa urtero eskola-egutegiaren eredia finkatzen du, 175 eskola-egunekoa.
- 2.- Ikasturtea ez da inolaz ere irailaren 1a baino lehen hasiko eta ez da ekainaren 30a baino geroago amaituko.

16. artikulua.- Ratioa.

- 1.- Batxilergoko talde bakoitzean gehienez 35 ikasle egongo dira.
- 2.- Unitate batzuetan kopuru hori gainditu ahal izango da hurrengo ikasturtera pasatu ez diren ikasleak maila berean geratu direlako edo berandu sartu diren ikasleei arreta emateko, baldin eta gehiago izateak aipatu ratioaren ehuneko hamarra gainditzen ez badu.

III. KAPITULUA CURRICULUMA

17. artikulua.- Curriculumuma.

- 1.- Dekretu honetan ezarritakoaren ondorioetarako, Batxilergoko curriculum gisa ulertzen dira ikasketa horietako gaitasunak, helburuak, edukiak, metodo pedagogikoak eta ebaluazio-irizpideak.
- 2.- Ikasgaien helburuak, edukiak eta ebaluazio-irizpideak III. eranskinean agertzen dira, bai eta gaitasunak lortzeko orduan ikasgai bakoitzak egiten duen ekarpena ere.

18. artikulua.- Oinarri pedagogikoak.

Proposamen pedagogikoak egitean, ikastetxeek honako printzipio pedagogikoak izango dituzte kontuan, beren hezkuntza-proiektuan ager daitezkeenez gain:

- 1.- Irakasteko eta ikasteko prozesuaren xedea gaitasunak lortzea izan behar da, planteatzen diren egoerak edo arazoak eraginkortasunez konpontzeko kontzeptuzko, prozedurazko eta jarrerazko edukiak modu bateratuan mobilizatuz.
- 2.- Lana proiektuen bidez eginez gero, erraztu egiten da gaitasun guztiak ikasleei helarazteko bidea eta baita ikasgaien arteko prozesuen diziplinartekotasuna ere.
- 3.- Batxilergoko hezkuntza-jarduerak beren kabuz ikastea, taldean lan egitea eta ikerketa-metodo egokiak aplikatzea erraztuko die ikasleei. Irakasleek, ikasleek didaktika departamendubatedo batzuek inplikatzeko dituzten ikerketa-lanak, lan monografikoak, diziplina artekoak eta antzeko lanak burutzea erraztuko dute.
- 4.- Batxilergoko ikasgaien programazio didaktikoetan irakasleek ikasgai bakoitzean aurreikusitako helburuak lortzeko garatuko dituzten estrategiak agertuko dira, bai eta irakurtzeko interesa eta ohitura eta

jendaurrean egoki adierazteko gaitasuna pizten duten jarduerak, eta informazio- eta komunikazio-teknologiaren erabilera ere.

- 5.- Irakasleen taldeko lanak beren taldeko ikasle bakoitzari arreta ematen dien irakasle-taldeko kide guztien koordinazioa bermatu behar du.

19. artikulua.- Ikastetxeen autonomia.

- 1.- Ikastetxeek pedagogi- eta antolaketa-autonomia izango dute beren funtzionatzeko ereduak garatzeko. Horretarako, didaktika-departamentuek Batxilergoko curriculumak garatu eta zehaztuko dute, arreta berezia jarri emakume eta gizonen berdintasunari.
- 2.- Hezkuntza-proiektuetan familiekin hezkuntza-konpromisoak sinatzeko eta ikasleen eskola-erabakia hobetzea ahalbidetzen duten beste neurri batzuk, komunitarioak eta ingurunearekin lotura dutenak hartzeko aukera aztertuko da. Halaber, konpromiso horiek burutu ahal izateko prozedura gehituko da.
- 3.- Didaktika-departamentuek dagozkien ikasgaien programazioak egingo dituzte, burutu daitezkeen aniztasunaren arretarako neurri ezberdinak gehituz. Edonola ere, ikasleen premiak eta ezaugarriak, edukien sekuentziazio koherentea eta Batxilergoko modalitatearen eta horiek ikasturteko ikasgaien multzoan modu koordinatuan integratzea kontuan hartuko dira, Batxilergoko oinarrizko gaitasunak lortzeko.
- 4.- Irakasleek aurrekoidatz-zatiak aipatzen dituen programazio didaktikoekin bat etorri garatuko du bere hezkuntza-jarduerak.
- 5.- Ikastetxeek, beren autonomia baliatuz, lan-planak, antolatze moduak ezarri, ikasleak multzokatu, eskola-ordutegia edo berrikuntza- eta ikerketa-proiektuak handitu ahal izango dituzte, familiei ekarpenak edo hezkuntza-administrazioarentzako eskakizunak inolaz ere ezarri gabe.

20. artikulua.- Elebitasuna eta eleaniztasuna.

- 1.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak neurri egokiak hartuko ditu hezkuntza-sistema elebiduna finkatzeko, Batxilergoa amaitzean Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofizialetan komunikatzeko gaitasuna indartzeko. Horretarako, ikastetxeek euskara eta gaztelania gehituko dute, bi hizkuntzetan ulertu, adierazi, hitz egin eta idazteko trebetasunetan benetako gaitasuna lortzeko, biak harremanetarako eta erabiltzeko hizkuntza gisa erabili ahal daitezten eremu pertsonal, sozial edo akademiko guztietan.
- 2.- Aurreko idatz-zatian aipatutako helburuak lortzeko, ikastetxe bakoitzak Dekretu honetan ezarritako curriculum-planteamenduak zehaztu eta bere inguruabarretara egokituko ditu, hizkuntza-proiektua kontuan izanik eta irakas-hizkuntza ezberdinak aintzat hartuz, era horretan elebitasuna ikasgai bakoitzaren curriculum-edukiak irakastearekin elkartzeko.
- 3.- Ikasleak elebitasunetik eleaniztunerantz joateko helburua lortzeko, ikastetxeek atzerriko hizkuntzak ikasi eta erabiltzeko indartze-neurriak ezarriko dituzte, bi hizkuntza ofizialetarako aurreikusitako gaitasun-maila bermatuz. Horretarako, atzerriko hizkuntza horietan eduki edo ikasgai batzuk eman ahal izango dituzte, zehazten diren baldintzetan.
- 4.- Batxilergoko ikasgaietako bat atzerriko hizkuntzan ematea erabakitzen duten ikastetxeek, hirutik bi ordura gutxitu ahal izango dute Atzerriko hizkuntza I eta IIko gutxienerako ordutegia.
- 5.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak proba homologatuak burutzea ahalbidetuko du, Batxilergoko ikasleek ikasitako hizkuntzen ezagutzaren ziurtagiri ofiziala lor dezaten, eta hizkuntzen ikasketetarako sarrera sustatuko du.

21. artikulua.- Aniztasunari erantzutea.

- 1.- Aniztasunari erantzuteko neurriak ikasleen hezkuntza-premia zehatzei erantzuteko eta curriculumean gehitutako gaitasunen gutxienerako maila

lortzeko daude bideratuta; horiek edonola ere helburuak lortu eta dagokien titulazioa lortzea ahalbidetuko dien bidea izan beharko dira.

- 2.- Aniztasunari arreta emateko neurriek ikasleen hezkuntza-premiei erantzun behar die ingurune normalizatu eta inklusiboan ikasteko beren interesak, motibazioak eta gaitasunak kontuan izanda.
- 3.- Ikastetxeek beharrezko antolaketa- eta curriculum-neurriak jarriko dituzte beren autonomia baliatuz; neurri horiek Batxilergoaren antolaketa malgua eta hezkuntza-premia bereziak eta adimen-gaitasun handia duten ikasleei arreta pertsonalizatua ematea ahalbidetuko dute.
- 4.- Ikastetxeek har ditzaketen neurrien artean, berezi hauek dira garrantzitsuak:
 - a) Bigarren mailara pasatu arren gainditu gabeko ikasgaiak dituzten ikasleentzako indartze-programak.
 - b) Hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleei curriculum-a egokitzea eta ikasgai jakinak salbuestea.

IV. KAPITULUA

EBALUAZIOA, PROMOZIOA ETA TITULAZIOA

22. artikulua.- Ebaluazioa.

- 1.- Ikaskuntzaren ebaluazioa jarraia eta ikasgai ezberdinen arabera berezia izango da, eta irakasleek burutuko dute, curriculumaren elementuak, ikasle bakoitzak ikasgai guztietan izan duen ikaskuntza-prozesuaren bilakaera eta ikasturtean zehar erakutsi duten heldutasuna eta eskola-eraketak kontuan izango dituzte, Batxilergoaren helburuei dagokienez.
- 2.- Irakasle-taldeak, irakasle-tutoreek koordinatuta eta ikasle bakoitzaren irakasleek osatuta, ikasgai guztietan izan duten bilakaera, Batxilergoaren

helburuei dagokienez heldutasun akademikoa eta etaparen amaieran ondorengo ikasketetan aurrerapenak egiteko aukerak baloratuko ditu.

- 3.- Ikasgai bakoitzeko irakasleak erabakiko du ikasturtea amaitzean ikasleek aurreikusitako gaitasunak lortu dituzten ala ez, oinarriko erreferentzia gisa ebaluazio-irizpideak hartuz.
- 4.- Irakasleek ikasleek ikasitakoa zein ikaskuntza-prozesuak eta beren irakaskuntza ebaluatuko dituzte.
- 5.- Ikasleek gainditu ez dituzten ikasgaien ezohiko proba bat egin ahal izango dute ikasturte bakoitzeko ekainaren 30a baino lehenago.

23. artikulua.- Promozioa.

- 1.- Lehenengo maila bukatzean, eta ebaluazio-prozesuaren ondorioz, irakasle-taldeak bigarren mailara pasatzeari buruzko erabakiak hartuko ditu.
- 2.- Bigarren mailara pasatuko dira ikasitako ikasgai guztiak gainditzen direnean edo gehienez bi ikasgaitan ebaluazio negatiboa jasotzen denean.
- 3.- Bigarren mailara ikasgai guztiak gainditu gabe pasatzen direnak gainditu gabe dituzten aurreko mailako ikasgaietan matrikulatu behar izango dira. Ikastetxeek errekupeziarako jarduerak eta gainditu gabeko ikasgaien ebaluazioa antolatuko dituzte.

24. artikulua.- Maila berean urtebete gehiago geratzea.

- 1.- Bigarren mailara pasatzen ez diren ikasleek urtebete gehiago geratu beharko dute lehenengo mailan, eta maila osoa egin beharko dute ebaluazio negatiboa duten ikasgaiak lau baino gehiago badira.
- 2.- Bigarren mailara pasatzen ez direnek eta hiru edo lau ikasgaitan ebaluazio negatiboa dutenek aukeran izango dute:
 - a) Berriro Batxilergoaren 1.an matrikulatzea oso-osorik, lortutako kalifikazio guztiei uko eginez.
 - b) Berriro Batxilergoaren 1.an matrikulatzea oso-osorik, gainditutako ikasgaien prestakuntza sendotzeko eta kalifikazioa hobetzeko aukerarekin. Kalifikazioa apalagoa balitz, aurreko urtekoari eutsiko zaio.
 - c) Ebaluazio negatiboa izanduen ikasgaietan matrikulatzea. Ikastetxeen antolamendu-aukeren arabera, ikastetxeko Zuzendaritzaren ustez ikaslearen prestakuntzarako egokiak diren beste ikasgaiak ere egin ahal izango ditu, nahi badu.

Nolanahi ere, ikastetxeek adin txikiko ikaslearen aita, ama edo legezko tutorearen baimena eskatuko dute, aukeratutako ikasgaia egiteko.

- 3.- Bigarren maila amaitzean ikasgai batzuetan ebaluazio negatiboa duten ikasleek ikasgai horietan matrikulatu ahal izango dira, gainditutako ikasgaiak berriz ikasi behar izan gabe.

25. artikulua.- Batxilergoko titulua.

- 1.- Batxilergoa edozein modalitatetan behar bezala egiten duten ikasleek Batxilergoko titulua jasoko dute, eta titulu horrek lan- eta ikasketa-ondorioak izango ditu.

- 2.- Batxilergoko titulua lortzeko Batxilergoko bi ikasturteetako ikasgai guztien ebaluazio positiboa jaso beharko da.
- 3.- Musika eta dantzako ikasketa profesionalak amaitzen dituzten ikasleek Batxilergoko titulua jasoko dute Batxilergoko ikasgai orokorrak gaindituz gero.

26. artikulua.- Ebaluazio- eta mugikortasun-agiri ofizialak.

- 1.- Batxilergoa ebaluatzeko agiri ofizialak, espediente akademikoa, ebaluazio-aktak, ikastetxez aldatzeagatiko txosten pertsonala eta Batxilergoko ikasketen historiala.
- 2.- Batxilergoko ikasketen historiala eta ikastetxez aldatzearen txosten pertsonala dira oinarrizko agiriak. Hezkuntza-administrazio bakoitzak araututako curriculumak agertu beharko dute beti eta, Autonomia Erkidegotik kanporako direnean, Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen azaroaren 26ko 30/1992 Legearen 36.3 artikulua dioena beteko da.
- 3.- Ebaluazioaren emaitzak zerotik hamarrera bitarteko zenbakien bidez kalifikatuko dira, hamartarik gabe, eta bostetik beherako kalifikazioak negatiboak izango dira. Batezbesteko nota ikasgai guztien kalifikazioen batezbesteko aritmetikoa izango da, hurbilen den ehunekora biribilduta, eta distantzia bera egonez gero, zenbaki handienera biribilduko da. Ezohiko probaren deialdian ikaslea probara azaltzen ez bada, ez aurkeztu bezala ulertuko da.
- 4.- Ebaluazio-aktak maila bakoitzerako egingo dira eta eskola-aldia amaitzen denean eta ezohiko probaren deialdian itxiko dira.

Taldea osatzen duten ikasleen izenen zerrenda eta ikasgaien ebaluazioaren emaitzak izango dituzte. Bigarren mailan aurreko ikasturtean gainditu gabeko ikasgaiak dituzten ikasleak agertuko dira eta Batxilergoko titulua emateko proposamena jasoko dute.

Taldeko irakasle guztiek sinatuko dituzte eta ikastetxeko zuzendariaren oniritzia izango dute. Ikastetxe pribatuak akten ale bat bidaliko dute, atxikita dauden Bigarren Hezkuntzako Institutura.

5.- Batxilergoko ikasketen historiala inprimaki ofzialean beteko da; zuzendariaren oniritzia eta egindako ikasketen balio egiaztatzailea izango du.

Gutxienez, ikasleak identifikatzeko datuak, eskolatzeko-urte bakoitzean emandako ikasgaiak eta deialdi bakoitzeko (ohikoa edo ezohikoa) ebaluazioaren emaitzak, Batxilergoko batezbesteko nota eta ikastetxe-aldaketei buruzko informazioa ere jasoko ditu.

6.- Ikastetxeek ebaluazioko agiri ofzialen benetakotasuna bermatuko dute, horietan jasotako datuen osotasuna bermatuko dute, batez ere Batxilergoko ikasketen historialean jasotakoak, baita horien ikuskapena eta zaintza ere.

7.- Ikastetzez aldatzeagatik txosten pertsonalean jasoko da ikasleak maila amaitu gabe beste ikastetxe batera aldatzen denean ikaslearen ikaskuntza-prozesuaren jarraitutasunerako beharrezkoa den informazioa, eta burutu diren ebaluazio partzialen emaitzak izango ditu.

8.- Ikasleen datu pertsonalak lortu eta tratatzeko, eta batez ere xedapen honek aipatzen dituen agiri ofzialesak edukiak, ikastetxe batzuek beste batzuei uzteko eta datu horien segurtasuna eta konfidentziasuna bermatzen duten neurriak hartzeko, datu pertsonalak babesteari buruzko indarrean den legerian eta maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoaren hogeita hirugarren xedapen gehigarrian ezarritakoa beteko da.

V. KAPITULUA

IKASTETXEKO HEZKUNTZA ETA CURRICULUM PROIEKTUA

27. artikulua.- Ikastetxeko Hezkuntza Proiektua.

- 1.- Proiektu honen ondorioetarako Ikastetxeko Hezkuntza Proiektutzat ulertzen da hezkuntza-aukera eta jarraibide handiak jasotzen dituen proposamen integrala; aukera eta jarraibide horiek ikastetxean hezkuntza-komunitatearen esku-hartze prozesua modu koherentean bideratzeko erreferentzia gisa balio dute.
- 2.- Ikastetxeko Hezkuntza Proiektuak jarduteko baloreak, helburuak eta lehenetsiak, bizikidetzaren, ikasteko prozesuan hizkuntzak erabiltzeko, aukera askeko ikasgaiak eskaintzeko irizpideak, ebaluazio-prozesuaren alderdi orokorrak, tutoretzako ekintza-plana eta aniztasunari arreta emateko neurriak eta ikastetxeak zehazten dituen bestelako alderdiak jasoko ditu. Hori guztia euskal gizartearen zein ikastetxearen inguruaren testuinguru sozioekonomiko eta kulturalari erantzunez eta testuinguru horretara, ikasleen ezaugarri eta premietara egokituz, neurri horien funtsezko helburua oinarrizko xedeak eta gaitasunak lortzea erraztea izan behar dela aintzat hartuz.
- 3.- Ikastetxe publikoetako Ordezkaritza Organo Nagusiari, edo itunpeko ikastetxe pribatuetako titularrari dagokio Ikastetxeko Hezkuntza Proiektua onestea, eta edonola ere jendeari jakinarazi beharko zaio.
- 4.- Ikastetxeek, halaber, konpromisoak sustatuko dituzte familiarekin, profesionalekin eta ikasleekin; batzuek zein besteek zein eginkizun eta jarduera egiteko konpromisoa hartuko duten zehazteko eta hezkuntza-prozesua errazteko.

28. artikulua.- Ikastetxeko Hizkuntza Proiektua.

- 1.- Dekretu honen ondorioetarako, Ikastetxeko Hizkuntza Proiektu bezala ulertuko da irakaskuntzarekin eta hizkuntzen erabilerarekin loturiko alderdi guztien plangintza, ikastetxe bakoitzak bere esparruan burutzeko egiten duena.

Hizkuntza-proiektuak Hezkuntza Proiektuan jasotako hezkuntza-prozesuko hizkuntzak erabiltzeko eta irakasteko irizpideak garatuko ditu eta Curriculum Proiektuan hizkuntzen trataera zehaztuko du.

Curriculum Proiektuan jasotako erabakiak ikastetxeko beste agiri batzuetan ere izango dute zuzeneko eragina: barruko araudia, urteko plangintza, barruko eta kanpoko harremanak arautzen dituzten printzipioak, eta abar; horien bidez Hizkuntza Proiektuan erabakitako printzipioak gauzatzea bideratzen da.

- 2.- Ikastetxe bakoitzak Ikastetxeko Hezkuntza Proiektuan Hizkuntza Proiektua izango du.

29. artikulua.- Ikastetxeko Curriculum Proiektua.

- 1.- Dekretu honen ondorioetarako Curriculum Proiektu gisa ulertzen da Dekretu honetan ezarritako ikastetxerako curriculumak zehaztea.
- 2.- Curriculum Proiektuak Dekretu honetako III. Eranskinean gehitutako curriculumak egokitu beharko du ikastetxeko testuinguru sozioekonomiko eta kulturalera, ikasleen ezaugarri eta premietara, hizkuntza-aukeretara eta ikastetxe bakoitzeko baliabideetara, Ikastetxeko Hezkuntza Proiektua erreferentzia gisa hartuz eta Batxilergoko maila bakoitzerako zehaztuz.
- 3.- Ikastetxeko Curriculum Proiektuak gutxienez honako zehaztapenak izango ditu:
 - a) Ikasleen premietara egokitutako irakaskuntzako gaitasunak, helburuak eta edukiak irakaskuntzako alderdi guztietan.
 - b) Ikasturte bakoitzeko ebaluazio-irizpideak, Batxilergoa amaitzean gaitasunen garapenaren gutxieneko mailak eta ebaluazio- eta promozio-prozesuari buruzko erabakiak zehaztea.
 - c) Hizkuntza Proiektuko curriculum-alderdiak.

- d) Irizpide pedagogiko eta didaktikoak eta aukera metodologikoak, eta ikastetxeko irakasleen lanaren jarraipena eta koherentzia ziurtatzen duten curriculum-materialak zehaztea.
 - e) Hezkuntza-laguntza berariaz behar duten ikasleentzako tratamendu integralerako irizpideak, hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleak zein banakako gaitasun handia duten ikasleak eta hezkuntza-sisteman berandu sartutakoak ere.
 - f) Erabakiak hautazkotasunari dagokionez.
 - g) Tutoretza-ekintzarako eta hezkuntza-orientazioaren garapenerako irizpideak.
- 4.- Hainbat hezkuntza-maila ematen dituzten ikastetxeetan curriculum-proiektuak hezkuntza-maila bakoitzaren berezitasunak jasoko ditu beren arteko koherentzia mantenduz.

30. artikulua.- Ikastetxeko Curriculum Proiektua egitea.

- 1.- Ikastetxeek Curriculum Proiektua egingo dute ikasturte ezberdinak ezartzen diren heinean. Ezarpen-prozesua amaitu ondoren, Curriculum Proiektua Hezkuntza Administrazioan aurkeztuko da, honek, Hezkuntza Ikuskaritzaren txostenaren ostean aplika daitezkeen araudien xedapenekin bat datorren ala ez erabaki dezan eta, hala denean, proiektuaren bideragarritasunari buruzko gogoeta egokiak egin ditzan.
- 2.- Itunpeko ikastetxe publikoetan Curriculum Proiektua irakasleen klaustroak egin behar izango du. Klaustroari berari dagokio proiektua onestea, ikastetxe publikoen kasuan ordezkaritza-organo gorenari eta itunpeko ikastetxe pribatuetako Eskola Kontseiluari entzun ondoren. Curriculum Proiektuan jasotzen diren urteko zehaztapenak irakaskuntza-jardueren programan eta prestakuntza-jardueren (eskolaz kanpoko ekintzak eta ekintza osagarriak) programan zehaztuko dira urteko planaren barruan.
- 3.- Diru publikoek ordaintzen ez dituzten ikastetxe pribatuetan curriculum-proiektuak eskumenen barneko banaketaren arabera egin eta onetsiko dira.

- 4.- Ikastetxeko Curriculum Proiektuak ikastetxean ematen diren hezkuntza-etapa guztiak jasoko ditu. Normalean aurreko ikasturteetako beste ikastetxeetako ikasleak hartzen dituzten ikastetxeen kasuan, ikastetxe bakoitzaren Curriculum Proiektuak egiteko prozesuaren koordinazio-batzordea osatuko da, beren arteko koherentzia ahalbidetzeko.
- 5.- Maila bakoitzean lortu behar diren gutxienezko helburuak zein ikastetxeko curriculum-proiektuan onetsitako ebaluazio-irizpideak ikasturtearen hasieran jarriko dira jendaurrean.
- 6.- Ikastetxeetako irakasleek autonomia izango dute hezkuntza-maila honetako material didaktikoak aukeratzeko, baldin Dekretu honen eranskinean finkatutako curriculumera moldatzen badira.
- 7.- Testuliburuak eta bestelako materialak eskuratu eta argitaratzeko ez da behar Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren baimenik. Nolanahi ere, liburu eta materialon zorroztasun zientifiko eta hezkuntza egokitu egin behar zaizkio ikasleentzako adinari eta dekretu honetan araututako curriculumari. Era berean, gure ordenamendu juridikoaren oinarriak, balioak, askatasunak, eskubideak eta betebeharrak islatu eta sustatu behar dituzte, bai eta Euskal Eskola Publikoari buruzko 1/1993 Legearen (otsailaren 19koa), Hezkuntzari buruzko 2/2006 Lege Organikoaren (maiatzaren 3koa), eta Genero Indarkeriaren kontrako Babes Integralerako Neurriei buruzko Lege Organikoaren (abenduaren 28koa) oinarriak eta balioak ere, eta horietara moldatu behar du hezkuntza-jarduerak osoak.
- 8.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailari dagokio ikastetxeek beren pedagogia-autonomia erabiliz aukeratutako testu-liburuak eta gainerako curriculum-materialak ikuskatzea, ikaskuntzako eta irakaskuntzako elementu guztiak ikuskatzeko ohiko prozesuaren baitan.

31. artikulua.- Ikasgelako curriculumaren plangintza.

- 1.- Irakasleek beren irakaslan ikastetxeko curriculum-proiektuaren arabera planifikatuko dute, beren ikasleentzako ezaugarri berezietara egokituz.

- 2.- Maila bereko irakasleek beren ikasgeletako programazioak koordinatuko dituzte, koherenteak izan daitezzen.
- 3.- Ikasgai bera ematen dutenek ikasgelako curriculum-programazioa egiten lagunduko dute, hala, koordinazioa, arlo edo ikasgai bera ikasten duten ikasleen aukera-berdintasuna eta Batxilergoan zehar egiten duten aurrerapena berma daitezzen.

32. artikulua.- Tutoretza eta orientazioa.

- 1.- Hezkuntza Orientazioa hezkuntza-jarduerako laguntza-prozesu jarraia eta sistematikoa da, eta horren helburua ikasleei proiektu pertsonalaren eta profesionalaren jabe izateko gaitasunak lortzen laguntzea da.
- 2.- Tutoretza Ekintzako Plana, Ikastetxeko Hezkuntza Proiektuaren barruan, ikasle guztientzako ekintzak -orientaziokoak eta bestelakoak- antolatzen dituen egitura da, eta ekintza horiek banakakoak zein taldekakoak izango dira.
- 3.- Plan hori garatzea tutoreari dagokio, irakasle-taldearekin eta talde horretan eragiten duten bestelako eragileekin koordinatuz. Halaber, ikastetxeko orientazioko profesionalen aholkularitza izango du, batez ere orientazio profesionalari dagokionez.
- 4.- Ikastetxe bateko Tutoretza Ekintzako Planak gutxienez honako idatz-zatiak izango ditu:
 - a) Tutoretzan aztertuko diren gaitasunak, helburuak eta edukiak (orientazio eta jarraipenekoak) ikasleen premietara egokitutakoak.
 - b) Arlo ezberdinetan tutoreei dagozkien ekintzak: ikasleak, irakasle-taldea, familiak eta bestelakoak.
 - c) Ikasturtean zehar ekintza horiek planifikatzea.
 - d) Planaren ebaluazio-irizpideak.

5.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak Tutoretzako Ekintza Plana egin eta garatzeko orientabideak emango ditu eta hau irakasleek ikastetxeari eskaintzen dieten dedikazio zuzeneko ordutegian garatuko da batez ere, ikasleen banakako eta taldeko arreta hobea izateko.

XEDAPEN GEHIGARRIAK

Lehenengoa.- Erlijioa ikasgaia.

- 1.- Ikasturtearen hasieran, adin nagusiko ikasleek, gurasoek edo adingabeen tutoreek adierazi egingo dute erlijioa oinarritzko beste ikasgaien baldintza beretan eta ikastetxeak Batxilergorako finkatutako ikas-ordutegiaren barruan ikasteko asmoa duten ala ez.
- 2.- Erlijioa ikasi nahi dutenek honakoan artean aukeratu beharko dute:
 - a) Erljio katolikoa.
 - b) Estatuak hezkuntza-arloan lankidetzaren hitzarmenak sinatuta dituen erlijioen ikaskuntza, hitzarmen horietan jasotako baldintzetan.
- 3.- Erljio ikasgaiaren ebaluazioa Batxilergoko gainerako ikasgaien baldintza eta ondorio berberekin egingo da. Estatuarekin lankidetzaren hitzarmenak dituzten erlijioen irakaskuntzaren ebaluazioa, hitzarmen horietan ezarritakora egokituko da.
- 4.- Erljio katolikoaren eta bestelako erlijioen, Estatuak hezkuntzari dagokionez lankidetzaren hitzarmenak sinatuta dituen erlijioen ikaskuntzaren curriculumak eliza-hierarkiak eta kasuan kasuko agintari erlijiosoek ezarritakoa izango da.
- 5.- Berdintasunaren printzipioa eta ikasle guztien arteko lehia askea bermatze aldera, erlijioa ikasgaiaren ebaluazioan lortutako kalifikazioak ez dira zenbatuko espediente akademikoak lehian sartzen diren

deialdietan, ezta ikasleak onartzeko orduan batezbesteko nota lortzean ere, eskatzaileen artean aukeraketa egiteko horretara jo behar denean.

Bigarrena.- Euskal hezkuntzaren sisteman berandu sartzea.

- 1.- Ikastetxeek euskal hezkuntza-sisteman berandu sartzen diren ikasleak ikasketen historialak, ezagutzak eta bestelako inguruabarrak kontuan izanik eskolatuko dituzte, Batxilergoa amaitzen denean gaitasunak lortzeko modu baikorrenean.
- 2.- Hizkuntza ofizialetan gabezia larriak dituztenean, arreta berezia izango dute ikasteko programa zehatzen garapenaren bidez. Arreta hori, edonola ere, ohiko taldeetan eskolatzearen aldi berean izango da; horiekin asteko ordutegiaren zati handia batera izango dute.

Hirugarrena.- Batxilergoko ikasketak bateratzea.

- 1.- Ikastetxeek Batxilergoko ikasketak musika eta dantzako ikasketa artistiko profesionalekin aldi berean egiteko aukera emango dute. Ikasketa horietako ikasgai guztiak aukerako bezala hartuko dira bi ikasketak aldi berean egiten dituzten ikasleentzat. Horretarako, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak ikasketen antolamendurako neurri egokiak hartuko ditu.
- 2.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak eskolatzeko aparteko neurriak baimendu ahal izango ditu errendimendu handiko kirol-jarduerak egin eta egoera berdintsuak dituztenentzat.

Laugarrena.- Helduen hezkuntza.

- 1.- Batxilergoko titulua lortu nahi duten helduek beren baldintza eta premietara egokituriko eskaintza izango dute.

- 2.- Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak urrutiko eta bertaratutako erregimenean helduen Batxilergoaren antolamendua eta ebaluazioa araupetuko ditu.
- 3.- Batxilergoa helduen hezkuntzak agintzen duen mailgutasunaren printzipiora egokitze aldera, egiten den eskaintzan ez da aplikatuko Dekretu honetako 14., 23. eta 24. artikuluetan ezarritakoa.
- 4.- Halaber, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak, Hezkuntzari buruzko maiatzaren 3ko 2/2006 Lege Organikoaren 69.4 artikuluan ezarritakoaren arabera, hogeitiki gorakoek Batxilergoko titulua zuzenean lortu ahal izateko probak araupetu eta antolatuko ditu aldizka, baldin eta Dekretu honetan jasotako Batxilergoko helburuak lortu izana erakusten badute. Probak modu berezian antolatuko dira Batxilergoko modalitateen arabera.

XEDAPEN IRAGANKORRA

Batxilergoko kalifikazioen liburuaren baliotasuna.

Batxilergoko kalifikazioen liburuak, 2007-2008 ikasturtearen amaierara arte egindako ikasketei dagokienez indarrean den legerian ezarritako ziurtapen-ondorioak izango dituzte. Ikasturte hori amaitzen denean eginbide egokiz itxiko dira eta gainontzeko orrialdeak gauzaeztandu egingo dira. Ikasketen historiala irekitzeak Batxilergoko kalifikazioen aurreko liburuaren jarraipena egitea eragiten duenean, ikasketen historial horretan kalifikazioen liburuaren segida eta zenbakia agertuko dira. Inguruabar horiek kasuan kasuko ikasketa-espeditentean ere agertuko dira.

XEDAPEN INDARGABETZAILEA

Indargabeturik geratuko dira Dekretu honetan ezarritakoaren aurka doazen lerrun bereko edo txikiagoko xedapen guztiak.

AZKEN XEDAPENAK

Lehenengoa.- Urriaren 16ko 175/2007 Dekretua, hau da, Euskal Autonomia Erkidegoko Oinarrizko Hezkuntzaren curriculuma sortu eta ezartzen duen Dekretua, aldatzen da.

1.- 26.4 artikuluari idatz-zati berria gehitu zaio:

“Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako laugarren ikasturtean ikasleek aukerako ikasgai bat edo gehiago ikasi ahal izango dituzte”.

2.- 32.3. artikulua idazketa berria hau da:

“Oro har, ikasleek erregimen arruntean egoteko eskubidea izango dute hamazortzi urte arte, ikasturtea amaitzen den urtean beteta”.

3.- 35.2. artikulua idazketa berria hau da:

“Titulua lortu ez dutenek gainditu ez dituzten ikasgaien ezohiko proba egin ahal izango dute, baldin eta gainditu gabeko ikasgai-kopurua bost baino handiagoa ez bada hurrengo bi urteetan zehar”.

4.- Bigarren xedapen gehigarriaren 4. puntua ezabatu da.

Bigarrena.- Dekretu hau Euskal Herriko Aldizkari Ofizialean argitaratzen den egunaren biharamunetik aurrera jarriko da indarrean.

I. Eranskina. Batxilergoko ikasgaiak mailatan banatzea

BATXILERGOKO IKASGAIK MAILATAN BANATZEA GUTXIENeko ORDUTEGIA

LEHENENGO MAILA		
IKASGAI OROKORRAK	ORDUAK	
Gaztelania eta literatura I	3	
Euskara eta literatura I	3	
Azteriko hizkuntza I	3	
Filosofia eta herritartasuna	2	
Mundu garaikiderako zientziak	2	
Gorputz-hezkuntza	2	
GUZTIRA	15	
MODALITATEKO IKASGAIK		ORDUAK
3 orduko 3 ikasgai	9	
AUKERAKO IKASGAIK		ORDUAK
3 orduko 1 ikasgai	3	
ERLIJIOA		1*
NAHIERARA HARTZEKO ORDUAK		5
ORDUAK GUZTIRA		32

BIGARREN MAILA		
IKASGAI OROKORRAK	ORDUAK	
Gaztelania eta literatura II	3	
Euskara eta literatura II	3	
Azteriko hizkuntza II	3	
Filosofien historia	3	
Espainiaren Historia	3	
GUZTIRA	15	
MODALITATEKO IKASGAIK		ORDUAK
3 orduko 3 ikasgai	9	
AUKERAKO IKASGAIK		ORDUAK
3 orduko 1 ikasgai	3	
ERLIJIOA		1*
NAHIERARA HARTZEKO ORDUAK		5
ORDUAK GUZTIRA		32

- Batxilergoko ikasgaietako bat azteriko hizkuntzan ematea erabakitzen duten ikastetxeek, hirutik bi ordura gutxitu ahal izango dute azteriko hizkuntza I eta II-ko ordutegia.

* Ikasturtearen hasieran, adin nagusiko ikasleek, gurasoek edo adingabeen tutoreek erlijioa ikasteko asmoa duten ala ez adieraziko dute.

BATXILERGOKO IKASGAIK MAILATAN BANATZEA ERREFERENTZIA ORDUTEGIA

LEHENENGO MAILA		BIGARREN MAILA	
IKASGAI OROKORRAK	ORDUAK	IKASGAI OROKORRAK	ORDUAK
Gaztelania eta literatura I	3	Gaztelania eta literatura II	3
Euskara eta literatura I	3	Euskara eta literatura II	3
Azteriko hizkuntza I	3	Azteriko hizkuntza II	3
Filosofia eta herritartasuna	3	Filosofaren historia	3
Mundu garaikiderako zientziak	2	Espainiaren Historia	4
Gorputz-hezkuntza	2		
GUZTIRA	16	GUZTIRA	16
MODALITATEKO IKASGAIK	ORDUAK	MODALITATEKO IKASGAIK	ORDUAK
4 orduko 3 ikasgai	12	4 orduko 3 ikasgai	12
AUKERAKO IKASGAIK	ORDUAK	AUKERAKO IKASGAIK	ORDUAK
4 orduko 1 ikasgai	4	4 orduko 1 ikasgai	4
ERLIJIOA	1*	ERLIJIOA	1*
ORDUAK GUZTIRA	32	ORDUAK GUZTIRA	32

* Ikasturtearen hasieran, adin nagusiko ikasleek, gurasoek edo adingabeen tutoreek erlijioa ikasteko asmoa duten ala ez adieraziko dute.

II. Eranskina. Hezkuntza gaitasun orokorrak eta oinarri- zko gaitasunak batxi- lergoan

HEZKUNTZA GAITASUN OROKORRAK ETA OINARRIZKO GAITASUNAK BATXILERGOAN

Gaitasunetan oinarrituriko curriculumaren planteamendua honakoagan kontzientzia hartzean justifikatzen da: Batxilergoko helburuak lortze aldera, ikasleak goi-mailako ikasketak hasteko, bizitza osoko ikaskuntzarako prestatzeko eginkizuna duen eta pertsonen garapenaren, hezigarriagoa eta egiten jakitera bideratuago dagoena, alderdi guztiak hobe osatzen dituen curriculum behar da. Hezkuntza-ikuspuntu horretatik Batxilergoko oinarrizko gaitasunak gehitzea egokia dela frogatzen da.

ELGAREN proiektuak, Gaitasunen Definizioa eta Hautaketa izenekoak (DeSeCo), askotariko betekizunak modu egokian burutu eta eskaera konplexuei erantzuteko ahalmen bezala zehazten du gaitasuna. Ekintza eraginkorra lortzeko batera mobilizatzen diren trebetasun praktikoa, ezagutza, motibazio, balio etiko, jarrera, emozio eta bestelako gizartea eta jarrera-alderdien konbinazioa da. Ondorengo ezaugarri bereizgarriak dituzte: "egiten jakitea" da, hau da, aplikatzen den jakintza da, askotariko testuinguruetara aplika daiteke eta integratzailea da, eta ezagutzak, prozedurak eta jarrerak barne hartzen ditu. Edukiak ulertzeko modu bateratu horrek kontzeptuzko, prozedurazko eta jarrerazko edukien inguruan egin den ulemenaren (askotan zatikatutakoa) aldean aldaketa dakar.

Europar Batasunak bere kide guztiei hezkuntza-sistemen berritzean oinarrizko gaitasunak edo gakoak "errealizazio eta garapen pertsonalerako denek behar dituztenak, baita biztanle aktibo, gizarteratze edo lanerako" gehituz hezkuntzako ikuspuntu berriak barne hartzeko gomendatu zien. Gaitasun bat funtsezko edo oinarrizko bezala aukeratua izateko, DeSeCoren ustez hiru baldintza bete behar lituzke: maila pertsonal eta sozialeko balio handiko emaitzak lortzen laguntzea, testuinguru eta eremu garrantzitsuen aukera zabalean aplikatu ahal izatea eta eskuratzen duten

pertsoneri eskakizun konplexuak arrakastaz gainditzen ahalbidetzea. Hau da, gaitasunak oinarrikoak edo funtsezkoak dira biztanle guztientzat baliodunak direnean, sexua, izaera soziala eta kulturala eta familiaren ingurua bazter utzita.

Halaber, Oinarriko Hezkuntzaren curriculumak xedatzen duen eta Euskal Autonomia Erkidegoan ezartzen den urriaren 16ko 175/2007 Dekretuak, oinarriko zein bizitza osoko ikaskuntzen hezkuntza bateraturako ardatz erreferentzial gisa hezkuntzako gaitasun orokorren kontzeptua gehitu zuen berritasun bezala; gaitasun horiek hezkuntza-testuinguru guztietan ikasten dira, testuinguru formal zein informaletan. Hezkuntza-gaitasun horiek ez dira zuzenean ebaluatuko; iraunkorrak dira eta hezkuntza-prozesu osoaren plangintzan eta garapenean bitarteko lokarri eta lotura gisa balio dute, hala, hezkuntza-planteamendu osatuagoa eta gaitasun-mota guztiak lortzea ahalbidetzen dute.

Ildo horretan kokatzen da ELGAREN DeSeCo programaren planteamendua beren artean loturiko, eta garapen pertsonalerako eta funtzionamendu sozial egokirako beharrezkoak diren gaitasun-eremu funtsezkoak daudela aintzat hartuz gero. Unibertsitateko curriculumak berritzeak, jadanik sinatuta dauden Europako itunetatik eratorritakoak, hezkuntza-gaitasun orokorren eta bizitza osoko ikaskuntzaren ildo berean 2010 inguruan Goi Mailako Hezkuntza kokatzen du graduoko eta graduondoko titulu berrien egitura-ardatz bezala.

Beste alde batetik, goi-mailako prestakuntza-zikloei dagozkien goi-mailako ikasketek, hasieratik oinarritu dute beren curriculumak gaitasun profesionalak lortzean, ikasleei kasuan kasuko lanbideak burutzeko gaitzen dituztenak alegia. Gainera, unibertsitateko ikasketak Goi Mailako Hezkuntzaren Europako Esparrura egokitzeak irizpide berriak barne hartu ditu, irakaskuntzan oinarrituriko egungo sistematik Bolognako adierazpenak diseinatutakora igarotzea ahalbidetzen dute. Bolognako adierazpenak ardatz nagusi bezala irakatsi eta ikasteko prozesua eta ezagutzak eskuratzea ez ezik gaitasunak garatzea ere badu. Egokitze horrek unibertsitateak hezkuntzako metodologiak berritzera behartzen ditu, honako printzipioetan oinarrituriko eredu metodologikorantz bideratuz: ikasleek inplikazio eta autonomia handiagoa izatea, jarduera praktikoen garrantzia nabarmena eta egoera eta testuinguru egokietan ikasleen ikaskuntza-prozesuaren bitartekari eta laguntzaile eginkizuna izatea irakasleek.

Batxilergoa Oinarrizko Hezkuntzaren eta goi-mailako ikasketen artean dago, beraz, ezin die planteamendu berriei muzin egin. Erdi-mailako hezkuntza-etapa izanik, Oinarrizko Hezkuntzaren hezkuntza-gaitasun orokorrak eta oinarrizkoak zein unibertsitateko ikasketei buruz Bolognan erabakitako prozesutik eratorritako irakatsi eta ikasteko orientazio berriak kontuan hartzera behartzen du.

Batxilergoan gaitasunen garapena estu lotuta dago gaitasun horien erabilera-eremuetara. Demagorezko hezkuntza amaitu ondoren, etapa horretan lantzen diren gaitasunak aukeratzeko gaitasun-eremu pertsonal eta sozialak lehentasunezkoak izan diren hezkuntza amaitu ondoren alegia, Batxilergoan ikasleak laneratzeko eta lanbideratzeko prestatzen dituen ondorengo ikasketak izateko beharrezkoak diren gaitasunetan bereziki eragiten duten ikasketzei lehentasuna eman eta horiek finkatu behar dira, hezkuntzako edozein curriculum-proposamenekin batera doan eremu pertsonala eta soziala albo batera utzi gabe.

Batxilergoko hezkuntza-gaitasun orokorrak zuzenean daude lotuta deskribatutako Oinarrizko Hezkuntzako gaitasunekin, izan ere, bizitza osorako oinarrizkoa zein iraunkorra den heziketa osorako erreferentziako ardatz nagusiak dira, hezkuntza-testuinguru guztietan ikasten direnak, formalak nahiz informalak izan. Hezkuntza-gaitasun orokor horiek Batxilergoko ikasgai guztiek dituzte, Oinarrizko Hezkuntzako arlo eta ikasgai guztiak bezalaxe. Honako hauek dira:

- a) Erantzukizunez bizitzen ikasi.
- b) Ikasten eta pentsatzen ikasi.
- c) Komunikatzen ikasi.
- d) Elkarrekin bizitzen ikasi.
- e) Pertsona bezala garatzen ikasi.
- f) Egiten eta gauzei ekiten ikasi.

Batxilergoko hezkuntza-gaitasunak ez dira zuzenean ebaluatuko; iraunkorrak dira eta hezkuntza-prozesu osoaren plangintzan eta garapenean bitarteko lokarri eta lotura gisa balio dute, hala, hezkuntza-planteamendu osatuagoa eta gaitasun-mota guztiak lortzea ahalbidetzen dute.

Bestalde, Oinarrizko Hezkuntzan zehaztutako oinarrizko zortzi gaitasunak baliodunak dira oraindik Batxilergoan, izan ere, etapa horretan DeSeCo-k proposaturiko hiru baldintzak betetzen dira: maila pertsonal eta sozialeko balio handiko emaitzak lortzen laguntzea, testuinguru eta eremu garrantzitsuen aukera zabalean aplikatu ahal izatea eta eskuratzen duten pertsonen eskakizun konplexuak arrakastaz gainditzen ahalbidetzea. Batxilergoko gaitasun horien ezaugarria honakoa da: hezkuntza-ibilbidea prestatzen duten modalitate, bide, modalitateko eta aukerako ikasgaien arabera ikasleek gaitasun horietan lortzen duten espezializazio- eta sakontze-maila handia.

Premisa horiek kontuan izanik, Batxilergoko oinarrizko gaitasuntzat hartzen da Batxilergoan ikasten duten ikasle guztiek pertsona moduan errealizatu eta garatzeko eta biztanle aktibo izateko eta gizarteratzeko behar duten testuingurura egokitutako ezagutza, trahetasun, abilezia, jarrera eta balioen konbinazio bateratua. Horiek, aukeratzen duen hezkuntza-ibilbidearen arabera maila ezberdinean lortu behar ditu. Erreferentziako ardatz nagusiak diren hezkuntza-gaitasun orokorrak ez bezala, oinarrizko gaitasunek ikasleentzat beharrezkotzat jotzen diren lortzeko helburuak adierazten dituzte ikasleak aukeratzen dituen modalitate, bide, modalitateko eta aukerako ikasgaien arabera, eta beraz, ebaluazio-erreferentzia osatzen dute. Honako hauek dira:

- a) Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna.
- b) Ikasten ikasteko gaitasuna.
- c) Matematikarako gaitasuna.
- d) Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.
- e) Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.
- f) Gizarterako eta herripartasunerako gaitasuna.
- g) Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.
- h) Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.

Gaitasun bakoitzeko planteamenduan egoera eta testuinguru zehatzetan ezagutzen erabileraren garrantzia nabarmentzen da. Kontua ez da kontrajartzea, baizik eta jakintza eta egiten jakitea, ezagutza eta ekintza, teoria eta praktika bateratzea. Trebea izateko ezagutza edo jakintza kontzeptualak, prozedurak, jarduteko arauak edo jarraibideak eta eginkizun bat burutzeko aukera ematen duten jarrera edo motibazio-xedapenak modu koordinatu eta bateratuan erabili behar dira.

Ezagutzen erabileraren garrantzia nabarmentzeak ez du esan nahi Batxilergoan lortu behar diren gaitasunak planteamendu utilitaristara murriztu behar direnik, ezta kultura-onare berezi nahiz unibertsala ikasi, berriz egin eta besterentzeak duen garrantzia gutxitu behar denik ere. Zenbait ezagutza, esperientzia, sentimendu eta jarrera daude garenak izatea eragiten dutenak, gure bizitzarako garrantzitsuak direnak, geure buruak, gizartea eta natura ezagutzeko balio dutenak. Pentsamendua eta izaera osatzen duten ezagutzak dira, eta hori egiteko modu bihurtzen da. Hezkuntza-sisteman Batxilergoaren oinarrizko gaitasunen eremuak berdinak dira leku guztietan, baina gaitasun horien lorpena eta erabilera desberdina da testuinguru berezi bakoitzean.

Batxilergoko hezkuntza-gaitasun orokorrak eta oinarrizko gaitasunak Euskal Autonomia Erkidegoko curriculumean sartzeak autonomia erkidegoan eta munduan bizitzeko beharrezkoak diren ikaskuntzak nabarmentzea ahalbidetu behar luke, planteamendu integratzaile batetik eta eskuratutako jakintzak aplikatzera bideratutakoa. Oinarrizko gaitasunak azpimarratzeak ikasleek jarduteko askotariko moduak garatzea lortu eta egoera berriei aurre egiteko gaitasuna eskuratzeko ikaskuntzak bideratzea eskatzen du. Batxilergoa amaitzean hautatutako aukeraren arabera lortu behar diren gaitasunak goi-mailako ikasketak jarraitzeko edo bizitza aktiboa hasteko oinarria izango dira, eta edonola ere helduaroan sartzea eta bizitza osoko ikaskuntza bezala gaitasun horiek garatu, ikasi eta eguneratzea ahalbidetuko dute.

Europako Parlamentuarengomendioari erantzunez (2006ko irailaren 26koa), Euskal Autonomia Erkidegoak Batxilergoa zuzentzen duten arautegiko xedapenetan ondorengo hezkuntza-gaitasun orokorrak eta oinarrizko gaitasunak gehitzea erabaki du, kontuan izanik "Derrigorrezko Eskolaldirako

Euskal Curriculumuma” eta “Euskal Herrirako Curriculumuma” proposamenak, goi-mailako hezkuntzaren Europako esparruaren antolaketa berria eta Batxilergoa eta goi-mailako prestakuntza-zikloak irakasteko hezkuntza-sareen esperientzia.

HEZKUNTZA GAITASUN OROKORRAK

Curriculumuma garatzeko, Batxilergoan honako hezkuntza-gaitasun orokorrak proposatzen dira:

- 1.- Modu autonomoan erantzukizunez bizitzen ikastea, norbere burua ezagutu, osasun mentala eta fisikoa zaindu eta ohitura osasuntsuak garatzen ikasiz. Gizaki guztion eta oraingo eta etorkizuneko belaunaldien ondarea diren naturaz eta natura-baliabideez modu erantzulean gozatzen ikastea.
- 2.- Ikasten eta pentsatzen ikastea, informazioa interpretatzen, sortzen eta ebaluatzen, erabakiak hartzen eta arazoak konpontzen, ikasteko eta lan egiteko ohiturak eta ikasteko estrategiak ikasiz, ezagutzaren eta esperientziaren askotariko arloetan arazoak identifikatu eta konpontzeko ezagutza zientifiko eta matematikoaren metodoak aplikatzen ikasiz.
- 3.- Hizkuntza ofizialetan eta gutxienez atzerriko hizkuntza batean komunikatzen ikastea, modu kritikoan erabiltzen eta interpretatzen ikastea hedabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta baita musika- eta gorputz-hizkuntza artistikoak, gorputz-hizkuntza plastikoak eta bisualak ere.
- 4.- Elkarrekin bizitzen ikastea, harreman positiboak izaten eta gatazka-egoeretan elkarriketa eta negoziazioa erabiltzen, modu aktibo eta demokratikoan parte hartzen, taldean lan egiten eta elkarlanean jarduten eta aniztasuna errespetatzen ikasiz.
- 5.- Pertsona bezala garatzen ikasi, norbera izan, emozio negatiboak kontrolatu eta modu positiboan eta errealistean norbere burua baloratu, autonomia eta norbere erabakien erantzulea izan eta printzipio etikoen arabera jardunez.

6.- Gauzak egiten eta horiei ekiten ikastea, erabakiak hartzeko eta erantzukizuna nor bere gain hartzeko ekimena izan, ahalegina eta zailtasunak gainditzea baloratu eta bizitzako eremu ezberdinetan ekimen saiatuak praktikatu.

OINARRIZKO GAITASUNAK

Ondokoak dira Batxilergoan oinarrizko gaitasunak:

- 1.- Zientzia, teknologia eta osasun-kulturarako gaitasuna.
- 2.- Ikasten ikasteko gaitasuna.
- 3.- Matematikarako gaitasuna.
- 4.- Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.
- 5.- Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.
- 6.- Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.
- 7.- Giza- eta arte-kulturarako gaitasuna.
- 8.- Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.

Oinarrizko gaitasunen artean zeharrekoagoak diren batzuk daude eta lehentasunez Batxilergoko ikasgai orokorren bidez lortzen dira. Honako hauek dira:

- Ikasten ikasteko gaitasuna.
- Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.
- Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.
- Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.

Beste gaitasun batzuk estuago lotuta daude modalitate, bide edo curriculumeko ikasgai zehatzekin. Honako hauek dira:

- Zientzia, teknologia eta osasun-kulturarako gaitasuna.
- Matematikarako gaitasuna.
- Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.

Azkenik, hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna zeharrekoa eta diziplina artekoa da aldi berean, izan ere, adierazpenak edo ulermenak modu berean eragiten die ikasgai guztiei; literatura-hizkuntza edo hizkuntza-teoriak ordea neurri handiagoan curriculum-ikasgai zehatzei dagozkie.

Hala ere, oinarrizko gaitasun guztiak modu berean dira garrantzitsuak, izan ere, horietako bakoitzak ezagutzaren gizartearen barruan bizitzan arrakasta izaten lagun dezakete eta aldi berean funtsezko alderdi jakinek esparru batean beste esparru bateko gaitasuna babesten duten eremua osatzen dute.

Eranskin honetan oinarrizko gaitasunen deskribapena, helburua eta alderdi bereizgarriak jasotzen dira eta, horietako bakoitzean, Batxilergoa amaitzean ikasle guztiek lortu behar duten oinarrizko maila zehazteko aholkuak ematen dira.

1.- ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA OSASUN KULTURARAKO GAITASUNA

Gaitasun hori mundu fisikoarekin harremana izateko trebetasunari dagokio, natura-alderdiei zein gizakiaren ekintzak sortutakoei dagokienez; hala, gertaerak ulertzea, ondorioak iragartzea eta norbere bizi-baldintzak, beste pertsonenak eta gainontzeko bizidunenak hobetzeko eta babesteko zuzenduriko jardura ahalbidetzen da. Azken batean, bizitzako eta ezagutzaren askotariko arloetan (osasuna, jardura emankorra, kontsumoa, zientzia, prozesu teknologikoak, eta abar) egoki, autonomiaz eta norbere ekimenez moldatzeko eta mundua interpretatzeko trebetasunak ditu; horrek, fenomenoak aztertzea ahalbidetzen duten oinarrizko kontzeptu eta printzipioak aplikatzea eskatzen du tartean diren ezagutza zientifikoaren arlo ezberdinetatik.

Hala, gaitasun honi dagozkio bizitza eta gizakiaren jardura garatzen diren espazio fisikoaren pertzepzio egokia, eskala handian zein inguru hurbilean, eta inguruko espazioarekin harremana izateko trebetasuna: espazio fisiko horretan mugitzea eta objektuek eta hauen posizioak esku hartzen duten arazoak ebaztea.

Halaber, espazio fisikoarekin harremana izateko gaitasunak espazioan pertsonen presentziak, beren funkapena, jarduerak, gehitzen dituzten aldaketek eta ondorioz sortzen diren paisaiek duten eraginaz jabetzea dakar berekin, baita gizaki guztiak garapenaren onura izatearen garrantziaz eta garapen horrek baliabideak eta natura-aniztasuna babesten, eta elkartasun orokorra eta belaunaldien artekoa mantentzen saiatzeaz jabetzea. Halaber, errealitatea behatzean eta informazio- eta iragarki-mezuak aztertzean espiritu kritikoa eta eguneroko bizimoduan kontsumo arduratsuko ohiturak erakustea dakar berekin.

Gaitasun horrek, eta giza-gorputzaren ezagutzatik, naturatik eta gizonek eta emakumeek naturarekin duten harremanetik abiatuta, bizitzeko modu batzuen edo beste batzuen ondorioak arrazoiz argudiatzeko eta inguru natural eta sozial osasuntsuan bizitza fisiko eta mental osasuntsua izateko aukera ematen dute. Halaber, osasunaren dimentsio bikoitza –banan banakoa eta taldekoa- aintzat hartzea eta erantzukizunez jokatzeko eta besteenganako eta norbere buruaganako errespetua erakustea dakar.

Gaitasun honek aukera ematen du galderak eta arazoak identifikatzeko eta probetan oinarrituriko ondorioak izatea, mundu fisikoa ulertu eta honi eta gizakien jarduerak ingurunean, osasunean eta pertsonen bizi-kalitatean eragiten dituen aldaketei buruzko erabakiak hartzeko helburuarekin. Ezagutza eta prozedura horiek aplikatzea dakar, pertsonen, erakundeen eta ingurumenaren premia edo eskaera gisa ulertzen denari erantzuna emateko.

Nozio, kontzeptu zientifiko eta tekniko batzuk aplikatzea ere gehitzen du, baita aurrez ulertutako oinarriko teoria zientifikoak ere. Horrek azterketa sistematikoaren eta ikerketa zientifikoaren prozesuak eta jarrerak praktikan jartzeko trebetasun jarraitua dakar berekin: arazo garrantzitsuak identifikatu eta planteatzea; zuzeneko edo zeharreko behaketak burutzea behaketa horiek bideratzen dituen teoria- edo interpretazio-esparruez jabetuz; galderak egitea; informazio kualitatibo eta kuantitatiboa zehaztu, lortu, aztertu eta adieraztea; saiatzeko konponbideak edo hipotesiak planteatu eta alderatzea; konplexutasun-maila ezberdineko iragarpenak eta inferentziak egitea; eta eskura daitekeen ezagutza teorikoa eta enpirikoa identifikatzea, galdera zientifikoari erantzuteko beharrezkoa dena eta testuinguru ugaritan (akademikoa, pertsonala eta soziala) ondorioak lortu, interpretatu, ebaluatu eta komunikatzeko dena. Halaber, jarduera ikertzailearen zein ezagutzaren gizarte-erakuntzaren izaera, sendotasuna eta mugak antzematea da.

Gaitasun horrek, gainera, konponbide teknikoen plangintzari eta erabilerari loturiko trebezia sortzen du, ekonomia- eta eraginkortasun-irizpideak jarraituz, eguneroko bizimoduko eta lan-munduko premiak asetzeko.

Gaitasun honen barruan sartzen dira gaitasun fisikoak, pertzepziozkoak eta motorrak; osasuna zaintzeko ohiturak eta ohitura aringarriak gehitzea; norbere gorputza eta sexualitatea onartzea eta barne hartzea.

Osasuna zaintzeko ohiturak gehitzeak honakoa barne hartzen du: higiene jarduerak, elikadura osasuntsua eta orekatua; ariketa fisiko eta kirola egitea, egoneko bizitza eta gizentasuna saihestuz; atsedena hartu eta erlaxatzeko ohiturak; gorputz-jarrera egokiak hartzea, adibidez, ibiltzean, pisua eramatean, esertzean; substantzia kaltegarriak kontsumitzea, arduragabeko aisia eta jarrera arriskutsuak gaitzestea; tentsio gehiegizko tentsioa, lan-eritmo estresagarriak saihestea, eta abar. Horiek guztiak pertsonen osasuna eta bizi-kalitatea hobetzen duten jarduerak dira, eta horiek banakoen ongizate fisiko eta psikologikoari mesede egiten die. Gainera, pertsonen itxura fisikoaren ezberdintasunak modu positiboan baloratzea dakar; eredu kaltegarri edo baztertzailleak ezartzen dituzten gizarteko ohitura eta estereotipoei dagokienez kritikoa izatea ere dakar.

Kirola eta ariketa fisiko egitea, gizakien garapen anatomikoa, fisiologikoa eta psikologikoa ahalbidetzeaz gain, komunitatean gizarteratzeko eta bertakotzeko bidea dira.

Azken batean, gaitasun horrek jasotzen den informazioa interpretatzeko eta Batxilergoko etapan garatzen diren ekimenez eta autonomia pertsonalez iragarri eta erabakiak hartzeko pentsamendu zientifiko eta tekniko garatzeko eta aplikatzeko bide ematen dute, izan ere, eremu zientifiko eta teknologikoko aurrerapenek bizitza pertsonalean, gizartean eta natura-munduan eragin erabakigarria dute.

Halaber, Batxilergoko ikasgai ezberdinetan ezagutza zientifiko bereizi eta baloratuko da, batez ere modalitate zientifiko eta teknologikoan eta zientziari eta teknologiaren garapenari loturiko balioak eta irizpide etikoak erabiltzean.

Beste alde batetik, Batxilergoan zehar, gaitasun horrek ikasleak curriculumeko ikasgai ezberdinetan eta geroz eta modu autonomoagoan

metodologia zientifkoa erabiltzeko trebetasuna garatzeko gai izatea ahalbidetu behar du. Metodologia zientifko bati loturiko prozedurak (galdera garrantzitsuak egitea, hipotesiak egitea, ebazteko estrategiak eta diseinu esperimentalak diseinatzea, informazio garrantzitsua tratatzea, ondorioak ateratzea, emaitzak jakinaraztea, eta abar) ikasgai guztiek izan behar dituzte.

Orain arte aipatutako abilezia eta trebetasunekin bat etorritik, gaitasun horrek, ikasleek, ingurumena sustatzeko kontzientzia izanik, baliabideak erantzukizunez erabiltzen ikastea eta banakoen eta taldekoen osasuna kudeatu eta kontsumitzeko arazoizko ohiturak eskuratzeko bidea eman behar du. Konplexutasun jarraituko fenomenonaturalak ulertzeko baliobehar du, gizakiaren jardueraren eraginaz jabetuz. Halaber, egungo teknologiek emandako baliabideak aprobetxatzeko balio behar du. Askotariko ikasketak eratorritako oinarrizko printzipio eta kontzeptuak jasotzeko gai izan behar da, zientzia, teknologia, gizartea, ingurumena, osasuna, eta abarren konplexutasuna ulertzeko eta eguneroko bizimoduko, ikasketetako, laneko testuinguru batean edo testuinguru orokorragoetan egoera problematiko errealek edo itxurazkoak ebaztean esparru teorikoa aplikatzeko.

Halaber, Batxilergoan zehar gaitasun horrek pixkanaka jasoko du pentsamendu kritikoaren erabilera, beste argudiak eta iritzien aurrean jarrera malgua eta irekia erakusteko ahalmena, egiaztapen- eta zehaztasun-prozedura zorrotzak erabiltzeko eta jarrera dogmatikoetatik ihes egiteko. Ezagutza zientifikoaren izaera prozesu aldakor, balizko eta dinamiko gisa baloratzea dakar, eta gizakien bilakaerari eta garapenari mesede egiten die.

2.- IKASTEN IKASTEKO GAITASUNA

Ikasten ikasteak ikaskuntzan hasteko abileziak izatea eta geroz eta modu eraginkor eta autonomoagoan ikasten jarraitzeko gai izatea dakar, norbere helburu eta premien arabera.

Gaitasun horrek oinarrizko bi alderdi ditu. Alde batetik, norbere gaitasunez (intelektualak, emozionalak, fisikoak), gaitasun horiek garatzeko beharrezkoak diren prozesu eta estrategiez eta norbere kabuz egin daitekeenaz eta beste pertsona batzuen edo baliabideen laguntzarekin egin daitekeenaz jabetzea. Beste alde batetik, gaitasun pertsonalaren sentimendua izatea, motibazioa, norbere buruagan konfiantza eta ikasteko gogoia ematen dituena.

Dakigunaz eta ikasi behar denaz jabetzea esan nahi du, ikasteko moduz eta ikasteko prozesuak modu eraginkorrean kudeatu eta kontrolatzeko moduz jabetzea, horiek hobetuz eta helburu pertsonalak asebetetzera bideratuz. Norbere ahalmenak eta gabeziak onartzea eskatzen du, ahalmenei probetxua ateraz eta gabeziak gainditzeko motibazioa eta borondatea izanik; hala, pixkanaka segurtasuna handitzen da ikasteko erronka berriei aurre egiteko.

Hori dela-eta, ikaskuntzan tartean dauden gaitasunez jabetu behar da, besteak beste, arreta, kontzentrazioa, memoria, ulermena eta hizkuntza-adierazpena edo lortzeko motibazioa, eta gaitasun horien gehieneko errendimendua eta pertsonala lortu behar da estrategia eta teknika ezberdinen laguntzarekin: ikasteko, behatzeko eta gertaera eta harremanak sistematikoki erregistratzeko teknikak, lankidetzalanean teknika; arazoak konpontzeko, jarduerak eta denbora modu eraginkorrean planifikatu eta antolatzeko proiektuetarako; edo informazioa bildu, aukeratu eta tratatzeko baliabide eta iturri ezberdinei buruzko ezagutza, baliabide teknologikoak barne hartuz.

Halaber, galderak egiteko jakin-mina dakar; egoera edo arazo beraren aurrean erantzun posible ugariak identifikatu eta erabiltzea, erabakiak hartzeari aurre egiteari bidea ematen dioten askotariko estrategia eta metodologiak erabiliz, arazoiz eta modu kritikoan, eskura dagoen informazioarekin.

Gainera, informazioa lortzeko –bakarka zein laguntzaz- abilezia ematen du eta, bereziki, norbere ezagutza bihurtzeko, informazio berria lehenagoko ezagutzekin eta esperientzia pertsonalarekin lotuz eta osatuz eta ezagutza eta gaitasun berriak antzeko egoeretan eta askotariko testuinguruetan aplikatzen jakinik.

Beste alde batetik, gaitasun horrek epe labur, ertain eta luzera lor daitezkeen helburuak planteatzea eskatzen du, ikasteko helburuak pixkanaka eta modu errealistan lortuz.

Ikaskuntzan iraunkortasuna izatea ere beharrezkoa da, bizitza pertsonala eta soziala aberasten duen elementu bezala baloratuz eta beraz, eskatzen duen ahalegina merezi duena. Norbere burua ebaluatu eta erregulatzeko gai izatea, erantzukizun eta konpromiso pertsonala izatea, ahalegina kudeatzen, okerrak onartzen eta besteengandik eta besteekin ikastea eragiten du.

Labur esanda, ikasten ikasteak norbere ahalmen eta ezagutzen jabe izan, horiek kudeatu eta kontrolatzea eragiten du gaitasun edo eraginkortasun pertsonalaz jabetuz, eta pentsaera estrategikoa nahiz lankidetzan jarduteko eta norbere burua ebaluatzeko gaitasunak eta lan-baliabide eta –teknika intelektualen erabilera eraginkorra barne hartzen ditu; hori guztia ikaskuntza konziente eta gogobetegarriak diren esperientzien bidez garatzen da, banakoak zein taldekoak izan.

3.- MATEMATIKARAKO GAITASUNA

Zenbakiak, beren oinarriko eragiketak, ikurrak eta matematikoki adierazi eta arrazoitzeko formak erabili eta lotzeko abilezian datza, informazio-mota ezberdinak sortu eta interpretatzeko zein errealitatearen alderdi kuantitatibo eta espazialari buruzko ezagutza zabaltzeko, eta eguneroko bizimoduarekin eta lan-munduarekin loturiko arazoak konpontzeko.

Gaitasun matematikoaren zati da informazioa, datuak eta argudiaketak argi eta zehatz interpretatu eta adierazteko abilezia; horrek bizitzan zehar ikasten jarraitzeko benetako aukera handitzen du, eskola- edo ikasketa-eremuan zein hortik kanpo, eta bizitza sozialean parte hartzeari egiten dio mesede.

Halaber, gaitasun horrek elementu matematikoen ezagutza eta erabilera (zenbaki, ikur, elementu geometriko, algebraiko, funtzional, eta abarren mota ezberdinak) eguneroko bizitzako egoera erreal edo alegiazkoetan eta arazoak konpontzera edo informazioa lortzera daramaten arrazoitzeko prozesuak praktikan jartzea dakar berekin.

Prozesu horiek informazio hori egoera eta testuinguruaren aniztasun handiagoan aplikatzeko, oinarrizko ideiak identifikatuz argudioen kateak jarraitzeko eta argudiaketa eta informazioen logika eta baliotasuna aintzat hartu eta epaitzeko bidea ematen dute.

Ondorioz, gaitasun matematikoak pentsamenduaren prozesu jakinak jarraitzeko (besteak beste, indukzioa eta dedukzioa) eta kalkulu-algoritmo batzuk edo logikako elementuak aplikatzeko abilezia ematen du, eta horrek, arrazoibideen baliotasuna identifikatu eta arrazoibide baliodunetatik eratorritako emaitzei loturiko ziurtasun-maila baloratzeko balio du.

Gaitasun matematikoak eta elementu eta euskarri matematikoak dituzten egoera eta (problema, ezezagunak, eta abar) informazioaren eta egoerak hala gomendatzen duenean gaitasuna erabiltzearen aldeko jarrera eta honen pixkanakako segurtasuna eta konfiantza dakartza berekin, ziurtasunerako errespetuan eta gogoan eta arrazoibidearen bidez bilatzean oinarrituta.

Gaitasun horrek errealitatea eta zentzua hartzen du elementu eta arrazoibide matematikoak hauek behar dituzten egoerei aurre egiteko erabiltzen direnean. Hortaz, egoera horiek identifikatzea, arazoak konpontzeko estrategiak aplikatzea, eta eskuragarri den informaziotik abiatuta errealitatea kalkulatu, irudikatu eta interpretatzeko teknika egokiak aukeratzea gaitasun horren barruan sartzen dira. Azken batean, jarduera matematikoa ahalik eta testuinguru anitzenetan erabiltzeko benetako aukera. Hori dela-eta, ezagutza matematikoak egoeren barietate zabalera bat-batean aplikatzen direnean garatuko dira Batxilergoan; egoera horiek ezagutzaren eta eguneroko bizimoduko beste arlo batzuetatik eratorritakoak dira.

Batxilergoaren amaierako gaitasun matematikoa garatzeak informazioa sortzeko, eguneroko bizimoduan sortzen diren arazoak konpontzeko eta erabakiak hartzeko elementu eta arrazoibide matematikoak erabiltzea -arloan pertsonal eta sozialean- dakar berekin.

Azken batean, matematikoki arrazoitzeko, argudiaketa matematiko bat

ulertzeko eta hizkuntza matematikoan adierazi eta komunikatzeko bidea ematen duten trebetasunak eta jarrerak aplikatzea da, laguntza-tresna egokiak erabiliz eta ezagutza matematikoa beste ezagutza-mota batzuekin osatuz, konplexutasun-maila ezberdina duten bizitzako egoerei erantzun hobe emateko.

4.- HIZKUNTZA KOMUNIKAZIORAKO GAITASUNA

Gaitasun horrek herritar helduen berezko testuinguruetan hizkuntza erabiltzea esan nahi du, hau da, ahoz eta idatziz komunikatzea, errealitatea irudikatu, interpretatu eta ulertzea, ezagutza eraiki eta jakinaraztea eta nork bere pentsaera, emozioak eta jokabidea erregulatu eta antolatzea.

Gaitasun horretako ezagutza, trebetasun eta jarrerei esker lortzen da pentsamenduak, emozioak, bizipenak eta iritziak adieraztea, elkarrizketan jardutea, iritzi kritiko eta etikoa eratzea, ideiak sortzea, ezagutza egituratzea, mintzaldiari eta norberaren ekintzei eta eginkizunei koherentzia eta kohesioa ematea, erabakiak hartzea, eta ahoz edo idatziz entzun, irakurri edo adieraziz gozatzea; horrek guztiak laguntzen dio autoestimua garapenera eta norbere konfiantzari.

Komunikatzeko eta elkarrizketan jarduteko trebetasunen bidez, besteekin eta inguruarekin harreman eta lotura konstruktiboak ezartzen dira, kultura berrietara hurbiltzen da, eta horiek ezagutu ahala, arreta eta errespetua lortzen dute. Harremanekin loturiko trebetasunak gero eta garrantzi handiagoa ari dira lortzen, nahiz ikasketen arloan ezagutza eraikitzeke, nahiz lanbide-arloan eginkizunak kudeatu eta antolatzeko. Ukaezina da hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna elkarrekin bizitzeko eta gatazkak konpontzeko gaitasunetako bat dela.

Entzun, azaldu eta elkarrizketan jarduteak hitzezko harreman-mota nagusiez jabetzea dakar, pixkanaka geroz eta konplexuagoak diren berezko komunikazio-egoeretara egokitutako mintzaldiak adierazi eta ulertzeko gai izatea, eta komunikazioa testuingurura moldatzea. Kode eta abilezia linguistiko eta ez linguistikoak modu aktiboan eta eraginkorrean erabiltzea ere badakar, bai eta komunikazio-trukearen berezko arauak ere hainbat egoeratan, gero eta formaltasun handiagoarekin.

Irakuriz eta idatziz hainbat trebetasun sortu eta indartzen dira, eta trebetasun horiei esker lortzen da informazioa bilatu, bildu eta prozesatzea, eta askotariko komunikazio- eta sormen-asmoak dituzten testu-motak ulertu, egin eta erabiltzea. Irakurketaren bidez kodea interpretatu eta ulertu, era horretan idatzizko hizkuntza erabiltzeko bidea eman, eta, gainera, gozatzeko, beste inguru, hizkuntza eta kultura batzuk aurkitzeko, amesteko eta jakiteko balio du. Horrek guztiak, komunikaziorako gaitasuna hobetzen laguntzen du.

Hizkuntza-komunikazioaren berezko ekintzei (elkarrizketa, irakurketa, idazketa, eta abar) proposamen edo helburu jakinak aukeratu eta aplikatzeko trebetasuna loturik dago gaitasun honen oinarriko ezaugarri batzuekin: esate baterako, nor bere burua mentalki irudikatzea, errealitatea ulertu eta interpretatzea, eta norberaren ezagutza eta ekintza antolatu eta erregulatzea, koherentzia emanez.

Ulertzea eta komunikatzen jakitea jakintza praktikoak dira, hizkuntzaren funtzionamendua eta hori erabiltzeko arauak ezagutzea erreflexiboan oinarritu beharrekoak, eta hizkuntzari behatzeko eta aztertzeko gaitasuna dakarte berekin. Denetarikoz testuinguru sozial eta kultural eta komunikazio-egoerarekin bat datozen denetarikoz mintzaldiak adierazi eta interpretatzeko zera eskatzen du: hizkuntza-sistemen eta hizkuntza-harreman egokiak izateko estrategien funtzionamendu-arauak ezagutzea eta modu egokian aplikatzea.

Gaitasun hau izateak konbentzio sozialez, balio eta alderdi kulturez eta komunikazio-asmoaren eta testuinguruaren arabera hizkuntzaren aldakortasunaz jabetzea dakar. Besteen lekuan jartzeko gaitasun enpatikoa esan nahi du; norberarena ez bezalako iritziak sentsibilitatez eta kritikoki irakurri, entzun, aztertu eta kontuan hartzea; norberaren ideiak eta emozioak egoki adieraztea -funtsean eta forman-, eta kritikak asmo konstruktiboz onartzea eta egitea.

Jakintza- eta formalizazio-maila desberdinak egon arren -bereziki idatzizko hizkuntzan-, gaitasun horrek, atzerriko hizkuntzen kasuan, horietako batzuen erabiltzaile independente gisa komunikatu ahal izatea esan nahi du, eta, era horretan, harreman sozialak aberastea eta norberarenak ez bezalako testuinguruetan moldatzea. Horiek erabiliz, informazio-, komunikazio-,

eta ikaskuntza-iturri gehiago eskura daitezke. Ikasle etorkinek ekarritako hizkuntzei dagokienez, hizkuntza horiek mantentzea mesedegarria da eta aberastu egiten du inguru eleanitzeko hizkuntza-aniztasuna.

Labur esanda, Batxilergoaren amaieran hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna garatzeak bi hizkuntza ofizialetan egoki eta zehatz komunikatu ahal izatea esan nahi du, herritar heldu baten berezko erabilera-eremu eta egoeretan. Egoera horiek, askotan, eremu formalekoak dira, batez ere akademikoak, profesionalak, eta abar; eremu horietan, gainera, espezializazio-maila handikoak eta konplexuak diren diskurtsoak ulertu eta ekoitzi behar izaten dira. Halaber, gutxienez atzerriko hizkuntza bat erabiltzea dakar berekin.

5.- INFORMAZIOA TRATATZEKO ETA TEKNOLOGIA DIGITALA ERABILTZEKO GAITASUNA

Gaitasun hori informazioa bilatu, lortu, prozesatu eta jakinarazteko eta hori ezagutza bihurtzeko abilezia izatean datza. Abilezia ezberdinak ditu, informazioa eskuratzetik tratatu ondoren euskarri ezberdinetan igortzeraino; informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea ere barne hartzen du, informatu, ikasi eta komunikatzeko oinarrizko elementu bezala.

Informazioa bilatu, aukeratu, erregistratu eta tratatu edo aztertzearekin dago lotuta, informazioa eskuratzeko hainbat teknika eta estrategiak erabiliz erabiltzen den euskarriaren eta iturriaren arabera (ahozkoa, inprimakia, ikus-entzunezkoa, digitala edo multimedia). Oinarrizko lengoia zehatzak (testuak, zenbakizkoa, ikonikoa, ikusizkoa, grafkoa eta entzunezkoa) eta horiek deskodetzeko eta igortzeko jarraibideak menderatzea eskatzen du; baita informazio-mota ezberdinak, beren iturriak, aukerak eta kokapena, egoera eta testuinguru ezberdinetan aplikatzea ere, gaitasun hori adierazten den lengoia eta euskarri ohikoenak ere.

Informazioa izateak ez du automatikoki ezagutzarik sortzen. Informazioa ezagutza bihurtzeak antolatu, lotu, aztertu, laburtu eta konplexutasun-maila ezberdineko inferentziak eta dedukzioak egiteko arrazoibide-trebetasunak eskatzen ditu; azken batean, ulertzea eta ezagutzaren aurretiko eskemetan

barne hartzea. Halaber, informazioa eta eskuratutako ezagutzak jakinaraztea esan nahi du, adierazteko baliabideak erabiliz; baliabide horiek lengoaia eta teknika zehatzak ez ezik, informazioaren eta komunikazioaren teknologiek eskaintzen dituzten aukerak ere barne hartzen dituzte.

Lan-tresna intelektual gisa informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzeko gai izateak informazioa eta ezagutza igortzeko eta sortzeko eginkizun bikoitzean tresna horiek erabiltzea barne hartzen du.

Informazioa eta ezagutza sortzeko eginkizunean erabiliko dira, adibidez, tresna gisa baliatzean prozesu matematiko, fisiko, sozial, ekonomiko edo artistikoen ereduak erabiltzean. Halaber, gaitasun horrek informazio ugari eta konplexua egoki prozesatu eta kudeatzeko, benetako arazoak konpontzeko, erabakiak hartzeko, ikasteko komunitate formal eta informaletan parte hartzeko komunikazio-inguruak handituz lankidetzalinguruetan lan egiteko, eta ekoizpen arduratsuak eta sortzaileak sortzeko bidea ematen du.

Gaitasun digitalak informazioaren eta komunikazioaren teknologien erabilera hartzen du barne, gehienezko errendimendua ateraz sistema teknologikoen izaera eta funtzionatzeko modua eta aldaketa horiek arlo pertsonal eta lan- eta gizarte-arloan duten eragina ulertuz gero.

Halaber, sortzen diren software eta hardwaren ohiko arazoak identifikatu eta konpontzeko estrategiak erabiltzen jakitea dakar. Ematen duten informazioa aprobetxatzeko eta lan pertsonal autonomoaren eta lankidetzalanean bidez modu kritikoan aztertzeko ere aukera ematen du, alderdi sinkroniko zein diakronikoan, geroz eta zabalagoak diren inguru fisiko eta sozialak ezagutu eta horiekin harremana sortuz. Aurrez ezarritako helburuak eta ikasteko, lanerako eta aisirako asmoak lortzeko informazioa antolatu, prozesatu eta bideratzeko tresna gisa erabiltzeaz gain.

Azken batean, gaitasun digitalaren barruan sartzen da arazo errealak eragimenez konpontzeko eskura dauden baliabide teknologikoen ohiko erabilera egitea. Aldi berean, informazio-iturri berriak eta berrikuntza teknologikoak ebaluatu eta aukeratzeko aukera ematen du, eginkizun eta helburu zehatzak betetzeko duten erabileraren arabera.

Labur esanda, informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasunak pertsona autonomoa, eraginkorra, arduratsua, kritikoa eta zuhurra izatea dakar, informazioa eta honen iturriak eta tresna teknologikoak aukeratu, tratatu eta erabiltzean; jarrera kritikoa eta zuhurra izatea eskura den informazioa baloratzean, behar denean alderatuz, eta gizartean ezarritako jokatzeko arauak errespetatzea euskarri ezberdinetan informazioaren eta honen iturrien erabilera arautzeko.

6.- GIZARTERAKO ETA HERRITARTASUNERAKO GAITASUNA

Gaitasun horrek bizi garen errealitate soziala ulertu, askotariko gizartean herritartasun demokratikoa izan, lankidetzan aritu, elkarrekin bizi eta gizarte horri laguntzeko konpromisoa hartzeko aukera ematen du. Gaitasun horrek, parte hartu, erabaki, egoera jakinetan jokatzeko modua aukeratu eta hartutako erabaki pertsonalen erantzulea izateko bidea ematen duten abilezia konplexuak eta askotariko ezagutzak barne hartzen ditu.

Oro har, gizartean moldatzeko, gizarteei buruzko bilakaera eta antolaketari eta sistema demokratikoaren ezaugarri eta balioei buruzko ezagutza erabiltzea dakar; baita erabakiak aukeratu eta hartzeko judizio morala erabiltzea eta biztanleen eskubideak eta betebeharrak modu aktiboan eta erantzukizunez baliatzea ere.

Gaitasun honek munduaren errealitate historikoa eta soziala, bilakaera, lorpenak eta arazoak ulertzeari egiten dio mesede. Errealitatea kritikoki ulertzeak errealitate hori aztertzean ikuspuntu ezberdinez jabetzea, esperientzia, ezagutzak izatea eskatzen du. Gertaera eta arazo sozial eta historikoak epaitzeko eta horien inguruan oro har eta modu kritikoan hausnartzeko kausa anitzekoa eta sistematikoa den azterketara jotzea dakar berekin, baita benetako egoeretan oinarrituriko arrazoiketa kritikoak egin eta gizarte guztien artean eraiki eta hobetzeko elkarrizketa erabiltzea ere.

Batxilergoan zehar historia eta gizartearekin loturiko ikasgai-multzoak, ikasgai orokorrak zein Giza eta Gizarte Zientzien modalitatekoak, iturri historikoen azterketan eta kritikan oinarrituriko gaitasunaren alderdi intelektualena garatzen dute, eta horrek, aurkezten diren aldi historikoetan egituratutako mintzaldiak ikasteko aukera ematen die ikasleei. Hainbat

iturriren (testuak, ikonikoak, grafkoak, estatistikoak, kartografkoak, ahozkoak, eta abar) azterketaren bidez beren egitasuna egiaztatzeak ere historiagilearen metodoan sartzea errazten die, lehenaldiko gertaerak eta interpretazioak ezartzen saiatzen dira egungo historiografaren eredu batzuk egiteko modua kontrastatu eta alderatuz. Azken batean ikasleei aurreko etapetan zehar ikasitako teknikak eta lortutako ezagutzak mobilizatzeko gaitateko metodo eta tresna intelektualak ematen dizkie. Ikaskuntza honekin ikasleek askatasunez eskuratu ahal izango dituzte mota guztietako agiriak, gizarte konplexua aztertu eta ulertzeko aukera ematen dietenak; arazoak konpondu, hipotesiak egin, ondorioak atera eta azkenik pertsoneri eta gizarteei buruzko kausa eta ondorioak ere lotu ahal izango dituzte.

Egungo gizartearen ezaugarriak, haien geroz eta aniztasun handiagoa eta izaera ebolutiboa ulertzea, kultura desberdinek gizateriaren eboluzioari eta aurrerakuntzari egin dioten ekarpena ulertzen dela erakustea, eta gure gizarteko parte garena sentitzea ere bada. Azken finean, tokiko nortasunarekin bateragarria den herritartasun globaleko sentimendua agertzea.

Halaber, gaitasun honen funtsezko zatia osatzen dute honako gaitasun sozial hauek: balio- eta interes-gatazkek bizikidetzaren parte direla jakitea, jarrera konstruktiboz konpontzea, eta erabakiak autonomiaz hartzea, gizartearen inguruko ezagutzak eta lurralde, herrialde edo erkidego bakoitzeko oinarriko kultura-ereduen esparruan hausnarketa kritikoaren eta elkarriketaren bidez eraikitako balio-eskala erabiliz.

Gizarteko eta herritartasunerako gaitasunaren dimentsio etikoak berekin darama inguruko balioez jabetzea eta afektiboki eta arrazionalki ebaluatu eta berreraikitzea, pixkanaka balio-sistema propioa sortzeko eta haiekiko koherentziaz jokatzeko erabaki edo gatazkaren bati aurre egiterakoan. Ulertu behar da jarrera pertsonal oro ez dela etikoa ez baldin badago Giza Eskubideen Deklarazioan jasotakoak bezalako printzipio edo balio unibertsalekiko errespetuan oinarrituta.

Ondorioz, gaitasun honen trebetasunen artean hauek nabarmentzen dira: norbere burua ezagutu eta baloratzea, testuinguru desberdinetan komunikatzen jakitea, norbere ideiak adierazten eta besteenak entzuten jakitea, besteen lekuan jartzeko gaitate eta, norberarenaz bestelakoa izan arren, haren ikuspegia ulertzeko gaitate, eta erkidegoko bizitzako maila desberdinetan erabakiak hartzea, norbere eta taldearen interesak

batera baloratuz. Horrez gain, desberdintasunak baloratzea eta talde desberdinen arteko eta, bereziki, gizon eta emakumeen arteko eskubideberdintasuna onartzea eskatzen du, bai eta esparru pertsonalean zein sozialean gatazkak konpontzeko modu gisa akordioetara iristeko elkarrekin hitz egin eta negoziatzea ere.

Gaitasun honen parte da herritartasun aktiboa eta integratzailea erabiltzea, eta estatu eta gizarte demokratikoak, beren oinarriak eta antolatzeke zein funtzionatzeko moduak zein baliotan oinarritzen diren ezagutzea eta ulertzea. Gaitasun honek demokrazia, askatasuna, solidaritatea, erantzukizunkidetasuna, partaidetza eta herritartasuna bezalako kontzeptuen gaineko hausnarketa kritikoa ahalbidetzen du, nazioarteko deklarazioetan nahiz estatuko eta autonomiako funtsezko araudian aitortutako eskubide eta betebeharreri, eta hainbat erakunderen aplikazio-mailari arreta berezia eskainiz; balio demokratikoekiko jokabide koherentea agertzea eta, horrekin batera, norbere pentsamolde, balio, sentimendu eta ekintzez jabetzea, eta horiek kontrolatu eta autoerregulatzea.

Herritartasuna baliatzeak hiriko bizitzan aktiboki eta bete-betean parte hartzeko gaitasunak izatea eskatzen du. Balio demokratikoekin bat datozen bizikidetzara-arauek eraiki, onartu eta betetzea, hiriko eskubide, askatasun, erantzukizun eta betebeharrak betetzea eta gainerako eskubideak defendatzea esan nahi du.

Laburbilduz, bizi dugun errealitate soziala ulertzeko tresna intelektualak eta printzipio etikoak lortzea, balio eta jardunbide demokratikoetan oinarritutako zentzu etikoa erabiliz bizikidetzari eta gatazkei aurre egitea, eta herritartasuna baliatzea, norbere irizpideen arabera jardunez, bakea eta demokrazia eraikitzen lagunduz, eta hiritarren eskubideak eta betebeharrak betetzeari dagokionez jarrera konstruktibo, solidario eta arduratsuari eutsiz.

7.- KULTURA HUMANISTIKOKO ETA ARTISTIKOKO GAITASUNA

Gaitasun honek esan nahi du denetariko kultura- eta arte-adierazpenak ezagutzea, ulertzea, aintzat hartzea eta kritikoki balioestea, aberastasun- eta gozamen-iturri gisa erabiltzea, eta herrien ondarearen zatizat hartzea.

Egintza kulturala, oro har, eta egintza artistikoa, bereziki, aintzat hartzeak hau esan nahi du: adierazpen desberdinetara iritsi ahal izateko gaitasun eta jarrerak, pentsamendu-, pertzepzio- eta komunikazio-gaitasunak, eta ulertzeko, baloratzeko, hunkitzeko eta gozatzeko sentsibilitatea eta zentzu estetikoa izatea.

Gaitasun honek berekin dakar pentsamendu dibergenterako eta konbergenterako gaitasunak erabiltzea, izan ere, barne hartzen du norbere eta besteen ideiak eta sentimenduak berriz lantzea, ulertzeko eta adierazteko iturri, forma eta bideak aurkitzea; emaitza batzuk lortzeko beharrezkoak diren prozesuak planifikatzea, ebaluatzea eta egokitzea, esparru pertsonalean zein akademikoan. Hortaz, adierazten eta komunikatzen ez ezik, artearen eta kulturaren munduko errealitate eta produkzio desberdinak hauteman, ulertu eta haiekin aberasten laguntzen du gaitasun honek.

Kode artistikoen bidez adierazteko ekimena, irudimena eta sormena martxan jarri behar dira eta, jarduera kultural eta artistikoek askotan talde-lana eskatzen duten heinean, beharrezkoa da lankidetzan jarduteko gaitasunak izatea azken emaitza lortzen laguntzeko, bai eta besteen ekimen eta ekarpenak babestu eta baloratzearen garrantziaz jabetzea ere.

Gaitasun artistikoak, halaber, barne hartzen du hizkuntza artistiko desberdinen teknika, baliabide eta arau nagusien eta kultura-ondareko obra eta adierazpen nabarienen oinarrizko ezagutza izatea. Horrez gain, adierazpen horien eta gizartearen arteko loturak –garaiko mentalitatea eta aukera teknikoak–, edo lan horien egile den pertsonarekiko edo taldearekiko loturak identifikatzean ere badatza. Horrek esan nahi du gogoan izan behar direla pentsamenduaren, joera estetikoaren, moden eta gustuen bilakaera, eta faktore estetikoek pertsonaren eta gizartearen eguneroko bizitzan izan duten eta duten ordezkagaitasun-, adierazpen- eta komunikazio-garrantzia.

Halaber, ideiak, esperientziak edo sentimenduak musika, literatura, arte bisualak eta eszenikoak bezalako baliabide artistiko desberdinen bidez edo arte popular deiturikoek hartzen dituzten forma desberdinen

bidez adieraztearen sormena baloratzeko jarrera ere bada. Horrez gain, adierazpen-askatasuna, dibertsitate kulturalerako eskubidea, kulturen arteko elkarrizketaren garrantzia eta partekatutako lan artistikoak egitea baloratzea eskatzen du.

Laburbilduz, gaitasun hau osatzen duten trebezien multzoan artea eta bestelako kultura-adierazpenak ulertzeko, baloratzeko eta haiekin gozatzeko gaitasuna eta norbere sorkuntzak egiteko arte-adierazpeneko baliabide batzuk erabiltzeari lotutakoak daude; kultura- eta arte-adierazpen desberdinen oinarrizko ezagutza izatea, pentsamendu dibergenterako eta lankidetzan lan egiteko gaitasunak aplikatzea, arte- eta kultura-adierazpenen dibertsitateari dagokionez jarrera irekia, begirunezkoa eta kritikoa izatea, norbere estetika- eta sormen-gaitasuna lantzeko gogoia eta nahia, eta bizitza kulturean parte hartzeko eta gure erkidegoko zein beste erkidego batzuetako kultura- eta arte-ondarea kontserbatzen laguntzeko interesa.

Kultura eta arte-gaitasunak garrantzi berezia duen modalitatearen bat egiten duten ikasleentzat lehenengo planoan egongo dira honako hauek: kultura-balioak ulertzea, kritikoki interpretatzea eta baloratzea, arte- eta estetika-egintza desberdinen artean harreman konplexuak ezartzeko gaitasuna, beren bizipen estetikoaren gainean eta arteak nortasun-osatzaile gisa dituen ahalmenen gainean hausnartzeko gaitasuna. Horrek ez du esan nahi ez zionik garrantzirik eman behar norbere arrazoibideak prestatzeko gaitzeari, jasotzen dituen produktuekin elkarrizketarako edo erantzun gisa bere ekoizpenak egiteko gaitzeari, baizik eta orduantxe bere erantzunak heldua eta kritikoa izan behar du, pasibotasuna menderatzen duten, ikusmina eta bilaketa pizten dituzten, eta ideia eta sentimenduak eta norbere nortasuna adierazteko bidea ematen duten proiektu artistikoen bidez.

Ildo horretan, Batxilergoko modalitateko ikasgaietan eduki konplexuagoak, sakonagoak eta ikasleen jabetasun- eta abstrakzio-maila handiagoa eskatzen dutenak proposatuko dira.

8.- NORBERE AUTONOMIARAKO ETA EKIMENERAKO GAITASUNA

Gaitasun hau, alde batetik, elkarrekiko lotura duten balio eta jarrera pertsonalez jabetu eta horiek aplikatzean datza: erantzukizuna, iraunkortasuna, norbere ezagutza eta autoestimua, sormena, autokritika, kontrol emozionala, aukeratzeko, arriskuak kalkulatzeko eta arazoei aurre egiteko gaitasuna, berehalako asebetze-premia atzeratzeko, akatsetatik ikasteko eta arriskuak hartzeko gaitasuna.

Bestalde, norbere kabuz aukeratzeko gaitasunean, proiektuak irudikatzean eta aukera eta plan pertsonalak garatzeko beharrezkoak diren ekintzak aurrera eramateko gaitasunean datza –banakako proiektuen edo proiektu kolektiboen esparruan-, horien ardura hartuz, bai esparru pertsonalean, bai gizarte- eta lan-esparruetan.

Ideiak ekintza bihurtzeko gaitasunean, hau da, helburuak jarri eta proiektuak planifikatu eta aurrera eramateko gaitasunean datza. Beraz, aurretiko planteamenduak berriz landu ahal izatea edo ideia berriak lantzea, irtenbideak bilatzea eta praktikan jartzea eskatzen du. Horrez gain, aukerak eta mugak aztertzea, proiektu baten garapen-faseak ezagutzea, planifikatzea, erabakiak hartzea, jardutea, egindakoa ebaluatzea eta autoebaluatzea, ondorioak ateratzea eta hobetzeko aukerak balioestea.

Horregatik guztiarengatik, erronken eta aukeren ikuspegi estrategikoa izan behar da, helburuak identifikatu eta betetzen eta hasitako eginkizunetan arrakasta lortzeko motibazioari eusten laguntzen baitu horrek, anbizio pertsonal, akademiko eta profesional zintzoarekin. Era berean, eskura den eskaintza akademikoa, lan-arlokoa edo aisialdikoak norbere gaitasun, gogo eta proiektuekin lotzeko gai izatea.

Gainera, aldaketarako eta berrikuntzarako jarrera baikorra izatea, eta aldaketa horiek aukera gisa hartzea, kritikoki eta konstruktiboki haietara egokitzea, arazoei aurre egitea eta irtenbideak aurkitzea hasten diren bizitzako proiektuetako bakoitzean.

Norbere autonomiak eta ekimenak askotan beste pertsona batzuk tartean sartzen dituzten neurrian, besteekin hartu-emanak izateko, lankidetzan jarduteko eta taldean lan egiteko gaitasun sozialak izatea eskatzen du gaitasun honek: besteren lekuan jartzea, besteen ideiak baloratzea, elkarrizketan jardutea eta negoziatzea, norbere erabakiak besteei modu

egokian jakinarazteko asertibotasuna, eta lankidetzan eta malgutasunez lan egitea.

Gaitasun honen beste dimentsio garrantzitsu bat, sozialagoa den alderdi honi oso lotua dagoena, proiektuen lidergoarekin zerikusia duten gaitasun eta jarrerai dagokiena da; barne hartzen ditu norbere buruarenganako konfiantza, empatia, hobetzeko grina, elkarrizketarako eta lankidetzarako gaitasunak, denbora eta eginkizunak antolatzea, eskubideak edo arriskuak hartzea berretsi eta defendatzeko gaitasuna.

Gaitasun pertsonal eta sozialak integratzeko, pertsonak bere burua ezagutzeko eta bere buruarekin harreman egokiak ezartzeko gai izan behar du. Horretarako, beharrezkoa da emozioak kontrolatzea, beren intentsitatea, desegokitasuna edo ondorioak direla-eta, probokatu egiten duten eta norberarentzat zein gainerakoentzat kaltegarriak diren gogoaldarteak identifikatuz eta menderatuz; norbere jokabidea erregulatzea, ahaleginari eusteko gai izanez eta lortu nahi izandako helburuak erdiestean hartzen den atsegina atzeratuz; norbere buruarenganako konfiantzan eta besteen aldetik estimatua eta baloratua sentitzean oinarritutako autoestimu positibo eta errealista lortzea; autonomiaz jardutea, erabaki pertsonalak hartuz eta helburuak eraginkortasunez eta printzipio moralekin bat etorrituz lortzeko baliabide egokiak jarritz; besteekin lankidetzan jardutea denen helburuak lortzeko.

Laburbilduz, norbere autonomia eta ekimena izateak banakako zein taldekako ekintzak edo proiektuak kreatibitatez, konfiantzaz, arduraz eta zentzu kritikoz irudikatzeko, hasteko, garatzeko eta ebaluatzeko gai izatea esan nahi du.

CURRICULUMA GAITASUNEN ARABERA EGITEA

Curriculum honek, lehenengo aldiz, Batxilergoko oinarrizko gaitasunak esplizituki aipatzen ditu, Europar Batasunetik Oinarrizko Hezkuntzarako gomendatutakoaren ildotik, eta hezkuntza-etapa hori Goi-mailako Hezkuntzaren Europako Esparrurako aurreikusitakoarekin lotuz. Curriculumuma gaitasunen arabera egiteko aukera curriculumuma planteatzeko modu koherenteagoa da Batxilergoko hezkuntza-helburuak lortze aldera. Hezkuntza hobetzerako bideratutako berrikuntza bat da, curriculumaren planifikazioari, garapenari eta ebaluazioari eragiten diena eta, abiarazteko, aldaketak behar ditu metodologiari eta antolaketari dagozkien alderdietan, irakasleen pentsamenduan eta prestakuntzan, etab.

Curriculumuma antolatzeko modu honekin batera, irakasleak erabili ohi duen jakintza-alorren arabera banaketa ere bada. Gaineraz, programazioei bide ematen dien gaitasunen garapena curriculumean adierazitako ikasgaien helburuen bidez egiten da, eta ez oinarrizko gaitasunen zuzeneko adar gisa:

Ikasgaien helburuek gaika zein zeharka biltzen dituzte Batxilergoko oinarrizko gaitasunak. Printzipio hori funtsezkoa da proposamenaren koherentzia bermatzeko.

- Curriculumuma gaitasunen arabera antolatzeak ondorio argiak ditu metodologia aldetik (zereginen aukeraketa, elkarrekintza-motak, materialak, etab.) eta antolaketa aldetik irakaskuntza-ikaskuntza prozesua planifikatzeko eta abiarazteko.
- Batxilergoko oinarrizko gaitasunen egungo proposamenak programazioekiko lotura handiagoa ahalbidetuko duen garapena eskatzen du, curriculumuma antolatzeko bi modu horiek elkarrengana hurbildu eta bat egin dezaten.
- Beharrezkoa da Batxilergoko oinarrizko gaitasunen lorpen-mailak zehazte aldera aurrera egitea ere, adin horretako ikasleen premia desberdinetara gehiago egokitzen den ebaluazioa egin ahal izateko.

Horiek horrela, Batxilergoko oinarrizko gaitasunen egungo proposamena aldaketaren mendeko testuinguruan kokatu behar du, eta hezkuntza-gaitasunen Europako egungo proposamenerako hurbilketa gisa hartu behar da, ez behin betiko testu itxi gisa.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Amankomuneko
ikasgaiak:

Mundu Garaikiderako
Zientziak

SARRERA

XIX. mendearen bigarren erditik aurrera, eta XX. mende osoan zehar, gizakiek aurreko historia osoan baino jakintza gehiago bereganatu dute zientziaren eta teknologiaren alorrean. Jakintza horietako gehienek hainbat aplikazio sorrarazi dituzte, eta horiek herritarren bizitzan sartu dira. Herritarrek, askotan, automatikoki eta zalantzan jarri gabe erabiltzen dituzte aplikazio horiek; adibidez, pentsatu gabe horien oinarri zientifikoaz, bizitza pertsonalean duten eraginaz edo horietatik sor daitezkeen gizarte- edo ingurumen-aldaketez.

Komunikabideek berehala aurkezten dituzte egungo gaiei buruzko eztabaida zientifikoak eta teknologikoak. Prentsan artikulua ugari idazten dira, eta, askotan, sekzio bereziak egiten dira; adibidez, besteak beste, honako gai hauei buruz: ingeniariak, genetika, material berriak, energia-iturriak, klima-aldaketa, baliabide naturalak, informazioaren teknologia, komunikazioa eta aisialdia edo osasuna.

XXI. mendeko herritarrek, "Jakintzaren gizartea" osatzen dutenek, prestakuntza zientifiko izateko eskubidea eta betebeharra dute, herritar autonomo, kritiko eta arduratsu gisa jokatu izateko.

Horretarako, beharrezkoa da herritar guztien eskura jartzea ezinbesteko kultura zientifiko hori, bai eta, guztiok eduki beharko genukeen jakintzan, elementu komunak bilatzea ere. Gizarte demokratiko baten erronka da herritarrek nahikoa jakintza izatea; alde batetik, erabaki erreflexiboak har ditzaten, gizarterako garrantzi handia duten gai zientifiko-teknikoetan oinarritutako erabakiak, hain zuzen; eta bestetik, gizartean demokratikoki parte hartzeko gai izan daitezen, gizakientzat iraunkorra izango den etorkizun baterantz aurrerapausoak emateko.

Irakasgai honek, ikasle guztientzat komuna denak, erronka horri erantzun egokia ematen lagundu behar du. Beraz, ezinbestekoa da ikuspegi funtzionaltik lantzea hori, eta gizartean eragin handia duten esparru zientifikoko eta teknologikoko gaiei erantzuten saiatzea. Ezin da erantzunak ematera mugatu; aitzitik, bitartekoak landu behar ditu informazioa bilatu eta aukeratzeko, informazio garrantzitsua eta garrantzirik ez duena bereizteko, ebidentzia zientifikorik badagoen edo ez dagoen jakiteko, etab. Azken batean, ikasten ikasteko aukera eman behar die ikasleei. Hori oso erabilgarria izango da ikasleen etorkizunerako, aldaketa handiak izango dituen gizarte batean biziko baitira, iraultza zientifiko-teknikoen eraginagatik eta bizimoduen aldaketagatik. Gainera, gizarte horretan, epe motzeko interesek eta norbanakoen balioek dute lehentasuna, eta horrek ingurumen-arazo larriak dakartza; zientziak eta teknologiak arazo horiek lantzen eta konpontzen lagun dezakete.

Egungo arazoen konplexutasuna eta zientziak, egun, horiek tratatzeko erabiltzen dituen metodologiak ulertzen ere laguntzen du; horrez gainera, teoria eta ereduaren esanahia —esaterako, fenomeno naturalei gizakiek ematen dieten azalpena— eta jakintza zientifikoaren behin-behinekotasuna eta mugak ulertzeko bide ematen du. Irakasgaiak honako hau irakatsi behar die ikasleei: zientzia eta teknologia giza jarduerak direla, testuinguru sozial, ekonomiko eta etikoetan gauzatzen direnak, eta testuinguru horiek beren balio kulturala ematen dietela. Beste alde batetik, ez da ikuspegi akademizista eta formalista batetik landu behar irakasgaia, eta zehaztasun handiko zientziaren aldeko apustua egin behar da. Baina kontuan hartu behar dira testuinguru sozialak, bai eta arazoek pertsonengan duten eragin globala eta tokikoa ere.

Printzipio horiei erreparatuko zaie, batik bat, irakasgaiko helburuak, edukiak eta ebaluazio-irizpideak zehazteko. Hiru helburu nagusi lortzea izango da elementu horien guztien xedea: eztabaidatzen diren egungo gai zientifikoaren alderdi batzuk ezagutzea, haien diziplina anitzeko inplikazioekin batera, eta eztabaida ugari eragiten dutela jakitea; zientziaren izaeraren alderdi batzuetara hurbiltzea, eta zientziaren jakintzarako erabiltzen diren prozedura ohikoak baliatzen hastea; eta jokaera jakin batzuk eskuratzea, hala nola jakin-nahia, antidogmatismoa, tolerantzia eta baieztapenak eta ezeztapenak arrazoitzeko ohitura.

Edukiak eduki komunaren nukleo batean oinarritzen dira; eduki komun horien helburua zera da: jarduera zientifikoaren oinarritzko estrategietara

gerturatzea ikasleak. Helburu horiek, komunak direnez, kontuan hartzekoak dira, ondorengo gai-nukleoak lantzeko. Eduki komunen nukleo horrek, neurri handi batean, prozedurazko eta jarrerazko edukiak jasotzen ditu, lan zientifkorako lehen hurbilketa formala egiteko, eta zientziaren izaera azaltzeko, bai zientzia bere horretan hartuta, bai gizartearekin, teknologiarekin eta ingurumenarekin duen harremana aintzat hartuta. Gero, beste nukleo bat aurkezten da. Nukleo horretan, ikuspuntu kualitatibo batetik eta alfabetatze zientifkoaren ikuspegitik lantzen dira unibertsoaren, Lurraren eta bizitzaren jatorriari buruz eta horien bilakaerari emandako azalpen zientifkoak; betiere, testuinguru sozialekiko, erlijiosoekiko eta politikoekiko erakusten duten mendekotasuna onartuz. Gainerako nukleoek osasuna dute ardatz, hura faktore genetikoen, ingurumen-faktoreen eta norbanakoen erantzukizunaren emaitza gisa ulertuta; eta, osasunarekin lotuta, honako gai hauek lantzen dira: genetikaren aurrerapenak, Lurraren kudeaketa iraunkorra, eta material eta teknologia berriak sortzearen garrantzia. Gai horiek guztiak interesgarriak dira herritarrentzat, polemika eta eztabaida sozialak eragiten dituzte, eta hainbat ikuspegitatik landu daitezke; horiek horrela, ikasiko dugu zientziaren esparrua ez dagokiola soilik elkarte zientifkoari; izan ere, guztion kultura-ondarearen parte da. Ez da ahaztu behar irakasgai hau oinarrizko prestakuntzakoa dela, eta ikasle guztiei zuzenduta dagoela, gerora beste edozein ikasketa egingo dutela ere.

Ikasle batzuek ez dute gustuko zientzia, eta horrek blokeoa eragiten die; irakasgai honek egoera hori gainditzeko lagundu behar du. Testuinguruan landu behar da zientzia, interes soziala duten gai zientifkoetara gerturatu behar da ikasgeletako zientzia. Era berean, ez da ahaztu behar ikasle guztientzako irakasgaia dela –DBHko 4. mailan zientzia-irakasgairik izan ez duten ikasleak barne-; beraz, hurbilketa funtzionala egin behar da, ahal den bezain aktiboa, eta gogoeta, arrazoiketa eta analisi kritikoa sustatu behar dira. Horregatik, irakasgaia lantzean, interes soziala duten gai eta arazo zientifkoak landu behar dira, eta inplikazio eta ikuspegi irekiak izan, bai eta ongi arrazoitutako erabaki kolektibo etikoak hartzeak duen garrantzia baliostatu ere.

Honela aurkeztu behar da zientzia: jakintza zehatza, baina, ezinbestean, behin-behinekoa, mugatua, eta, edozein giza jardueraren modura, testuinguru sozial, ekonomiko eta etikoen eraginpean dagoena; bada naturari buruz gizakiari sortzen zaizkion galderei erantzuteko saiakera ere, bai eta pertsoneri globalki eta tokian eragiten dieten arazoak konpontzen

laguntzeko saiakera ere, betiere, irudi akademizista eta formalista saihestuta. Ikasleek gai izan behar dute bereizteko zein galderari eman dakiekeen ikerketa zientifikoan oinarritutako erantzun bat; gainera, gai izan behar dute azalpen zientifikoak eta zientifikoak ez direnak bereizteko, eta zientziaren izaera bera zein den jakin behar dute.

Zuzeneko behaketatik eta ongi dokumentatutako iturrietatik lortutako informazioa erabili behar da, elkarrizketa eta arrazoitutako argudiaketa sustatzeko, zientziaren, teknologiaren gizartearen eta ingurumenaren arteko erlazioaren inguruan. Informazioa lortzeko, aukeratzeko, ulertzeko, aztertzeko eta jasotzeko trebetasunak erabili behar dira, dokumentatutako iturrietatik informazioa eskuratzeko. Ikasleengan lan autonomorako gaitasuna sustatzen lagundu behar da, eta norberaren irizpidea eratzeko ere lagundu behar da; irakurketetan, dokumentuen iruzkin kritikoan eta artikulu zientifikoetan oinarrituko da norberaren irizpidea. Komunikazio-trebetasunak eta informazioaren tratamenduarekin erlazionatutakoak indartzen laguntzen dute ahozko azalpenetan oinarritutako aurkezpenek, txosten monografikoek, edo taulaz, grafikoak, irudiz, eskemaz eta abarrez lagundutako idazlanek. Beren argudiaketetan, datuak, ebidentziak eta iritziak ongi bereizi behar dituzte, iturriak eta egileak aipatu behar dituzte era egokian, terminologia egokia erabili behar dute, eta informazioaren eta komunikazioaren teknologien baliabideez baliatu behar dute.

Garrantzitsua da arazo irekien planteamendua lantzea, horiei heltzeko askotariko aukerak ikusteko balioko duten jardueren bitartez; horrela, ikasleek benetako ikerketa interesgarriak gauzatuko dituzte, eta, nahiz eta horiek sinpleak izan, ez dira azalpenezko ikuspegi hutsak izango. Berdinen arteko eta irakasleekiko harremanak eta elkarrizketa sustatu behar dira, norberaren ideiak ahoz adierazteko gaitasuna indartzeko, gainerakoekin kontrastean eta errespetuz. Era berean, etorkizuneko herritar helduak prestatzeko ezinbesteko diren jarrerak lantzen lagunduko dute zenbait jarduerak, hala nola talde-lanak planifikatzeak eta egiteak, bidezko lan-banaketak egiteak, lanean zehatza eta arduratsua izateak, ideiak kontrastatzeak eta adostasunezko akordioetara iristek. Herritar horiek arduratsuak izango dira, konpromisoak hartuko dituzte, eta gizarte demokratiko batean integratuko dira.

Planteamendu hau aplikatzeko, irakasgai honen curriculumak eskema irekia izan behar du, edukiak lotzeko egitura malgua izango duena; izan ere, kontzeptu-gorputz batetik abiatu beharrean, lehentasuna zenbait

gai eta arazori ematen die, eta horiek adierazten dute zein diren landu beharreko elementuak. Aukeratutako auzi-gatazkek adieraziko dute zein den landu beharreko zientzia; beraz, honako estrategia hau jarraitu behar da: lehenik, eguneroko fenomenoak eta eragin globala duten arazoak aukeratu behar dira, eta, ondoren, horietatik abiatuta, horiek lantzeko behar diren gutxienezko edukiak atera. Eduki horiek zenbait jakintza-arlori lotuta egon daitezke, bereziki, Biologiari, Geologiari, Fisikari, Kimikari eta Lurraren eta Ingurumenaren Zientzei; ikus daitekeenez, beharrezkoa da diziplina anitzeko ikuspegia.

ONARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IRAKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA

Mundu Garaikiderako Zientziek, oinarrizko gaitasunak eskuratzen, honako modu honetan laguntzen dute bereziki:

- **Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna.**

Irakasgai honek ikasleei galderak identifikatzen eta frogetan oinarritutako ondorioak ateratzen laguntzen die, natura-inguruneari eta giza jarduerak bertan eragiten dituen aldaketei buruzko erabakiak ulertzeko eta haiek hartzen laguntzeko. Irakasgai honetako jakintzak, eta, bereziki, metodologia, pertsonen behar eta nahi gisa hartzen denari erantzuna emateko aplikatzen dira. Baina, gainera, erabakiak hartzean, kontuan izan behar dira baliabide naturalen erabilera arduratsua, ingurumena zaintzea, baliabideen arrazoizko kontsumo arduratsua eta osasuna babesteko kulturaren sustapena, osasuna pertsonen bizi-kalitaterako ezinbesteko baita.

Gainera, zientzia zer den, eta zer ez, bereizten jakiteko, zientzia honela ulertu behar da: gizakien jakintzarako eta ikerketarako modu bat, saiakera-eta somen-izaera duena, dauden teoriekin bat ez datorren ebidentziarik egonez gero, berrikusi eta aldatu egin behar dena. Beharrezkoa da, baita ere, ikerketaren izaera eta mugak zein diren jakitea, galdera zientifikoei erantzuteko behar den ebidentzia identifikatzea, eta ondorioak ateratzea, ebaluatzea eta komunikatzea, testuinguru pertsonal eta sozial ugaritan.

Halere, ez da ahaztu behar eskuratutako jakintza zientifikoaren errealitatearen irudikapen bat dela, eta balitekeela irudikapen hori osoa ez izatea. Beraz, ezinbestekoa da gure jakintzaren ziurgabetasunaz ohartzea, eta egoera korapilatsuetan erabakiak hartzerakoan kontuz ibili behar dela ulertzea. Horregatik, errealitateari behatzean, espiritu kritikoa landu eta aplikatu behar da, zientziaren esparruko informazioa beste informazio batzuekin alderatu behar da, jakintza zientifikoaren eta beste jakintza modu batzuen arteko desberdintasuna balioestatu behar da, eta horren aplikazio teknikoetan, kontuan izan behar dira inplikazio etikoak, sozialak, ekonomikoak eta ingurumenekoak.

● Ikasten ikasteko gaitasuna.

Ikasten ikasteko, ikaskuntzari ekin behar zaio, eta era autonomoan jarraitzeko gai izan behar da. Arazo ireki baten ziurgabetasunari aurre egiteko gai ere izan behar da, eta arazoizko pentsamenduaren logikarekin bat datozen erantzunak aurkitzeko ahaleginak egin behar dira. Era berean, arazo beraren aurrean erantzun posible ugari daudela onartu behar da.

Irakasgai honetako ikasprozesuak asko laguntzen du gaitasun hori lantzen, arazoak konpontzeko estrategian oinarritzen baita.

Irakasgai honen bidez, ikasleek pentsamendu arrazionala landuko dute, hau da, jakintza zientifikoaren erabilpenaren bidez garatzen dena, eta, horrenbestez, natura interpretatu eta ulertuko dute, gizartearentzat eta ingurumenarentzat garrantzia duten gaiei buruzko informazioa ebaluatuko dute, eta, informazio hori eskuratuta, arazoitutako erabaki pertsonalak hartzeko gai izango dira.

Pentsamendu zientifikoak, zientzien jakintzaz gainera, egoera gatazkatsuak aztertzeko eta tratatzeko metodo bat ematen digu, eta, alde horretatik, giza arrazionaltasunaren oinarritzko osagarrietako bat da. Horregatik, Mundu Garaikiderako Zientziak ikasita, ikasleek indartu egingo dituzte beren gaitasunak, besteak beste, honako alor hauetan: behaketan, azterketan eta analisisian, eta malgutasun intelektualean eta metodoen zehaztasunean; era horretan, ikasleak, beren pentsamendua sortzerakoan, gero eta autonomoagoak izatea erraztuko da.

- **Matematikarako gaitasuna.**

Zientziak lantzeak zuzeneko lotura du matematikarako gaitasuna eskuratzearekin. Hainbat jardueratan aplikatzen da matematika-hizkuntza, hala nola fenomeno naturalak azaltzeko, hipotesiak egiteko, emaitzak deskribatzeko, azalpenak eta aurreikuspenak egiteko, informazioa erregistratzeko, datuak era esanguratsuan antolatzeke, datuak eta ideiak interpretatzeko, ereduak eta horien erlazioak nahiz kausak eta ondorioak aztertzeke eta lege zientifikoak formalizatzeke. Azken batean, inguratzen gaituen errealitatea ulertzen laguntzen digun tresna da matematika-hizkuntza.

- **Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.**

Zientziak mundua ulertzeke eta azaltzeke modu bat ematen digu; zientziak ikasteak, berriz, ikasleen irudikapenak pixkanaka esplizitu egiteke prozesua bultzatzen du, irudikapen horiek ikasgelako elkarrizketetan kontrastatzen baitituzte. Horiek horrela, pentsatzeko modu koherenteak sustatzen dira, azalpenak emateke egokiak.

Zientzia komunikatzen ikastearen ondorio da gertaerak eta fenomenoak deskribatzea, azaltzea eta adieraztea, arrazoitzea eta argudiatzea; betiere, indarreke eredu zientifikoak erabiliz. Horiek guztiak behar bezala egiteke, hizkuntza-tipologia eta komunikazio modu ugari erabili behar dira. Horregatik, irakasgaiaren curriculumak lan edo txosten zientifikoak egitea aurreikusten du, baita elkarrizketak eta eztabaidak sustatzea ere, frogen eta erabilitako ereduaren ebidentzietan nahiz zientzien aplikazioan ardaztutako eztabaidetan oinarritutakoak.

- **Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeke gaitasuna.**

Ikasleek, zientziekin lotutako egoera gatazkatsuak tratatzean, informazioa bildu beharke dute hainbat iturritatik (zuzeneko behaketa, liburuak, aldizkariak, prentsa, ikus-entzunezko materiala, Internet, etab.). Era berean, gai izan behar dute informazio hori kalitate-irizpideen arabera aztertzeke eta aukeratzeko, datuak biltzeke, grafikoak eta taulak egiteke, etab. Gainera, ideiak era sinesgarrian eta laburki komunikatu beharke dituzte

mota askotako euskarriak erabiliz. Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak oso erabilgarriak izango dira informazioa bilatzeko, jasotzeko, antolatze eta komunikatzeko. Irakasgai honetan funtsezkoa da programa espezifikoak, simulazioak, bideoak eta modelizazioak aplikatzea.

● **Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.**

Irakasgai honek aukera ematen du gure mundua eta bertako arazoak hobeto ulertzeko, eta herritartasun demokratikoan oinarritutako erabakiak hartzen laguntzen du.

Ikasprozesua, lankidetzan jardunez gero, bakarkakoa baino eraginkorragoa da; izan ere, horrela jokatuta, beren iritzia beste pertsona batzuekin alderatzeko eta aberasteko aukera dute ikasleek. Gainera, norberaren eta gainerako pertsonen egindako ekarpenak balioesten eta horiekin kritiko izaten ikasten dute —eztabaidak eta debateak ontzat irizita, komunikazioa eta adostutako irtenbideak bilatzea sustatzen da—, bai eta bizikidetzaren onak bultzatzen eta kulturagatiko, sexuagatiko edo beste doze inarrazoirengatiko diskriminazioak baztertzen ere. Mundu Garaikiderako Zientziak zenbait eztabaida jorratzen dituzte, garrantzikoak direnak norberarentzat eta gizartearentzat (bizitzaren jatorria, osasuna eta gaixotasuna, garapen iraunkorra, teknologia eta material berriak, komunikazioen iraultza teknologikoa, etab.). Herritartasunerako gaitasuna lantzen laguntzen dute eztabaida horiek, gure gizartean gai horien inguruan sortutako tokiko arazo eta arazo globalei buruzko erabakiak erantzukizunez hartzeko.

● **Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.**

Norberarentzat eta gizartearentzat garrantzia duten eztabaida zientifikoak lantzearen helburua honako hau da: ikasleek errealitateari buruzko gogoeta kritikoa egitea, helburuak proposatzea eta planifikatzea, eta landutako gaien buruzko proiektuak betetzea. Hori guztia egiteko, ideiak sortzeko gai izan behar dute ikasleek, eta irtenbideak bilatu behar dizkiete aztertutako arazo zientifiko-teknikoei. Horrenbestez, beharrezkoa da aztertzea, planifikatzea, erabakiak hartzea, zerbait egitea, egindakoa berrikustea, aurreikusitako helburuekin alderatzea, ondorioak ateratzea eta hobetzeko aukerak ebaluatzea. Elkarri lotutako zenbait jarrera eskuratzen laguntzen die irakasgaiak ikasleei, hala nola zehaztasuna, erantzukizuna, pertseberantzia

eta autokritika, eta, guztiek ere autonomia eta ekimen pertsonala indartzen dituzte. Pentsamendu kritikoa landu behar da, akatsak ikaskuntzaren parte direla onartu, eta, egoera zailetan, autoexijentziari eta pertseberantziari eutsi behar zaio. Irakasgai hau landuta, gainera, autoestimua, norberarekiko segurtasuna eta arazoei aurre egiteko gaitasuna indartzen dira.

● Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.

Zientzia kultura-ondarearen parte da, bai eskaintzen dituen jakintzengatik, bai berari dagozkion prozesuengatik. Jakintza zientifikoaren bitartez, hauek helarazten zaizkie pertsoneri: munduaren ikuspegi bat; pentsamolde bat; ulertzeko, gogoeta egiteko eta epaitzeko era bat; balioak eta jarrerak; eta arazoetara hurbiltzeko modu bat.

Lan zientifikoak ez du arrazionaltasun modu bakarra adierazten; aitzitik, zientzian, irudimenerako, somenerako eta zorirako leku ugari dago, eta, egia esan, batzuetan erabakigarriak izaten dira.

HELBURUAK

E tapa honetan, Mundu Garaikiderako Zientziak irakasteak gaitasun hauek ditu helburu:

1. Gai zientifikoak eta teknikoak aztertzea, tokiko eta munduko bizi-baldintza pertsonaletan eragina izan eta gizartean eztabaida publikoa sortzen dutenak. Hori guztia kontzeptu, lege eta teoria batzuen esanahi kualitatiboa erabiliz egingo da, ebidentzia zientifikoetan oinarritutako iritziak sortzeko.
2. Ikerketa sinple batzuk egitea, eduki zientifikoak duten informazioak aztertuz eta antolatuz, bakarka edo taldean, aburuak sortuz, hipotesiak adieraziz eta gogoetak eginez, interes zientifiko-soziala duten gaiei buruzko erabaki arrazoituak hartzeko.

3. Norberaren irizpideei jarraituz argudiatzea, eztabaidatzea eta ebaluatzea jakintza zientifkoa, gizartearentzat eta ingurumenarentzat garrantzizkoa den heinean. Hori guztia jarrera zientifkoak eta balio sozialak baliatuz egingo dute ikasleek, garapen pertsonala bideratzeko eta pertsonen arteko harremanak eta gizarteratzea hobetzeko.
4. Ideia zientifkoak etengabe eraikitzen direla, eta sortu diren testuinguru kulturalen, sozialen eta ekonomikoen eraginpean daudela onartzea, eta eztabaida zientifkoek giza jakintzari egindako ekarpenak balioestea. Horren xedea izango da pentsamendu kritikoa lantzea, zientziaren alderdi kulturala balioesteko eta zientziak gizartean eta ingurumenean dituen eraginak balioesteko.
5. Informazio zientifkoa egokitasunez interpretatzea eta adieraztea, hainbat euskarri eta baliabide erabiliz; besteak beste, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak. Interpretazio- eta adierazpen-saio horietan, gizartearen eta ingurumenaren ikuspegitik interesgarriak diren gai zientifkoak eta teknologikoak jorratzea.

EDUKIAK

1. MULTZOA. EDUKI KOMUNAK

- Behaketan eta datu zientifkoetan oinarritutako erantzunen bidez konpon daitezkeen gaiak eta zientziaren bidez konpondu ezin direnak bereizteko irizpideak.
- Informazio zientifko garrantzitsua bilatzeko, aukeratzeko eta antolatzeko irizpideak, hainbat iturri eta formatutan, bai inprimatuetan, bai digitaletan ere, iritziak eta datuetan oinarritutako adierazpenak bereiziz.
- Eragin eta interes soziala duten arazo zientifko-teknologikoak aztertzeke jarraibideak: hipotesiak egitea, aldagaiak identifikatzea eta kontrolatzea, datuak eskuratzea, emaitzak komunikatzea.
- Txostenak eta monografiak egiteko jarraibideak, inprimatuta edo euskarri digitaletan, aukeraturako gai zientifkoei buruz.

- Talde-lanak egiteko arauak, bai eta eztabaidak antolatzeko eta aukeratutako gaiet buruz sor daitezkeen eztabaidetan parte hartzeko arauak ere.
- Lan zientifikoan berezko diren jarrerak: jakin-nahia, jarrera kritikoa, hizkuntza zientifikoa zehaztasunez erabiltzea, dogmarik ez onartzea, talde-lanetan erantzukizunak hartzea eta lan pertsonalean ahaleginak egitea eta saiaturia izatea.
- Gizakiek bizitzeko natura behar dutela ulertzea, bai eta ingurumen-arazoak daudela eta baliabideak agortu egin daitezkeela ere, eta ingurumenaren inguruko balioak hartzea, garapen iraunkorraren alde eta horri lehentasuna emanaz jarduteko prest egotearekin batera.
- Atzean uztea zientziari buruzko ikuspegi sinplistik, jarduera zientifiko burutzen duten pertsonet buruzko estereotipozko ikuspegia eta jakintza zientifikoet gizarteko eta historiako testuinguru falta atzean uztea.
- Zientziak eta teknologiak kultura unibertsalari, giza pentsamenduaren aurrerapenari eta gizartearen ongizateari egiten dieten ekarpenaz ohartzea, bai eta horien mugez eta akatsez ere.

2. MULTZOA. GURE LEKUA UNIBERTSOAN

- Unibertsoaren jatorria. Elementuen sorrera: izarren hautsa. Eguzki-sistema esploratzea.
- Lurraren sorrera eta geruzatan bereiztea. Munduko tektonika.
- Bizitzaren jatorria. Bizitza-aurreko sintesetik lehen organismoetara: hipotesi nagusiak.
- Fixismotik eboluzionismora. Darwinen hautespen naturala eta horren egungo azalpen genetikoa.
- Hominido fosiletatik Homo sapiensera. Giza espezifikotasuna baldintzatu zuten aldaketa genetikoa. Homo sapiensia gizatiartzea.

3. MULTZOA. GEHIAGO BIZITZEA, HOBETO BIZITZEA

- Osasuna, faktore genetiko, inguruneko eta pertsonalen emaitza gisa. Bizimodu osasungarria.
- Infekzioso gaixotasunak eta infekziozkoak ez direnak. Sendagaiak arazoiz erabiltzea. Transplanteak eta solidaritatea.
- Mediku-ikerketaren baldintzapenak. Patenteak. Osasuna garapen-maila baxuko herrialdeetan.
- Iraultza genetikoa. Giza genoma. DNA birkonbinatzailearen teknologiak eta ingeniariak genetikoak. Aplikazioak.
- Laguntza bidezko ugalketa. Klonazioa eta haren aplikazioak. Zelula amak. Bioetika.

4. MULTZOA. PLANETAREN KUDEAKETA IRAUNKOR BATERA BIDEAN.

- Baliabide mugatu gehiegizko ustiapena: airea, ura, lurra, izaki bizidunak eta energia-iturriak.
- Eraginak: kutsadura, basamortutzea, hondakinak gehiagotzea eta biodibertsitatea galtzea. Klima-aldaketa. Pobrezia eta gosea.
- Naturako arriskuak. Ohikoenak diren katastrofeak. Arriskuak handiagotzen dituzten eragileak.
- Planeta mugatu baten hazkunde mugagabearen arazoa. Iraunkortasun ekonomikoaren, ekologikoaren eta sozialaren printzipio orokorrak. Nazioarteko konpromisoak eta nazioz haraindiko enpresa handien eta herritarren erantzukizuna.

5. MULTZOA. BEHAR BERRIAK, MATERIAL BERRIAK:

- Gizakiak, eta baliabideen erabilera. Kontrola eta kontsumo iraunkorra.
- Material natural batzuk. Metalak eta haien korrosioaren ondorioz

sortutako arriskuak. Papera eta baso-soiltzearen arazoa. Bioerregaiak eta gosearen arazoa.

- Garapen zientifiko-teknologikoa eta kontsumo-gizartea: materialak agortzea eta behar berriak sortzea, medikuntzatik hasi eta aeronautikaraino.
- Zientziaren eta teknologiaren erantzuna. Material berriak: polimeroak. Teknologia berriak: nanoteknologia.
- Komunikazioaren iraultza teknologikoa: uhinak, kablea, zuntz optikoa, sateliteak, ADSLa, telefonia mugikorra, GPSa, etab. Eguneroko bizitzan duten eragina. Arrail digitala.
- Materialen erabileraren ingurumen-azterketa eta azterketa energetikoa: murrizketa, berrerabilpena eta birziklatzea. Hondakinak.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Monografak eta txostenak egitea lengoaia zientifikoan, dokumentazio-lanaren emaitzekin lotuta, hainbat iturritako testuak, eskemak eta irudikapen grafikoak erabiliz eta, era bateko eta besteko formatuetan.
 - 1.1. Ea kontsulta egiten duen informazio-iturri ugarian eta hainbat formatutan.
 - 1.2. Ea aldatzen dituen bere ondorioak iturri batetik edo bestetik eskuratutako informazioetan oinarrituta.
 - 1.3. Ea gidoi koherenteak egiten dituen bere txostenetan.
 - 1.4. Ea hizkuntza zientifiko egokia erabiltzen duen.
 - 1.5. Ea erabiltzen dituen IKTak ahozko eta idatzizko aurkezpenetan.
 - 1.6. Ea erabiltzen duen baliabiderik bere lanen aurkezpenetan, hala nola eskemarik, grafikorik, kontzeptu-maparik, etab.

2. Zenbait arazori eman zaizkien azalpen zientifikoak aztertzea; adibidez, bizitzaren edo unibertsoaren jatorriari buruzkoak, azpimarratuz arrazoiketa hipotetikoaren eta dedukziozko arrazoiketaren, frogen balioaren eta testuinguru sozialaren eraginaren garrantzia, eta horiek sineskeria eta usteetatik bereiztea.
 - 2.1. Ea bereizten dituen gizakiei beren jatorriari buruz sortu zaizkien kezkei emandako azalpen zientifikoak zientifiko ez direnetatik.
 - 2.2. Ea dakien lan zientifiko frogetan eta ebidentzietan oinarritzen dela, eta ez iritzi edota sineskerietan.
 - 2.3. Ea onartzen duen testuinguru sozialak eragina duela azalpen zientifiko batzuk onartzerakoan edo errefusatzerakoan, hala nola bizitzaren jatorri fisiko-kimikoa edo eboluzionismoa.
 - 2.4. Ea onartzen duen zientziak eta teknologiak elkarri lotuta egon behar dutela, biek ere aurrera egin nahi badute.
3. Gizakiek dituzten arazo batzuei eginiko ekarpen zientifiko-teknologikoak aztertzea, eta baita horietan testuinguru politiko-sozialak duen garrantzia ere, kontuan hartuz ingurumen-ikuspegitik eta ikuspegi sozioekonomikotik dituzten abantailak eta desabantailak.
 - 3.1. Ea adierazten duen zientziaren eta teknologiaren ekarpenik (adibidez, sendagaiak, enbrioien inguruko ikerketa, erradioaktibitatea, energia-teknologia alternatiboak, teknologia berriak, etab.) osasun-arazoei irtenbideak bilatzeari, energia-krisiari, informazioaren kontrolari eta abarri dagokienez.
 - 3.2. Ea onartzen duen ekarpen batzuk praktikan jartzean testuinguru sozialak duen garrantzia; adibidez, sendagaien irisgarritasuna Hirugarren Munduan, ohiko energia-iturrien interes ekonomikoak, botereak duen informazioaren kontrola, etab.
4. Ea kontuan hartzen duen zientziak eta teknologiak ematen duten laguntza pertsonen arazoak eta haien bizi-kalitatea ulertzeko eta konpontzeko, datuetan, arrazoiketan, iraunkortasunean eta espiritu

kritikoan oinarritutako metodologiaren bitartez; bai eta horien mugak eta akatsak onartzen dituen ere, giza jarduerak diren heinean.

- 4.1. Ea onartzen duen zientziak eta teknologiak lagundu egiten dutela herritarrak kezkatzen dituzten arazo batzuk azaltzen eta konpontzen.
 - 4.2. Ea bereizten dituen ikerketa zientifikoaren ezaugarri nagusiak arazo bati aurre egitean, eta ea balioesten dituen iraunkortasuna, espiritu kritikoa eta frogetikiko errespetua.
 - 4.3. Gizajarduerak hutseginezakeelakontuanizanda, eidentifikatzen dituen muga eta aplikazio ezegoki batzuk.
5. Ea bereizten dituen gaixotasun mota ohikoenak, bai eta adierazle, arrazoi eta tratamendu ohikoenetako batzuk ere. Ea balioesten duen prebentzio-neurriak hartzearen garrantzia (kutsatzea ekiditea, aldizkako kontrolak burutzea...), bai eta sozialki eta pertsonalki osasungarri diren bizimoduen garrantzia ere.
- 5.1. Ea bereizten dituen infekziozkoak diren gaixotasun ohikoenak eta infekziozkoak ez direnak.
 - 5.2. Ea erlazionatzen dituen gaixotasun horiek beren adierazleekin eta tratamendu orokor batzuekin (farmakoak, kirurgia, transplanteak, psikoterapia).
 - 5.3. Ea onartzen duen inguruneko faktoreek eragina dutela osasunean.
 - 5.4. Ea arrazoitzen duen bizimodu osasungarria eta prebentzio-jarduerak hartzeko beharra.
6. Ingeniaritza genetikoaren eta enbrioi-ingeniaritzaren aplikazioak balioestea, horien oinarri zientifikoak identifikatzea eta bioetika-batzorde baten beharra arrazoitzea, hau da, giza bizitzaren kudeaketa-marko arduratsu baten mugak zehaztuko dituen batzordearena.
- 6.1. Ea onartzen eta balioesten dituen DNA eta enbrioi-zelulak manipulatzeko dakartzan aukerak.

- 6.2. Ea identifkatzen dituen ingeniari-tza genetikoaren aplikazioak farmakoen transgenikoen eta gene-terapien ekoizpenean.
 - 6.3. Ea balioesten dituen laguntza bidezko ugalketaren, enbrioien kontserbazioaren eta klonazioaren erabilera posibleen eraginak.
 - 6.4. Ea onartzen duen jarduera horiek gatazkak sortzen dituztela, eta ea arrazoitzen duen giza duintasunari eragiten dioten kasuei buruzko erabakiak hartuko dituen nazioarteko erakunde baten beharra dagoela.
7. Oinarri zientifiko-teknikoa duten gai sozialei buruzko ikerketa errazak egitea, bai eta norbanakoen eta kolektibo jakin batzuen jarrerei buruzko aurreikuspenak egitea eta horiek balioestea ere, horien bilakaera posibleari dagokionez.
- 7.1. Ea egiten duen zenbait gairi buruzko ikerketa xumerik, hala nola gisa honetakoak: gaixotasun jakin batzuen eragina, sendagaien erabilera eta farmazia-gastua, energiaren edo beste baliabide batzuen kontsumoa, hondakin motak eta haien birziklatzea, klima-aldaketaren tokiko eta munduko eraginak eta abar.
 - 7.2. Ea dakien zein aldagaik duten zerikusia eta zein ekintzak izan dezaketen eragina horien aldaketan edo bilakaeran.
 - 7.3. Ea balioesten duen norbanakoen eta taldeen ekintzen garrantzia, hala nola aurreztearena, parte-hartze sozialarena eta abarrena.
 - 7.4. Ea kritikoki balioesten duen kolektibo batzuek zientzia- eta teknologia-gaietan dituzten interesen eragina.
8. Ingurumeneko arazo nagusietako batzuk aztertzea, bai eta horiek eragiten dituzten arazoak edo areagotzen dituzten faktoreak ere; horien ondorio posibleak zein diren jakitea eta Lurraren kudeaketa iraunkorra behar dela arazoitzea. Hori guztia, herritarren sentsibilizazioak eta konpromisoak duten garrantzia kontuan hartuta.
- 8.1. Ea identifkatzen dituen ingurumeneko arazo nagusiak, hala nola baliabideak agortzea, kutsaduraren hazkundera, klima-aldaketa, basamortutzea, hondakinak eta katastrofeak biziagotzea.

- 8.2. Ea ezartzen dituen ingurumen-arazo nagusien eta antropozentrismoaren eta garapen-eredu nagusien arteko kausa-erlazioak.
 - 8.3. Ea dakien zein diren ondorio posible batzuk, eta onartzen duen iraunkortasun-irizpideak ezartzeko beharra dagoela.
 - 8.4. Ea egiten duen proposamenik ingurumen-arazoei ekiteko.
 - 8.5. Ea laguntzen duen ingurumena hobetzeko ikastetxean egiten diren jardueretan.
9. Balioestea zientziak eta teknologiak, material eta teknologia berriak bilatuz, ingurumen-arazoak konpontzeko egiten dituzten ekarpenak, eta horiek egokiak ote diren aztertzea garapen iraunkorrari dagokionez.
- 9.1. Ea dakien material eta teknologia berriek zer beharri ematen dieten erantzuna (ohiko energia-iturriei alternatibak bilatzea, kutsadura eta hondakinak murriztea, basamortutzearen aurkako borroka eta katastrofeak leuntzea...).
 - 9.2. Ea arrazoitzen duen material eta teknologia berriak erabiltzean iraunkortasun-neurriak aplikatu behar direla.
 - 9.3. Materialen egokitasunari dagokionez, ea onartzen duen zenbait balioen garrantzia, hala nola iraunkortasunarena, berriztagarritasunarena, aurrezpenarena, berrerabilpenarena, birziklatzearena eta kaltegabea izatearena.
10. Informaziorako, komunikaziorako, aisialdirako eta sortzeko tresna teknologiko batzuen erabilgarritasun praktikoa eta norbanakoarengan eta gizartean dituzten eraginak onartzea, eta kontsumo-ohituretan eta harreman sozialetan dituzten eraginak balioestea.
- 10.1. Ea identifkatzen dituen komunikazioaren iraultza teknologikoko elementu eta produktu batzuk: uhinak, kableak, zuntz optikoa, sateliteak, ADSLa, telefonia mugikorra, GPSa, etab.

- 10.2. Ea onartzen duen arrail digitalaren arriskua, analfabetismo berriak eta desberdintasunak sortzen dituen heinean, informazioarekiko eta komunikazioarekiko irisgarritasunari dagokionez.
- 10.3. Ea ohartzen den gure familia- eta lan-ingurunean eta ingurune sozialean eta harremanetakoan teknologia berriek eragiten dituzten aldaketek.
- 10.4. Ea onartzen duen arazoizko eta kritiko den kontsumoaren garrantzia, bai eta horren abantailak eta desabantailak ere.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurriculuma

Amankomuneko
ikasgaiak:

Gorputz Hezkuntza

SARRERA

Gorputz Hezkuntzaren funtsezko helburua norberaren gorputza eta haren mugimendu-aukerak ezagutzea da, bai osasuna hobetzeko bide den aldetik —erregulartasunez jarduera fisikoa praktikatuz lor daiteke hori, besteak beste—, bai denbora librea betetzeko modua den aldetik.

Mugitzeko gaitasuna eta trebezia hobetzea da, hain zuzen ere, arlo honetako hezkuntza-ekintzaren ardatz nagusia, eta ardatz horren biran mugimendu ugari sartzen dira: adierazpen-mugimenduak, kirolean egiten direnak, natura-inguruneak eragindakoak, etab. Irakasgaiaren xedea autonomia-maila altu bat erdiestea da, jarduera fisikoak eta aisialdikoak planifikatu eta bideratzeko.

Batxilergoko Gorputz Hezkuntza aurreko mailetan hasitako ikaskuntzaren bukaera da. Izan ere, aurreko mailari gaina ematera dator, eta, eman ere, norberaren jarduera fisikoa planifikatzeko prozesuak landuz egin behar da, jarduera fisikoaren kudeaketa arduratsua errazteko. Era berean, arlo honek jarduera fisikoarekin, kirolarekin eta osasunarekin erlazionatutako goi-mailako ikasketetara orienta ditzake ikasleak, bai unibertsitate-ikasketetara, bai jardunbide profesionaletara.

Hainbat faktore soziokulturalek bat egiten dute egungo gizartean, eta, horien ondorioz, gizarteak muturreko jarrerak bultzatzen ditu: batetik, osasungarriak ez diren ohiturak eta jarrera sedentarioak, eta, bestetik, gorputzari gehiegizko gurtza egitea eta osasunarekiko obsesioa, hura gaixotasun bihurtu arte. Agerikoa da, azken batean, jarrera batzuek zein besteek arazo fisiko, mental eta sozialak eragiten dituztela.

“Aisialdiaren zibilizaziora” eta haren beharretara moldatu garen honetan, oso garrantzitsua da denbora libre aktiboa duen bizimodua hartzea, eta osasunari begira eta osasuntsu bizitzeko jarduera f sikoa egitea.

Horregatik guztiagatik, Gorputz Hezkuntzaren prestakuntza-prozesuak, lehenik eta behin, osasuna hobetzea izan behar du xede, hura norberaren erantzukizun gisa hartuz eta gizarte-eraikuntzarako bitartekotzat jotz. Ikusmolde horretan kokatzen dira, batetik, egoera f sikoaren alderdi osasungarriak eta haren koordinazioko, pertzepzioko eta mugimenduko elementuak, eta, bestetik, osasunean eragin txarra duten jardunekiko jarrera kritikoa. Bigarren helburuz, irakasgaiak lagundu egin behar die ikasleei beren mugimenezko beharrak asetzeko autonomia f nkatzen; eta, hori lortzeko, haien esku jarriko ditu beren jarduera propioak planifikatu, antolatu eta zuzentzeko behar diren prozedurak. Ildo horretatik, beren interes eta aukerei moldatutako jarduera f sikoak erregulartasunez egiten badituzte ikasleek, irakasgaiak lagundu egingo die gozamenezko, begirunezko, ahaleginezko eta lankidetzazko jarrerak f nkatzen.

Ikuspegi hori hartuta, Batxilergoaren helburuak betetzen laguntzen du Gorputz Hezkuntzak, batik bat, garapen pertsonala eta gizarte-garapena lortzeko.

Helburuak f nkatzeko garaian, planteamendu irekia eta orientagarria egin behar dugu, batez ere bizi-ohitura osasungarriak indartzeko xedez. Ohitura horiek eskuratzen badituzte, aisialdi-esparruak betetzearen atsegina sentituko dute ikasleek, eta horrek kirolaren errealitate soziokulturalarekiko eta gorputzaren gurtzarekiko jarrera kritikoa izaten lagunduko die.

Bi eduki bloke handi ezarri dira, terminologiaren aldetik aurreko mailarekin erlazioa dutenak. Ezin dira bereizirik ulertu, elkari estuki lotuta baitoaz. Edukiak taldekatzean, garrantzi handia eman zaio azalpenen argitasunari eta arloaren barne-logikari, eta ez hainbestekoa hura ikasgelan tratatzeko moduari; hau da, multzoka adierazten dira, haien espezifikotasuna nabarmentzeko.

Lehen eduki multzoak (Jarduera f sikoa eta osasuna) zenbait tresna ematen dizkie ikasleei, norberaren helburuei eta jomuga pertsonalei erreparatuta, egoera f sikoa egoki kudea dezaten. Aurreko etapan landutako edukien aldean, jauzi kualitatibo bategiten da, eta era horretan, f nkatu egiten da haien autonomia eta bizitzan zehar ohitura osasungarriak hartzeko gaitasuna.

Bigarren eduki multzoak (Motrizitate-kultura: aisialdia eta denbora librerako hezkuntza) denbora libre era aktiboan betetzeko aukera sorta zabala aurkezten du, betiere, aldi berean, besteekiko komunikazioa nahiz gizarte-erlazioa indartzeko asmoz. Aisialdirako eta denbora librerako heziketa premiazko bihurtu da. Proposatutako jarduera fisikoak, adierazpenekoak eta ingurune naturalean egitekoak, ariketa ezin hobeak dira jarduera osasuntsua eta denbora libre uzartzeko, eta, bide batez, gizarteak igortzen dizkigun joera indibidualistak alde batera uzteko. Dantzak ere eduki multzo honetan sartu dira, bizitza osoan egin daitekeen jarduera fisikoa delako eta garrantzi soziokultural berezia duelako.

Eduki kopurua, ikasturte bakarrerako, handitxoa dela kontuan hartuta, Euskal Herriko dantzei eman diegu lehentasuna, baina beste kultura batzuetako dantzak "dastatzeko" aukerari muzin egin gabe.

Irakasle-taldeek ikastetxearen eta ikasgelaren unean uneko errealitatera moldatu behar dituzte edukiak, eta, beraz, aukeran geratzen dira edukiak antolatu, sekuentziatu eta gorpuzteko erak.

Ebaluazio-irizpideek eta haien adierazleek ikasleen ikaskuntzaren bilakaera ezagutzeko balio behar dute; izan ere, desorekak eta antzemaniko beharrak balioesten laguntzen dute adierazleek, eta praktikan jarritako irakas-estrategien egokitasuna neurtzeko erreferente dira.

Oro har, metodologia guztiz aplikatua eta praktikoa izatea nahi da, teorien eta azalpenen gainera. Hori horrela izango bada, ikasleen inplikazioa lortu behar da ezagutzaren arloan; hala, jarduera fisikoak egiteaz gainera, gogoeta egitera bultzatu behar ditugu. Esaterako, landutako alderdiren bati buruzko informazioa bilatzeko eskatu behar diegu, eta, gerora, informazio hori guztion artean aztertzeke agindu. Ikasleek eskola-saiotako erabakietan eta antolakuntzan parte har dezaten bultzatu behar da, alderdi jakin bati buruz duten iritzia azaltzeko eskatuz edota jarduera fisikoa egungo gizarte-balioak aztertzeke eta horiei buruzko iritzia emateko erabiliz. Praktikari buruz hausnartzeak zentzua emango dio ikasleek bizitakoari.

Ikasleek informazioa bilatu beharko dute, eta horrek argudiatzeko eta analisi zorrotzak egiteko balioko die. Arloko ezagutzak zabaltzeko, teknologia berriak eta ikus entzunezko baliabideak erabiltzeak ikaskuntza hobetzen du noski.

Horrenbestez, hauxe da irakasgaiko metodologiaren xedea: gogo kritikoa, begirunea, parte-hartzea eta iritzi nahiz argudioen elkartrukea bultzatzea. Horretarako abiapuntu, prentsa, liburuak, artikulua edo irakasleak aurkeztutako ideiak, ikasleen ekimenak eta haien parte-hartzea izan daitezke, eta, bide horretan, hainbat baliabide edo estrategia konbina daitezke, hala nola irakurketak egitea, filmak ikustea, azalpenak eta eztabaidak arretaz eta era aktiboan jarraitzea, bakarkako edo taldeko lanak egitea, multimedia-euskarrien edota informazioaren eta komunikazioaren teknologien bidez aurkezpenak egitea, etab. Metodologiaren beste oinarrietako bat komunikazioak orientatzea, ikuskatzea eta ebaluatzea da.

Ikasleek izan behar dute beren ikasprozesuaren protagonistak, eta irakasleek erraztu egin behar dute prozesu hori, haiek gidatuz eta orientatuz. Hortaz, ikasleek landu egin behar dute jarduera fisikoak kudeatzeko duten autonomia. Garrantzi handikoa da norberak kudeatzea Gorputz Hezkuntzako edukiak, metodologia aberasgarria baita maila honetan. Ildo horretatik, ikasleek prestatu eta garatu behar dituzte sasoi fisikoaren eta osasunaren inguruko proiektu eta programak, eta baita jarduera fisikoak antolatu eta horietan taldeka edota ikastetxe-mailan parte hartu ere. Horrela jokaturik, gizarteratzea, parte-hartzea eta sormen-ahalmena sustatuko dira. Sasoi fisikoari eta osasunari buruzko programa horiek prestatu baino lehen, hala ere, ikasleek sasoi fisikoa balioesteko probak prestatuko dituzte, horiek izango baitira, hain zuzen ere, programak praktikan jartzeko oinarria. Probetan, koherentziaz jaso behar dira hainbat aldagai, hala nola maiztasuna, intentsitatea, denbora eta jarduera motak. Horiez gainera, erlaxazio-teknikak, arnasketa-teknikak eta jarrera egokitzekoak landu behar dira.

Munta handikoa da ikasleak motibatzeke proposamenak egitea, hala, jarduera fisikoari buruzko jarrera positiboak sortzen baitira, eta, ohitura horiek barneratuta, beren bizitzako beste edozein jardueratan ere baliatzeke modukoak dira.

Ebaluazioak askotariko informazioa eskuratzeko aukera eman behar du, irakasgaiaren berezko gaitasunak eskuratzeko prozesuari buruz. Ebaluazioa baliagarri ere izan behar zaio ikasleari, hura bere irakas- eta ikas-prozesuan sar dezan eta, pixkanaka, prozesu hori hobetzen joan dadin. Horretarako erabilgarriak dira guztiz autoebaluaziorako eta koebaluaziorako tresnak, ikasleek inplikatu egin behar baitute erabakietan, eta ikasprozesuaren

erdigunean kokatzen baitute ebaluazioa. Jarduera zehatzen kalifikaziotik haratago, ebaluazio-tresnek aukera eman behardiete irakasleei balioesteko zer-nolako autonomia eta ardura eskuratu duten ikasleek kirol-jardueren eta ohitura osasungarrien arloan. Horrela jokatuz gero, bereziki nabarmentzen da Gorputz Hezkuntzak garrantzi handia duela ikasleen garapen pertsonala bultzatzeko eta haien gizarte-partaidetza gogotsu eta kritikoa sustatzeko.

OINARRIZKO GAITASUNAK GARATZEKO, IRAKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA

Batxilergoko ikasleek ez dute ariketa fisikoa soilik egin behar, baizik eta, horrez gainera, irakasleek adierazitako jarraibideak betez, jarduerak antolatzen eta haien plangintza egiten lagundu behar dute. Horrela jokatuta, ikasleek indartu egingo dituzte aurreko etapan jasotako gaitasunak.

Gorputz Hezkuntza Batxilergoko 1. mailako irakasgai komuna da, eta zehazki, zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasunen jabetasuna eta garapena posible egiten ditu. Era berean, Batxilergoko hainbat zeharleroren gaitasunak garatzen laguntzen du; besteak beste, gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna, norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna, eta ikasten ikasteko gaitasuna. Gainera, komunikaziorako gaitasuna garatzeko bereziki egokiak diren egoerak planteatzen ditu.

Zientzia-, teknologia-, eta osasun-kulturarako gaitasunari dagokionez, ikasleak bizitza osoan zehar izango dituen ohitura osasungarri jakin batzuei buruzko ezagutzak eta trebetasunak emango ditu Gorputz Hezkuntzak. Gainera, egoera fisikoa, eta batez ere, osasunari lotutako gaitasun fisikoaren egoera mantendu eta hobetzeko irizpideak ere emango ditu: bihotz-hodietako erresistentzia, indarra/erresistentzia eta malgutasuna. Bestalde, ingurune naturala arduraz erabiltzen laguntzen du naturan egiten diren jarduera fisikoaren bidez.

Gaitasun honen beste alderdi garrantzitsuetako bat jarduera fisikoari eta norberaren gorputzaren kontrolari dagokio. Norberaren gorputzari gagozkiola, beharrezkoa da ezagutzea jarduera jakin batzuek osasunari dakarzkieten onurak (ariketa fisikoa, segurtasuna, higiena), jarduera

profesional edo pertsonal jakin batzuei lotutako ohiturek dituzten arriskuak (elikadura, higieనేaren aurkako jardunbideak, substantzia toxikoak kontsumitzea, etab.) eta giza jarduera jakin batzuek inguruneari dakarzkieten arriskuak.

Bestalde, Gorputz Hezkuntzak ikasten ikasteko gaitasuna erdiesten laguntzen du, esperimentazio-prozesu batetik abiatuta, jarduera fisikoa jakin batzuk planifikatzeko baliabideak ematen baititu. Horrekin guztiarekin, ikasleria bere ikaskuntza eta jarduera fisikoa erregulatzeko gai izango da bere denbora librean, era antolatu eta egituratuan.

Mugimenezko jokaerak komunikazioa errazten du, eta komunikaziorako kanal garrantzitsua da, keinuen, jarreraren eta mugimenduaren bitartez emozioak eta sentimenduak adierazi eta komunikatzeko aukera baliatzea inplikatzeko baitu, eta gorputz-adierazpenarekin eta dantzarekin erlazionatutako jarduerak sortu eta bideratuko baititu. Era horretan, komunikazio-gaitasunari mesede egiten dio hitz gabeko hizkuntza erabiliz, eta bigarren mailako elementuak hitzezko ekintzari utziz.

Beste arloek ematen ez dizkieten berezitasunak ematen dizkio Gorputz Hezkuntzak gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna jabetzeari. Arlo honetako jarduera fisikoa bide eraginkorrak dira integrazioa erraztu eta errespetua sustatzeko, eta, aldi berean, lankidetzaren, berdintasuna eta talde-lana garatzen laguntzen dute. Kirol-jarduerak arautzen dituzten erregela eta arauak betetzeak gizarteetako jokaera-kodeak onartzen laguntzen du.

Ikasleek jarduera fisikoa lankidetzaren ekintzak balioets ditzaten bilatzen da, taldean harreman aberatsak eta errazak izan eta kide guztiak integartzeko, norberaren nahiz besteen gaitasunak eta mugak onart ditzaten. Besteekiko errespetu eta estimu horrek berekin dakar edonolako diskriminazioa inplikatzeko duten jokaeren arbuioa: sexuarengatiko diskriminazioa, arrazarengatiko, trebetasun-mailarengatiko, etab. Aldi berean, tolerantzia, adiskidetasuna, elkartasuna eta lankidetzaren sustatzen ditu.

Gizarteratzearen arloko gaitasunak lantzeko, kultura askotariko kirol eta jolasen dimentsio kulturala erabil daiteke. Azpimarragarria da era esanguratsuan lagundu daitekeela Euskal Herriko kultura-aniztasuna ezagutzen, bertoko hainbat jolas tradizional eta dantzaren bitartez. Gorputz Hezkuntzak, gizarteratzearen arloaren barruan, jolas- eta kirol-jardueren

izaera soziokulturalarekiko jarrera irekia du eta izaera hori estimatzen du, kultura jakin baten partaide izatearen sentimendu bultzatzaile gisa ikusten duelako, eta baita norberarenaz aparteko kulturekiko errespetuaren sustatzaile gisa ere.

Azkenik, funtsean, bi zentzutan laguntzen du Gorputz Hezkuntzak autonomia eta ekimen pertsonala erdiesten. Alde batetik, ikasleriari protagonismoa ematen diolako kirol-jarduerak edo bestelako jarduera fisikoak nahiz eritmozkoak taldean edo banaka antolatzerakoan, eta baita egoera fisikoa hobetzeko jarduerak antolatzerakoan ere. Bestetik, zailtasun teknikoa duten atzekiko jarrera positiboa, haien mugak haustea, eta iraunkortasuna eskatuko dieten egoeren aurrean jarriko direlako ikasleak, eta baita norberaren egoera fisikoak hobera egingo duelako, erregelak betetzerakoan zintzotasuna eta erantzukizuna lantzen direlako, eta egoera fisikoaren maila bat edo beste nahiz talde osoaren exekuzioaren onarpena ere lantzen delako.

Jolas eta lehiaketek pertsonen gaitasunak eta trebetasunak garatzeko aukera eman behar dute. Estrategiak erabiltzeak erabakiak hartzeari lotutako gaitasuna inplikatzeko du, eta gaitasun hori eguneroko bizitzan ere aplikatu daiteke. Jolas-ikuspuntuek pertsonari izaera autonomoa garatzen eta norberarengan konfiantza izaten laguntzen dio; gainera, gatazkak konpontzeko oso bide egokia da.

Laburbilduz, gorputza eta jarrerak menperatzeko gaitasuna garatzen saiatuko gara, eta horrek berekin dakar norberaren ezagutza, norberaren gaitasun fisikoak garatzea, mugimenduzko trebetasunak hainbat ingurune eta egoeratan aplikatzea, gorputz-adierazpena eta -kontrola, eta jarduera fisikoaz gozatzeko gaitasuna. Betiere, bizimodu osasungarrira orientaturik, aisialdia era aktiboan betetzeko aukera izan dezagun.

HELBURUAK

Eta honetan, Gorputz Hezkuntza irakasgaiak gaitasun hauek garatzea du helburu:

1. Jarduera fisiko erregulartasunez praktikatzeak garapen pertsonal eta sozialerako dakartzan onurak ezagutu eta estimatzea, osasuna eta bizikaltatea hobetzeko.
2. Ikasleen gaitasun fisikoak garatuz eta haien trebetasun espezifikoak hobetuz, haien errendimendua handitzea osasunaren nahiz mugimendueraginkortasunaren hobekuntzaren adierazpengisa, eta erantzukizuneko jarrera hartzea.
3. Jarduera fisiko osasunarriko programa bat planifikatu eta martxan jartzea hasierako egoeraren ebaluaziotik abiatuta, ikasleen behar pertsonalei erantzun diezaien eta aisialdiaz nahiz denbora libreaz era aktiboan gozatzeko bidea izan dadin.
4. Kirol-jarduerak edo bestelako jarduera fisikoak antolatu eta horietan parte hartzea eta haiek dakartzaten alderdi sozialak eta kulturalak estimatzea, aisialdia eta denbora libre betetzeko baliabide gisa.
5. Kiroletako motrizitate-egoerak bizitzea, erabakiei lehentasuna emanaz eta aurreko etapan ikasitako taktika- eta teknika-elementuak aplikatuz.
6. Jarduera fisikoak eta kirolak ingurune naturalean egitea, ingurunea kontserbatzen eta hobetzen lagunduko duten jarrerekin.
7. Norberaren eta guztion osasunerako ondorio txarrak dituzten jarduera fisikoen, kirolen eta jolasen aurrean jarrera kritikoa hartzea, baita kirol-manifestazioetatik eratorritako fenomeno soziokulturalen aurrean ere.
8. Talde txikitan, eta komunikazio nahiz adierazpen modugisa, konposizioak sortzea musikarekin edo musikarik gabe.

9. Jarduera fisikoa eta, berdin, erlaxatzeko, arnasteko eta jarrera egokitzeko teknikak era autonomoan erabili eta balioestea, norbera ezagutzeko bide gisa, eta eguneroko bizitzan sortzen diren desorekak nahiz tentsioak murrizteko baliabide gisa.
10. Euskal Herrian errotutako jolas-tradizioak eta jarduera fisikoak nahiz kirolak identifikatu, estimatu eta praktikatzea, eta, informazio-iturrietan bilatuz, jolasen, dantzen eta herri-kirolen aniztasuna aztertzea, hala, norberaren balio kulturalen aintzatespena eta errespetua lortzeko.

EDUKIAK

1. MULTZOA. JARDUERA FISIKOA ETA OSASUNA

- Jarduera fisikoa erregularitasunez egiteak dituen onurak ezagutzea.
- Jarduera fisikoak era egokian praktikatzeak osasunean duen eragina ezagutzea (egin behar ez diren jarduerak; jarrera-higienerako ohiturak; segurtasun-arauak).
- Zailtasun-eta arrisku-adierazleena analisi (bihotz-maiztasuna; hidratazioa; lesioen prebentzioa; elikadura-beharrak).
- Egoera fisiko osasungarria ebaluatzeko probak egitea.
- Egoera fisiko orokorra eta espezifikoak hobetzeko sistema eta metodoak praktikan jartzea, hasierako egoera-ebaluaziotik aurrera inplikaturako gaitasun fisikoak handituz.
- Osasunarekin erlazionaturako gaitasun fisikoen lana planifikatzea.
- Oinarrizko prestatze fisikorako jarduera fisikoak egitea: zirkuituak, gimnastika naturala...
- Era autonomoan, jarduera fisiko eta osasunerako programa pertsonala prestatu eta praktikan jartzea, maiztasuna, intentsitatea, denbora eta jarduera mota kontuan hartuz.

- Egoera fisiko onari eusteko eta hobetzeko, ahalegintzeak, erantzukizunak eta iraunkortasunak duten garrantziaz jabetzea.
- Gizarte-ohitura positiboek, hala nola elikadura egokiak, atseden hartzeak eta bizimodu aktiboak duten eragina aztertzea; eta gizarte-ohitura negatiboek kritika, hala nola sedentariotasunarena, drogen menpekotasunarena, alkoholismoarena eta tabakismoarena.
- Erlaxatzeko, arnasa hartzeko, eta jarrerak berreskuratu eta berregokitzeko teknikak eta metodoak aplikatzea, osasuna eta bizi-kalitatea hobetzeko bitarteko gisa.

2. MULTZOA. MOTRIZITATE-KULTURA: AISIALDIA ETA DENBORA LIBRERAKO HEZKUNTZA

- Aurreko etapan praktikatutako kiroleko baten oinarri teknikoetan eta taktikoetan sakontzea, baita erregelamenduaren ezagutzan ere.
- Jolas-jardueretan, kirol arruntetan, kirol berezietan eta herri-kiroletan parte hartzea, ondo pasatzeko eta aisialdirako asmoarekin.
- Euskal Herriko jolas, dantza eta kirolak praktikatzea. Horiek gure erkidegoaren ondare kultural gisa estimatzea.
- Ikastetxeko testuinguru soziokulturalean praktikatzen diren kirol- eta jolas-txapelketak antolatu eta horietan parte-hartzea.
- Kirol-jardueren praktika era kritikoan aztertu eta balioestea: lehiakortasuna, pertsonen arteko harremanak, lankidetzak, indarkeria, xenofobia, sexismoa, etab. Kirola bera, fenomeno sozial eta kultural gisa, eta hark komunikabideetan duen eragina kritikoki aztertzea.
- Kirolaren balioak identifikatu eta kritikoki aztertzea. Beste kultura eta garai batzuetako jolasen balioen eta gaur egungo gizartearen kirolaren arteko erlazioak ezartzea.

- Jarduera fisikoetan, kirolean eta jolasetan harremanek, talde-lanak eta joko garbiak duten garrantzia estimatzea.
- Jarduera fisikoak egitea, musika baliabide pedagogiko-didaktiko gisa nahiz transmisore soziokultural gisa erabiliz.
- Talde osoaren gorputz-konposizio bat prestatu eta antzeztea.
- Egindako jardueren adierazpen- eta komunikazio-balioa aintzat hartzea.
- Ingurune naturalean jarduerak antolatzen eta bideratzen laguntzea.
- Jarduera fisikoarekin, kirolarekin eta aisialdiarekin erlazionatutako ogibideak aztertzea.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea, arloko ezagutzak zabaltzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Egoera fisikoa balioesteko osasunari begira egindako probak era autonomoan prestatu eta praktikan jartzea.
 - 1.1. Ea egiten duen bere hasierako egoera fisikoaren autoebaluazioa, batez ere zuzenean osasunarekin erlazionatutako gaitasun fisikoa.
 - 1.2. Ea identifikatzen dituen egoera fisikoaren balioespenarekin lotutako proba nagusiak, eta era autonomoan erabiltzen dakien.
 - 1.3. Ea ebaluatzen dituen, garapen-plan bat prestatu aurretik, bere gaitasun fisikoak.
 - 1.4. Ea egiten duen jarraipen pertsonalerako fitxa, ea ebaluazio-proba bakoitza prestatu, burutu eta emaitza jasotzen duen, eta, era horretara, jarduera fisikorako eta osasunerako bere programa propioarekin hasteko beharrezkoa den informazioa baduen.

- 1.5. Ea beroketa egokia egiten duen egoera fisikoa balioesteko probak egin baino lehen.
2. Osasunera orientaturik, eta era autonomoan, jarduera fisikorako programa prestatzea, maiztasuna, denbora eta jarduera mota aldagaiak kontuan hartuta.
 - 2.1. Ea zorroztasunez eta era autonomoan planifikatzen, praktikatzen eta aplikatzen duen bere egoera fisikoa hobetzeko jarduera fisikoko programa, hartarako, karga, bolumena eta intentsitatea epe jakin batean eta era sistematikoan antolatuz, eta aukeratutako jarduera fisikora moldatuz.
 - 2.2. Hasierako egoerarekin alderaturik egoera fisikoen hobekuntza ebaluatzeaz gainera, ea hobetze-prozesua ere ebaluatzen duen.
 - 2.3. Ea planifikatu eta bideratzen duen egokitze fisikorako programa pertsonala, kontuan hartuz entrenamenduaren hatsarreak eta ahaleginera moldatzeko mekanismo fisiologiko orokorrak.
 - 2.4. Ea planifikatzen dituen, bere programaren barruan, erlaxatzeko, arnasa hartzeko eta berregokitze pertsonalerako oinarrizko teknikak.
3. Jarduera fisikoak antolatzea ikastetxean eta inguruetan eskura dituen baliabideekin.
 - 3.1. Ea prestatzen dituen taldean bere ikaskideek praktikatu dituzten jarduera fisikoak. Ea laguntzen duen eta ekimena daukan.
 - 3.2. Ea balioesten dituen oinarrizko antolakuntza-irizpideak, hala nola espazioaren zentzuzko erabilera, materialaren erabilera eta kontrola, parte-hartze aktiboa, arauak diseinatu eta betetzea, edota jarduera gidatzea.
 - 3.3. Ea jarduera fisikori proposatzen duen osasunari dagokionez, denbora librea era arduratsuan erabiltzeko.
 - 3.4. a ezagutzen dituen bere ondoko, inguruko eta urruneko aukerak, jarduera fisikoak eta kirola egiteko.

4. Banakako kiroletako, taldekakoetako, edo arerioa hautatzekoetako praktikan, iaioitasun teknikoa eta taktikoa demostratzea.
 - 4.1. Ea ebazten dituen hautatu den kiroleko lehia-egoera batean (txapelketa, lehiaketa, norgehiagoka) sortzen diren mugimene-egoerak, kirol diziplina horretako ezagutza teknikoak eta taktikoak nahiz erregelamendua aplikatuz.
 - 4.2. Ea erabaki egokiak hartzen dituen jolas-egoera errealetan.
 - 4.3. Ea koordinatzen dituen bere ekintzak eta taldearenak, mugimene-komunikazioko kodeak eraginkortasunez interpretatuz.
5. Gorputz-konposizioak prestatzea, erritmo-agerpenen eta adierazpenaren elementu teknikoak kontuan hartuz eta ikaskideekin lankidetzan.
 - 5.1. Ea aktiboki parte hartzen duen taldeko gorputz-konposizioak diseinatu eta egitean.
 - 5.2. Ea gai den musikaren erritmoa jarraitzeko eta gorputzaren adierazgarritasuna agertzeko.
 - 5.3. Ea onartzen dituen taldeko lanean bere gain hartutako konpromisoa eta erantzukizun indibiduala, eta ea balioesten dituen konposizioa egiteko prozesuaren jarraipena, nahiz konposizioaren originaltasuna.
6. Ingurune naturalean eragin txikia duen jarduera fisikoa egitea eta antolakuntzan laguntzea.
 - 6.1. Ea egiten duen jarduera fisikorik ingurune naturalean, ahal bada ikastetxetik kanpo, jarduera horretako oinarritzko teknikak aplikatuz.
 - 6.2. Ea identifkatzen dituen jarduera bideratzeko behar diren alderdiak, hala nola jarduerari buruzko informazioa jasotzea (lekua, iraupena, prezioa, eguraldia), beharrezko materiala, edo zailtasun-maila.

- 6.3. Ea errespetatzen dituen segurtasun-neurriak eta ea agertzen duen ingurune naturala kontserbatzen nahiz hobetzen laguntzen duen jarrera.
7. Jarrera kritikoz aztertzea jarduera fisikoek, kirolek, eta jolasek dituzten zeinek bere aspektuak.
 - 7.1. Ea identifkatzen dituen jarduera fisikoek norberaren nahiz guztion osasunerako ekar ditzaketen efektu onak eta txarrak.
 - 7.2. Ea jarrera kritikoa duen kirolen edo bestelako jarduera fisikoen praktikan edo praktikaren inguruan gertatzen den edozein intolerantzia-adierazpenen aurrean.
 - 7.3. Ea identifkatzen dituen gorputz-irudiaren pertzepzioan desorekak eragiten dituzten mezuak eta gizarte-jardunbideak.
 8. Jolas eta kirol autoktonoak, nahiz Euskal Herriko dantza tradizionalak aintzat hartu, praktikatu eta estimatzea.
 - 8.1. Ea praktikatu eta estimatzen dituen Euskal Herriko jolas-jarduerak, eta ea aldaerak identifkatzen dituen praktikatzen diren lurraldeei lotuta.
 - 8.2. Ea hartzen dituen euskal kirol eta jolasak nahiz herri-dantza tradizionalak bere identifikazio kultural propioaren zeinu gisa.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Amankomuneko
ikasgaiak:

Filosofa
eta Herritartasuna

SARRERA

Filosofa eta Herritartasuna irakasgaiak bi betekizun ditu Batxilergoan. Batetik, Herritartasunerako eta Giza Eskubideetarako Hezkuntza eta Etika irakasgaietan landutako eta osatutako ikaskuntzak biltzea, sakontzea eta sendotzea, bigarren mailan Filosofaren Historia garatzeko oinarria sortzeko moduan iragaziz, sistematikoki eta modu zabalean, bigarren maila horrek ikuspegi zorrotzagoa eta zehatzagoa eskatzen baitu. Batxilergoko bi irakasgai horiek banatu ezineko jarraipena dute, baina sakontasun-maila desberdina.

Bestalde, zubi modura jardun arren, ingurunea bestelako ikuspegi berri eta original batetik ikusteko aukera ematen du irakasgaiak, "informazioaren garairako" ezinbestekoak diren gaitasunak eskuratzeko aukerak emanez ikasleei. Izan ere, batzuetan besterik esaten bada ere, gure gizarte global honek ez du behaketa filosofikoa galzorian jartzen, modako kontu bat edo "jakintza zaharkitua" izango balitz bezala. Aitzitik, "modernizazio gogoetsuak" eta haren ondorioek orain arte "errealitatea" interpretatzeko erabili izan ditugun eskemak berrikustea eskatzen digute. Egoera horretan, proposamen epistemologiko zaharkitu eta agortuak eskaini beharrean, ekarpen-iturri agortezina da filosofia, gertatzen dena ulertzeko ahalegin aseezina eta ezer ez —gertatze hutsa bera ere ez— jakintzat ez emateko erabaki ausarta eskaintzen baitigu. Jakintza mota hori galderak egiteari lotuta dago eta ez erantzunak emateari. Zer dira, bada, Kanten "sapere aude", Platonen dialektikaren hedapena, Descartes-en "cogito, ergo sum" eta Wittgenstein-en eskailera? Zer da, orduan, pentsaera analitiko zorrotz eta gupidagabearen tematzea ez bada?

Halako eginkizun bitxia izanik, zientziaren eta beste jakintza-alor batzuen ekarpenak erabiltzen ditu filosofak, "zaldi gaineko espiritu erabatekoari" begira egoteko asmorik izan gabe edo gizakia, ezagutza, ongia eta egia

direnari buruzko sintesi orokorrik egiteko asmorik izan gabe, ordea. Ez du "errealitatea" zer den azaldu edo argitu nahi, eta aski zaizkio, behin-behinekoak izan arren, esanguratsuak diren puskak edota osotasuna besarkatu gabe komunitatearentzat onargarria den interpretazio zentzuzko bat bilatzen duten proposamenak. Horixe da, hain zuzen ere, irakasgai berri honetako funtsezko terminoa: komunitatea. Filosofia bezalako irakasgai tradizionalari herritarren osagaia gehitu izanak aldaketa sakona dakar gaiak jorratzen duen eremuan, komunitateak beretzat hartua duen bizikidetzaredua auzitan jartzen baitu. Agerian dagoenez, berebiziko garrantzia du zeregin horrek. Mundu osoan nahiz gure herrialdeetan (gure autonomia-erkidegoan bereziki) bizi dugun egoera konplexua ikusita, herritarrak azterketa filosofikoaren aztergaitzat hartzean bizikidetzaren kontzeptua bera ere eztabaidaren muinean jartzen dugu eta auzitan jartzen ditugu gizartearen oinarri-oinarriak ere.

Hori egiteko, hiru elementu jorratzen dituzte filosofiak: subjektuaren autonomia, subjektuaren gogoetarako ahalmena eta elkarrizketa. Curriculum honentzat hiru horiek dira hezkuntzaren jardunaren ardatz estrategikoak. Eta curriculum honen "izaera formala" da ikuspegi horren lehenbiziko ondorioa. Ebaluazio-irizpidearen eta bakoitzaren adierazle oinarrian dauden helburuek osatzen dute honen guztiaren muina, noski. Edukiak helburu horiek lantzeko aitzakia baino ez dira. Eduki bat nahiz beste landu, autonomia eta gogoeta akuilatu eta bultzatzea da garrantzitsuena, elkarrizketaren bidez, ikasleak oinarrizko gaitasunetan aipatutako alderdietan gaituz joan daitezten. Horrek ez du esan nahi helburuek berez inolako garrantzirik ez dutenik, bigarren mailan daudela baizik.

Helburuok lortzeko, hainbat eduki mota landu litezkeela egia den bezalaxe, egia da, era berean, tradizio historikoak pisu handia duela gaur egungo filosofia ulertzeko moduan. Eta horregatik aurkezten dira edukiak gai klasikoetan multzokatuta, historian zehar egon diren gizarteek behin eta berriz adierazi dituzten kezkei jarraiki. Gizakiaren berezko ezaugarriak, alderdi soziokulturalak eta arazo moralak ezin dira Filosofia eta Herritartasuna irakasgaitik kanpo utzi, inolaz ere. Bestalde, Herritartasuna ere sartzeak, demokraziarekin eta giza eskubideekin zerikusia duten zenbait eduki lantzea dakar. Azkenik, ezagutza filosofikoak berezkoak dituen trebetasunekin zerikusia duten eduki komun batzuk jaso ditugu curriculum honetan, trebetasun horiek gabe ezinezkoa baita gutxieneko programa filosofiko bat garatzea, trebetasunok filosofia praktikan jartzeko erabiltzen ditugu eta.

Aipatu ditugun hiru elementuen aldeko erronka irmoak zeharo baldintzatzen du Filosofia eta herritartasuna ikasgaien erabili beharreko metodologia. Gure jardun filosofikoa autonomian, gogoetan eta elkarrizketan oinarritu nahi badugu, hiru elementu horiek triangulu beraren hiru erpintzat hartu beharko ditugu, hirurak bereizi gabe, ezinezkoa baita bata bestetik bereizita lantzea. Eskolako antolakuntza (espazioak, denborak, taldeen banaketa, metodologiak...) da horretarako dugun trabarik handiena, hezkuntza-jarduera dialogikoa garatzeko garaian. Hartara, eta gure jardunerako dauzkagun baldintzen arabera, talde-mota bat edo beste erabili ahal izango dugu, eta filosofian aditu diren nahiz ez diren beste pertsona batzuekiko elkarrizketa ere erabili ahal izango dugu, haien testuetara joz, liburutegietatik testuak hartuz eta, batik bat, Internet erabiliz.

GINARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IRAKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA

Filosofia eta Herritartasuna irakasgaiak zuzenean laguntzen die ikasleei gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna indartzen, hau da, gizartean jarduteko eta herritar ona izateko gaitasuna eskuratzen. Hurkoekiko elkarrizketan jardunez ikuspegi pertsonala garatzeari ematen zaio garrantzia, genero-harreman orekatuak azpimarratuz bereziki, eta giza eskubideak errespetatuz. Horiek dira aipatu dugun ekarpenaren oinarri nagusiak. Horrez gainera, ikasleek lankidetzan jarduten dute eta, bakoitza bere izaeratik abiatuta, lotura sozialak eratzen dituzte. Gaitasun hau eskuratzen laguntzen du horrek guztiak.

Era berean, lankidetzan oinarritutako lanak ikasten ikasteko gaitasuna garatzen laguntzen du, azterketa sistematikoan eta argudiaketan oinarritutako gogoeta eta balorazio pertsonalarekin batera, pentsamendua modu zorrotzean erabiltzen ikasten baitute ikasleek, beren eguneroko jarduneko beste alor batzuetara eramanez hori guztia, dakitenaz jabetuz eta beren gaitasun pertsonalei buruzko ideia orekatua osatuz, horrela. Ikaskuntza arautzeko gaitasuna ere lantzen da hemen, ikasitakoa eztabaidetako elkarrizketetan eta lankidetzan-lanean landutako irizpideekin erlazionatzeko aukera ematen zaielako ikasleei.

Irakasgai honek norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna lantzen du, bakoitzak bere jarrerak hartzea eta jarrera horiek elkarizketaren bidez defenditzea bultzatzen baitu. Balorazioak eta ekarpenak egin beharrak (ideiak alderatuz, neurtuz, aukeratuz...) eta gauzak ondo argudiatu eta ikuspegi pertsonala osatu beharrak gogoetan oinarritutako koherentzia bermatutako autonomia ematen die subjektuei.

Gehienbat hitzez baliatzen denez, Filosofia eta Herritartasuna irakasgai honek garrantzi handia ematen dio hizkuntza-komunikazioari. Entzuketan eta erantzunean oinarritzen da irakasgai hau, etengabeko komunikazioan (ahozkoan nahiz idatzian), alegia. Elkarriketa da entzuketan-erantzuna binomioak hartzen duen moldea, argudiaketan oinarritutako koherentziari jarraiki. Testu konplexu samarrak irakurri ere gaitasun hori landuko da. Azkenik, Filosofako eta beste ezagutza-alor batzuetako hitz eta kontzeptuak ezagutuz eta erabiliz beren lexikoa zabalduko dute ikasleek.

Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna ere lantzen da irakasgai honetan, jakintzaren gizarteak berezkoak dituen informazio-iturri ugariak eta elkarrekintzarako tresna bereziak erabili behar direlako alor honetan, eta, horretarako, baliabide digitalak ondo erabiltzen jakin beharra dagoelako. Elkarrekin edo interaktibitatea eta jakintza partekatzea bultzatzen dutenak dauzkagu, batetik: Web 2.0ko lankidetzatresnetan oinarritutako sare digital horizontalak (blogak, wikiak, etab.), alegia. Eta Interneten dagoen informazio guztia irizpide jakin batzuen arabera aukeratzen eta behar bezala lantzen laguntzen diguten tresnak dauzkagu, bestetik.

Azkenik, giza eta arte-kulturako gaitasunean ere sakontzen da hemen, kulturako eta arteko sorkuntzak hartzen baititu filosofak bere gogoetan oinarritzat. Filosofaren erreferentzia bazterrezina da kultura, orokorrean, eta herritartasuna lantzeari dagokionez, bereziki. Kulturen bat-egitea eta kulturen arteko harremanak lantzen dira bereziki, beste herrialde batzuen kultura eta arte-adierazpenekiko errespetua landuz, ondorioz.

HELBURUAK

Batxilergoan Filosofia eta Herritartasuna irakasgaia emanez gaitasun hauek garatu nahi dira:

1. Eguneroko gertakariei aurre egiteko garaian, ikuspegi filosofikoa erabiltzea, egoera zehatzetatik abiatuta eztabaidak eta azterketak egitean kontzeptu eta termino zehatzak ondo eta taxuz erabiliz.
2. Gure arazoibideak idatziz nahiz ahoz arazoitzea, beste batzuekin alderatuz, diskurtso pertsonal koherentea osatzeko.
3. Elkarrizketa filosofikoa lantzea, ikuspegi desberdinak modu arrazionalen alderatu eta bateratzeko prozesuaren barruan, errealitateaz dugun ikuspegi berezia osatzeko garaian elkarrizketa erabiltzearen.
4. Filosofia-testuak aztertzea, haien barne-koherentzia eta testuinguru historikoa zein izan zen ulertzeko, bertan agertzen diren arazoak eta proposatutako arazoibide eta soluzioak identifikatuz, gure ekarpen bereziekin osatutako iruzkin kritikoa egitearen.
5. Lan intelektual autonomoa egiteko oinarriko prozedurak erabiltzea: informazioa bilatu eta aukeratzea iturri idatzi eta digitaletan (Internet); informazio hori alderatu, aztertu, laburtu eta kritikoki ebaluatzea, taldeko eztabaida arrazionalen bidez, arazoak aurkezteko garaian zorrotasun intelektuala bultzatuz, jarduera filosofikoetan eta haietatik sortutako emaitzetan erabiltzearen.
6. Berdintasunaren eta desberdintasunekiko errespetuaren aldeko arazoibide koherentea lantzea, giza eskubideetan jasotako balioak eta printzipio demokratikoak oinarritzat hartuta, gizarteko desorekak eta bazterketa oro gaitzesteko (etnia, kultura, sinesmen nahiz bestelako banakako nahiz taldeko ezaugarriengatik egiten direnak, eta generoari lotutakoak bereziki).
7. Giza eskubideak betetzean eta gure natura-ingurunearekiko errespetuan eta bakean bizitzean oinarritutako mundu osoko gizartea eratzeke ahaleginak txalotzea. Horretarako, arazoia arautzeko eta eraldatzeko ahalmena hartu behar da abiapuntutzat, garapen iraunkorrean

oinarritutako gizarte bidezkoagorantz jotzen laguntzen duten ekintza eta estrategiak proposatzeko.

8. Munduko herritarrak garela onartzea, besteen ohiturak eta bizimoduak modu kritikoa errespetatuz, "herritartasuna" eta hari dagozkion eskubideak (denonak baina baztertuta dauden taldeenak bereziki) hedatzen lagundu dezaketen ekintzak proposatuz inguru hurbilean (herrian) nahiz mundu zabalean.
9. Gauregungo gizarte-aldaketei buruz gogoeta egitea, datu esanguratsuak bilduz eta aztertuz, inguru hurbileko (herriko) nahiz mundu zabaleko gertakariak "irakurtzen" laguntzen duen oinarriko interpretazio pertsonala egituratzeko.

EDUKIAK

1. MULTZOA. EDUKI KOMUNAK

- Informazioa tratatu, aztertu eta kritikatzeko. Eztabaidak egitea eta eztabaida horietan parte hartzea, bakoitzaren pentsaera modu arrazoitu eta argudiatuan azalduz.
- Filosofako, zuzenbideko, politikako, soziologiako eta ekonomiako testuak aztertzea, alor bakoitzeko termino eta kontzeptuak ondo eta zuzen erabiliz.
- Aurkeztutako arazoak kontsultatzeko, hainbat kontsulta-iturri erabiltzea, informazio- eta komunikazio-teknologiak barne.

2. MULTZOA. JAKINTZA FILOSOFIKOA

- Filosofia, zientzia eta beste jakintza-eredu batzuk.
- Filosofia arrazionaltasun teoriko gisa: egia eta errealitatea.
- Filosofia arrazionaltasun praktikoko gisa: etika eta filosofia politikoa.
- Filosofaren galdera eta arazo nagusiak.

- Mitotik logosera.
- Filosofia presokratikoa.

3. MULTZOA. GIZAKIA. PERTSONA ETA GIZARTEA

- Dimentsio biologikoa: eboluzioa eta hominizazioa. Gizakien eta animalien jokamoldea.
- Dimentsio psikologikoa: hautematea, oroimena, ikaskuntza, afektibitatea.
- Dimentsio soziokulturala: gizabanakoa eta izaki soziala. Naturaren eta kulturaren arteko tirabira.
- Subjektuak munduarekin duen erlazio sinbolikoa eta hizkuntzaren bidezkoa.
- Gizakien ikuskera filosofikoa.

4. MULTZOA. FILOSOFIA MORAL ETA POLITIKOA

- Ekintza moralaren oinarriak: askatasuna eta erantzukizuna.
- Teoria etikoak, gaur egungo gizartearen erronkei erantzuteko: zoriona eta justizia dira erronka horiek.
- Erlatibismo morala eta moral unibertsala.
- Herritartasunaren eraikuntza filosofikoa: jatorri historikoa eta oinarri filosofikoa.

5. MULTZOA. DEMOKRAZIA ETA HERRITARTASUNA

- Botere politikoaren jatorria eta zilegitasuna.
- Estatu demokratikoaren eta zuzenbide-estatuaren oinarri filosofikoa.
- Herritarrak, eskubide-berdintasuna eta aniztasuna. Bakoitzaren iritziekiko errespetua eta balorazio kritikoa.

- Giza eskubideak eta demokrazia.
- Estatuak bakea, balio demokratikoak eta giza eskubideak babesteko egiten duenaren zilegitasuna.
- Demokrazia mediatikoa eta herritartasun globala.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Ikuspegi filosofkoa eta ikuspegi horri dagozkion terminoak zuzen eta zehatz erabiltzea, gertatuak esplikatzeke dauden beste esplikazio molde batzuetatik ondo bereiziz.
 - 1.1. Ea deskribatzen duen filosofako termino zehatzen eremu semantikoa.
 - 1.2. Ea azaltzen dituen kultura-jatorri desberdinetako filosofen parekotasunak eta desberdintasunak.
 - 1.3. Ea gertakariak filosofaren ikuspegitik interpretatzen dituen.
 - 1.4. Ea erabiltzen dituen analisisen ondorioak zehatzi gairi buruzko eztabaidetan.
2. Arrazoibide sendo eta kontrastatuetan oinarritutako diskurtso pertsonala osatzea.
 - 2.1. Ea azaltzen duen zenbait prozesu modu orokorrean: eboluzio-prozesua, gizarteratze-prozesua...
 - 2.2. Ea azaltzen duen gizabanakoaren eta gizartearen arteko erlazioa, zenbaitikuspegitatik (biologikotik, psikologikotik, soziokulturaletik, filosofikotik).
 - 2.3. Ea azaltzen duen, gizabanakoaren eta gizartearen arteko erlazioan, hizkuntza-komunikazioaren funtzioa.
 - 2.4. Ea koherentziaz azaltzen duen gizabanakoaren eta gizartearen arteko tirabirari buruz duen ikuspegia.

- 2.5. Ea gai den sintesi bat egiteko, arrazoibide pertsonalaren eta harekin bat ez datozen beste arrazoibide batzuen alderatzeak sortutakoa.
3. Elkarrizketa filosofikoa pentsamolde autonomoz ikuspegi guztiak txertatzeko tresna gisa erabiltzea.
 - 3.1. Ea parte hartzen duen talde-eztabaidetan, edozein delarik ere gaia: gai moralak, soziokulturalak, filosofikoak...
 - 3.2. Ea txertatzen dituen beste solaskideen ikuspegiak norberaren arrazoibidean.
 - 3.3. Ea hartzen duen erlatibismoaren eta unibertsalismoaren arteko dikotomiaren aurrean jarrera teoriko zehatza.
 - 3.4. Ea dikotomia horretako osagai bakoitzetik datorren jokamoldearen adibide praktikorik ematen duen.
 - 3.5. Ea erabiltzen duen elkarrizketa filosofikoa (ikaskideekin nahiz pentsalariekin) norberaren lanak (ahozkoak nahiz idatziak) egiteko.
4. Filosofia-testuen eta bestelakoen analisia egitea, testu horien barne-egitura azalduz eta horiei buruzko iruzkin kritikoak eginez.
 - 4.1. Ea antzematen duen testu baten ideia nagusia zein den.
 - 4.2. Ea iritziak eta argudioak bereizten dituen.
 - 4.3. Ea aurre egiten dion testu batean gai bati buruz ematen diren arrazoibideei.
 - 4.4. Ea iritzi pertsonalik ematen duen testu batean landutako gaiari buruz (ez du zertan iritzi berrizalea izan).
5. Informazio garrantzitsua lortzea hainbat iturritatik eta informazio hori lantzea, kontrastatzea eta modu kritikoan erabiltzea era bateko eta besteko gertakariak aztertzeke, pentsaera filosofikoak berezkoak dituen lan intelektualerako tresnez baliatuz.

- 5.1. Ea sailkatzen duen iturri idatzi eta digitaletatik (Internet) lortutako informazioa, irakasleak emandako irizpideei jarraiki.
 - 5.2. Ea informazio hori berriz lantzen duen, jarduera filosofkoak berezkoak dituen teknikak erabiliz (azterketa, laburpena, ebaluazio kritikoa), lankideekin elkarrizketan jardunez.
 - 5.3. Ea sortzen duen testu idatzi bat, aurreko ariketatik abiatuta.
6. Diskriminazio molde guztiak baztertzea, generoan oinarritutako diskriminazioa bereziki, ondo errotutako gaitzespen baten bidez (giza eskubideak erreferentziatzat hartuta).
- 6.1. Ea ezagutzen dituen Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean zerrendatzen diren eskubideetako batzuk.
 - 6.2. Ea aztertzen duen eskubide horietakoren bat errealitatean nola gauzatzen den.
 - 6.3. Ea azaltzen duen diskriminazioari buruzko daturik, zeinahi delarik ere hura (generoari dagokiona barne).
 - 6.4. Ea adosten duen "berdintasun" kontzeptuaren defnizio bat, ikaskideekin elkarrizketan.
 - 6.5. Ea lantzen duen genero-diskriminazioaren (eta bestelako) aurkako gaitzespen arrazionalik, giza eskubideetan oinarrituta.
7. Garapen iraunkorra eta gizarte berdintasunezkoa eta bidezkoa uztartzen dituzten proposamenak egitea, Giza Eskubideak bizikidetzaren oinarritzat hartuta, eta ekintzak arautuko dituen oinarria arrazoiak izan behar duela onartuta.
- 7.1. Ea "garapen iraunkorra" deritzon kontzeptua azaltzen duen.
 - 7.2. Ea azaltzen dituen garapen iraunkorraren, gizarte bidezkoaren eta giza eskubideen artean dauden erlazioak.
 - 7.3. Ea ontzat jotzen duen gizartean, naturan eta pertsonen artean dugun jardunaren erreferentziatzat arrazoa hartzea.

- 7.4. Ea proposatzen duen, gizarte iraunkorraren ildotik, giza eskubideetan oinarritutako gizarte bidezkoa lortzen laguntzen duen ekintzarik, arrazoian oinarritutako ekintzarik.
8. "Herritartasun" orokorraren eta eskubide zibilen ideia sendotzen laguntzen duten proposamenak lantzea.
 - 8.1. Ea azaltzen duen "herritartasun" kontzeptuaren sorrerak boterea zilegiztatzeko teoriaren garapenarekin batera izan duen prozesu historikoa.
 - 8.2. Ea errespeturik erakusten duen ikaskideen bizi-aukererikiko.
 - 8.3. Ea azaltzen dituen herritartasun nazionalaren eta mundu mailako herritartasunaren artean dauden aldeak eta parekotasunak.
 - 8.4. Ea aztertzen dituen gure sistema politikoak (parlamentuan oinarritutako demokrazia eta zuzenbide-estatua) mundu mailako herritartasunaren ideia garatzeko eta errotzeko ematen dituen aukerak.
 - 8.5. Ea egiten duen proposamenik mundu mailako herritartasuna gure gizartean (maila nazionalean nahiz nazioartean) sendotzeko.
 9. Gure gaur egungo gizartearen konplexutasuna interpretatzea datu objektiboetatik abiatuta eta gerora izan lezakeen eboluzioari buruzko hipotesiak egitea.
 - 9.1. Ea azaltzen dituen mundu mailako gizartearen oinarriko ezaugarriak.
 - 9.2. Ea ematen dituen oinarriko ezaugarri horiek justifikatzen dituzten datuak.
 - 9.3. Ea azaltzen duen, mundu mailako gizartearen baitan, hedabideek demokrazian duten betekizuna.
 - 9.4. Ea osatzen duen globalizazioak gure bizitza pertsonalean eta harreman sozial eta politikoetan duen eraginari buruzko diskurtso arrazional bat.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Amankomuneko
ikasgaiak:
Euskara eta literatura,
gaztelania eta
literatura, atzerriko
hizkuntza

SARRERA

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan gertatzen den bezala, Batxilergoan lantzen diren hizkuntza-alorreko irakasgaiak curriculum-proposamen bakar batean aurkezten dira. Batxilergoan, hizkuntza eta literatura irakastean, aurreko etapan hasitako bideari jarraitzen zaio, baina baditu berezko helburu jakin batzuk ere. Batxilergoan garrantzi handia izaten du prestakuntza zientifkoa lantzen hasteak, horren bidez ikasleek giza heldutasuna eta heldutasun intelektuala lortzen baitute, eta ezagutzak eta trebetasunak eskuratzen, bizitzan arduraz eta gaitasunez jokatzeko, eta, hartara, ikasten jarraitzeko (unibertsitatean edota lanbide-hezkuntzan).

Irakasgai hauek Batxilergoan ikasiz, komunikatzeko gaitasuna zabaldu eta sendotu nahi da, bai EAEko bi hizkuntza ofizialetan, eta baita, gutxienez, atzerriko hizkuntza batean ere. Hala, helduek gizarte-esparruetan behar bezalajarduteko behar dituzten jarrerak, erabilera-prozedurak eta ezagutzak eman nahi zaizkie ikasleei.

XXI. mendeko gizartea eleaniztuna eta kultura aniztuna da; beraz, behar-beharrezkoa du herritar eleaniztunak izatea. Horregatik, mundu zabaleko harreman-sareak gero eta estuagoak direla ikusita, bai ezagueraren gizarteak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak indarra hartzen ari direlako, bai pertsonen gero eta joan-etorri gehiago egiten dituztelako, beharrezkoa zaigu, hizkuntza ofizialez gainera, hizkuntza orokortzat hartzen d(ir)ena(k) jakitea, pertsonen elkar ezagutzeko, ideiak trukatzeko eta kulturen artean elkar ulertzeko.

Gizakiak hitz egiteko duen gaitasuna hizkuntza zehatzetan gauzatzen da. Euskal Autonomia Erkidegoak bi hizkuntza ofzial ditu: euskara eta

gaztelania, eta eskolak helburu nagusizat hartu du ikasle guztiek bi hizkuntzak jakitea bermatzea eta, ondorioz, euskara erabiltzeari eta ikasteari lehenetasuna ematea, era horretan konpentsatzeko gizartean daukan presentzia urriagoa, eta normalkuntza bultzatzeko. Hizkuntzak erabiltzeak esan nahi du bi hizkuntza ofzialak egoki eta taxuz erabiltzea hainbat egoera komunikatibotan, testuinguru desberdinetan, gero eta maila formalagoan eta konplexuagoan.

Atzerriko hizkuntzari dagokionez, ikasleek aurreko etapetan eskuratutako komunikazio-trebetasunak garatu, eta beren hizkuntza-baliabideak aberastu beharko dituzte; horretarako, zabaldu egin beharko dituzte moldatzen jakiteko komunikazio-egoerak, beren interes akademiko eta profesionalen arabera, betiere. Horrela, elebitasuna bermatzeko erronkari gehitu behar zaio atzerriko hizkuntza bat, gutxienez, menderatzen duten pertsona eleaniztunak lortzea.

Batxilergoan helburu horiek lortzeko, arreta berezia izango dute zientzia-, teknika-, kultura- eta literatura-alorretako diskurtsoek. Hortaz, esparru akademikoa, hedabideetakoa eta literaturakoa izango dira gehien landuko diren hizkuntza-erabileraren esparruak.

Esparru akademikoan, zientzia-, teknika- eta giza alorretako ezagutzak jaso eta zabalitzen dituzten testuak daude. Hala, testuinguru formal horietako testuak ulertu eta sortzeko trebetasunak landu beharko dira, testuinguru horiek, hizkuntzak erabiltzerakoan, zorrotasun eta zehaztasun handiagoa eskatzen dutelako.

Hedabideen esparruan, gaur egungo errealitateak ezagutzen eta balioesten laguntzen duten testuak, eta prestakuntza kulturala –hala zientifiko nola humanistikoa- ematen dutenak daude. Testu horiek hobeto ulertzen saiatuko dira ikasleak, eta ez bakarrik testuen beraien esanahi argiak identifikatzen; hartara, jarrera kritikoak garatuko dituzte, eta bizi diren gizarteari buruzko informazioa eta ezagutzak modu autonomoan erabiliko dituzte.

Literatura-diskurtsoak –idatziak zein ahozkoak–, ikaragarri laguntzen du komunikatzeko gaitasuna sakontzen; diskurtsoa fikzioan oinarritzen denez, era askotako testuinguru, eduki, genero eta erregistroak ukitzen ditu. Gainera, literatura-lanak, gizakion oroimen unibertsalaren osagai

ezinbestekoak dira, gure emozioen, ideien eta fantasien ftxategia. Garrantzitsuak dira gazteen heldutasun intelektual eta afektiboan, beren banakako nahiz taldeko esperientziak gauzatuta ikusteko aukera ematen dietelako, gizarteratzeko eta errealitatera zabaltzeko behar handia duten garaian. Bestalde, literatura-testuek pentsamendu eta sentimendu kolektiboak islatzen dituzte, eta lagundu egiten dute euskal kulturaren elkartzen diren beste kulturei dagozkien nortasun-ezaugarriak ulertzen.

Aurrekoari jarraiki, curriculuma bost eduki multzotan antolatuta dago: "Diskurtsoen ugaritasuna: entzutea, hitz egitea eta solasean aritzea", "Diskurtsoen ugaritasuna: irakurtzea eta idaztea", "Literatura-diskurtsoa", "Hizkuntzari buruzko gogoeta" eta "Hizkuntzaren dimentsio soziala". Edukien antolaketa horrek ez du adierazten ez ikasteko ariketak eratzeko modurik, ez hurrenkerarik; hizkuntza- eta literatura-arloko osagaiak era analitikoan aurkezteko modu bat da. Multzoetako edukiek lotura dute beraien artean eta, horregatik, programazioak prestatzerakoan, eta, bereziki, jarduera-sekuentziak ikasgelara eramaterakoan, ezinbestekoa da multzoetako ikaskuntzak uztartzea.

Aurreneko bi multzoetan eduki hauek sartzen dira: ahoz eta idatziz ulertzeko hizkuntza-trebetasunak; diskurtsoaren esparruetan ahoz eta idatziz jarduteko trebetasuna -bereziki esparru akademikoan eta hedabideenean-; esparru bakoitzeko testu-genero garrantzitsuenak aztertzea eta haien ezaugarriak ezagutzea.

"Literatura-diskurtsoa" multzoan, testuinguruak, moldeak eta eduki tematikoak ahalik eta laburren aurkeztu dira. Ezinbestekoa da euskal literaturako nahiz espainiar literaturako hainbat garaitako lan, pasarte eta egile garrantzitsuenen aukeraketa zorrotza egitea, XX. mendeko literaturan oinarrituta bereziki; ahalik eta denbora gehien eman behar zaio testuak irakurtzeari, aztertzeari eta iruzkintzeari, ahaztu gabe euskarazko ahozko literaturaren garrantzia. Komeni da gaur egungo literatura nabarmentzea, eta kontuan hartzea aurreko mendeekiko loturak, literatura molde eta -gaien bilakaera aztertzerakoan. Aterriko hizkuntzari dagokion multzoan, hizkuntza horietako literatura-testu errazak landuko dira, irakurtzeko ohitura areagotzeko eta literatura-testuekin gozatzeko, hizkuntza horietan ere.

“Hizkuntzari buruzko gogoeta” multzoan, hizkuntza-sistemari buruzko prozedurak, kontzeptuak eta jarrerak lantzen dira, curriculumeko hizkuntzak hobeto erabiltzeko. Hizkuntzaren eta komunikazioaren alorreko trebetasunak sendotzeko landuko dira aipaturiko edukiak, eta hizkuntzaren osagaiak erabiltzeaz gainera, gogoeta egingo da haiei buruz, eta sistematikoki aztertzen joango etapa honetan. Horrenbestez, multzo honetako edukiak gainerako multzoetakoekin batera landu beharko dira.

Azkenik, “Hizkuntzarendimentsiosoziala” multzoan, hizkuntza-aniztasunari, hizkuntzen arteko erlazioei, eta hiztunen eta hizkuntzen arteko harremanei dagozkien edukiak lantzen dira. Gaur egungo gizarte eleaniztunean, euskal gizartea elebitasun desorekatu batetik eleaniztasunerantz doa. Horrek egoera soziolinguistikoak hausnartzea eskatzen du, hizkuntza-aniztasunaren aldeko jarrera positiboak garatzeko, oro har, eta, bereziki, euskararen normalizazio-prozesuaren aldekoak.

Ikasjarduerak gaitasun eta trebetasun diskurtsiboak indartzeko izango dira; alegia, prozeduren lanketak egituratuko du ikas- eta irakas-prozesua. Landutako testuen gogoeta sistematizatuak aurreko etapetan eskuratutako gaitasunak sendotzeko eta zabaltzeko balioko du. Bestalde, uler- eta sortze-jarduerak, eta haiei buruzko gogoetek, behar adinako zorrotasuna eta sakontasuna izan beharko dute autonomia lortzeko, bai norberaren ekoizpena kontrolatzeko, bai diskurtsoak kritikoki interpretatzeko.

Printzipio horiek metodologia bat garatzea eskatzen dute; metodologia horrek ikasprozesua landu beharko du, komunikazio-proiektuetan oinarrituta. Horretarako, testua oinarritzko komunikazio-unitatea izango da; testuak, ikaskuntza, sekuentzia didaktikoetan egituratuko du, eta, hartara, komunikazio-jarduera zehatzak lortuko dira, eta “egiten jakiteari” emango zaio lehentasuna, ez ikasitakoa buruz esaten jakiteari.

Gogorarazi behar da etapako irakasle guztiek esku hartzen dutela hizkuntzen ikas- eta irakas-prozesuan. Irakasgai guztietako irakasleek lagundu behar dute zeregin kolektibo horretan, ziurtatu behar dute ikasleek ulertzen dituztela beren irakasgaiko diskurtsoak, eta lagundu behar diete beren jakintza-alorrean diskurtsoak sortzen. Era berean, lagundu behar dute elkarrizketa erabilarazten, ezagutza partekatua lortzeko.

Curriculumean hainbat hizkuntza lantzen direnez, eta Batxilergoko ikasleak eleaniztunak izanik, hizkuntza-irakasleek gogoeta egin behar dute, elkarrekin, beren jardunari buruz, eta beren irakasteko modua egokitu, ikasgelan hizkuntzak ikasteko metodologia garatu ahal izateko, betiere hizkuntzen trataera bateratua oinarri hartuta.

Hizkuntzak batera irakasteko, oinarri batzuk hartzen dira kontuan. Batetik, ikasle elebidunek eta eleaniztunek beren hizkuntzak dakizkitez, eta hizkuntza horietan ikasitakoak beren ezagutzen eta emozioen osagai dira; bestetik, hizkuntza-ikaskuntzak beste hizkuntzetara alda daitezke; azkenik, hizkuntzak aldi berean agertzen dira hiztunek parte hartzen duten esparru guztietan. Hortaz, irakasleek elkarrekin planifikatu behar dute beren lan didaktikoa, eta hizkuntza guztietan banatu beharko dituzte curriculumean proposatutako edukiak; hizkuntza bakoitzean berezkoa dena landuko dute, batetik, eta guztiek batera dutena, bestetik, betiere hizkuntza ondo erabiltzeko helburua gogoan izanik.

Azken batean, Batxilergoko ikasleek aurreko etapan eskuratutako komunikazio-gaitasuna gehiago garatu behar dute, eta ezagutza linguistikoak sakonago landu eta sistematizatu behar dituzte, besteen testuak ulertzerakoan eta norberarenak ekoizterakoan agertu ohi diren zailtasunak gainditzeko. Alegia, kultura-alfabetizazioaren prozesua osatu nahi da, kontuan izanik, etapa honen amaieran, ikasle batzuk zuzenean lan-mundura joango direla, beste batzuk goi-mailako lanbide-heziketan hasiko direla, eta beste batzuek unibertsitateko joko dutela. Guztiek ere prestakuntza sendoa beharko dute hizkuntzetan eta literaturan, bizitza osoan ikasten jarraitu ahal izateko.

OINARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IRAKASGAI HAUEK EGITEN DUTEN EKARPENA

“Euskara eta Literatura”, “Gaztelania eta Literatura” eta “Atzerriko Hizkuntza” irakasgaiak curriculumeko oinarritzko gaitasun guztiak garatzen laguntzen dute, hizkuntzak tresna ezin egokiagoak baitira komunikatzeko, mundua irudikatzeko, pertsonak gizarteratzeko, sentimenduak adierazteko eta sormena bultzatzeko; are gehiago, berez hizkuntzen irakaskuntzan ikuspegi instrumentala lantzen baldin bada -curriculum-proposamen honetan egiten den moduan-.

Hizkuntzen curriculumaren bidez -hizkuntza erabiliz noski-, gizarteko esparru guztietan eraginkortasunez parte hartzeko gaitasuna garatu nahi da, bereziki helduei dagozkien testuinguruetan; hortaz, hizkuntza-komunikazioaren gaitasunari dagozkion alderdi guztiak nabarmen landuko dira. Hizkuntza jakin bat erabiltzeko trebetasunak eta estrategiak, eta hizkuntza horren inguruko gogoeta-prozesuak, beste alor batzuetan erabil daitezkeen ikaskuntzak dira, eta lagundu egiten dute hizkuntza-gaitasun bateratua garatzen. Printzipio hori da hizkuntzen curriculum bateratuaren oinarrietako bat, eta aukera ematen du hizkuntza-komunikazioaren gaitasuna edozein hizkuntza landuz garatzeko.

Ezagutzaren alorrean ere hizkuntzak berebiziko garrantzia dauka, bera baita ezagutza sortzeko, eratzeko, metatzeko eta zabaltzeko bitartekoa. E-tapa honetako irakasgaiak ezagutzea bat dator alor bakoitzeko diskurtsoak ondo-ondo erabiltzearekin. Jakintzagai bat ikasteak, hari buruz hitz egiteko, entzuteko, irakurtzeko eta idazteko gai dela esan nahi du. Jakintza eta ezagutza hizkuntza bidez lortzeak lotura estua du ikasten ikasteko oinarritzko gaitasunarekin.

Hizkuntzak, ezagutza finkatu eta gordetzeaz gainera, ezagutza hori modu sistematikoan eta etengabe eskuratzeko aukera ematen du, eta hura gabe ezinezkoak liratekeen harremanak sortzeko bidea eskaintzen du. Beste mundu batzuk ezagutzea eta geure buruaz hausnartzea ahalbidetzen du, eta ezagutza autonomorako gakoak ematen. Hizkuntzak aukera ematen du ezagutza antolatzeke eta jarduerak planifikatzeko, norberaren eta besteen esperientziez gogoeta egiteko, eta arrazoitzerakoan erabilitako bideak

aztertze. Trebetasun horiek guztiak garatzea funtsezkoa da bizitzan ikasten jarraitzeko, eta hori ezinbestekoa da XXI. mendeko herritarrentzat.

Hizkuntza erabiltzen ikasteak honako hau ere badakar: arazoak aztertzea eta konpontzea, planak prestatzea eta erabakiak hartzen hastea, komunikazio-egoera bakoitzerako egokiak diren estrategiak erabiltzea... Izan ere, hizkuntzaren eginkizunetako bat norberaren jarduera arautzea eta bideratzea da. Horregatik, hizkuntza-trebetasunak eskuratzeak lagundu egiten du gure ekimenak garatzen eta gure jarduerak arautzen, gero eta modu autonomoagoan. Bestalde, hizkuntzen -bereziki, atzerrikoen- ikaskuntzari dagokionez, beharrezkoa da ikasleen sormen-gaitasuna garatzen laguntzea, ausartudaitezen komunikazio-beharberriei konponbide eraginkorrak bilatzen. Hizkuntzak bitarteko ezin hobeak dira barruko emozioak eta arazoiketak arautzeko, eta baita komunikazio-harremanak izateko ere, horrek nortasuna osatzen laguntzen baitu. Hizkuntza ondo erabiltzeak autonomia garatzen eta ikaskuntza arautzen laguntzen du, eta bi helburu horiek garrantzi handia dute autonomia izateko eta norberak bere kasa jarduteko gaitasunean.

Hizkuntza-alorreko irakasgaiak lagundu egiten dute informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna sendotzen; izan ere, irakasgaiaren helburuetako bat ezagutza eta trebetasunak ematea da, informazioa bilatzeko, aukeratzeko eta lantzeko, hainbat komunikazio-beharretan erabiltzeko. Ahozko testuak eta testu idatziak ekoiztean euskarri elektronikoak erabiltzeak ere lagundu egiten du gaitasun hori garatzen, eta, hala, eraginkorragoa izaten da testuak sortzeko prozesua, hots, hizkuntza-alorreko irakasgaien oinarrizko edukia. Teknologia digitalaren garapenak komunikazio molde berriak ekarri ditu, eta, horrek, aldi berean, Batxilergoko irakasgai hauetan joratu beharreko testu-genero berriak. Halaber, ugaritu egin dira zuzenean komunikatzeko aukerak, beste hizkuntza eta kultura batzuetara hurbiltzeko moduak, eta horrek erraztu egiten du irakurketaren eta idazketaren erabilera soziala eta kooperatiboa, eta lagundu egiten du ezagutza besteekin batera osatzen. Beste ikuspegi batetik, hizkuntza-alorreko irakasgaiak lagundu egin behar dute teknologia berriek zabalduetako informazioaren aurrean jarrera kritikoa izaten, eta informazio hori modu etikoan erabiltzen.

Hizkuntza, komunikatzeko tresna bat da, gizarteratzeko oinarrizko elementu bat, eta, beraz, funtsezkoa da gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna garatzeko. Besteekin jardunez ikasten eta barneratzen da hizkuntza, eta gizarteko jardueretan parte hartzeko erabiltzen da, hainbat helburu lortzeko. Helduei dagozkien hizkuntza-gaitasun konplexuak garatea behar-beharrezkoa da esanahiak negoziatzeko, jarrerak hurbiltzeko eta gatazkak konpontzeko. Ekimen horiek guztiak gizakion arteko harremanen oinarri-oinarrian daude.

Hizkuntza jakin bat erabiltzeak norberaren nortasuna sortzen eta hizkuntza- eta kultura-nortasun kolektibo batean parte hartzen laguntzen du. Ikasle guztiek erkidegoko bi hizkuntza ofizialak ondo ikasteak lagundu egingo du integrazio eta kohesio handiagoa lortzen. Batxilergoko hizkuntza-alorreko irakasgaiak bultzatu egin behar dute gaur egungo euskal gizartean parte hartzeko beharrezkoak diren hizkuntza guztiak garatzen, modu bateratu eta osagarrian.

Bestalde, eleaniztasunak erraztu egiten du gaur egungo gizarte globalean parte hartzen, lagundu egiten du kulturen artean komunikatzen, bitarteko bat da kanpoko informazioa jasotzeko, eta bide bat pertsonak eta kulturek elkar ezagutzeko eta elkar errespetatzeko. Horrek guztiak lagundu egiten du XXI. mendeko herritarrek ezinbestekoa duten kulturen arteko kontzientzia garatzen.

Gizartean jarduteko eta herritar zintzoak izateko gaitasuna garatzen da, gizartearen aurreiritzi eta irudi estereotipatuak transmititzeko -eta salatze- hizkuntzak erabiltzen dituen bideak aztertuz, hizkuntzaren erabilera diskriminatzaileak ezabatzearen.

Literatura-lanak irakurriz, interpretatuz eta balioetsiz —etapa honetako oinarrizko lan-esparrua— landu egiten da giza eta arte-kulturarako gaitasuna. Literaturak aukera ematen die ikasleei beren ingurune edo garaitik urrun dauden errealitateak ezagutzeko, kultura-tradizioan barnertzeko, gizakiaz hausnartzeko eta hizkuntzaren alderdi estetikoak ezagutzeko. Irakasgai hauei etekinik handiena ateratzeko, komeni da literatura beste zenbait arte-adierazpiderekin batera —musika, pintura, zinema— lantzea. Etapa honetan, bestalde, XXI. mendean ikus-entzunezkoak eta teknologia berriak erabiliz sortutako arte molde berriak modu kritikoan ulertzeko ahalegina egin behar da.

Azkenik, handia da irakasgai hauek matematikarako nahiz zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasunaren garapenari egiten dioten ekarpena; izan ere, hauxe eskatzen dute: mundua interpretatzea, mezuak aztertzea, gertakari anitzen kausa eta ondorioak modu arrazionalen argudiatzea, eta, ikasgelan, ezagutza-alor ugari buruzko diskurtso konplexu eta abstraktuak erabiltzea.

EUSKARA ETA LITERATURA GAZTELANIA ETA LITERATURA

HELBURUAK

1. Bizitza sozial eta kulturalako testuinguru-tako ahozko diskurtsoak eta diskurtso idatziak ulertzea, hedabide-takoak eta esparru akademikoak bereziki. Bakoitzaren komunikazio-berezitasunak aintzat hartzea eta haien edukia kritikoki interpretatzea, haiek ulertu ondoren egoera berrietan aplikatzeko.
2. Ahoz eta idatziz, diskurtso koherenteak, zuzenak eta egokiak erabiltzea, komunikatzeko eta hainbategoeratarako egokitzeko -esparru akademikoan bereziki-, komunikazio-beharrei modu eraginkorrean erantzun ahal izateko.
3. Gure errealitate lebiduna ezagutzea eta interpretatzea -soziolinguistikako ezaupideen laguntzarekin-, euskararen ohiko erabilera bermatzeko.
4. Eleaniztasuna eta kultura-aniztasuna aztertzea eta interpretatzea -soziolinguistikako ezaupideek lagunduta-, eleaniztasunak eta kultura-aniztasunak dakarten aberastasunaren aurrean begirunea eta jarrera positiboa erakusteko.
5. Hizkuntzaren erabilera sozialak aztertzea, gogoeta eta kritika eginez, saihesteko, norberaren ekoizpenetan, aurreiritziak adierazten dituzten hizkuntza-estereotipoak.

6. Hizkuntzen osagai soziolinguistiko, diskurtsibo eta gramatikalei buruz gogoeta egitea, kontzeptu eta prozedura egokiak erabiliz, testuen ulermena, azterketa eta iruzkinak hobetzeko, eta testu mintzatu nahiz idatziak planifikatzeko, ekoizteko eta zuzentzeko.
7. Testuak ulertzeko eta ekoizteko prozeduretan, hizkuntzen osagaiari buruz hausnartzea, hizkuntza bakoitzean ikasitakoa beste hizkuntzetara aldatzen laguntzeko.
8. Literatura-lanak interpretatzea eta kritikoki balioestea, haien arte-izaera osatzen duten elementuak identifikatzea, eta kultura-tradizioarekin eta sortzeko eta jasotzeko gizarte-baldintzekin erlazionatzea, gizakion banakako nahiz taldeko proiektzioa antzemateko lan horietan.
9. Euskal literaturaren eta espainiar literaturaren garai garrantzitsuenen ezaugarri orokorrez gainera, literatura horietako egile eta lanik inportanteenak ezagutzea, literatura-testuak, ahozkoak eta idatziak, ulertzen laguntzeko, eta informazio-iturri egokiak kritikoki erabiliz lan horiek ikasteko.
10. Literatura-testuak modu autonomoan irakurriz gozatzea, beste mundu eta kultura batzuk ezagutzeko, eta sentsibiltate estetikoa garatzeko.
11. Informazio-iturriak eta -teknologiak autonomiaz, espiritu kritikoz eta jarrera etikoz erabiltzea, informazioa bilatzeko, aukeratzeko eta lantzeko, hizkuntza mintzatu eta idatzia bizitza sozial eta kulturaleko testuinguruetan eraginkortasunez erabili ahal izateko.
12. Hizkuntza eta irakasgai guztietan ikasitako komunikazio-ezagutzak eta -estrategiak erabiltzea, eta norberaren ikasprozesuei buruz gogoeta egitea, ikasteko autonomia garatzeko.

LEHEN MAILA

EDUKIAK

1. multzoa. Diskurtsoen ugaritasuna: entzutea, hitz egitea eta solasean aritzea

- Komunikazio-egoerako elementuek ahozko diskurtsoen ugaritasuna nola baldintzatzen duten aztertzea.
- Ahozko eta ikus-entzunezko testuak bereiztea –egoeraren elementuak aintzathartuta-, erregistroa eta komunikazio-testuingururako egokitasuna aztertuz.
- Ahozko eta ikus-entzunezko testuen –bereziki, azalpen testuen- gaia eta egitura identifikatzea, esparru akademiko eta hedabideenetakoan, batez ere.
- Ahozko testuak ekoiztea –azalpen-testuak eta esparru akademikokoak, bereziki-, planifikatu eta komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatu ondoren.
- Gai akademikoei buruz ahozko aurkezpenak egitea, plangintza bati jarraituz.
- Esparru akademikoko eztabaidetan eta elkarrizketetan modu aktibo eta kritikoa parte hartzea, arau sozialak eta komunikatiboak errespetatuz.
- Euskarri inprimatu eta digitaletatik abiatuta, informazioa lortzeko, lantzeko eta ebaluatzeko prozedurak erabiltzea, ahozko testuak ulertzeko eta sortzeko.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta ikus-entzunezko bitartekoak erabiltzea, ahozko jardunean laguntzeko.
- Estrategia kontzienteak erabiltzea, ahozko testuak ulertzeko eta sortzeko jokabidea arautzeko.

- Norberak ebaluatzeko, elkarrekin ebaluatzeko eta norberak zuzentzeko estrategiak erabiltzea, ahozko jarduna hobetzeko.
- Edozein hizkuntzatan eskuratutako hizkuntza-ezagutza formalak aplikatzea, beste hizkuntzetako ahozko testuak ulertzen eta sortzen laguntzeko.
- Komunikazio-egoerako elementuak.
- Ahozko diskurtsoen ugaria.
- Ahozko erabilera formalen ezaugarriak, esparru akademikokoak, bereziki (azalpenak, dokumentalak...).
- Era guztietako aurreiritziak salatzen dituzten hizkuntza-erabilerak kritikoki balioestea.
- Ahozko jardunean ahoskera eta intonazio egokiak erabiltzeko interesa izatea, eta hari dagozkion arauak betetzea.

2. multzoa. Diskurtsoen ugaritasuna: irakurtzea eta idaztea

- Aztertzea komunikazio-egoerako elementuek nola baldintzatzen duten diskurtso idatzien ugaritasuna.
- Testu idatziak bereiztea –egoeraren elementuak aintzat hartuta-, erregistroa eta komunikazio-testuingururako egokitasuna aztertuz.
- Testu idatzien –bereziki, azalpen testuen- gaia eta egitura identifikatzea, esparru akademiko eta hedabideenetakoan, batez ere.
- Argudio-testuen edukia aztertzea, eskemak, kontzeptu-mapak, laburpenak... erabiliz.
- Hizkuntzaz kanpoko osagaien esanahia interpretatzea: ikonoak, osagai ortotipografikoak...
- Testu idatziak planifikatzea –egoeraren elementuak aintzat hartuta-, azalpen-testuak eta esparru akademikokoak, bereziki.

- Testu idatzi egokiak, koherenteak, kohesionatuak eta zuzenak egitea, azalpen-testuak eta esparru akademikokoak bereziki.
- Euskarri inprimatu eta digitaletatik abiatuta, informazioa lortzeko, lantzeko eta ebaluatzeko prozedurak erabiltzea, testu idatziak ulertzeko eta sortzeko.
- Hainbat informazio-iturritatik jasotako informazioa aukeratzea eta etikoki erabiltzea -testu idatziak sortzeko-, eta beharrezkoak diren aipuak eta erreferentziak aipatzea.
- Estrategia kontzienteak erabiltzea, testu idatziak ulertzeko eta sortzeko jokabidea arautzeko.
- Norberak ebaluatzeko, elkarrekin ebaluatzeko eta norberak zuzentzeko estrategiak erabiltzea, testu idatziak hobetzeko.
- Edozein hizkuntzatan eskuratutako hizkuntza-ezagutza formalak aplikatzea, beste hizkuntzetako testu idatziak ulertzen eta sortzen laguntzeko.
- Komunikazio-egoerako elementuak.
- Testu idatzien ugaria.
- Testu-genero idatzi formalen ezaugarriak, esparru akademikokoak bereziki (txostenak, monografak...).
- Era guztietako aurreiritziak salatzen dituzten hizkuntza-erabilerak kritikoki balioestea.
- Testu idatziak paperean nahiz euskarri digitaletan txukun aurkezteko interesa izatea.
- Gramatika, ortografia eta ortotipografako arauak gizartean duten garrantziaz jabetzea.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Landutako garai eta generoetako lanak eta pasarte esanguratsuak banaka nahiz taldeka irakurtzea eta entzutea.
- Literatura-testuak irakurri eta entzutean, literaturan behin eta berriz agertzen diren gaiak identifikatzea, eta haien bilakaera antzematea denboran zehar.
- Landutako literatura-lanen historia-testuinguru soziokulturala eta linguistikoa zein zen jakitea.
- Euskal Herriko ahozko literaturaren berriazko ezaugarriak antzematea.
- Literatura-testuak aztertzea, dagokion generoaren egitura-ezaugarriei erreparatuta, eta erabilitako adierazpen-baliabideak kontuan hartuta.
- Literatura-lanak, eta zineman, musikan... egin diren egokitzapenak alderatzea, eta haien arteko antzekotasunak eta desberdintasunak aztertzea.
- Euskal literaturako eta espainiar literaturako testuak alderatzea.
- Eztabaidetan eta ahozko iruzkinetan esku hartzea, irakurritako testuen esanahiari buruz iritziak trukatzeko.
- Literatura egin nahian testuak sortzea -ahoz nahiz idatziz-, irakurritako eta entzundako ereduetan oinarrituta.
- Informazio egokia bilatzea, aukeratzea eta lantzea, literatura-testuei buruz lan akademikoak egiteko.
- Ahozko eta idatzizko lan akademikoak planifikatzea, egituratzea eta ekoiztea, irakurri eta entzundako testuak aztertzeko eta interpretatzeko.
- Literatura-diskurtsoa, fenomeno komunikatibo eta estetiko gisa.

● ESPAINIAR LITERATURA

Narratiba:

- . Kontakizunaren forma tradizionalak eta XVII. mendera arte izandako aldaketak.
- . XIX. mendeko narratibaren berezitasun garrantzitsuenak.

Lirika:

- . Lirikak XVII. mendera arte izandako eboluzioa.
- . Erromantizismoko poesia.

Antzerkia:

- . Antzerkiak XVII. mendera arte izandako eboluzioa.
- . Antzerki neoklasikoa eta drama erromantikoa.

● EUSKAL LITERATURA

Narratiba:

- . Lehenbiziko testu idatziak. XVI., XVII. eta XVIII. mendeetako prosa.
- . XIX. mendeko narratibaren ezaugarri garrantzitsuenak. XIX. mendeko ipuinetatik XX. mende-hasierako eleberrira.

Poesia:

- . Herri-lirika eta lirika idatziaren sorrera.
- . Bertsolaritza. Bertsolaritzaren jatorria eta bilakaera. Bertsolari erromantikoak.
- . XX. mende-hasiera arteko poesia.

Antzerkia:

- . Herri-antzerkia: maskaradak, pastoralak.
- . Ilustrazioa eta antzerki jasoaren jatorria.

- Literatura fenomeno komunikatibo eta estetikoztat hartzea, norbera eta errealitate historiko eta soziala azaltzeko.
- Ahozko literatura eta literatura idatzia kultura-ondareztat hartzea.
- Literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.

- Literatura, geure burua eta kultura aberasteko iturritzat hartzea, jarduera atsegin eta errealitatea ulertzeko bitartekotzat jotzea.
- Literatura-lanetan norberaren irizpideak garatzeko jarrera kritikoa izatea.
- Besteen iritzien aurrean begirunea eta jarrera irekia erakustea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta.

- Gaur egungo hizkuntza- eta kultura-aniztasuna aztertzea, eta horri buruzko gogoeta egitea.
- Gure inguruko hizkuntza- eta kultura-aniztasuna aztertzea, eta horri buruzko gogoeta egitea.
- EAEko gaur egungo egoera soziolinguistikoa -eta izan duen bilakaera-aztertzea.
- Hizkuntzarekiko jarrerak eta gizarte-harremanak identifikatzea -taldeka nahiz bakarka-, eta horiei buruzko gogoeta egitea.
- Hizkuntzarekiko jarrerak identifikatzea, hainbat egoera aztertuz.
- Hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak aztertzea.
- Espainiako estatuko hizkuntzen ezaugarri garrantzitsuenak identifikatzea, testuak irakurriz eta entzunez.
- Gure inguruko hizkuntzen ezaugarriak alderatzea.
- Euskalki nagusiak identifikatzea eta aztertzea, ahozko testuak eta testu idatziak erabiliz.
- Gaur egungo gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasuna.
- Elebitasuna. Eleaniztasuna. Gutxiengoen eta gehiengoen hizkuntzak. Hizkuntza gutxituak.

- Euskal Herriko egoera soziolinguistikoa. Elebitasuna eta diglosia. Ordezkapena.
- Hizkuntzak eta dialektoak.
- Espainiako estatuko hizkuntzak.
- Euskararen eta gaztelaniaren historia eta bilakaera.
- Hizkuntzen bilakaerari eta hedapenari eragiten dioten faktoreak.
- Inguruko hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak (fonetikoak, morfosintaktikoak eta semantikoak).
- Gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren balioespen positiboa, Euskal Herriko egoerari dagokionez bereziki.
- Hizkuntzak, pertsonak erlazionatzeko eta komunitateen nortasuna adierazteko bitartekoak direla balioestea.
- Inguruko hizkuntzen -eta haien aldaeren- erabilera errespetatzea eta ondo balioestea.
- E torकिनен hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak errespetatzea.
- Jarrera positiboa izatea hizkuntza desberdinekiko eta batez ere euskara berreskuratzearekiko, eta hura erabiltzeko lotura afektibo positiboak sustatzea.
- Euskara batuaren aldeko jarrera izatea, eta eskualde bakoitzeko euskalkiak erabiltzen jarraitzea.
- Hedapen handiagoko hizkuntzen elementuak hartzerakoan kritikoa izatea.
- Hizkuntzari buruzko aurreiritzien aurrean kritikoa izatea.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala.

- Hizkuntzarekiko jarrerak eta gizarte-harremanak identifikatzea -taldeka nahiz bakarka-, eta horiei buruzko gogoeta egitea.
- Hizkuntzarekiko jarrerak identifikatzea, hainbat egoera aztertuz.
- Inguruko hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak aztertzea.
- Gure inguruko hizkuntzen ezaugarriak alderatzea.
- Euskalki eta dialekto nagusiak identifikatzea eta aztertzea, ahozko testuak eta testu idatziak erabiliz.
- Hizkuntza normalizatzeko prozesuak.
- Hizkuntzak garatzeko, sustatzeko eta normalizatzeko erakundeak.
- Hizkuntzak eta dialektoak. Ameriketako gaztelania.
- Euskalkiak. Datu garrantzitsuenak.
- Hizkuntzen aldaera soziokulturalak. Hizkuntza estandarra. Hizkuntza-araua.
- Inguruko hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak.
- Gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren balioespen positiboa, Euskal Herriko egoerari dagokionez bereziki.
- Hizkuntzak, pertsonak erlazionatzeko eta komunitateen nortasuna adierazteko bitartekoak direla balioestea.
- Inguruko hizkuntzen -eta haien aldaeren- erabilera errespetatzea eta ondo balioestea.
- Etorrinen hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak errespetatzea.

- Jarrera positiboa izatea hizkuntza desberdinekiko eta batez ere euskara berreskuratzearekiko, eta hura erabiltzeko lotura afektibo positiboak sustatzea.
- Euskara batuaren aldeko jarrera izatea, eta eskualde bakoitzeko euskalkiak erabiltzen jarraitzea.
- Hedapen handiagoko hizkuntzen elementuak hartzerakoan kritikoa izatea.
- Hizkuntzari buruzko aurreiritzien aurrean kritikoa izatea.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Ahozko eta ikus-entzunezko testuak —esparru akademikoko azalpen-testuak, bereziki— hainbat erabilera-eremutan interpretatzea eta balioestea, eta gizartean betetzen duten eginkizuna aintzat hartzea.
 - 1.1. Ea identifkatzen dituen komunikazio-egoeraren ezaugarriak.
 - 1.2. Ea adierazten duen gai nagusia.
 - 1.3. Ea identifkatzen dituen zientzia-hedapenerako azalpen- testuen bigarren mailako gaiak.
 - 1.4. Ea dakien ondorioak ateratzen testuko informazioetatik eta norberak dakienetik.
 - 1.5. Ea dakien bere iritziak ematen, testuaren gaineko ulermen egokian eta bere arazoibideetan oinarrituta.
 - 1.6. Ea dakien testuaren eduki orokorra laburtzen.
 - 1.7. Ea dakien beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen, ahozko testuak hobeto ulertzeko.
2. Curriculumeko edukiei buruz ahozko azalpenak egitea, aldez aurretik prestatutako eskema bati jarraituz, eta ikus-entzunezko baliabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiliz.
 - 2.1. Ea kontsultatzen dituen informazio-iturriak.
 - 2.2. Ea dakien aukeratzen komunikatzeko behar duen informazio egokia.
 - 2.3. Ea dakien edukia egituratzen, azalpen-testuei dagokien eskemari jarraituz.
 - 2.4. Ea dakien aukeratzen eta erabiltzen entzuleentzat egokia den erregistroa.

- 2.5. Ea dakien hizkuntza-prozedurak erabiltzen, entzuleek hobeto ulertzeko.
 - 2.6. Ea argi, zuzen, koherente eta etorri handiarekin hitz egiten duen.
 - 2.7. Ea keinuak eta gorputz-jarrera kontrolatzen dituen.
 - 2.8. Ea kortesia-arauak errespetatzen dituen eta doinu egokia erabiltzen duen.
 - 2.9. Ea dakien entzuleak gidatzeko eta haien arretari eusteko baliabideak erabiltzen.
 - 2.10. Ea dakien informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta ikus-entzunezko bitartekoak eraginkortasunez erabiltzen, aurkezpenetan baliatzeko.
 - 2.11. Ea dakien erabilera diskriminatzaileak baztertzen, eta beste hizkuntza-aukera batzuk bilatzen.
 - 2.12. Ea dakien berelane ebaluaziorako eta zuzenketarako estrategiak erabiltzen, ahozko jarduna hobetzeko.
 - 2.13. Ea autonomiarik baduen lanak prestatzeko eta egiteko.
 - 2.14. Ea beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen dituen, ahozko jarduna hobetzeko.
3. Ahozko harremanetan aktiboki eta gogoeta eginez parte hartzea, egoki argudiatuz.
 - 3.1. Ea berez parte hartzen duen, eta bere iritzi arrazoitua ematen duen.
 - 3.2. Ea argi hitz egiten duen -etorri handiarekin eta eraginkortasunez-, egoera bakoitzean erregistro egokia erabiliz.
 - 3.3. Ea dakien osagai ez-esplizituak ondorioztatzen komunikazio-egoeretan.

- 3.4. Ea alderatzen dituen ikuspegiak, eta berea berrikusten duen.
 - 3.5. Ea ezeztatzen dituen besteen argudioak.
 - 3.6. Ea ondorio zentzudunak ateratzen dituen.
 - 3.7. Ea dakien komunikazio-arazoak identifkatzen, eta behar bezala konpontzen.
 - 3.8. Ea dakien, ahozko hartu-emanetan, arau sozialak eta komunikatiboak behar bezala aplikatzen.
 - 3.9. Ea saihesten duen edonolako diskriminazioa salatzen duten estereotipoak erabiltzea.
 - 3.10. Ea elkarlanean aritzen den taldean, eta erantzukizunak partekatzen dituen.
 - 3.11. Ea beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen dituen, ahozko jarduna hobetzeko.
4. Testu idatziak —esparru akademikoko azalpen-testuak, bereziki— hainbat erabilera-eremutan interpretatzea eta balioestea, eta gizartean betetzen duten eginkizuna aintzat hartzea.
- 4.1. Ea identifkatzen dituen komunikazio-egoeraren ezaugarriak.
 - 4.2. Ea adierazten duen gai nagusia.
 - 4.3. Ea identifkatzen dituen zientzia-hedapenerako azalpen- testuen (akademikoen nahiz kazetaritzakoen) bigarren mailako gaiak.
 - 4.4. Ea dakien ondorioak ateratzen testuko informazioetatik eta norberak dakienetik.
 - 4.5. Ea dakien identifkatzen diskurtsoko osagaien arteko loturak, lokailuek eta antolatzaileek lagunduta.
 - 4.6. Ea dakien testuko zatien arteko loturak grafkoki aurkezten, eskemak, kontzeptu-mapak, etab. erabiliz.

- 4.7. Ea dakien testuaren eduki orokorra laburtzen.
 - 4.8. Ea dakien bere iritziak ematen, testuaren gaineko ulermen egokian eta bere arazoibideetan oinarrituta.
 - 4.9. Ea dakien beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen, testu idatziak hobeto ulertzeko.
5. Hizkuntzalaritza, literaturaz eta egungo egoeraz testuak idaztea -esparru akademikoko azalpen-testuak, bereziki-, hainbat erabilera-eremutan baliatzeko, eta alde aurretik prestatutako eskema bati jarraituz.
- 5.1. Ea kontsultatzen dituen informazio-iturriak, paperean eta euskarri digitalean.
 - 5.2. Ea dakien aukeratzen komunikatzeko behar duen informazio egokia.
 - 5.3. Ea fitxak, eskemak eta laburpenak erabiltzen dituen informazioa antolatzeko.
 - 5.4. Ea dakien edukia egituratzen, azalpen-testuei dagokien eskemari jarraituz.
 - 5.5. Ea dakien aukeratzen eta erabiltzen entzuleentzat egokia den erregistroa.
 - 5.6. Ea dakien hizkuntza-prozedurak erabiltzen, informazioa hobeto ulertzeko.
 - 5.7. Ea testu-kohesiorako prozedurak erabiltzen dituen, esaldiak osatzeko.
 - 5.8. Ea aipuak egiteko prozedurak ondo erabiltzen dituen.
 - 5.9. Ea zuzen aipatzen duen kontsultatutako bibliografia.
 - 5.10. Ea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzen dituen, testuak ekoizteko eta berrikusteko.

- 5.11. Ea dakien erabilera diskriminatzaileak baztertzen, eta beste hizkuntza-aukera batzuk bilatzen.
 - 5.12. Ea dakien bere lanen ebaluaziorako eta zuzenketarako –eta ebaluazio partekaturako- estrategiak erabiltzen, testuak hobetzeko.
 - 5.13. Ea errespetatzen dituen gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak.
 - 5.14. Ea autonomiarik baduen lanak prestatzeko eta egiteko.
 - 5.15. Ea beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen dituen, testu idatziak hobetzeko.
6. Euskal Autonomia Erkidegoko egoera elebiduna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.
- 6.1. Ea azaltzen eta balioesten duen inguruko egoera soziolinguistikoa, kontzeptu soziolinguistikoak erabiliz.
 - 6.2. Ea dakien identifikatzen hizkuntza baten egoera baldintzatzen duten oinarrizko faktoreak.
 - 6.3. Ea ezagutzen dituen hizkuntzen arteko ukipen-egoerek eragindako fenomenoak: maileguak, interferentziak, kalkoak...
 - 6.4. Ea ezagutzen dituen euskararen eta gaztelaniaren jatorri eta bilakaeraren ezaugarri nagusiak.
 - 6.5. Ea ezagutzen duen eta dakien azaltzen gaur egungo euskararen eta gaztelaniaren egoera mundu zabalean.
 - 6.6. Ea errespetatzen dituen hizkuntzak eta haien hiztunak, eta saihesten dituen –kontzienteki- haiei buruzko aurreiritziak.
7. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.
- 7.1. Ea azaltzen eta balioesten duen gaur egungo gizartearen egoera soziolinguistikoa, kontzeptu soziolinguistikoak erabiliz.

- 7.2. Ea ezagutzen dituen Europako gaur egungo hizkuntza-errealitatearen –eta gaztelaniaz hitz egiten duten herrialdeen-oinarrizko datuak.
 - 7.3. Ea antzematen dituen hizkuntzen arteko maileguak.
 - 7.4. Ea begirunea eta jarrera positiboa erakusten duen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren aurrean.
 - 7.5. Ea dakien identifikatzen hizkuntza baten egoera baldintzatzen duten oinarrizko faktoreak, eta ea adibiderik ematen duen.
 - 7.6. Ea errespetatzen dituen etorkinen hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak.
8. Era guztietako komunikazio-egoeretan esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifikatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.
 - 8.1. Ea antzematen dituen hizkuntza-aurreiritziak eta hizkuntza-gutxiespenak.
 - 8.2. Ea ageriko gogoeta egiten duen erabilera horiei buruz.
 - 8.3. Ea aztertzen dituen aurreiritzi horien oinarrian dauden gizarte-harremanak.
 - 8.4. Ea saihesten dituen, nahita, esamolde horiek bere lanetan, eta beste aukera batzuk bilatzen dituen.
 9. Hizkuntzaren mailen gaineko ezagutzak identifikatzea eta erabiltzea, testuak interpretatzerakoan eta norberaren jarduna arautzerakoan.
 - 9.1. Ea identifikatzen dituen, azalpen-testuetan, testuinguruaren, testuaren, perpausaren eta hitzen hizkuntza-markak.
 - 9.2. Ea sistematizatzen eta sailkatzen dituen, gero eta modu autonomoagoan, hizkuntza-ezagutzak.
 - 9.3. Ea aplikatzen dituen, modu autonomoan, gramatika-ortografia- eta ortotipografia-arauak, landutako testuak ulertzeko eta ekoizteko.

- 9.4. Ea dakien hizkuntza-informazioa eskuratzen, modu autonomoan, informazio-iturrietatik.
 - 9.5. Ea identifkatzen eta zuzentzen dituen hizkuntza-akatsak, norberaren nahiz besteen testuetan.
 - 9.6. Ea identifkatzen eta zuzentzen dituen beste hizkuntzetatik jasotako kalko okerrak, norberaren nahiz besteen ekoizpenetan.
 - 9.7. Ea erabiltzen dituen hizkuntza batean garatutako hizkuntza-ezagutzak, beste edozein hizkuntzatan landutako testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
10. Euskaraz eta gaztelaniaz erabiltzen den hizkuntza-terminologia komuna ezagutzea, eta hizkuntzari buruzko gogoeta-jardueretan zuzen erabiltzea.
- 10.1. Ea ezagutzen duen euskaraz eta gaztelaniaz erabiltzen den hizkuntza-terminologia komuna.
 - 10.2. Ea ulertzen duen hizkuntzaren gainean gogoeta egiteko ariketen beharrezko terminologia.
 - 10.3. Ea zorrotz erabiltzen duen landutako testuen gainean gogoeta egiteko ariketen beharrezko terminologia egokia.
 - 10.4. Ea eskuratzen duen, modu autonomoan, hizkuntza-informazioa, hainbat euskarri erabiliz: kontsulta-liburuak, hiztegiak, web-orriak...
11. Literatura erabiltzea, ezagutza berriak eskuratzeko eta sentsibiltate estetikoa garatzeko.
- 11.1. Ea bere irizpideez baliatzen den gustuz irakurtzeko literatura-lanak aukeratzeko.
 - 11.2. Ea esku hartzen duen literaturari buruzko elkarrizketetan, bere esperientziak eta ikuspegiak azalduz.
 - 11.3. Ea bere iritzia ematen duen -ahoz nahiz idatziz- irakurritako literatura-lanei buruz, hainbat euskarri erabiliz.

- 11.4. Ea literatura hartzen duen sentimenduak, pentsamenduak eta balio kolektiboak transmititzeko bitarteko gisa.
12. XIX. mendera arteko literatura-lanen eta pasarte garrantzitsuen edukia interpretatzea, literatura moldeei, -garaiei eta -egileei buruz ikasitakoa erabiliz.
- 12.1. Ea antzematen dituen literatura-generoak eta haien ezaugarriak.
- 12.2. Ea ezagutzen dituen ahozko euskal literaturaren adierazpenak eta baliabideak.
- 12.3. Ea egoki erabiltzen dituen baliabide horiek, bere ahozko komunikazioa aberasteko.
- 12.4. Ea dakien zein diren aztertutako literatura-mugimendu eta -garaietako egile eta lan garrantzitsuenak.
- 12.5. Ea antzematen duen, aztertutako literatura-testuetan, erretorika-prozedura arruntenen balioa.
- 12.6. Ea dakien literatura-lanak interpretatzen haien testuinguru historiko, sozial eta kulturalaren barruan.
- 12.7. Ea antzematen dituen testuetan behin eta berriz errepikatzen diren gaiak.
- 12.8. Ea dakien nolakoa izan den gai horien bilakaera, eta nola landu diren.
- 12.9. Ea dakien loturak egiten euskal literaturako eta espainiar literaturako testuen artean.
- 12.10. Ea dakien aplikatzen, modu autonomoan, beste hizkuntza-irakasgaietan ikasitako ezagutza literarioak.
13. Lan kritikoak egitea, landutako garai eta mugimenduetako testu garrantzitsuenak irakurri ondoren.
- 13.1. Ea informazio-iturririk erabiltzen duen.

- 13.2. Ea informazio egokia aukeraten duen, literatura-lanak interpretatzeko.
 - 13.3. Ea dakien hainbat iturritatik jasotako informazioa laburtzen.
 - 13.4. Ea dakien literatura-lanak interpretatzen, haien testuinguru historiko eta literarioaren barruan.
 - 13.5. Ea dakien testuaren edukia eta forma balioesten.
 - 13.6. Ea dakien informazioaren eta komunikazioaren teknologiak egoki erabiltzen, lanak ekoizteko.
14. Hedabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak modu autonomoan, eraginkortasunez eta espiritu kritikoarekin erabiltzea, informazioa bilatzeko, aukeratzeko eta lantzeko.
- 14.1. Ea kontsultatzeko ohiturarik baduen, eta informazio-iturriak erabiltzen dituen: idatziak, digitalak eta ikus-entzunezkoak.
 - 14.2. Ea egiaztatzen dituen hedabideetako eta IK Tetako mezuen fidagarritasuna edo sinesgarritasuna, ikasturtean landutako irizpideetan oinarrituta.
 - 14.3. Ea modu etikoan erabiltzen duen hainbat informazio-iturritatik eskuratutako informazioa.
 - 14.4. Ea teknika digitalak erabiltzen dituen testuak lantzeko: testu-prozesadorea, atalak eta edukiak antolatzeko; multimedia-formatuko aurkezpenak...
 - 14.5. Ea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzen dituen, testuak idazteko eta berrikusteko.
 - 14.6. Ea dakien aurkezpenak, monografak eta iruzkinak egiten, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiliz.
15. Hizkuntza guztietan burututako ikasprozesuen gainean gogoeta egitea.
- 15.1. Ea parte hartzen duen norberaren eta besteen ikaskuntzaren ebaluazioan (ebaluazioa bakarka, taldeka).

- 15.2. Ea parte hartzen duen ebaluazio-tresnak sortzen.
- 15.3. Ea onartzen duen akatsak ikasprozesuaren zati direla.
- 15.4. Ea jabetzen den ikaskuntzan egindako aurrerapenaz eta izandako zailtasunez.
- 15.5. Ea dakien hizkuntza batean garatutako autoerregulazio-estrategiak erabiltzen, beste hizkuntzetan landutako testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
- 15.6. Ea konfiantza eta jarrera aktiboa azaltzen duen, hizkuntzak ikasi eta erabiltzeko ahalmenari dagokionez.

BIGARREN MAILA

EDUKIAK

1. multzoa. Diskurtsoen ugaritasuna: entzutea, hitz egitea eta solasean aritzea

- Ahozko eta ikus-entzunezko testuak bereiztea –egoeraren elementuak aintzat hartuta-, generoa, erregistroa eta komunikazio-testuingururako egokitasuna aztertuz.
- Ahozko eta ikus-entzunezko testuen –bereziki, argudio testuen- gaia, egitura eta erregistroa identifikatzea, esparru akademikoan, publizitatean eta hedabideetan, batez ere.
- Hedabide-, publizitate- eta akademia- alorretako ahozko testuak –argudio-testuak, bereziki- ekoiztea, planifikatu eta komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatu ondoren.
- Jarduera akademikoaren eta gaur egungo gaien gainean ahozko aurkezpenak egitea, plangintza bati jarraituz.
- Gaurkotasunari buruzko -eta jarduera akademikoko- eztabaidetan eta elkarriketetan modu aktibo eta kritikoa parte hartzea, arau sozialak eta komunikatiboak errespetatuz.

- Argudiatzeko estrategiak eraginkortasunez erabiltzea: amore ematea, inplikatzeta...
- Euskarri inprimatu eta digitaletatik abiatuta, informazioa lortzeko, lantzeko eta ebaluatzeko prozedurak erabiltzea, ahozko testuak ulertzeko eta sortzeko.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta ikus-entzunezko bitartekoak erabiltzea, ahozko jardunean laguntzeko.
- Estrategia kontzienteak erabiltzea, landutako ahozko testuak ulertu eta sortzeko jokabidea arautu ahal izateko.
- Norberak ebaluatzeko, elkarrekin ebaluatzeko eta norberak zuzentzeko estrategiak erabiltzea, ahozko jarduna hobetzeko.
- Edozein hizkuntzatan eskuratutako hizkuntza-ezagutza formalak aplikatzea, beste hizkuntzetako ahozko testuak ulertzen eta sortzen laguntzeko.
- Ahozko erabilera formalen ezaugarriak, gizarte-hedabideenak bereziki (eztabaidak, hitzaldiak, proiektu akademikoak...).
- Konbentzitzeko mezuen aurrean -hedabideetatik datozenen aurrean, bereziki-, hausnarketa eta kritika egitea.
- Era guztietako aurreiritziak salatzen dituzten hizkuntza-erabilerak kritikoki balioestea.
- Ahozko jardunean ahoskera eta intonazio egokiak erabiltzeko interesa izatea, eta hari dagozkion arauak betetzea.

2. multzoa. Diskurtsoen ugaritasuna: irakurtzea eta idaztea

- Testu idatziak bereiztea –egoeraren elementuak aintzat hartuta-, generoa, erregistroa eta komunikazio-testuingururako egokitasuna aztertuz.
- Testuidatzen–bereziki argudio-testuen-gaia, antolaketa-egitura eta erregistroa identifikatzea, hedabideetan, publizitatean eta esparru akademikoan.

- Argudio-testuen edukia aztertzea, eskemak, kontzeptu-mapak, laburpenak... erabiliz.
- Hizkuntzaz kanpoko osagaien esanahia interpretatzea: ikonoak, osagai ortotipografikoak...
- Hedabide-, publizitate- eta akademia-alarretako testu idatziak -argudio-testuak, bereziki-, planifikatzea, egoeraren elementuak aintzat hartuta.
- Hedabide-, publizitate- eta akademia-alarretako testu idatzi egokiak, koherenteak, kohesionatuak eta zuzenak ekoiztea -argudio-testuak, bereziki-.
- Argudiatzeko estrategiak eraginkortasunez erabiltzea: amore ematea, inplikatzea...
- Euskarri inprimatu eta digitaletatik abiatuta, informazioa lortzeko, lantzeko eta ebaluatzeko prozedurak erabiltzea, testu idatziak ulertzeko eta sortzeko.
- Hainbat informazio-iturritatik jasotako informazioa aukeratzea eta etikoki erabiltzea -testu idatziak sortzeko-, eta beharrezkoak diren aipuak eta erreferentziak aipatzea.
- Estrategia kontzienteak erabiltzea, testu idatziak ulertu eta ekoizteko jokabidea arautu ahal izateko.
- Norberak ebaluatzeko, elkarrekin ebaluatzeko eta norberak zuzentzeko estrategiak erabiltzea, testu idatziak hobetzeko.
- Edozein hizkuntza tan garatutako hizkuntza-ezagutza formalak aplikatzea, beste hizkuntzetako testu idatziak ulertzen eta sortzen laguntzeko.
- Idatzizko testu-genero formalen ezaugarriak, gizarte-hedabideenak bereziki (editorialak, kritikak, iritzi-artikuluak, saiakerak, iruzkin kritikoak...)
- Konbentzitzeko mezuen aurrean -hedabideetatik datozenen aurrean, bereziki-, hausnarketa eta kritika egitea.

- Era guztietako aurreiritziak salatzen dituzten hizkuntza-erabilerak kritikoki balioestea.
- Testu idatziak paperean nahiz euskarri digitalean txukun aurkezteko interesa izatea.
- Gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauek gizartean duten garrantziaz jabetzea.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Landutako garai eta generoetako lanak eta pasarte esanguratsuak banaka nahiz taldeka irakurtzea eta entzutea.
- Literatura-testuak irakurri eta entzutean, literaturan behin eta berriz agertzen diren gaiak identifikatzea, eta haien bilakaera antzematea denboran zehar.
- Landutako literatura-lanen historia-testuinguru soziokulturala eta linguistikoa zein zen jakitea.
- Euskal Herriko ahozko literaturaren berriazko ezaugarriak antzematea.
- Literatura-testuak aztertzea, dagokion generoaren egitura-ezaugarriak erreparatuta, eta erabilitako adierazpen-baliabideak kontuan hartuta.
- Literatura-lanak, eta zineman, musikan... egin diren egokitzapenak alderatzea, eta haien arteko antzekotasunak eta desberdintasunak aztertzea.
- Euskal literaturako eta espainiar literaturako testuak alderatzea.
- Eztabaidetan eta ahozko iruzkinetan esku hartzea, irakurritako testuen esanahiari buruz iritziak trukatzeko.
- Literatura egin nahian testuak sortzea -ahoz nahiz idatziz-, irakurritako eta entzundako ereduetan oinarrituta.

- Informazio egokia bilatzea, aukeratzea eta lantzea, literatura-testuei buruz lan akademikoak egiteko.
- Ahozko eta idatzizko lan akademikoak planifikatzea, egituratzea eta ekoiztea, irakurri eta entzundako testuak aztertzeke eta interpretatzeko.

● ESPAINIAR LITERATURA

Narratiba:

- . XX. mendeko lehen erdiko narratiba.
- . XX. mendeko bigarren erditik gaur egunera arteko narratiba.
- . Hispanoamerikako eleberria eta ipuingintza.

Lirika:

- . Abangoardiaren eta tradizioaren arteko bat-egitea, XX. mendeko poesian.
- . Lirikaren joerak, XX. mendeko bigarren erditik gaur egunera arte.

Antzerkia:

- . XX. mendeko antzerkiaren bilakaera eta eraldaketa.

Saiakera:

- . Saiakeraren bilakaera. Saiakera XX. mendean.

● EUSKAL LITERATURA

Narratiba:

- . Narratibaren bilakaera, XX. mendeko bigarren erditik gaur egunera arte.

Poesia:

- . Bertsolaritza. Bertsolari erromantikoetatik gaur egungo bertsolarietara.
- . Gerraurreko pizkundetik gaur egunera arte.

Antzerkia:

- . XX. mende hasierako antzerkia.
- . Gerraondotik gaur egunera arteko antzerkia.

Saiakera:

- . Saiakeraren bilakaera.

- Literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.
- Literatura, geure burua eta kultura aberasteko iturritzat hartzea, jarduera atsegina izatea, eta errealitatea ulertzeko bitartekotzat jotzea.
- Ahozko eta idatzizko literatura kultura-ondaretzat hartzea.
- Literatura-lanetan, norberaren irizpideak garatzeko jarrera kritikoa izatea.
- Besteen iritzien aurrean, begirunea eta jarrera irekia izatea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Hizkuntza-unitateak bereiztea landutako testuetan.
- Hizkuntza-unitateen forma eta funtzioa aztertzea landutako testuetan.
- Hizkuntza-unitateekin zerikusia duten kontzeptuak sistematizatzea, hizkuntzari buruzko gogoeta-eremu guztietan.
- Hizkuntzari buruzko ezagutza erabiltzea, testuak hobeto ulertzeko eta idazteko.
- Hizkuntza-terminologia bateratua erabiltzea euskaraz eta gaztelaniaz, hizkuntza-hausnarketako jarduerak egiteko.
- Hainbat hizkuntzatan helburu bererako erabiltzen diren prozedura jakin batzuk alderatzea.
- Hizkuntzen arteko kalko eta transferentzia okerrak identifikatzea eta zuzentzea.
- Edozein hizkuntzatan jasotako ezagutza linguistikoa erabiltzea, gainerako hizkuntzetan gogoeta egiteko.
- Adierazpen-markak, argudio-testuetan erabiltzen direnak bereziki.

- Iritzi-testuetan objektibitatea eta subjektibitatea adierazteko hizkuntza-prozedurak.
- Prozedura linguistikoak eta paralinguistikoak, besteen diskurtsoa barneratzeke.
- Modalizazio-prozedurak, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Perpaus-modalitatea, iritzi-testuei dagokiena bereziki.
- Elementu deiktikoak.
- Erregistroa.
- Argudiatzeko estrategiak.
- Testuen koherentzia. Erreferentzia-esparruak, ustekizunak, inferentziak.
- Testu-egiturak, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Kohesio-elementuak (lokailuak, adierazgailuak, koerreferentzia-elementuak, aditz-denborak), iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Perpausaren egitura sintaktikoa eta semantikoa, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Esaldi konplexu motak, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Argudio-testuetako ezaugarri lexikoak.
- Erlazio semantikoak. Denotazioa eta konnotazioa.
- Gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak.
- Hizkuntzaren gainean gogoeta egitearen garrantzia balioestea, ulermena errazteko, norberaren ekoizpenak arautzeko, eta ikasteko autonomia areagotzeko.
- Hizkuntza-arauek gizartean duten garrantziaz jabetzea, erabiltzaileen arteko komunikazioa errazten dutelako.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala

- Hizkuntzarekiko jarrerak eta gizarte-harremanak identifikatzea -taldeka nahiz bakarka-, eta horri buruz gogoeta egitea.
- Hizkuntzarekiko jarrerak identifikatzea, hainbat egoera aztertuz.
- Inguruko hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak aztertzea.
- Gure inguruko hizkuntzen ezaugarriak alderatzea.
- Euskalki nagusiak identifikatzea eta aztertzea, ahozko eta idatzizko testuak erabiliz.
- Hizkuntza normalizatzeko prozesuak.
- Hizkuntzak garatzeko, sustatzeko eta normalizatzeko erakundeak.
- Hizkuntzak eta dialektoak. Ameriketako gaztelania.
- Euskalkiak. Datu garrantzitsuenak.
- Hizkuntzen aldaera soziokulturalak. Hizkuntza estandarra. Hizkuntza-araua.
- Inguruko hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak.
- Gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren balioespen positiboa, Euskal Herriko egoerari dagokionez bereziki.
- Hizkuntzak, pertsonak erlazionatzeko eta komunitateen nortasuna adierazteko bitartekoak direla balioestea.
- Inguruko hizkuntzen -eta haien aldaeren- erabilera errespetatzea eta ondo balioestea.
- E torकिनен hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak errespetatzea.

- Euskararen erabilera normalizatzearen aldeko jarrera positiboa eta aktiboa izatea.
- Euskara batuaren aldeko jarrera izatea, eta eskualde bakoitzeko euskalkiak erabiltzen jarraitzea.
- Hedapen handiagoko hizkuntzetako elementuak hartzean, jarrera kritikoa izatea.
- Hizkuntzari buruzko aurreiritzien aurrean jarrera kritikoa izatea.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Ahozko eta ikus-entzunezko testuak, hedabideetakoak bereziki -iritzi-testuak, zientzia-testuak- hainbat erabilera-eremutan interpretatzea eta balioestea, eta gizartean betetzen duten eginkizuna eta zabalzen dituzten balioak aintzat hartzea.
 - 1.1. Ea identifkatzen dituen komunikazio-egoeraren ezaugarriak.
 - 1.2. Ea dakien gai nagusia adierazten.
 - 1.3. Ea identifkatzen dituen iritzi-testuen eta zientzia-hedapenerako testuen bigarren mailako gaiak.
 - 1.4. Ea dakien ondorioak ateratzen testuko informazioetatik eta norberak dakienetik.
 - 1.5. Ea dakien testuaren balioak aztertzen.
 - 1.6. Ea dakien bere iritziak ematen, testua ondo ulertu eta bere arrazoibideetan oinarrituta.
 - 1.7. Ea dakien testuaren eduki orokorra laburtzen.
 - 1.8. Ea dakien beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen, ahozko testuak hobeto ulertzeko.
2. Gaurkotasuneko gaiei buruz ahozko azalpenak egitea, alde aurretik prestatutako eskema bati jarraituz, eta ikus-entzunezko baliabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiliz.
 - 2.1. Ea kontsultatzen dituen informazio-iturriak.
 - 2.2. Ea dakien aukeratzen komunikatzeko behar duen informazio egokia.
 - 2.3. Ea dakien era bateko eta besteko iritziak biltzen gai berari buruz.
 - 2.4. Ea balioesten dituen iritzi horien alde eta kontra emandako argudioak.

- 2.5. Ea dakien edukia egituratzen, egindako eskemari jarraituz.
 - 2.6. Ea dakien aukeratzen eta erabiltzen entzuleentzat egokia den erregistroa.
 - 2.7. Ea dakien erabiltzen, eraginkorki, argudiatzeko estrategiak.
 - 2.8. Ea argi, zuzen, koherente eta etorri handiarekin hitz egiten duen.
 - 2.9. Ea keinuak eta gorputz-jarrera kontrolatzen dituen.
 - 2.10. Ea kortesia-arauak errespetatzen dituen eta doinu egokia erabiltzen duen.
 - 2.11. Ea dakien entzuleak gidatzeko eta haien arretari eusteko baliabideak erabiltzen.
 - 2.12. Ea dakien informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta ikus-entzunezko bitartekoak erabiltzen, aurkezpenetan baliatzeko.
 - 2.13. Ea dakien erabilera diskriminatzaileak baztertzen, eta beste hizkuntza-aukera batzuk bilatzen.
 - 2.14. Ea dakien bere lanen ebaluaziorako eta zuzenketarako estrategiak erabiltzen, ahozko jarduna hobetzeko.
 - 2.15. Ea baduen lanak prestatzeko eta egiteko autonomiarik.
 - 2.16. Ea beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen dituen, ahozko jarduna hobetzeko.
3. Ahozko harremanetan gogotsu eta gogoeta eginez parte hartzea, egoki argudiatuz eta azalduz.
 - 3.1. Ea berez parte hartzen duen, eta bere iritzi arrazoitua ematen duen.
 - 3.2. Ea argi hitz egiten duen -etorri handiarekin eta eraginkortasunez-, egoera bakoitzean erregistro egokia erabiliz.

- 3.3. Ea dakien osagai ez-esplizituak ondorioztatzen komunikazio-egoeretan.
 - 3.4. Ea alderatzen dituen ikuspegiak, eta berea berrikusten duen.
 - 3.5. Ea ezeztatzen dituen besteen argudioak.
 - 3.6. Ea ondorio zentzudunak ateratzen dituen.
 - 3.7. Ea dakien komunikazio-arazoak identifikatzen, eta behar bezala bideratzen.
 - 3.8. Ea dakien, ahozko harremanetan, arau sozialak eta komunikatiboak behar bezala aplikatzen.
 - 3.9. Ea saihesten duen edozein diskriminazio salatzen duen estereotiporik.
 - 3.10. Ea taldean elkarlanean aritzen den, eta erantzukizunak partekatzen dituen.
 - 3.11. Ea beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen dituen, ahozko jarduna hobetzeko.
4. Testu idatziak, hedabideetakoak bereziki -iritzi-testuak, zientzia-testuak-hainbat erabilera-eremutan interpretatzea eta balioestea, eta gizartean betetzen duten eginkizuna eta zabalitzen dituzten balioak aintzat hartzea.
 - 4.1. Ea identifikatzen dituen komunikazio-egoeraren ezaugarriak.
 - 4.2. Ea dakien gai nagusia adierazten.
 - 4.3. Ea identifikatzen dituen iritzi-testuen eta zientzia-hedapenerako testuen bigarren mailako gaiak.
 - 4.4. Ea dakien ondorioak ateratzen testuko informazioetatik eta norberak dakienetik.

- 4.5. Ea dakien identifikatzen diskurtsoko osagaien arteko loturak, lokailuek eta antolatzaileek lagunduta.
 - 4.6. Ea dakien testuko zatien arteko loturak grafkoki aurkezten, eskemak, kontzeptu-mapak, etab. erabiliz.
 - 4.7. Ea dakien testuaren eduki orokorra laburtzen.
 - 4.8. Ea dakien aztertzen testuak ezkutuan nahiz agerian dituen balioak.
 - 4.9. Ea dakien bere iritzia ematen, testua ondo ulertu eta bere arrazoibideetan oinarrituta.
 - 4.10. Ea dakien beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen, testu idatziak hobeto ulertzeko.
5. Hizkuntzalaritzaz, literaturaz eta egungo egoeraz testuak idaztea -argudio-testuak, bereziki-, hainbat erabilera-eremutan baliatzeko, eta alde zuzenetik prestatutako eskema bati jarraituz.
- 5.1. Ea kontsultatzen dituen informazio-iturriak, paperean eta euskarri digitalean.
 - 5.2. Ea dakien aukeratzen komunikatzeko behar duen informazio egokia.
 - 5.3. Ea dakien bateko eta besteko iritzia biltzen eta balioesten gai berari buruz.
 - 5.4. Ea iritzi argiak adierazten dituen.
 - 5.5. Ea dakien argudio-ildo koherentea eramaten.
 - 5.6. Ea edukia eskema egoki bati jarraituz egituratzen duen.
 - 5.7. Ea dakien aukeratzen eta erabiltzen entzuleentzat egokia den erregistroa.
 - 5.8. Ea dakien erabiltzen, eraginkorki, argudiatzeko estrategiak.
 - 5.9. Ea testu-kohesiorako prozedurak erabiltzen dituen, esaldiak osatzeko.

- 5.10. Ea aipuak egiteko prozedurak ondo erabiltzen dituen.
 - 5.11. Ea zuzen aipatzen duen kontsultatutako bibliografia.
 - 5.12. Ea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzen dituen, testuak ekoizteko eta berrikusteko.
 - 5.13. Ea dakien erabilera diskriminatzaileak baztertzen, eta beste hizkuntza-aukera batzuk bilatzen.
 - 5.14. Ea dakien berelane ebaluaziorako eta zuzenketarako –eta ebaluazio partekaturako- estrategiak erabiltzen, testuak hobetzeko.
 - 5.15. Ea errespetatzen dituen gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak.
 - 5.16. Ea baduen lanak prestatzeko eta egiteko autonomiarik.
 - 5.17. Ea beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen dituen, testu idatziak hobetzeko.
6. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.
- 6.1. Ea azaltzen eta balioesten duen gizartearen egoera soziolinguistikoa, kontzeptu soziolinguistikoak erabiliz.
 - 6.2. Ea dakien identifikatzen hizkuntza baten egoera baldintzatzen duten oinarriko faktoreak.
 - 6.3. Ea ezagutzen dituen hizkuntzen arteko ukipen-egoerek eragindako fenomenoak: maileguak, interferentziak, kalkoak...
 - 6.4. Ea ezagutzen dituen Europako gaur egungo hizkuntza-errealitatearen –eta gaztelaniaz hitz egiten duten herrialdeen- oinarriko datuak.
 - 6.5. Ea dakien aztertzen eta balioesten euskara batuaren eta euskalkien funtzioa, euskara gordetzeko eta ondorengoei helarazteko.

- 6.6. Ea begirunea eta jarrera positiboa erakusten duen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren aurrean.
 - 6.7. Ea errespetatzen dituen hizkuntzak eta haien hiztunak, eta saihesten dituen –kontzienteki- haiei buruzko aurreiritziak.
 - 6.8. Ea errespetatzen dituen etorkinen hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak.
7. Hizkuntzak sendotzeko, galtzeko –edo ordezkatzeko- alderdiak aztertzea eta balioestea, hainbat erabilera eremutan.
- 7.1. Ea dakien zein diren normalizazio- eta kultura-neurriak hartzeko arrazoiak.
 - 7.2. Ea dakien azaltzen hizkuntzak sendotzeko, normalizatze eta ordezkatzeko prozesuen ezaugarri orokorrak.
 - 7.3. Ea identifkatzen dituen prozesu horietan eragiten duten hizkuntza-alderdiak eta baldintza historiko eta sozio-politikoak.
 - 7.4. Ea kritikoki aztertzen duen inguruko egoera soziolinguistikoa.
 - 7.5. Ea ezagutzen duen hizkuntza-normalizazioan diharduten erakundeen lana.
 - 7.6. Ea ulertzen duen hizkuntza-normalizazioa hizkuntza baten bizitasun-galera eragozteko beharrezko prozesua dela.
8. Era guztietako komunikazio-egoeretan —erabilera formaletan, bereziki— esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifkatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.
- 8.1. Ea antzematen dituen hizkuntza-aurreiritziak eta -gutxiespenak.
 - 8.2. Ea ageriko gogoeta egiten duen erabilera horiei buruz.
 - 8.3. Ea aztertzen dituen aurreiritzi horien oinarrian dauden gizarte-harremanak.

- 8.4. Ea saihesten dituen, nahita, esamolde horiek bere lanetan, eta beste aukera batzuk bilatzen dituen.
9. Hizkuntzaren mailen gaineko ezagutzak identifikatzea eta erabiltzea –gogoeta eginez eta autonomiaz jokatzuz-, testuak interpretatzean eta norberaren jarduna arautzean.
- 9.1. Ea identifikatzen dituen, argudio-testuetan, testuinguruaren, testuaren, perpausaren eta hitzen hizkuntza-markak.
- 9.2. Ea sistematizatzen eta sailkatzen dituen, modu autonomoan, hizkuntza-ezagutzak.
- 9.3. Ea erabiltzen dituen hizkuntza batean garatutako hizkuntza-ezagutzak, beste edozein hizkuntzatan landutako testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
- 9.4. Ea aplikatzen dituen, modu autonomoan, gramatika-ortografia- eta ortotipografia-arauak, landutako testuak ulertzeko eta ekoizteko.
- 9.5. Ea identifikatzen eta zuzentzen dituen hizkuntza-akatsak norberaren nahiz besteren testuetan.
- 9.6. Ea identifikatzen eta zuzentzen dituen beste hizkuntzetatik jasotako kalko okerrak, norberaren nahiz besteren ekoizpenetan.
10. Euskaraz eta gaztelaniaz erabiltzen den hizkuntza-terminologia komuna ezagutzea, eta hizkuntzari buruzko gogoeta-jardueretan zuzen erabiltzea.
- 10.1. Ea ezagutzen duen euskaraz eta gaztelaniaz erabiltzen den hizkuntza-terminologia komuna.
- 10.2. Ea ulertzen duen hizkuntzaren gainean gogoeta egiteko ariketen beharrezko terminologia.
- 10.3. Ea zorrotz erabiltzen duen landutako testuen gainean gogoeta egiteko ariketen beharrezko terminologia zehatza.

- 10.4. Ea eskuratzen duen -modu autonomoan- hizkuntza-informazioa, hainbat euskarri erabiliz: kontsulta-liburuak, hiztegiak, web-orriak...
11. Literatura erabiltzea, ezagutza berriak eskuratzeko eta sentsibiltate estetikoa garatzeko.
- 11.1. Ea dakien aukeratzen literatura-lanak gozatzeko.
- 11.2. Ea esku hartzen duen literaturari buruzko elkarrizketetan, bere esperientziak eta ikuspegiak azalduz.
- 11.3. Ea bere iritzia ematen duen, ahoz nahiz idatziz, irakurritako literatura-lanei buruz, hainbat euskarri erabiliz.
- 11.4. Ea literatura erabiltzen duen sentimenduak, pentsamenduak eta balio kolektiboak transmititzeko bitarteko gisa.
12. Gaur egungo literatura-lanen eta pasarte garrantzitsuen edukia interpretatzea, literatura moldeei, garaiei eta egileei buruz ikasitakoa erabiliz.
- 12.1. Ea antzematen dituen literatura-generoetan izandako berrikuntzak.
- 12.2. Ea ezagutzen dituen bertsolaritzak gaur egun dituen adiera moldeak eta baliabideak.
- 12.3. Ea egoki erabiltzen dituen baliabide horiek bere ahozko jarduna aberasteko.
- 12.4. Ea dakien zein diren aztertutako literatura-mugimendu eta garaietako egile eta lan garrantzitsuenak.
- 12.5. Ea antzematen duen, aztertutako literatura-testuetan, erretorika-prozedura arruntenen balioa.
- 12.6. Ea dakien literatura-lanak dagokien testuinguru historiko, sozial eta kulturalaren barruan interpretatzen.

- 12.7. Ea antzematen dituen literatura-tradizioko gai jakinak eta gai sortu berriak.
 - 12.8. Ea dakien nolakoa izan den gai horien bilakaera eta nola landu diren.
 - 12.9. Ea dakien aplikatzen, modu autonomoan, beste hizkuntza-irakasgaietan ikasitako ezagutza literarioak.
 - 12.10. Ea dakien loturak egiten euskal literaturako eta espainiar literaturako testuen artean.
13. Lan kritikoak egitea, landutako garai eta mugimenduetako testu garrantzitsuenak irakurri ondoren.
- 13.1. Ea informazio-iturriak erabiltzen dituen.
 - 13.2. Ea informazio egokia aukeratzeko duen, literatura-lanak interpretatzeko.
 - 13.3. Ea dakien hainbat iturritatik jasotako informazioa laburtzen.
 - 13.4. Ea dakien literatura-lanak dagokien testuinguru historiko eta literarioaren barruan interpretatzen.
 - 13.5. Ea dakien literatura-lana egilearen ibilbidearen barruan kokatzen.
 - 13.6. Ea dakien testuaren edukia eta forma balioesten.
 - 13.7. Ea dakien informazioaren eta komunikazioaren teknologiak egoki erabiltzen lanak ekoizteko.
14. Hedabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak modu autonomoan, eraginkortasunez eta espiritu kritikoarekin erabiltzea, informazioa bilatzeko, aukeratzeko eta lantzeko.
- 14.1. Ea baduen kontsultatzeko ohiturarik, eta informazio-iturriak erabiltzen dituen: idatziak, digitalak eta ikus-entzunezkoak.

- 14.2. Ea egiaztatzen dituen hedabideetako eta IKTetako mezuen fidagarritasuna edo sinesgarritasuna, ikasturtean landutako irizpideetan oinarrituta.
 - 14.3. Ea modu etikoan erabiltzen duen hainbat informazio-iturritatik eskuratutako informazioa.
 - 14.4. Ea teknika digitalak erabiltzen dituen testuak lantzeko: testu-prozesadorea -atalak eta edukiak antolatzeko-; multimedia-formatuko aurkezpenak...
 - 14.5. Ea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzen dituen, testuak idazteko eta berrikusteko.
 - 14.6. Ea dakien aurkezpenak, monografak eta iruzkinak egiten, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiliz.
15. Hizkuntza guztietan burututako ikasprozesuen gainean gogoeta egitea.
- 15.1. Ea parte hartzen duen norberaren eta besteen ikaskuntzaren ebaluazioan (bakarka, taldeka).
 - 15.2. Ea parte hartzen duen ebaluazio-tresnak sortzen.
 - 15.3. Ea onartzen duen akatsak ikasprozesuaren zati direla.
 - 15.4. Ea jabetzen den ikaskuntzan egindako aurrerapenaz eta izandako zailtasunez.
 - 15.5. Eadakienerabiltzen hizkuntza bateangaratutako autoerregulazio-estrategiak, beste hizkuntzetan landutako testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
 - 15.6. Ea konfiantza eta jarrera gogotsua duen, hizkuntzak ikasteko eta erabiltzeko ahalmenari dagokionez.

ATZERRIKO HIZKUNTZA

HELBURUAK

1. Hizkuntzaren hainba terabilera-eremutako ahozko diskurtso eta diskurtso idatzi ulertzea. Bakoitzaren komunikazio-berezitasunak aintzat hartzea eta haien edukia kritikoki interpretatzea, haiek ulertu ondoren egoera berrietan aplikatzeko.
2. Ahoz eta idatziz, diskurtso koherenteak, zuzenak eta egokiak erabiltzea, komunikatzeko eta hainbat egoeratarara egokitzeke, eta modu eraginkorrean erantzun ahal izateke.
3. Atzerriko hizkuntzaren oinarriko ezaugarri sozialak eta kulturalak ezagutzea eta interpretatzea, eta estereotipoak eta aurreiritziak saihestea, hizkuntza- eta kultura-aniztasunarekiko jarrera positiboa eta begirunea erakusteko.
4. Hizkuntzaren erabilera sozialak aztertzea, gogoeta eta kritika eginez, hainbat testuinguru sozial eta kulturaletan ondo komunikatzeko estrategiak erabiltzearen.
5. Atzerriko hizkuntza eta, oro har, hizkuntzak, hainbat jatorri, hizkuntza eta kulturatako pertsonak elkar komunikatzeko eta ulertzeko tresna dela positiboki balioestea, ikusteko beste bide batzuk ere badaudela esperientzia antolatzeke eta giza harremanak egituratzeko.
6. Atzerriko hizkuntzaren osagai soziolinguistiko, diskurtsibo eta gramatikalen gainean gogoeta egitea, kontzeptu eta prozedura egokiak erabiliz, ahozko testuak eta testu idatziak hobeto ulertzeko eta ekoizteke.
7. Arte- eta literatura-testuak gero eta modu autonomoagoan irakurri gozatzea, beste mundu eta kultura batzuk ezagutzeko, eta sentsibilitate estetikoak garatzeko.
8. Informazio-iturriak eta -teknologiak autonomiarekin, espiritu kritikoarekin eta jarrera etikoarekin erabiltzea, informazioa bilatzeko, aukeratzeko eta lantzeko, hizkuntza bizitza sozial eta kulturean eraginkortasunez erabiltzeko.

9. Hizkuntza eta irakasgai guztietan ikasitako komunikazio- ezagutzak eta -estrategiak erabiltzea, eta norberaren ikasprozesuen gainean gogoeta egitea, hizkuntzen arteko transferentzia bultzatzeko eta ikasteko autonomia garatzeko.

LEHEN IKASTURTEA

EDUKIAK

1. multzoa. Ahozko komunikazioa: entzutea, hitz egitea eta solasean aritzea

- Ikasleei interesatzen zaizkien gai orokorren -esparru akademiko nahiz hedabideetako- gaineko ahozko testuen esanahi orokorra ulertzea.
- Hedabideek eta hainbat hiztunek ahoz emandako informazio zehatza eta garrantzitsua -argi eta ondo ahoskatuta- identifikatzea.
- Ikasleei interesatzen zaizkien eguneroko gai arruntei buruzko mezuak ulertzea, solaskidearekin harremanean jarduteko.
- Ahozko testuen esanahia ulertzeko estrategiak autonomiaz erabiltzea, testuinguruak lagunduta.
- Ahozko testuak planifikatzea, komunikazioa errazteko eta diskurtsoari koherentzia eta kohesioa emateko baliabideak erabiliz.
- Ahozko deskribapenak, narrazioak eta azalpenak egitea -plangintza bati jarraituz-, esperientziak, gertakari sozialak eta kulturalak, eta eduki akademikoak azaltzeko, norberaren iritzia arrazoituz eta ideia garrantzitsuenak azpimarratuz.
- Gai akademikoen edo gaur egungoen gainean ahozko aurkezpenak egitea, plangintza bati jarraituz.
- Ikasleen intereseko edo ikasketen gaineko elkarrizketa eta simulazioetan gogotsu parte hartzea, eta arau sozialak eta komunikatiboak modu autonomoan erabiltzea.

- Komunikazio-estrategiak modu autonomoan erabiltzea, esanahiak negoziatzeko, harremanak hasteko, eusteko eta amaitzeko, eta sortutako zailtasunak gainditzeko.
- Beste hizkuntzetan ikasitako arau soziolinguistikoak aplikatzea eta erabiltzea –gero eta modu autonomoagoan-, ahozko testuak ulertzen eta ekoizten laguntzeko atzerriko hizkuntzan.
- Ahozko komunikazioaren oinarrizko ezaugarriak.
- Ahozko harremanak arautzeko jarraibideak: hitz egiteko txandak, harremanetako rolak, ahots-doinua, gorputz-jarrera eta keinu egokiak...
- Landutako ahozko testu-generoen ezaugarriak.
- Komunikazio harremanetan, gogotsu, errespetuz eta elkarlanean parte hartzea, ikaskuntza partekatuko egoeretan bereziki.
- Taldean egindako lanetan norberak bere erantzukizunak hartzea, eta prozesuak eta emaitzak denen artean ebaluatzea.
- Komunikazio-egoera askotarikoan, atzerriko hizkuntza ahoskera eta intonazio egokiarekin erabiltzeko jarrera positiboa azaltzea, eta konfiantza eta ekimena erakustea.
- Akatsak ikasprozesuaren zati direla onartzea, eta ahozko harremanetan sortutako zailtasunak gainditzeko jarrera erakustea.

2. multzoa. Diskurtsoen ugaritasuna: irakurtzea eta idaztea

- Hainbatesparrutako testuen osagai testual nahiz ez-testualetatik abiatuta, informazioa iragartzea.
- Hainbat esparrutatik jasotako informazio orokorra nahiz zehatza ulertzea, estiloa eta irakurtzeko abiadura testuetara eta helburuetara egokituz.
- Hainbat eratako testuetan identifikatzea: komunikazioaren helburua, ohiko osagai testualak eta paratestualak, eta informazioa antolatzeke modua.

- Hainbat eratako testuetan, mezuen elementu implizituak ulertzea.
- Elementu linguistikoak eta ez-linguistikoak erabiltzea, hitz edo esamolde ezezagunen esanahia ondorioztatzeko.
- Hainbat informazio-iturritatik jasotako informazioa aukeratzea, jarduera zehatz bat egitearren.
- Euskarri inprimatu eta digitaletatik jasotako dokumentuak modu autonomoan erabiltzea, ulermen-arazoak argitzeko, eta jardueraren bat egiteko behar den informazio zehatza bilatzeko.
- Norberaren interes eta lehentasunen arabera, irakurtzeko nolabaiteko autonomia garatzea, eta gaiak eta testuak aukeratzeko gaitasuna izatea.
- Beste hizkuntzetan garatutako irakurmen-estrategiak erabiltzea eta transferitzea, testu-generoa eta irakurketa-helburua aintzat hartuta.
- Testu idatziak prestatzea, beharrezko estrategiak erabiliz: ideiak sortzea, eskema koherenteak egitea...
- Hainbat eremutan, testu idatzi koherenteak egitea -paperean nahiz euskarri digitalean-, lexiko erraza erabiliz eta behar besteko zuzentasun gramatikala erakutsiz.
- Estrategia kontzienteak erabiltzea, testu idatziak ulertzeko eta sortzeko jokabidea arautzearren.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea, atzerriko hizkuntzaren bidez testu errazak sortzeko, informazioa zabaltzeko, komunikatzeko eta lankidetzan jarduteko.
- Landutako testu motaren oinarritzko ezaugarriak ezagutzea, dagozkion tipologiaren eta erabilera-eremuaren arabera.
- Hainbat helburutarako hizkuntza idatzia erabiltzeko jarrera positiboa izatea.

- Taldean egindako lanetan norberak bere erantzukizunak hartzea, eta prozesuak eta emaitzak denen artean ebaluatzea.
- Informazio-iturri inprimatu eta digitaletatik jasotako testuak erabiltzean jarrera etikoa izatea.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Ikasleen gogoko literatura-lanak eta pasarteak –jatorrizkoak, ahal dela-banaka nahiz taldeka irakurtzea eta entzutea.
- Ikasleen gogoko literatura-testuak —jatorrizkoak, ahal dela- gogotsu entzutea eta ulertzea.
- Literatura-asmoko testuak idaztea, plangintza bati jarraituz: olerki laburrak, antzerkiak eta kontakizun laburrak... eredu gainerako gogoetan eta azterketan oinarrituta.
- Literatura-testuak antzeztea, dramatizatzea eta errezitatzea, taularatzeko estrategiak erabiliz.
- Irakurritako testuen esanahiari buruzko iritzi-trukerako eztabaidetan eta ahozko iruzkinetan parte hartzea.
- Liburutegia, bideoteka eta Internet erabiltzea, irakurtzeko autonomia garatzen joateko.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea, literatura-asmoko testuak sortzeko.
- Landutako literatura-generoen –narratiba, lirika eta antzerkiaren- ezaugarri garrantzitsuenak ezagutzea.
- Beste literatura-adierazpide batzuk ezagutzea: komikia, musika, zinema...
- Literatura-testua gozatzeko, kulturak hurbiltzeko, eta geure burua eta hizkuntza-ezagutza aberasteko erabiltzea.

- Atzerriko hizkuntzako literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.
- Irakurtzeko autonomia garatzea.
- Beste pertsonen iritzien aurrean begirunea eta jarrera irekia erakustea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Hizkuntzari buruzko ezagutza erabiltzea, testuak hobeto ulertzeko eta idazteko.
- Gogoeta-jarduerak egiteko behar den terminologia komuna erabiltzea.
- Hainbat hizkuntzatan helburu bererako erabiltzen diren prozedura jakin batzuk alderatzea.
- Hizkuntzen arteko kalko eta transferentzia okerrak identifkatzea.
- Edozein hizkuntzatan jasotako ezagutza linguistikoa erabiltzea, gainerako hizkuntzetan gogoeta egiteko.
- Ikasteko, askotariko baliabideak –informatikoak, digitalak edo bibliografikoak- autonomiaz erabiltzea, hala nola hiztegi elebidunak eta elebakarrak, kontsulta-iturriak...
- Hizkuntza-ezagutzak antolatzeko, eskuratzeko, gogoratzeko eta erabiltzeko oinarrizko estrategiak aplikatzea.
- Norberak zein taldeak ebaluatzeko estrategiak erabiltzea, ahozko, idatziko eta ikus-entzunezko ekoizpenak hobetzeko.
- Akatsak ikasprozesuaren parte direla onartzea, haien zergatia identifkatzea, eta zuzentzeko estrategiak erabiltzea.
- Hizkuntzaren oinarrizko erabilerak ezagutzea: hizkera formala eta informala, ahozkoa eta idatzia.
- Landutako testu moten egituren ezaugarri garrantzitsuenak ezagutzea.

- Kohesio-elementu arruntenak (lokailuak, adierazgailuak, koerreferentzia-elementuak, aditz-denborak) ezagutzea eta erabiltzea askotariko testuetan.
- Gramatika-funtzioak eta –egiturak berrikustea eta zabaltzea, hainbat komunikazio-egoeratarantz egokituta.
- Ikasleen intereseko -eta curriculumaren beste irakasgai batzuei lotutakogai orokorrean dagokien lexikoa zabaltzea.
- Hitzak eratortzeko eta elkartzeko baliabide batzuk ezagutzea.
- Atzerriko hizkuntzaren ezaugarri fonologiko nagusiak ezagutzea: hizkuntzaren soinu-unitateak -eta haiek gauzatzea testuinguru zehatzetan-, azentua, erritmoa eta intonazioa.
- Alfabeto fonetikoaren erabiltzea, ahoskerari buruzko zalantzak argitzeko.
- Azentu-, erritmo- eta intonazio-ereduak ezagutzea, jarrerak eta sentimenduak adierazteko.
- Ikasteko aukerak –gela barrukoak zein kanpokoak- baliatzeko interesa izatea, informazioaren eta komunikazioaren teknologiek lagunduta.
- Hizkuntzari buruz gogoeta egitearen garrantzia balioestea, norberaren ekoizpenak arautzeko eta ikasteko autonomia areagotzeko.
- Hizkuntza-arauek gizartean duten garrantziaz jabetzea, erabiltzaileen arteko komunikazioa errazten dutelako.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala

- Atzerriko hizkuntza erabiltzen duten herrietako elementu sozial eta kultural nagusiak ezagutzea.
- Atzerriko hizkuntzaren hiztunen eta hemengo hiztunen arteko antzekotasunei eta desberdintasunei buruz gogoeta egitea, ohitura, jokamolde, jarrera, balio eta sinesmenei dagokienez.

- Hizkuntzen egoera Europan, gaur egun.
- Aterriko hizkuntzaren egoera munduan.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak errespetatzea.
- Aterriko hizkuntzako hiztunekin eta ikasleekin komunikatzeko interesa eta ekimena erakustea.
- Ikasgelan, ikastetxean eta inguruan dauden hizkuntza guztiak balioestea, komunikatzeko eta ikasteko bitarteko gisa.
- Nazioarteko harremanetan, aterriko hizkuntzaren garrantzia balioestea, herrialdeak komunikatzeko eta elkar ulertzeko, eta beste kultura eta hizkuntza batzuk ezagutzeko.
- Beste hizkuntza eta kultura batzuetako jendearekin erlazionatzeak dakarren aberastasuna balioestea.
- Edonolako diskriminazioa dakarten mezuen aurrean, jarrera kritikoa izatea.
- Aterriko hizkuntzaren garrantzia balioestea, ezagutza berriak eskuratzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Ahozko eta ikus-entzunezko testuak –ezagunak, gaur egungoak edo orokorrak- ulertzea, ikasketekin edo norberaren interesekin lotuta daudelako, edo atzeriko hizkuntzaren alderdi soziokulturalekin zerikusia dutelako.
 - 1.1. Ea ulertzen eta interpretatzen duen informazio nagusia gai askori buruzko hainbat informazio-iturritatik jasotako testuetan, eta azentu desberdineko hainbat hiztunek helarazitakoetan.
 - 1.2. Ea identifkatzen duen gai askotariko testuetako informazio zehatza.
 - 1.3. Ea antzematen duen zein den esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako bere ezagutzak lagunduta.
 - 1.4. Ea identifkatzen dituen hainbat testutako xehetasun garrantzitsuak.
 - 1.5. Ea elementu ez-linguistikorik erabiltzen duen informazioa ondorioztatzeko.
 - 1.6. Ea dakien ondorioztatzen hitz edo esamolde ezezagunen esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako ezagutzak lagunduta.
 - 1.7. Ea identifkatzen dituen adierazle esplizitu ohikoenak, mezua ondo interpretatzeko.
 - 1.8. Ea ulertzen dituen ahozko jarduneko komunikazio-egoeraren oinarriko ezaugarriak.
2. Ahozko aurkezpen argi eta ondo egituratu luze samarrak egitea, gaur egungo gaiei buruz, ikasketetako nahiz norberaren intereseko gai orokorrei buruz, edo atzeriko hizkuntzari atxikitako alderdi soziokulturalei buruz.
 - 2.1. Ea bilatzen eta aukeratzen duen informazio garrantzitsua, hainbat informazio-iturri erabiliz: analogikoak, ikus-entzunezkoak eta digitalak.

- 2.2. Ea oharrik, eskemarik, antolatzaile graf korik edo gidoirik erabiltzen duen, ahozko testuen edukia eratzeko.
 - 2.3. Ea informazioa modu koherentean antolatzen duen, komunikazio-asmoei erantzuteko.
 - 2.4. Ea testu-antolatzaile konplexurik ere erabiltzen duen testua egituratzeko.
 - 2.5. Ea argi, koherente, zuzen eta nolabaiteko etorriarekin hitz egiten duen.
 - 2.6. Ea errespetatzen dituen oinarrizko kortesia-arauak.
 - 2.7. Ea ondo erabiltzen dituen ahots-tonua, keinuak eta gorputz-jarrera.
 - 2.8. Ea erabiltzen dituen informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta ikus-entzunezko bitartekoak, aurkezpenetan baliatzeko.
 - 2.9. Ea ebaluazio- eta autozuzenketa-estrategiarik erabiltzen duen, ahozko jarduna hobetzeko.
 - 2.10. Ea autonomiarik erakusten duen lanak prestatzeko eta egiteko.
3. Ahozko harremanetan gogotsu parte hartzea, ikasteko eta ikasgelako gizarte-harremanak lantzeko.
 - 3.1. Ea berez parte hartzen duen.
 - 3.2. Ea bere iritzia egoki arrazoitua ematen duen.
 - 3.3. Ea besteen argudioak egoki ezeztatzen dituen.
 - 3.4. Ea argi, etorri handiz eta zuzen hitz egiten duen.
 - 3.5. Ea badakien osagai ez-esplizituak ondorioztatzen komunikazio-egoeretan.
 - 3.6. Ea alderatzen dituen ikuspegiak, eta berea berrikusten duen.

- 3.7. Ea dakien komunikazio-arazoak identifkatzen eta bere jarduna haietara egokitzen.
 - 3.8. Ea errespetatzen dituen ahozko harremanetako oinarrizko arau soziokomunikatiboak.
 - 3.9. Ea erabiltzen dituen beste hizkuntzetan garatutako estrategiak, ahozko jarduna hobetzeko.
 - 3.10. Ea taldean elkarlanean aritzen den, eta erantzukizunak partekatzen dituen.
4. Testu idatzi konplexu batzuetako ideia orokorra eta hainbat informazio ulertzea: norberaren interesekoak, gaur egungoak, edo —hainbat komunikazio-egoeratan— ikasketei buruzkoak.
- 4.1. Ea ulertzen eta interpretatzen duen informazio nagusia, hainbat informazio-iturritatik jasotako gai bateko eta besteko testuetan.
 - 4.2. Ea identifkatzen duen gai askotariko testuetako informazio zehatza.
 - 4.3. Ea antzematen duen zein den esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako bere ezagutzak lagunduta.
 - 4.4. Ea identifkatzen dituen hainbat testutako xehetasun garrantzitsuak.
 - 4.5. Ea erabiltzen dituen elementu ez-linguistikoak informazioa ondorioztatzeko.
 - 4.6. Ea ondorioztatzen duen hitz edo esamolde ezezagunen esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako ezagutzak lagunduta.
 - 4.7. Ea identifkatzen dituen adierazle esplizitu ohikoenak, mezua ondo interpretatzeko.
 - 4.8. Ea kontsulta-materialak autonomiaz erabiltzen dituen -paperean nahiz euskarri digitalean-, informazioa bilatzeko, zalantzak argitzeko eta hipotesiak berresteko.

- 4.9. Ea ulertzen dituen testu idatziaren komunikazio-egoeraren oinarriko ezaugarriak.
 - 4.10. Ea erabiltzen dituen beste hizkuntzetan garatutako estrategiak, hobeto irakurtzeko.
5. Plangintza bati jarraituz, testu idatziak ekoiztea, norberaren interesekoak, gaur egungoak, akademikoak edo atzerriko hizkuntzaren alderdi soziokulturalekin zerikusia dutenak.
- 5.1. Ea informazioa autonomiaz bilatzen, aukeratzen eta lantzen duen, paperean nahiz euskarri digitalean.
 - 5.2. Ea ftxarik, eskemarik eta laburpenik egiten duen informazioa antolatzeko.
 - 5.3. Ea edukia testu-hurrenkera egokia erabiliz egituratzen duen.
 - 5.4. Ea esaldiak testu-kohesiorako prozedurekin osatzen dituen.
 - 5.5. Ea komunikazio-egoerari dagokion hizkuntza-erregistro egokia aukeratzen eta erabiltzen duen.
 - 5.6. Ea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak autonomiaz erabiltzen dituen, testuak idazteko eta berrikusteko.
 - 5.7. Ea erabiltzen duen hizkuntza guztietan landutako estrategiarik bere lanak ebaluatzeko eta zuzentzeko, testuak hobetearren.
 - 5.8. Ea errespetatzen dituen gramatika-, ortografia- eta tipografia-arau garrantzitsuenak.
 - 5.9. Ea autonomiarik baduen lanak prestatzeko eta egiteko.
6. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.
- 6.1. Ea ezagutzen eta balioesten duen gaur egungo egoera soziolinguistikoa, kontzeptu soziolinguistikoak erabiliz.

- 6.2. Ea ezagutzen dituen Europako hizkuntzen gaur egungo egoerari buruzko oinarrizko datuak.
 - 6.3. Ea begirunea eta jarrera positiboa erakusten duen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren aurrean.
7. Era guztietako komunikazio-egoeretan esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifikatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.
- 7.1. Ea antzematen dituen hizkuntza-aurreiritziak eta -gutxiespenak, hainbat motatako testuetan.
 - 7.2. Ea ageriko gogoeta egiten duen hizkuntzaren hainbat erabilerari buruz.
 - 7.3. Ea dakien zein diren, hizkuntza erabiltzean, aurreiritzien eta gutxiespenen oinarrian dauden gizarte-harremanak.
 - 7.4. Ea saihesten dituen gutxiespen-esamoldeak, eta beste aukera batzuk bilatzen dituen.
8. Hizkuntza-ezagutzak gogoeta eginez eta modu autonomoan identifikatzea eta erabiltzea, testuak interpretatu eta ekoiztean.
- 8.1. Ea aplikatzen dituen hizkuntzaren oinarrizko arauak, testuak ulertu eta ekoiztean.
 - 8.2. Ea identifikatzen dituen, landutako testuetan, maila bakoitzeko hizkuntza-markak.
 - 8.3. Ea erabiltzen dituen edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezagutzak, testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
 - 8.4. Ea hizkuntza-informazioa autonomiaz eskuratzen duen, hainbat informazio-iturritatik.
 - 8.5. Ea identifikatzen eta zuzentzen dituen hizkuntza-akatsak, norberaren nahiz besteen testuetan.
 - 8.6. Ea identifikatzen eta zuzentzen dituen beste hizkuntzetatik jasotako kalko okerrak, norberaren nahiz besteen ekoizpenetan.

- 8.7. Ea hizkuntza-terminologia egokia ezagutzen eta erabiltzen duen, gogoeta-jarduerak egiteko.
9. Literatura, gozatzeko eta ikasteko erabiltzea, hizkuntza eta norberaren burua aberastu eta hobetzearen.
- 9.1. Ea hainbat literatura-generotako gero eta testu konplexuagoak irakurtzen dituen.
- 9.2. Ea bere irizpideak azaltzen dituen literatura-lanak –edo bestelako arte-esparrutakoak- aukeratzean, gozatu ahal izateko.
- 9.3. Ea, landutako ereduetan oinarrituta, literatura-asmoko gero eta testu konplexuagoak planifikatzen eta egiten dituen.
- 9.4. Ea ematen duen testuari buruzko bere iritzirik, ahoz nahiz idatziz.
- 9.5. Ea hartzen duen literatura sentimenduak, pentsamenduak eta balio kolektiboak transmititzeko bitarteko gisa.
- 9.6. Ea modu eraginkorrean erabiltzen dituen liburutegia, bideoteka eta Internet.
- 9.7. Ea gogotsu parte hartzen duen testuak antzeztzen, dramatizatzen, buruz ikasten eta errezitatzen, eritmoa, ahoskera, azentua eta intonazioa zainduz, eta taularatzeko estrategia errazak erabiliz.
- 9.8. Ea identifikatzen dituen literatura-testuetan atzerriko hizkuntzari dagozkion hizkuntza- eta kultura-alderdi batzuk.
- 9.9. Ea dakien aplikatzen, gero eta modu autonomoagoan, beste hizkuntzetan literaturari buruz ikasitakoa.
10. Hedabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak modu autonomoan, eraginkortasunez eta espiritu kritikoarekin erabiltzea, informazioa bilatzeko, aukeratzeko eta lantzeko.
- 10.1. Ea baduen informazio-iturriak -idatziak, digitalak eta ikus-entzunezkoak- kontsultatzeko ohitura autonomorik.

- 10.2. Ea egiaztatzen dituen hedabideetako eta IKTetako mezuen fidagarritasuna edo sinesgarritasuna, ikasturtean landutako irizpideetan oinarrituta.
 - 10.3. Ea modu etikoan erabiltzen duen hainbat informazio-iturritatik eskuratutako informazioa.
 - 10.4. Ea teknika digitalak autonomiaz erabiltzen dituen testuak lantzeko.
 - 10.5. Ea erabiltzen dituen informazioaren eta komunikazioaren teknologiak, testuak idazteko eta berrikusteko.
 - 10.6. Ea dakien ahozko aurkezpenik egiten informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiliz.
11. Hizkuntza guztietan burututako ikasprozesuen gainean gogoeta egitea.
- 11.1. Ea parte hartzen duen norberaren eta besteen ikaskuntzaren ebaluazioan (ebaluazioa bakarka, taldeka).
 - 11.2. Ea parte hartzen duen ebaluazio-tresnak sortzen.
 - 11.3. Ea identifkatzen eta zuzentzen dituen dakizkien hizkuntzen arteko transferentzia okerrak.
 - 11.4. Ea jabetzen den ikaskuntzan egindako aurrerapenaz eta izandako zailtasunez.
 - 11.5. Ea autoerregulazio-estrategiak kontzienteki erabiltzen dituen, testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko, eta ea estrategia horiek hizkuntza batetik bestera eramaten dituen.
 - 11.6. Ea onartzen duen akatsak ikasprozesuaren zati direla.
 - 11.7. Ea konfiantza eta jarrera aktiboa duen, hizkuntzak ikasteko eta erabiltzeko ahalmenari dagokionez.

BIGARREN MAILA

1. multzoa. Ahozko komunikazioa: entzutea, hitz egitea eta solasean aritzea

- Ikasleen intereseko gai akademikoen gaineko ahozko testuen –gero eta konplexuagoen- esanahi orokorra ulertzea.
- Hedabideek eta azentu desberdineko hainbat hiztunek ahoz emandako informazio zehatza eta garrantzitsua identifikatzea.
- Ikasleei interesatzen zaizkien eguneroko gai arruntei buruzko mezuak -gero eta konplexuagoak- ulertzea, solaskidearekin harremanean jarduteko.
- Ahozko testuen esanahia ulertzeko eta ondorioztatzeko estrategiak autonomiaz erabiltzea, testuinguruak lagunduta.
- Ahozko testuak planifikatzea, komunikazioa errazteko eta diskurtsoari koherentzia eta kohesioa emateko baliabideak erabiliz.
- Plangintza bati jarraituz, ahozko deskribapenak, narrazioak, azalpenak, aurkezpenak, argudioak eta debateak egitea, esperientziak, gertakari sozial eta kulturalak, eta eduki akademikoak azaltzeko -zuzen eta ahoskera, erritmo eta intonazio egokiz-, norberaren iritzia arrazoituz eta besteen ekarpenak begirunez eta jarrera kritikoz onartuz.
- Interes orokorreko eta akademikoko gaiei buruz, ahozko harremanak izatea, nolabaiteko etorria, berezkotasuna eta zorrotasuna erakutsiz.
- Komunikazio-estrategiak modu autonomoan erabiltzea, esanahiak negoziatzeko, harremanak hasteko, eusteko eta amaitzeko, eta sortutako zailtasunak gainditzeko.
- Beste hizkuntzetan ikasitako arau soziolinguistikoak aplikatzea eta erabiltzea, ahozko testuak ulertzen eta ekoizten laguntzeko atzerriko hizkuntzan.
- Ahozko komunikazioaren berezko ezaugarriak.

- Ahozko harremanak arautzeko jarraibideak: besteak beste, hitz egiteko txandak, harremanetako rolak, ahots-doinua, gorputz-jarrera eta keinu egokiak.
- Landutako ahozko testu-generoen ezaugarriak.
- Komunikazio-harremanetan, gogotsu, errespetuz eta elkarlanean parte hartzea, ikaskuntza partekatuko egoeretan bereziki.
- Taldean egindako lanetan norberak bere erantzukizunak hartzea, eta prozesuak eta emaitzak denen artean ebaluatzea.
- Komunikazio-egoera askotarikoan, atzerriko hizkuntza ahoskera eta intonazio egokiarekin erabiltzeko jarrera positiboa azaltzea, eta konfiantza eta ekimena erakustea.
- Akatsak ikasprozesuaren zati direla onartzea, eta ahozko harremanetan sortutako zailtasunak gainditzeko jarrera erakustea.

2. multzoa. Diskurtsoen ugaritasuna: irakurtzea eta idaztea

- Hainbat esparrutako gai askotariko testuen osagai testual nahiz ez-testualetatik abiatuta, informazioa iragartzea.
- Hainbatesparrutatik jasotako testu konplexu samarren informazio orokorra nahiz zehatza ulertzea, estiloa eta irakurtzeko abiadura testuetara eta helburuetara egokituz.
- Hainbat eratako testuetan, honakook identifikatzea: komunikazioaren helburua, ohiko osagai testualak eta paratestualak, eta informazioa antolatze modua.
- Gero eta testu konplexuagoetan, mezuen elementu implizituak ulertzea.
- Elementu linguistikoak eta ez-linguistikoak erabiltzea, hitz edo esamolde ezezagunen esanahia ondorioztatzeke.
- Testu luzeak hainbat euskarritan kontsultatzea, behar den informazioa aurkitzeko.

- Hainbat informazio-iturritatik jasotako informazioa eta argudioak laburtzea.
- Norberaren intereseko testu luzeak –akademikoak, pertsonalak edo profesionalak- modu autonomoan irakurtzea, informazio-iturri egokiak erabiliz.
- Hainbat baliabide digital, informatiko eta bibliografiko modu autonomoan erabiltzea, ulermen-arazoak argitzeko, eta, jarduera bat egitean, informazioa, ideiak eta iritziak bilatzeko.
- Beste hizkuntzetan garatutako irakurmen-estrategiak erabiltzea eta transferitzea, testu-generoa, komunikazio-testuingurua eta lortu nahi den helburua aintzat hartuta.
- Nolabaiteko konplexutasuna duten gai askotariko testuak –pertsonalak, gaur egungoak edo interes akademikokoak- planifikatzea eta berrikustea.
- Hainbat eremutan, o testu idatzi koherenteak egitea -paperean nahiz euskarri digitalean-, lexiko zabalagoa erabiliz eta behar besteko zuzentasun gramatikala erakutsiz.
- Estrategia kontzienteak erabiltzea, testu idatziak ulertzeko eta sortzeko jokabidea arautzearen.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea, atzeriko hizkuntzaren bidez testu errazak sortzeko, informazioa zabaltzeko, komunikatzeko eta lankidetzan jarduteko.
- Landutako testu motaren oinarriko ezaugarriak ezagutzea, dagozkion tipologiaren eta erabilera-eremuaren arabera.
- Hizkuntza idatzia erabiltzeko jarrera positiboa izatea, hainbat helburu lortzearen.
- Taldean egindako lanetan norberak bere erantzukizunak hartzea, eta prozesuak eta emaitzak denen artean ebaluatzea.
- Informazio-iturri inprimatu eta digitaletatik jasotako testuak erabiltzean jarrera etikoa izatea.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Ikasleen literatura-lanak eta pasarteak –jatorrizkoak, ahal dela- banaka nahiz taldeka irakurtzea eta entzutea.
- Ikasleen gogoko literatura-testuak —jatorrizkoak, ahal dela- gogotsu entzutea eta ulertzea.
- Plangintza bati jarraituz, literatura-asmoko testuak idaztea: olerki laburrak, antzerkiak eta kontakizun laburrak..., ereduaren gaineko gogoetan eta azterketan oinarrituta.
- Literatura-testuak antzeztea, dramatizatzea eta errezitatzea, taularatzeko estrategiak erabiliz.
- Irakurritako testuen esanahiaren gainean, iritzi-trukerako eztabaidetan eta ahozko iruzkinetan parte hartzea.
- Liburutegia, bideoteka eta Internet erabiltzea, irakurtzeko autonomia garatuz joateko.
- Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiltzea, literatura-asmoko testuak sortzeko.
- Landutako literatura-generoen –narratiba, lirika eta antzerkiaren-oinarrizko ezaugarriak ezagutzea.
- Beste literatura-adierazpide batzuk ezagutzea: komikia, musika, zinema...
- Literatura-testua, gozatzeko, kulturak hurbiltzeko, eta geure burua eta hizkuntza-ezagutza aberasteko erabiltzea.
- Atzeriko hizkuntzako literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.
- Irakurtzeko autonomia garatzea.
- Besteen iritzien aurrean, begirunea eta jarrera irekia erakustea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Hizkuntzari buruzko ezagutza erabiltzea, testuak hobeto ulertzeko eta idazteko.
- Gogoeta-jarduerak egiteko behar den terminologia komuna erabiltzea.
- Hainbat hizkuntzatan helburu bererako erabiltzen diren prozedurak alderatzea.
- Hizkuntzen arteko kalko eta transferentzia okerrak antzematea eta zuzentzea.
- Edozein hizkuntzatan jasotako ezagutza linguistikoa erabiltzea, gainerako hizkuntzetan gogoeta egiteko.
- Ikasteko, askotariko baliabideak (informatikoak, digitalak eta bibliografikoak) autonomiaz erabiltzea, hala nola hiztegi elebidunak eta elebakarrak, kontsulta-iturriak...
- Hizkuntza-ezagutzak antolatzeke, eskuratzeko, gogoratzeko eta erabiltzeko oinarrizko estrategiak aplikatzea.
- Norbera zein taldeak ebaluatzeko estrategiak erabiltzea, ahozko, idatzizko eta ikus-entzunezko ekoizpenak hobetzeko.
- Akatsak ikasprozesuaren parte direla onartzea, haien zergatia identifikatzea, eta zuzentzeko estrategiak erabiltzea.
- Hizkuntzaren erabilera nagusiak ezagutzea: hizkera formala eta informala, ahozkoa eta idatzia.
- Landutako testu moten egituren ezaugarriak ezagutzea.
- Kohesio-elementuak (lokailuak, adierazgailuak, koerreferentzia-elementuak, aditz-denborak) ezagutzea eta erabiltzea gai askotariko testuetan.

- Gramatika-funtzioak eta –egitura konplexuak berrikustea eta erabiltzea, hainbat komunikazio-egoeratarako egokituta.
- Ikasleen intereseko –eta, bereziki, curriculumaren beste irakasgai batzuei lotutako- gai orokorreko dagokien lexikoa zabaltzea.
- Hitzak eratortzeko eta elkartzeko baliabideak ezagutzea.
- Ateriko hizkuntzaren ezaugarri fonologikoak ezagutzea: hizkuntzaren soinu-unitateak (eta haiek gauzatzea testuinguru zehatzetan), azentua, erritmoa eta intonazioa.
- Alfabeto fonetikoaren erabiltzea, ahoskera hobetzeko.
- Azentu-, erritmo- eta intonazio-ereduak ezagutzea eta erabiltzea, jarrerak eta sentimenduak adierazteko.
- Ikasteko aukerak –gela barrukoak zein kanpokoak- baliatzeko interesa izatea, informazioaren eta komunikazioaren teknologiek lagunduta.
- Hizkuntzaren gainean gogoeta egitearen garrantzia balioestea, norberaren ekoizpenak arautzeko eta ikasteko autonomia areagotzeko.
- Hizkuntza-arauek gizartean duten garrantziaz jabetzea, erabiltzaileen arteko komunikazioa errazten dutelako.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala

- Ateriko hizkuntza erabiltzen duten herrietako elementu sozial eta kultural nagusiak ezagutzea.
- Ateriko hizkuntzako hiztunen eta hemengo hiztunen arteko antzekotasunei eta desberdintasun garrantzitsueni buruz gogoeta egitea, ohitura, jokamolde, jarrera, balio eta sinesmenei dagokienez.
- Hizkuntzen egoera Europan, gaur egun.
- Ateriko hizkuntzaren egoera munduan.

- Aterriko hizkuntzaren aldaerak.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak errespetatzea.
- Aterriko hizkuntzako hiztunekin eta ikasleekin komunikatzeko interesa eta ekimena erakustea.
- Ikasgelan, ikastetxean eta inguruan dauden hizkuntza guztiak balioestea, komunikatzeko eta ikasteko bitarteko gisa.
- Aterriko hizkuntzaren garrantzia nazioarteko harremanetan balioestea, herrialdeak komunikatzeko eta elkar ulertzeko, eta beste kultura eta hizkuntza batzuk ezagutzeko.
- Beste hizkuntza eta kultura batzuetako jendearekin erlazionatzeak dakarren aberastasuna balioestea.
- Edonolako diskriminazioa dakarten mezuen aurrean, jarrera kritikoa izatea.
- Ezagutza berriak eskuratzeko, aterriko hizkuntzak duen garrantzia onartzea, esparru akademikoan bereziki.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Ahozko eta ikus-entzunezko testuak –ezagunak, gaur egungoak edo orokorrak- ulertzea, ikasketekin edo norberaren interesekin lotuta daudelako, edo atzerriko hizkuntzaren alderdi soziokulturalekin zerikusia dutelako.
 - 1.1. Ea ulertzen eta interpretatzen duen informazio nagusia gai askori buruzko hainbat informazio-iturritatik jasotako testuetan, eta azentu desberdineko hainbat hiztunek helarazitakoetan.
 - 1.2. Ea identifkatzen duen gai askotariko testuetako informazio zehatza.
 - 1.3. Ea antzematen duen zein den esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako bere ezagutzak lagunduta.
 - 1.4. Ea identifkatzen dituen, gai askotariko testu gero eta konplexuagoetan, xehetasun garrantzitsuak.
 - 1.5. Ea elementu ez-linguistikoak erabiltzen dituen, informazioa ondorioztatzeko.
 - 1.6. Ea dakien ondorioztatzen hitz edo esamolde ezezagunen esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako ezagutzak lagunduta.
 - 1.7. Ea identifkatzen dituen ageriko adierazleak, mezua ondo interpretatzeko.
 - 1.8. Ea ulertzen dituen ahozko jarduneko komunikazio-egoeraren oinarriko ezaugarriak.
2. Ahozko aurkezpen argi eta ondo egitura luzeagoak egitea, gaur egungo gaiei buruz, ikasketetako nahiz norberaren intereseko gai orokorreari buruz, edota atzerriko hizkuntzari atxikitako alderdi soziokulturei buruz.
 - 2.1. Ea informazio garrantzitsua bilatzen eta aukeratzen duen hainbat informazio-ituri erabiliz: analogikoak, ikus-entzunezkoak eta digitalak.
 - 2.2. Ea oharrik, eskemarik, grafikorik eta gidoirik erabiltzen duen, ahozko testuen edukia antolatuzeko.

- 2.3. Ea informazioa modu koherentean antolatzen duen, komunikazio-asmoei erantzuteko.
 - 2.4. Ea testu-antolatzaile konplexuak ere erabiltzen dituen, testua egituratzeko.
 - 2.5. Ea argi, koherente, zuzen eta etorriarekin hitz egiten duen.
 - 2.6. Ea errespetatzen dituen kortesia-arauak.
 - 2.7. Ea ondo erabiltzen dituen ahots-tonua, keinuak eta gorputz-jarrera.
 - 2.8. Ea erabiltzen dituen informazioaren eta komunikazioaren teknologiak eta ikus-entzunezko bitartekoak, aurkezpenetan baliatzeko.
 - 2.9. Ea ebaluazio- eta autozuzenketa-estrategiarik erabiltzen duen, ahozko jarduna hobetzeko.
 - 2.10. Ea autonomiarik erakusten duen lanak prestatzeko eta egiteko.
3. Ahozko harremanetan gogotsu parte hartzea, ikasteko eta ikasgelako gizarte-harremanak lantzeko.
 - 3.1. Ea berez parte hartzen duen.
 - 3.2. Ea bere iritzia egoki arrazoitua ematen duen.
 - 3.3. Ea besteen argudioak egoki ezeztatzen dituen.
 - 3.4. Ea argi, koherente, zuzen eta etorriarekin hitz egiten duen.
 - 3.5. Ea dakien osagai ez-esplizituak ondorioztatzen komunikazio-egoeretan.
 - 3.6. Ea alderatzen dituen ikuspegiak, eta berea berrikusten duen.
 - 3.7. Ea komunikazio-arazoak identifkatzen dituen, eta bere jarduna haietara egokitzen duen.

- 3.8. Ea errespetatzen dituen ahozko harremanetako arau soziokomunikatiboak.
 - 3.9. Ea erabiltzen dituen beste hizkuntzetan garatutako estrategiak, ahozko jarduna hobetzeko.
 - 3.10. Ea taldean elkarlanean aritzen den, eta erantzukizunak partekatzen dituen.
4. Testu idatzi konplexuagoen ideia orokorra eta hainbat informazio ulertzea: norberaren interesekoak, gaur egungoak, edo -hainbat egoeratan- ikasketei buruzkoak.
- 4.1. Ea ulertzen eta interpretatzen duen informazio nagusia, hainbat informazio-iturritatik jasotako gai bateko eta besteko testuetan, akademikoetan bereziki.
 - 4.2. Ea identifikatzen duen informazio zehatza gai askotariko testuetan, akademikoetan bereziki.
 - 4.3. Ea antzematen duen zein den esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako ezagutzak lagunduta.
 - 4.4. Ea xehetasun garrantzitsuak aukeratzen dituen hainbat testutan, testu akademikoetan bereziki.
 - 4.5. Ea erabiltzen dituen elementu ez-linguistikoak, informazioa ondorioztatzeko.
 - 4.6. Ea ondorioztatzen duen hitz edo esamolde ezezagunen esanahia, testuinguruak eta beste hizkuntzetako ezagutzak lagunduta.
 - 4.7. Ea identifikatzen dituen adierazleak, mezua ondo interpretatzeko.
 - 4.8. Ea kontsulta-materialak autonomiaz erabiltzen dituen -paperean nahiz euskarri digitalean-, informazioa bilatzeko, zalantzak argitzeko eta hipotesiak berresteko.
 - 4.9. Ea ulertzen dituen testu idatziaren komunikazio-egoeraren ezaugarriak.

- 4.10. Ea erabiltzen dituen beste hizkuntzetan garatutako estrategiak, hobeto irakurtzeko.
5. Plangintza bati jarraituz, testu idatzi gero eta konplexuagoak ekoiztea, norberaren interesekoak, gaur egungoak, akademikoak edo atzerriko hizkuntzaren alderdi soziokulturalekin zerikusia dutenak.
 - 5.1. Ea informazioa autonomiaz bilatzen, aukeratzen eta lantzen duen, paperean eta euskarri digitalean.
 - 5.2. Ea f txarik, eskemarik eta laburpenik egiten duen, informazioa antolatzeko.
 - 5.3. Ea edukia testu-hurrenkera egokia erabiliz egituratzen duen.
 - 5.4. Ea esaldiak testu-kohesiorako prozedurekin osatzen dituen.
 - 5.5. Ea komunikazio-egoerari dagokion hizkuntza-erregistro egokia aukeratzen eta erabiltzen duen.
 - 5.6. Ea informazioaren eta komunikazioaren teknologiak modu autonomoan erabiltzen dituen, testuak idazteko eta berrikusteko.
 - 5.7. Ea erabiltzen duen hizkuntza guztietan landutako estrategiarik bere lanak ebaluatzeko eta zuzentzeko, testuak hobetzearen.
 - 5.8. Ea errespetatzen dituen gramatika-, ortografia- eta tipografia-arauak.
 - 5.9. Ea autonomiarik baduen lanak prestatzeko eta egiteko.
6. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.
 - 6.1. Ea ezagutzen eta balioesten duen gaur egungo egoera soziolinguistikoa, kontzeptu soziolinguistikoak erabiliz.
 - 6.2. Ea ezagutzen dituen Europako hizkuntzen gaur egungo egoerari buruzko datuak.

- 6.3. Ea begirunea eta jarrera positiboa erakusten duen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren aurrean.
7. Era guztietako komunikazio-egoeretan esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifkatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.
 - 7.1. Ea antzematen dituen hizkuntza-aurreiritziak eta -gutxiespenak hainbat motatako testuetan.
 - 7.2. Ea ageriko gogoeta egiten duen hizkuntzaren erabilerei buruz.
 - 7.3. Ea aztertzen dituen, hizkuntza erabiltzean, aurreiritzien eta gutxiespenen oinarrian dauden gizarte-harremanak.
 - 7.4. Ea saihesten dituen gutxiespen-esamoldeak, eta beste aukera batzuk bilatzen dituen.
8. Hizkuntza-ezagutzak, gogoeta eginez eta modu autonomoan identifkatzea eta erabiltzea, testuak interpretatu eta ekoiztean.
 - 8.1. Ea aplikatzen dituen hizkuntzaren arauak, testuak ulertu eta ekoiztean.
 - 8.2. Ea identifkatzen dituen, landutako testuetan, maila bakoitzeko hizkuntza-markak.
 - 8.3. Ea erabiltzen dituen edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezagutzak, testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
 - 8.4. Ea hizkuntza-informazioa autonomiaz eskuratzen duen, hainbat informazio-iturritatik.
 - 8.5. Ea identifkatzen eta zuzentzen dituen hizkuntza-akatsak, norberaren nahiz besteen testuetan.
 - 8.6. Ea identifkatzen eta zuzentzen dituen beste hizkuntzetatik jasotako kalko okerrak, norberaren nahiz besteen ekoizpenetan.
 - 8.7. Ea hizkuntza-terminologia egokia ezagutzen eta erabiltzen duen, gogoeta-jarduerak egiteko.

9. Literatura, gozatzeko eta ikasteko erabiltzea, hizkuntza eta norberaren burua aberastu eta hobetearren.
 - 9.1. Ea hainbat literatura-generotako testu gero eta konplexuagoak irakurtzen dituen.
 - 9.2. Ea bere irizpideak azaltzen dituen literatura-lanak –edo bestelako arte-esparrutakoak- aukeratzean, gozatu ahal izateko.
 - 9.3. Ea, landutako ereduetan oinarrituta, gero eta testu konplexuagoak planifikatzen eta egiten dituen.
 - 9.4. Ea ematen duen testuari buruzko bere iritzirik, ahoz eta idatziz.
 - 9.5. Ea hartzen duen literatura sentimenduak, pentsamenduak eta balio kolektiboak transmititzeko bitarteko gisa.
 - 9.6. Ea modu eraginkorrean erabiltzen dituen liburutegia, bideoteka eta Internet.
 - 9.7. Ea gogotsu parte hartzen duen testuak antzeztan, dramatizatzen, buruz ikasten eta errezitatzen, erritmoa, ahoskera, azentua eta intonazioa zainduz, eta estrategia errazak erabiliz.
 - 9.8. Ea identifkatzen dituen, literatura-testuetan, atzerriko hizkuntzari dagozkion hizkuntza- eta kultura-alderdiak.
 - 9.9. Ea dakien aplikatzen, gero eta modu autonomoagoan, beste hizkuntzetan literaturari buruz ikasitakoa.
10. Hedabideak eta informazioaren eta komunikazioaren teknologiak modu autonomoan, eraginkortasunez eta espiritu kritikoarekin erabiltzea, informazioa bilatzeko, aukeratzeko eta lantzeko.
 - 10.1. Ea baduen informazio-iturriak -idatziak, digitalak eta ikus-entzunezkoak- kontsultatzeko ohiturarik.
 - 10.2. Ea egiaztatzen dituen hedabideetako eta IK Tetako mezuen fidagarritasuna edo sinesgarritasuna, ikasturtean landutako irizpideetan oinarrituta.

- 10.3. Ea modu etikoan erabiltzen duen hainbat informazio-iturritatik eskuratutako informazioa.
 - 10.4. Ea teknika digitalak autonomiaz erabiltzen dituen, testuak lantzeko.
 - 10.5. Ea erabiltzen dituen informazioaren eta komunikazioaren teknologiak, testuak idazteko eta berrikusteko.
 - 10.6. Ea badakien ahozko aurkezpenik egiten, informazioaren eta komunikazioaren teknologiak erabiliz.
11. Hizkuntza guztietan burututako ikasprozesuen gainean gogoeta egitea.
- 11.1. Ea parte hartzen duen norberaren eta besteen ikaskuntzaren ebaluazioan (ebaluazioa bakarka, taldeka).
 - 11.2. Ea parte hartzen duen ebaluazio-tresnak sortzen.
 - 11.3. Ea identifkatzen eta zuzentzen dituen dakizkien hizkuntzen arteko transferentzia okerrak.
 - 11.4. Ea jabetzen den ikaskuntzan egindako aurrerapenaz eta izandako zailtasunez.
 - 11.5. Ea autoerregulazio-estrategiak kontzienteki erabiltzen dituen, testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko, eta ea estrategia horiek hizkuntza batetik bestera eramaten dituen.
 - 11.6. Ea onartzen duen akatsak ikasprozesuaren zati direla.
 - 11.7. Ea konfiantza eta jarrera aktiboa duen hizkuntzak ikasteko eta erabiltzeko ahalmenari dagokionez.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Amankomuneko
ikasgaiak:

Espainiaren Historia

SARRERA

Historiak zientzia-diziplina gisa dituen ezaugarri batzuk azpimarratu nahi ditugu, hezkuntza-balio handikoak eta ikasgai honetan Batxilergoan sartu beharrekoak:

Informazioaren tratamendua eta kontzeptualizazioa, globaltasuna, iraganaren azterketa, faktore-aniztasuna, historialarien aldez aurreko usteez emaitzetan duten eragin erabakigarria, eta egungo egoeraren gaineko eragina.

Informazioak egungo gizartean duen garrantzia oso handia denez, informazioaren gizartean bizi garela esan dezakegu. Ikasleek informazio asko jasotzen dute, baina askotan ez dute behar bezala prozesatzen, eta, beraz, informazio hori "zarata" bihurtzen da, eta ez dute barneratzen beren prestakuntzan. Historia ikasgaiari esker arindu dezakegu arazo hori; izan ere, ikasleek lehen eta bigarren mailako iturriekin lan egiten dute, eta, horren ondorioz, jasotzen duten edozein informazio sistematizatzen eta ulertzen ahalegintzera ohitzen dira. Historiak, beste ikasgai batzuekin batera, hezkuntza-prozesua garatzen laguntzen du, eta, hain zuzen ere, hori da informazioaren gizartetik ezagutzaren gizartera pasatzeko modurik onena.

Edozein zientzia osatzeko orduan ezinbestekoa da kontzeptu egokiak zehatz erabiltzea, baina batez ere Batxilergoko Historian, ikasgai landutakoa ulertzeko eta egokiro adierazi ahal izateko.

Globaltasuna eta iraganaren azterketa dira Historiaren berriazko bi ezaugarri. Lehenengoak aukera ematen du hainbat gizazientzia egituratzeko, besteak beste, ekonomia-, gizarte-, lege-, politika- eta kultura-alderdien arteko harremanak erakusten dituelako. Gure ikasgaietan, iragana aztertzen

dugu, eta bai aldatzen dena, bai irauten duena interesatzen zaizkigu. Ikasleek, azken hori ulertzeko, hainbat garai edo aldi bereizi behar dituzte, haietako bakoitzaren ezaugarriez ohartu, eta garai batetik bestera zerk igaroarazten gaituen jakin behar dute. Historia ikasgaia daten zerrendatzat hartu izan da sarri; ezin gaitezke, orain, erabat beste aldera lerratu, eta datak guztiz baztertu; aldiak mugatzen dituzten datak azpimarratu behar dira, zergatik diren garrantzitsuak adierazi, eta aldi bakoitzeko zenbait data azpimarragarri nabarmendu.

Faktore-aniztasuna zientzia askoren ezaugarria da, bereziki giza zientziena, eta, haien barruan, Historiarena. Ikasleek, beraz, ikasi behar dute gertaera baten jatorrian dauden faktoreak bereizten, haien arteko hierarkia ezartzen, eta elkarri nola eragiten dioten ikusten.

Giza zientzia guztietan eta, beraz, Historian ere bai, badago ezaugarri komun bat: ikertzailearen alde aurreko usteek eragin erabakigarria dute emaitzetan. Ikasleek aurre egin behar diete gertaera berari buruz egiten diren interpretazioei, baina soil-soilik haien ezagutza-mailak aukera ematen badu interpretazio horiek ulertzeko. Horrenbestez, ez dugu gure ikasgaia aurkeztu behar bukatuta dagoen zerbait balitz bezala, ikusmolde bakarra balego bezala. Gainera, ez dugu eztabaida gehiegi proposatu behar, ikasleek pentsa ez dezaten gaia anabasa hutsa dela, eta edozer baieztatzeak balio duela.

Historia orainetik egiten da; gure ikasgaia lagungarria da herritar ardurasuak eta gizartearekin nolako betebeharrak dituzten dakitenak prestatzeko. Iritzi propioa duten herritarrak prestatzen laguntzen du, beren nortasuna kritikoki ulertzen dutenak eta mundu globalaren testuinguruan hura egoki kokatzen dutenak. Edukiagatik eta zabaldu nahi dituen gaitasunengatik, Historiak ikasleen giza eta adimen-heldutasuna lortzen laguntzen du, eta jakintzak eta trebetasunak ematen dizkie, bizitza aktiboan arduraz txertatzeko gizarte-funtzioak gara ditzaten. Emakumeek historiaren bilakaeran egindako ekarpena aintzat hartu, agerian jarri eta balioetsi behar du ikasgaiak, eta hausnarketa egin behar da emakumeei eta gizonei historian zehar egotzitako gizarte-rolen osatze-prozesuari buruz, rol horiek berriz zehazteko laguntza emanez, betiere berdinen arteko harremanen barruan.

Historia ikasgaia garatzeko, oinarritzat hartu behar ditugu Lehen Hezkuntzako eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako Gizarte Zientzietako sarrerako edukiak. Batxilergoan, iragana ikastearen konplexutasuna azpimarratuko da. Horregatik, ikasleek zehaztasuna lortuz joan beharko dute alderdi hauetan guztietan: kontzeptuen ulertze eta erabileran, ikasitako aldien datazioan, ekonomia-, gizarte-, politika- eta kultura-alderdien bereizte eta erlazioan, aldaketen eta irauten duten gauzen faktore anitzeko azalpenean, eta dakitenaren adierazpen egokian. Lehenengoz helaraziko zaie iraganari erreparatzeko moduen aniztasuna, eta ikasleek jarrera kritikoa garatea, aniztasuna errespetatzea, intolerantzia gaitzestea, eta askatasuna, berdintasuna eta justizia imoki defendatzea sustatuko da.

Historia ikasgaiak lotura argia du Batxilergoko beste ikasgai batzuekin; besteak beste, hauekin: Mundu Garaikidearen Historia, Artearen Historia, Ekonomia, Filosofaren Historia, Mundu Garaikiderako Zientziak...

Ikasgai hau globala denez, ikasleak giza jarduerari lotutako beste unibertsitate-diziplina batzuk ulertzen hasiko dira:

Ekonomia, Soziologia, Zuzenbidea, Politika Zientziak, Antropologia, Informazio Zientziak, Filologia eta Arte Ederrak. Beste diziplina batzuetan ikasitakoak barneratzeko gune bat ere ematen die, edozein zientzia- eta teknologia-azterketak kontuan hartu behar baitu nola garatu zen diziplina hori iraganean.

Multzoguztietan agertzen diren edukiak lehenago aztertutako unibertsitate-ikasgaiaren ezaugarrietan daude oinarrituta; lehendabiziko lauren kontzeptu- eta prozedura-alderdiei heltzen diete, eta gainerakoek jarrera-alderdiei.

Edukien multzoek kronologiari jarraitzen diote, Batxilergoan denborazkotasuna, globaltasuna, faktore-aniztasuna eta abar lantzeko erarik egokiena hori dela ematen baitu. Beharrezkoa da iragan hurbilenaren ikasketak sustatzea; horregatik, XX. mendeko eta egungo aspektuak lantzeak ikasturtearen zati handiena hartu behar du. Aurkezpen kronologiko hori ez da bateraezina gai jakin handi batzuek denbora tarte zabalagoetan izandako bilakaera kontuan hartzearekin; izan ere, egungo kezkek gai horiek plazaratu ditzakete.

Metodologian, eragotzi behar dugu gure eskolek gertaeren azalpen hutsa egitea, eta ahaleginak egin behar ditugu ikasleek eratzen duten ikasprozesuan kontzeptuak, prozedurazko edukiak (azterketa kritikoa, sintesia, ikasitakoaren azalpena...) eta jarrerazkoak gara ditzaten: aniztasuna balioestea, besteak errespetatzea, arazo kolektiboetan aktiboki parte hartzeak duen garrantziaz ohartzea... Ikasleek bigarren mailako beste iturri batzuetatik ere lortu behar dute informazioa; besteak beste, Batxilergoko ikasliburuetatik eta Internetetik.

Era berean, hainbat formatutako iturriei buruzko iruzkinak egin behar dituzte: mapak, grafkoak, estatistikak, irudiak, testuak...; horretarako, beharrezko teknikak lortu beharko dira. Testu-iruzkinek garrantzi berezia izango dute, baldin eta iruzkinak egiteko komeni bada lehentasunez lehen mailako iturriak erabiltzea; izan ere, horrela, ikasleek lotura zuzenagoa dute iraganarekin. Ikasleek Historian zer-nolako aniztasuna dagoen jakin dezaten, historiografa-eztabaidaren bat aurkeztuko zaie, baina baldin eta ikasleen jakintza-mailak aukera ematen badie garai batean gertaera baten inguruan zeuden jarrerak eta lehen mailako iturriak -testuak, irudiak...- ulertzeko. Emakumeek egindakoa oso ahaztuta gelditu ohi da; horregatik, haiek egindakoa nabarmentzeko, gai horrek azaldu behar du iruzkintzeko testu batzuetan. Ez dugu testu juridiko gehiegi erabili behar, eta eguneroko bizitza adierazten duten testuak, irudiak eta abar ere landu behar ditugu, ikasleek garaiarekiko enpatia izan dezaten.

Ebaluazio-irizpideen bidez egiazta dezakegu zenbateraino lortu diren helburuak ikas- eta irakas-prozesuan, eta zenbateraino landu diren proposatutako edukiak. Neurketa errazten duten hainbat adierazletan zehazten dira.

GINARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA.

Espainiaren Historia ikasgai integratzailea denez, hura ikastea lagungarria da oinarrizko gaitasunak eskuratzeko.

● **Ikasten ikasteko gaitasuna.**

Gaitasun honek izan behar du ikasgaiaren ikas- eta irakas-prozesu osoa kutsatuko duen helburuetako bat. Ikasleek eskuratutako gaitasunek

helburu argi batizan behar dute: etorkizunean, eskuratu dituzten trebetasun intelektual, etiko eta sozialak erabiltzea.

- **Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.**

Gaitasun hau daukana gauza da bana-banako eta taldeko ekintzak eta proiektuak asmatzeko, abiarazteko, garatzeko eta ebaluatzeko; hori dena, sormena, konfiantza, ardura eta zentzu kritikoarekin. Gaitasun honek aurrekoa (ikasten ikastea) proiektatzen du etorkizunerantz. “Ikerketa, garapena eta berrikuntza” leloak laburtzen du egungo gizartearen erronka handietako bat. Ikasten ikasteko gaitasunak ikerketa- eta garapen-alderdiak azpimarratzen ditu; norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasunak, berriz, berrikuntza.

- **Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna.**

Ikasleek, inguruan dituzten ikuspuntuek eraginda, zorrotasun zientifkoa zientzia formaletan eta zientzia esperimentaletan bakarrik aplikatu behar dela pentsatu ohi dute, eta ez dela beharrezkoa giza zientzietan; gainera, uste dute Historian edozein iritzik balio duela. Ikuspuntu hori desagerrarazteko, zorrotasuna erabili behar da ikasgai hau irakasteko eta ikasteko prozesuan, eta azpimarratu behar da kontzeptu egokiak erabili behar direla, informazioa era kritikoan aztertu, historiaren bilakaeran esku hartzen duten faktoreak bereizi eta erlazionatu, garaiak zehaztean zorrotz jokatu...

- **Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.**

Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna izateko, ezinbestekoa da pertsona autonomoa, eraginkorra, kritikoa eta gogoetatsua izatea, bai informazioa eta haren iturriak, bai tresna teknologikoak aukeratzeko, tratatzeko eta erabiltzeko orduan; ezinbestekoa da, halaber, jarrera kritikoa eta gogoetatsua izatea eskura dagoen informazioa ebaluatzeko orduan, beharra dagoenean hura kontrastatzea, bai eta informazioaren erabilera eta euskarri guztietako haren iturriak arautzeko gizartean erabakita dauden portaera-arauak errespetatzea ere. Heziketa

da informazioaren gizartetik ezagutzaren gizartera pasatzeko erarik onena. Historia irakasteko eta ikasteko prozesuan, hiru fase bereizi behar ditugu: informazioa bilatzea eta biltzea, hura aztertzea, eta lortutako emaitzak landu eta jakinaraztea. Lehen mailako iturriak erabiltzen ditugu, nahiz eta horietan aukera bat egin den ikasleek gehiegizkoak eta ulertezinak diren arazoak izan ez ditzaten; izan ere, lehen mailako iturri horiek historialarien eginkizunetako bat aurkezten diete ikasleei, eta azterketak egiteko zenbait teknika erabiltzen zaie. Bigarren mailako iturriak, besteak beste, ikasliburuak, historialarien liburuak eta dokumentu digitalak izan daitezke. Informazioa bilatzen ikasteko, Internet tresna eraginkorra izan daiteke; beharrezkoa da, baina ezinbestekoa, orobat, hura era kritikoan ulertzea eta aztertzea. Eragotzi behar dugu ikasleen lana bilatzea, kopiatzea eta itsatea besterik ez izatea. Ahozko lekukotasunak, estatistikak, grafkoak, mapak, irudiak aztertzeko eta azaltzeko, beharrezkoa da berriazko teknika batzuk erabiltzen ikasiz joatea, gauza bera ere egin dezaten egungo hedabideen bidez jasotzen dituzten informazioekin. Testuak aztertzean eta iruzkinak egitean, komenida lehen mailako iturriak sarriagotan erabiltzea, iraganarekin harreman zuzena izateko aukera ematen dutelako, eta ekartzen duten informazioa ez dagoelako bigarren mailako iturrietakoa bezain landuta; horrenbestez, ikasleek ahalegin handiagoa egin behar dute testuko hitzak eta hizkuntza ulertzeko, aipatzen den gertaeraren bati buruzko informazioa bilatzeko, eta hura bere testuinguruan jartzeko.

● Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.

Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasunaren helburua zen ikasleek, besteak beste, testuetan, estatistiketan, grafkoetan, mapetan eta irudietan emandako informazioa ulertzea; hizkuntza-komunikaziorako gaitasunaren bidez, berriz, gure helburua izango da ikasleak ikasitakoa adierazteko gauza izatea, horretarako hainbat bitarteko erabiliz: ahozko azalpena -guztiz ahaztua ikastetxeetan-, idatzizkoa, laburpenak, kontzeptu-mapak, PowerPoint erabiliz egindako aurkezpenak... Komunikazioak argia eta zuzena izatea lortu behar dugu, Batxilergoa amaitzen ari baitira. Hizkuntza-adierazpena hizkuntza-ikasgaiei soilik dagokiela pentsatzeko arriskua baztertu behar dugu: ikaslea ikasitakoa egokitasunez adierazteko gauza denean baino ezin baiezta dezakegu zuzen burutu dela ikasprozesua.

● **Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.**

Historia ikasgaiak oso ekarpen garrantzitsua egiten dio gizarterako eta herritartasunerako gaitasunari; izan ere, iturri historikoen azterketan eta kritikan oinarritzen da nagusiki, eta horrek ikasleari aukera ematen dio aurkezten zaizkion aldi historikoei buruzko diskurtso egituratuak ikasteko. Gainera, ikasleek aukera dute haien benetakotasuna egiaztatzeko, hainbat iturri -idatzizkoak, ikonikoak, grafkoak, estatistikoak, kartografazkoak, ahozkoak eta abar- aztertzearen bidez. Era berean, bide ematen die historialariaren metodoan murgil daitezen, eta, horrenbestez, iraganeko gertaerak eta haien gaineko interpretazioak ezar ditzaten, egungo historiografaren eredu- eta batek landutakoekin kontrastatuz eta konparatuz. Hitz batean, ikasleei metodoa eta tresna intelektualak ematen dizkie, gauza izan daitezen aurreko aldietan ikasitako teknikak eta lortutako ezagutzak baliatzeko. Ikasketa honi esker, ikasleek arazorik gabe erabili ahal izango dituzte mota guztietako dokumentuak, era horretan gizartea konplexutasun osoan aztertzeko eta ulertzeko, arazoak konpontzeko, hipotesiak proposatzeko, ondorioak ateratzeko eta, azkenik, parte hartzen duten faktoreak elkarrekin erlazionatzeko.

● **Giza eta arte kulturarako gaitasuna.**

Gaitasun honek esan nahi du kultura- eta arte-adierazpenak ezagutu, ulertu, balioetsi eta kritikoki balioestea, adierazpen horiek gehiago jakiteko, aberasteko eta gozatzeko erabilteza, eta baita herrien ondarearen parte gisa hartzeko ere. Kulturen arteko planteamendu batean kokatuta, lehenetsuna izango dute euskal kulturari dagozkion kultura- eta arte-adierazpenek. Batxilergoan, ikasle guztiek Filosofia, Euskal Literatura eta Espainiar Literatura ikasgaiak lantzen dituzte; eta haietako batzuek Artearen Historia, Musikaren Historia, Antropologia eta abar. Kultura-adierazpenek sortzen diren garaiarekin dituzten loturak nabarmentzea da Historiaren eginkizunetako bat; horrela, ikasleei ez zaie irudituko ikasitakoak beren artean zerikusirik gabeko atal bereziak direnik, eta ohartuko dira garai bateko kultura ikasteko era desberdinak direla.

● **Marematikarako gaitasuna.**

Espainiaren Historia ikasgaietan, grafikoak eta estatistikak azaltzean lantzen dugun gaitasun hau, ikasleek datu absolutuak erlatiboetatik bereizi behar baitituzte: ehunekoak, tasak, indizeak... Erabili behar dituzten matematika-ezagutzen maila apala da ikasia dutenaren aldean, baina garrantzitsua da ezagutza horiek beste ikasgai batean erabiltzea, eskolan ikasitakoa praktikan gehiago erabiltzea ekartzen duelako.

HELBURUAK

Etapa honetan, gaitasun hauek eskuratzea da Espainiaren Historia ikasgaiaren helburua.

1. Espainiaren eta Euskadiren historia-bilakaeran izandako gertaera, prozesu eta protagonista behinenak identifikatzea, aztertzea eta azaltzea, denboran eta espazioan kokatuta, bi errealitate historiko horien egungo osaeran izan duten eragina ikusteko.
2. Espainiaren eta Euskadiren historia garaikideko prozesu garrantzitsuenak jakitea; eta horretarako, gertaera politiko, ekonomiko, sozial eta kulturalen arteko erlazioak identifikatzea, aurrekariak eta parte hartu duten faktoreak ulertzeko.
3. Prozesu historikoan izaten diren aldaketak eta irauten duten gauzak azaltzen dituzten faktoreak ulertzea, eta gizarte-gertaerei lotutako kausalitate askotarikoa ulertzea.
4. Oinarriko kontzeptu eta termino historikoak egokiro ulertzea eta erabiltzea, ikasitako prozesu historikoak ulertzeko, haiek azalduko dituzten hipotesiak lantzeko eta hizkuntza zuzena -terminologia historikoa barne- erabiliz jakinarazteko.
5. Ikasgaiaren berezko edukiak egokiro, nortasunez eta somenez adieraztea eta jakinaraztea, eta hainbat hizkuntzaren bidez adierazitako datuak eta informazioak aukeratzea eta interpretatzea, berezko ikasprozesua lortzeko.

6. Informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzea, eta bilatze- nahiz sintesi-ikerketa txikiak egitea, informazio historikoak aztertu, kontrastatu eta integratzeko.
7. Iturrien eginkizuna balioestea, eta ulertzea informazio desberdinak eman ditzaketela, are elkarren aurkakoak ere, eta iruzkinak egitea lehen eta bigarren mailako iturri historikoei buruz -testuak, estatistikak, grafkoak, mapak, irudiak, dokumentalak, filmak...-, historialariaren zereginaz ohartzeko, eta ezagutza historikoa etengabe lantzen ari den prozesua dela ulertzeko.
8. Gure ordenamendu konstituzionalaren oinarriko arauak ezagutzea, erakunde demokratikoekiko konpromiso indibiduala eta kolektiboa sustatzea, eta kontzientzia hartzea gizarte-arazoen aurrean, batez ere giza eskubideekin lotutakoen aurrean.
9. Egungo gizartearen ezaugarrien, gatazken eta erronken sustrai historikoak ezagutzea, eta aintzat hartzea gizabanakoek eta taldeek zer-nolako borrokak egin dituzten bizi-baldintzak hobetzeko, sistema demokratikoa eratzeko eta gizonen eta emakumeen arteko berdintasuna erdiesteko.
10. Egungo euskal gizartearen irudi aniztun eta integratzailea eraikitzea, eta Euskadiren bilakaera historikoaren ikuspegi orokorra eskuratzea, haren barne-heterogenotasuna ikus dadin; eta, era berean, agerian gera dadin nolako harremanak izan diren, denboran zehar, lurralde guztien artean eta inguruko herri eta errealitate historikoekin.
11. Espainiako egungo gizartearen irudi aniztun eta integratzailea eraikitzea, eta aintzat hartzea estatuko nazionalitateek eta lurraldeek Espainiaren historiari egindako ekarpenak; horren ondorioz sortutako estatuaren nazio-aniztasuna balioestea, eta hala alderdi komunak nola berezitasunak errespetatzea eta balioestea, nazionalitate-lurraldeen arteko tolerantzia- eta elkartasun-jarrerak sortzeko.
12. Kontzientzia konprometitua, arduratsua eta aktiboa garatzea Euskadiko eta Espainiako arazoen aurrean, bereziki honako hauei dagokienez: eskubide demokratikoen, giza eskubideen eta bakearen defentsa; ondarearen errespetua eta kontserbazioa; eta edozein diskriminazio-mota baztertea.

13. Egungo gizarteari eta Euskadiren nahiz Espainiaren iragan historikoari buruzko norberaren ikuspuntuak argudiatzea, besterenak kontuan hartzea, ulertzea eta errespetatzea, eta ikuspegi berdintzaileak eta hertsiaik gainditzea, Espainian eta Euskadin dagoen aniztasuna errespetatzeko, eta denok batera irtenbideak bilatzeko, bizikidetzak demokratikoa izan dezagun, eta arazoak konpon ditzagun.

EDUKIAK

1. eduki-multzoa. Eduki komunak

- Euskadiren eta Espainiaren historian izandako prozesu, egitura eta gertaera garrantzitsuak denboran eta espazioan kokatzea, eta haien alderdi ekonomiko, sozial, politiko eta kulturalak identifikatzea.
- Euskadiren eta Espainiaren historiarako eta Euskadiko eta Espainiako egungo errealitatearen eraketarako garrantzitsuak izan diren bilakaera- eta aldaketa-prozesuetako kausalitate-elementuak identifikatzea eta ulertzea.
- Lehen eta bigarren mailako iturrietatik -testuak, mapak, grafkoak eta estatistikak, prentsa, ikus-entzunezkoak- datorren informazioa bilatzea, aukeratzea, aztertzea eta interpretatzea; bai eta informazio-teknologiek emandakoa ere. Gertaera edo prozesu historiko berari buruzko interpretazio historiografikoak aztertzea, ikuspuntu guztiak kontrastatuz eta balioetsiz.
- Iraganarekiko interesa eta jakin-mina -orainaldia ezagutzeko bidea den aldetik-, zorrotasuna eta objektibotasuna iturri historikoak aztertzean eta interpretatzean, eta azalpen sinplistik eta ikusmolde historiografiko lerratuak baztertzea: etnozentrikoak, eurozentrikoak eta androzentrikoak.
- Kultura-adierazpenen aniztasuna balioestea, aberastasun pertsonal eta sozialaren iturri diren aldetik.
- Pertsonen eta kolektiboen historian zehar izan dituzten bizimoduak, sinesmenen eta jarreraren tolerantzia, errespetua eta balioeste kritikoa.

- Aintzat hartzea elkarrizketaren eta eztabaidaren aldeko jarrerak, arazoak eta gatazkak konpontzeko egokienak direlako, eta, aldi berean, intolerantzia eta indarkeria baztertzea, eta aniztasuna eta desadostasuna onartzea, gizarte-bizitzarako funtsezko elementuak direlako.
- Arazo kolektiboetan parte-hartze aktiboa izateak eta bakea, justizia, berdintasuna eta bizi- nahiz ingurumen-baldintzak hobetzearen aldeko proiektu eta ekintzetan laguntzeak duen garrantziaren kontzientzia hartzea.

2. eduki-multzoa. Euskadi eta Espainia garaikideen sustrai historikoak.

- Historiaurrea eta Antzinaroa: Gizakien lehen arrastoak. Populatzea eta giza jarduera franko-kantauri aldean Hispaniaren erromatartze-prozesua. Baskoniaren erromatar kolonizazio ez-uniformea.
- Erdi Aroko gizarteak: Erdi Aroko penintsulako entitate politikoek jatorria, bilakaera eta kultura-aniztasuna: kristau-erresumak eta Al Andalus. Hispaniako erresumen eboluzioa. Berant Erdi Aroko krisia.
- Aro Moderno kogizarteak: Hispaniar monarkia anitz eta deszentralizatuaren eraketa eta bilakaera: Errege-erregina Katolikoak, Austriako etxearen inperioa, itxasoz haraindik hedatzea eta inperio koloniala sortzea. Borboitarren zentralismoa. Erreformismo ilustratua: Euskalerriaren Adiskideen Elkarteak. Erregimen Zaharraren ezaugarri ekonomiko, sozial, politiko eta kulturalak Espainian. Ekonomia, gizarteak, Foruak eta politika Euskal Herrian, Antzinako Erregimenean.

3. eduki-multzoa. Erregimen zaharraren krisia Euskadin eta Espainian.

- Antzinako Erregimenaren krisialdia. Independentzia Gerra eta Cadizko Konstituzioa, 1812koa.
- Absolutismoa eta liberalismoa aurrez aurre. Fernando VII.aren erregealdiaren bilakaera politikoa. Hispanoamerikaren emantzipazioa.

4. eduki-multzoa. Estatu liberala eratzea eta finkatzea.

- Estatu liberalaren eraketa eta bilakaera Elisabet II.aren erregealdian: moderatuak eta aurrerakoiak.
- Foruak eta liberalismoa. Lehen Karlistaldia: alde bakoitzaren ezaugarriak eta gerraren bilakaera.
- Seiurteko iraultzailea: demokratizazio-ahaleginak. 1869ko Konstituzioa. Monarkia demokratikoa.
- Karlismoa berragertzea. Lehen errepublika Espainian.
- Monarkiaren Berrezarkuntza. Karlismoaren amaiera. Foruak indargabetzeko 1876ko Legea. Kontzertu Ekonomikoen ezarpena 1878an.
- Berrezarkuntzaren sistema politikoa. Sistema canovistaren ezaugarriak eta funtzionamendua. Sistemaren aurkako oposizioa. Nazionalismo periferikoen sorrera. Gerra koloniala eta 1898ko krisia.
- Euskal nazionalismoa. Jatorria. Sabino Arana: pentsamendu eta jarduera politikoa. Euskal nazionalismoaren bilakaera 1930 arte.

5. eduki-multzoa. Ekonomiaren bilakaera eta gizarte aldaketak XIX. mendean eta XX. mendearen lehen herenean.

- Ekonomiaren bilakaera Espainian. Desamortizazio-prozesua eta nekazaritza-aldaketak. Azpiegituren modernizazioa: trenbidea. Espainiako industrializazioaren berezitasunak.
- Ekonomiaren bilakaera Euskadin. Industrializazioa.
- Faktoreak eta lurralde-aniztasuna.
- Gizarte- eta kultura-aldaketak Espainian eta Euskadin. Demografaren bilakaera. Estamentu-gizartetik klase-gizartera. Herriarren bizi-baldintzak. Langile-mugimendua: ideologia eta erakunde nagusiak. Euskal sozialismoa. Mentalitateen aldaketa.

6. eduki-multzoa. Estatu liberalaren krisia, Bigarren Errepublika eta Gerra Zibila.

- Berrezarkuntzaren sistema modernizatzeko ahaleginak. Monarkia konstituzionalaren krisia eta porrota. Gizarte-gatazkak. Marokoko arazoa. Primo de Riveraren Diktadura.
- Bigarren Errepublika Espainian. 1931ko Konstituzioa, emakumeen sufragioa. Erreformen politika. Biurteko eskuindarra. Fronte Popularra.
- Bigarren Errepublika Euskadin. Indar politikoak. Estatutua lortzeko prozesua.
- Militarren matxina eta Gerra Zibila Espainian. Alde bakoitzaren ezaugarriak eta bilakaera. Gerraren fase nagusiak eta haren nazioarteko alderdia. Gerraren ondorioak.
- Gerra Zibila Euskadin: aldeak, fronteen bilakaera, 1936ko Estatutua, Eusko Jaurlaritzaren jarduerak. Gerraren ondorioak.

7. eduki-multzoa. Frankoren diktadura. Atzerriratzea, errepresioa eta oposizioa.

- Erregimen frankistaren ezaugarri ideologiko, politiko eta sozialak.
- Estatu frankistaren sorrera Espainian (1939-1959): diktadura, autarkia eta nazioarteko bakartzea. Berrogeita hamarreko urteak. Oposizioa.
- Diktadura frankista Euskadin 1939tik 1959ra bitartean: autarkiatik industria-hazkunde geldora. Atzerriratzea, errepresioa eta oposizioa.
- Diktadura frankista frankatzea (1959-1975): hazkunde ekonomikoa, gizarte-aldaketak, gobernua eta oposizioa. Frankismoaren krisia, krisi ekonomikoa eta oposizioaren lana.
- Diktadura frankista Euskadin 1959tik 1975era bitartean: garapen ekonomiko handitik krisialdira. Gizarte-aldaketak. Errepresio politiko eta kulturala. Oposizioa. Euskal kultura frankismoan zehar: euskara, hezkuntza, literatura, artea, musika.

8. eduki-multzoa. Trantsizio demokartikoa. Demokrazioa gaur egun.

- Demokraziara iristeko trantsizio-prozesua Espainian (1975-1982): krisi ekonomikoa eta gizarte-gatazkak. 1978ko Konstituzioa: printzipio konstituzionalak eta erakunde demokratikoak. Garapen instituzional eta autonomikoa.
- Trantsizioa Euskadin (1975-1986): krisi ekonomikoa eta gizarte-gatazkak. Gernikako Estatutua eta Lurralde Historikoen Legea. Indarkeria eta politika eta bizikidetza normalizatzeko zailtasunak.
- Gobernu demokratikoak Espainian 1982tik aurrera. Gizarte-, ekonomia- eta kultura-aldaketak.
- Euskadi 1986tik gaur egunera arte. Krisi ekonomikotik hedaldira. Gizarte-aldaketak. Indarkeria eta politika eta bizikidetza normalizatzeko zailtasunak. Euskal kultura.
- Espainia Europar Batasunean. Espainiaren eginkizuna Europako eta munduko testuinguruan.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK

1. Euskadiren eta Espainiaren Historiaren aldi nagusiak identifikatzea, eta bakoitzaren berezko ezaugarriak aztertzea, aldaketak eta irauten duena bereizteko.
 - 1.1. Ea kokatzen dituen Euskadiren eta Espainiaren Historiako garai nagusiak denboran, bai eta haietako bakoitzaren barruan dauden aldiak ere.
 - 1.2. Ea aztertzen dituen garai edo aldi bakoitzaren ezaugarriak.
 - 1.3. Ea konparatzen dituen aurreko eta ondoko garaien ezaugarriekin.
 - 1.4. Ea azaltzen duen garai batetik bestera zer aldatu den eta zerk irauten duen.

- 1.5. Ea identifkatzen dituen, garai edo aldi bakoitzaren barruan, gertaera eta pertsonaia garrantzitsuenak.
2. Espainiaren eta Euskadiren historia osatzen duten prozesu azpimarragarrienak jakitea, eta gertaera politiko, ekonomiko, sozial eta kulturalen arteko erlazioak identifkatzea.
 - 2.1. Ea bereizten dituen garai bakoitzaren ezaugarri ekonomiko, sozial, politiko eta kulturalak.
 - 2.2. Ea azaltzen duen haiek elkarri nola eragiten dioten.
 - 2.3. Ea egiten duen garai bakoitzaren laburpena edo kontzeptu-mapa, eta ea elkarren artean erlazionatzen dituen alderdi ekonomikoak, sozialak, politikoak eta kulturalak.
3. Prozesu historikoan gertatzen diren aldaketak eta irauten duten gauzak azaltzen dituzten faktoreak ulertzea, eta gizarte-gertaerei lotutako kausalitate-aniztasunaz ohartzea.
 - 3.1. Ea identifkatzen dituen ikasitako garai bakoitzaren barruan zerk edo nork susta ditzaketen aldaketak eta irauten duten gauzak.
 - 3.2. Ea aztertzen duen ondorengo garaian aldaketaren ala iraupenaren aldeko faktoreak nagusitu diren.
 - 3.3. Ea azaltzen duen zergatik gertatu den horrela.
4. Oinarrizko kontzeptu eta termino historikoak ulertzea eta egokiro erabiltzea.
 - 4.1. Ea defnitzen dituen aztertutako garai bakoitzean agertzen diren kontzeptu eta termino nagusiak.
 - 4.2. Ea kontzeptu eta termino nagusiak beren garaian kokatzen dituen, eta garaiarekin erlazionatzen dituen.
 - 4.3. Ea ulertzen duen zer kontzeptu eta termino diren ekonomikoak, sozialak, politikoak... eta ea erlazionatzen dituen eremu bereko beste batzuekin.

- 4.4. Ea kontzeptu eta termino nagusiak zuzen erabiltzen dituen azalpenetan, lanetan, azterketetan eta abarretan.
5. Ikasgaiaren edukiak egokiro, nortasunez eta era sortzailean adieraztea eta jakinaraztea.
 - 5.1. Ea egokiro erabiltzen dituen adierazpen-teknikak: idatzizkoa, ahozkoa, ikus-entzunezkoa.
 - 5.2. Ea nahi duena argiro adierazten duen.
 - 5.3. Ea egiten dituen idazlan ortografikoki zuzenak eta zehatzak, eta ea berariazko lexikoa erabiltzen duen.
 6. Informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzea, eta, horretarako, bilatze- eta sintesi-ikerketa txikiak egitea, hainbat informazio aztertu, kontrastatu eta integra ditzaten.
 - 6.1. Ea bilatzen duen informaziorik aspektu jakin bati buruz.
 - 6.2. Horretarako, ea hainbat iturri erabiltzen dituen.
 - 6.3. Ea egokiro aipatzen dituen erabilitako iturriak.
 - 6.4. Ea ulertzen duen iturrien edukia.
 - 6.5. Ea kontrastatzen duen iturrien informazioa.
 - 6.6. Ea sintesia egiten duen, lortutako informaziotik abiatuta.
 - 6.7. Ea aztertzen duen ikasleentzako web-orrietan ageri ohi diren lanetako bat.
 - 6.8. Ea azpimarratzen dituen haren ekarpen interesgarriak.
 - 6.9. Ea azpimarratzen dituen izan ditzakeen kontzeptualizazio- eta garai-akatsak, anakronismoak eta abar.

7. Iturrien betekizuna balioestea eta iruzkinak egitea lehen eta bigarren mailako iturri historikoei buruz -testuak, estatistikak, grafikoak, mapak, irudiak, dokumentalak, filmak...-, historialariaren zereginaz ohartzeko, eta ezagutza historikoa etengabe lantzen ari den prozesua dela ulertzeko.
 - 7.1. Ea bereizten duen dokumentua nolako iturri-mota den eta ea haren ezaugarri nagusiak interpretatzen dituen.
 - 7.2. Ea aurkezten dituen dokumentuari dagokion garaia, haren egilea, hartzailea eta abar.
 - 7.3. Ea aztertzen eta azaltzen duen edukia garaiarekin erlazionatuta.
 - 7.4. Ea ondorioztatzen duen dokumentuak Historiari zer ekarpen egiten dion.
 - 7.5. Ea azaltzen duen dokumentuak ondorengo garaian nolako eragina duen.
 - 7.6. Ea aztertzen duen, gertaera beraren inguruan lehen mailako hainbat iturri aurkezten dituzten jarreretatik abiatuta, bakoitzak zer ekarpen egiten duen.
 - 7.7. Ea ondorioak ateratzen dituen aztertutako gertaera historikoaz.
 - 7.8. Ahal bada, ea egiten duen iturri horien kritikarik.
 - 7.9. Ea laburtzen dituen dauden jarrerak ikaslearen prestakuntzarako ulergarria izan daitekeen eztabaida historiografiko batean.
 - 7.10. Ea azpimarratzen dituen jarrera horien artean dauden antzekotasunak eta aldeak eta horiek nola azaltzen diren.
 - 7.11. Ea eztabaida horri buruzko laburpena egiten duen.
8. Egungo gizartearen ezaugarrien, gatazken eta erronken jatorri historikoa ezagutzea.
 - 8.1. Ea erlazionatzen duen iraganaz ikasitakoa egungo gizartearekin.

- 8.2. Ea bereizten dituen iraganeko garai baten ezaugarrien eta egungo gizartearen ezaugarrien arteko antzekotasunak eta desberdintasunak.
 - 8.3. Ea balioesten dituen norbanakoek eta taldeek bizi-baldintzak hobetzea, sistema demokratikoa eratzea eta gizonen eta emakumeen arteko berdintasuna lortzeko borrokak.
9. Demokraziarako trantsizio-prozesuaren ezaugarriak eta zailtasunak deskribatzea, bere garrantzia balioestea, 1978ko Konstituzioaren berezitasuna aitortzea, eta egungo antolamendu politikoaren eta lurralde-antolamenduaren oinarriak azaltzea.
- 9.1. Azaldu zer aldaketa izan diren politikan, gizartean eta ekonomian Franko hil zenetik.
 - 9.2. Ea balioesten dituen bizikidetzaren demokratikoa berreskuratzeko prozesua eta Euskadin izandako zailtasunak.
 - 9.3. Ea ezagutzen dituen 1978ko Konstituzioan Espainiaren antolamendu politikoaren eta lurralde-antolamendua arautzen duten oinarriak eta egitura.
 - 9.4. Ea ezagutzen dituen Euskal Autonomia Erkidegoko Autonomia Estatutuaren alderdi nagusiak.
10. Espainiako egungo gizartearen irudi aniztun eta integratzailea eratzea.
- 10.1. Ea dakizkien eta ulertzen dituen Espainiaren bilakaera historikoaren lurralde-desberdintasunak eta alderdi komunak.
 - 10.2. Ea dakien eta ulertzen duen zenbait errealitate nazional eratu direla Espainiaren bilakaera historikoan.
 - 10.3. Ea dakizkien eta ulertzen dituen Espainiako nazionalitateen eta lurraldeen arteko harremanak.
 - 10.4. Ea dakizkien eta ulertzen dituen Espainiak beste estatu batzuekin dituen harremanak.

- 10.5. Ea dakien eta ulertzen duen zer eginkizun duen Espainiak Europaren integrazio-prozesuan eta zein diren haren ondorioak.
11. Kontzientzia konprometitu, arduratsu eta aktiboa garatzea Euskadiko eta Espainiako gizartearen arazoaren aurrean.
- 11.1. Ea defendatzen dituen eskubide demokratikoak, giza eskubideak eta bakea.
- 11.2. Ea ondarearen kontserbazioa errespetatzen duen, eta hartan laguntzen duen.
- 11.3. Ea baztertzen duen edozein diskriminazio-mota.
12. Egungo gizarteari eta Euskadiren eta Espainiaren iraganaldi historikoari buruzko norberaren ikuspuntuak argudiatzea, eta besteenak kontuan hartzea, ulertzea eta errespetatzea.
- 12.1. Ea bere ikuspuntuak zentzuz azaltzen dituen, Historiarekin zerikusia duten Euskadiko eta Espainiako gizartearen egungo arazoei buruzko idazki eta eztabaidetan.
- 12.2. Ea gainerakoen ikuspuntuak kontuan hartzen, ulertzen eta errespetatzen dituen, Historiarekin zerikusia duten Euskadiko eta Espainiako gizartearen egungo arazoei buruzko eztabaidetan. Ea gaitzitzen dituen ikuspegi berdintzaileak eta hertsiakeak.
- 12.3. Ea errespetatzen duen Espainian eta Euskadin dagoen aniztasuna.
- 12.4. Ea bizikidetzaren demokratikoa izateko eta arazoak konpontzeko irtenbideak bilatzen dituen, ikaskideekin batera.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Amankomuneko
ikasgaiak:

Filosofaren Historia

SARRERA

Filosofaren Historia irakasgaiak sistematizatu egiten du ikasleak aurreko hezkuntza-etapan ekindako hausnarketa. Filosofoa eta Herritartasuna irakasgaiaren jarraipena eta haren osagarria izanda, Filosofaren Historia irakasgaiak lan handia egiten du giza adimena heltzeko, eta ikasleei gaitasun orokorrak eta espezifikoak ematen dizkie. Gaitasun horiek guztiak funtsezkoak izango zaizkie goi-mailako ikasketak egiteko eta egungo munduan gizabanako aktiboak eta parte-hartzaileak izateko.

Irakasmilla honetarako egiten den proposamenak aintzat hartzen du ikasleek jadanik irakurriak dituztela filosofoa-testu laburrak Batxilergoko lehen mailan. Aurreko mailan landutakoak baino testu oso eta konplexuagoak interpretatzeko trebetasunak landu nahi dira orain; hala, testuek kontzeptu-sekuentzia bati jarraituko diote, problema filosofiko bat edo batzuk oinarritzat hartuta. Testuen egitekoa, horrenbestez, ikas-eta irakas-prozesua egituratzea izango da, problema filosofikoak beren garapeneko prozesu historikoan kokatuz.

Filosofa-ondareak, ikasleen ingurunean, pentsatzeko eta balorazioak egiteko moduen oinarria osatzen du. Beraz, antzinako denboratik aztertu behar da filosofoa, oraina ulertzeko, eta, bide batez, geroaren atak zabaltzeko. Ikaslearen ingurunean kulturaz ari garenean, Mendebaldeko kulturaz ari garela zehaztu behar da; hau da, kultura jakin batez ari garela, eta ez kultura bakarraz. Proposatutako curriculumaren asmoa zera da: gure pentsatzeko modua osatzeko berebiziko garrantzia izan duten autore eta pentsamendu-korronteak aztertzea. Sarritan, sistemen behin-behinekotasuna eta ahultasuna adierazten du filosofaren historiak. Heraklitoren ibaiko ur-lasterrarekin gertatzen zen moduan, ideiak etengabe ari dira eraldatzen. "Egiak edo akatsak" alde batera utzita, etengabeko bilaketa baten testigantza ematen du Filosofaren Historiak. Erantzunak

lortzea baino garrantzi handiagokoa da nork bere buruari galderak egiteko premia izatea. Filosofoa ez da jarduera itxia eta biribila, galdera filosofiko handien erantzuna irekia izango baita beti. Filosofaren bilakaera historikoak erakusten digu ideiak ez direla entitate ahistorikoak eta intenporalak; aitzitik, beren garaiko sorkariak dira, eta lotura estuak dituzte beren lantze-aroarekin. Dena den, filosofaren ikasketak ez du soilik ikuspegi historikoa landu behar; hau da, ez luke inork filosofoa ikasi behar, baldin eta ez badu, horrekin batera, filosofatzen ikasten.

Problema filosofikoekiko jarrerak, eta eskolak eta teoria filosofikoak kontrastatzen badituzte, problema filosofikoak, eskolak eta teoriak erlazionatzeko ahalegina egiten badute, eta horiek guztiak beren testuinguru historikoan kokatzen saiatzen badira, ikuspegi guztiak erlazionatzen ikasiko dute ikasleek, problemekiko duten ikuspegia zabalduko dute, eta beraien begirada propioa umotuko dute. Horrela jokatuz gero, egungo errealitate ideologiko eta zientifiko konplexuan ikuspegi arrazional eta kritikoz kokatzeko elementuak eskuratuko dituzte. Hausnarketa filosofikoak egiteko, ezarrita dagoena kritikatu behar da, norberak ez du sozietateak inposatutakoarekin konformatu behar, eta dena jarri behar da zalantzan. Filosofaren muina zalantza da, galderak egitea eta dogma oro errotik errefusatzea.

Amaitzeko, filosofoa-testuetatik abiatuta, metodologia induktibo bat proposatzen da, gogoetarako oinarri izan dadin, bai testuek egun duten balioari buruzko gogoeta egiteko, bai testu horiek ikasleen pentsaera propioan duten esanahiari buruz hausnartzeko. Hala, ikasleen somen-gaitasuna balioetsiko da bereziki.

GINARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IRAKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA

Elkarrizketa bideratua baliatuko da iraganeko testuak lantzeko, baina, horrez gainera, planteatutako problema filosofikoei buruzko hausnarketa propioa egin behar dute ikasleek; hau da, iraganaz pentsatu behar da, oraina ulertzeko eta mundua interpretatzeko tresna bat emateko ikasleei, beren erabaki propioak har ditzaten. Gizakiari eta munduari buruzko hausnarketa multzo bat biltzen eta adierazten du filosofaren historiak, eta sortu ziren garai historikoetan kokatzen ditu gogoeta horiek guztiak, errealitatea

osorik, modu arrazionalen eta izaera kritikoz ulertzeko eginahal jarraituan. Horren guztiaren xedea giza ekintzak zuzentzea da, norbanakoenak nahiz giza taldeenak. Horrenbestez, irakasgai honen bidez, egungo munduak bizi duen errealitatea izaera kritikoz aztertze eta balioesteko gaitasuna garatuko du ikasleak, baita errealitate horren aurrekariak eta errealitatean eragiten duten faktoreak aztertzea ere. Horiek horrela, heldutasun pertsonal, sozial eta moralak finkatzen lagunduko dio irakasgaiak, eta gaitasunak izango da arduraz eta autonomiaz jarduteko, eta elkartasun-giroan lan egiteko, gizarte-ingurunea garatzeko eta hobetzeko; gainera, bizikidetzaren positiboa eta giza eskubideen aldeko konpromiso gogotsua landuko du. Irakasgaiak, beraz, norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna lantzen eta sustatzen du.

Kontzeptu eta argumentu maila landu jakin bateko filosofo-testuak irakurrita, beste obra eta testu zientifiko eta tekniko batzuk irakurtzeko eta ulertzeko gaitasuna garatuko dute ikasleek, eta gaitasun hori oso baliagarria izango zaie goi-mailako ikasketen ibilbidean. Beraz, hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna garatzen lagunduko die horrek guztiak.

Testuak irakurtzearekin batera, papereko euskarri edo euskarri digitalean ematen den informazioa bildu eta balioetsi behar dute ikasleek. Ildo horretatik, eta Batxilergoko lehen mailako Filosofia eta Herritartasuna irakasgaietan landutakoari jarraipena emanez, Internetek ematen dituen aukerak baliatuko dituzte, informazioa tratatzeko gaitasuna eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna indartzeko.

Era berean, aldamenekoari entzuteko, errespetua izateko, tolerantzia lantzeko, zorrotasun intelektuala izateko eta kritika eraikitzaileak egiteko jarrerak garatzeko oinarri ona izan daiteke ikasleek ikerketen emaitzak hitzez azaltzea, norberaren jarrerak ikaskideen jarrerekin kontrastatzea eta planteatutako problemek pizten dituzten eztabaidetan parte hartzea; betiere, aniztasuna balioztatzen bada eta bizikidetzaren on bat lortzeko helburuari jarraitzen bazaio. Hala, gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna garatzen lagunduko die horrek guztiak ikasleei.

Azkenik, ikasleek, ohituraz, beren ikaskideekin kontrastatzen badituzte beren sortze-lanak eta interpretazioak, ikasjardueraren maila ona dela jakingo dugu. Horrek, gainera, adieraziko digu beste ikas-adar batzuetan eta beste bizi-egoera batzuetan erabil dezaketen ikas-tresna bat eskuratu dutela ikasleek, eta ikasten ikasteko gaitasuna behar bezala eskuratzen ari direla.

HELBURUAK

Filosofaren Historia irakasgaiaren helburua, Batxilergoan, gaitasun hauek garatzea da:

1. Testuek adierazitako problema filosofikoak identifikatzea eta horiek ikuspegi kritikoz aztertzea eta balioestea; eta problemak beren sorrerako testuinguru historikoan, sozialean eta kulturean kokatzea.
2. Testu filosofikoak ulertzea eta haien barne-koherentzia aztertzea. Testuok laburtzea eta konparatzea, erabilitako termino filosofikoak ulertzeko eta iruzkin kritikoak egiteko, norberaren iruzkin-ekarpenak eginez.
3. Filosofoa-teoria eta -korronteen arteko antzekotasunak eta diferentziak erkatuta, jarrera kritikoa lantzea, egungo munduko egoerak, ideiak eta pentsamoldea interpretatzeko eta balioesteko.
4. Norberaren bizipenetatik abiatuta, informazio-iturriak kontrastatzea, eta gidaliburu- eta hiztegi- iturriak kontrastatzea, Interneteko eta beste iturri batzuetako informazioa bilatzea eta hautatzea, lortutako informazioa zenbait estrategiaren bidez antolatze eta sistematizatzeko; esaterako, kontzeptu-mapak eginez, eskemak eginez edo filosofoa-hiztegiak osatuz.
5. Ikasitako autoreen pentsamoldea zuzen adieraztea hitzez eta idatziz, eta, adierazpen horretan, ideia nagusiak hautematea eta ulertzea, norberaren hausnarketak argi, zuzen eta koherentziaz arrazoitzeko.
6. Historian zehar landutako teoria etiko nagusiak eta gizarte-, estatu- eta herritartasun-teoriak ezagutzeko eta aztertuz, arrazoiak norberaren eta taldearen jardura arautzeko duen ahalmena aintzat hartzea eta, gogoeta etikoaren ondoren hartutako gizabidezko konpromisoen ildotik, norberak gizarterako eta herritartasunerako duen gaitasuna sendotzea.
7. Besteren argudioekiko, filosofo-jarreretikiko eta sinesmenekiko sentikor izatea, eta, besteren iritziekiko tolerantzia eta errespetua landuz, elkarrizketa arrazionala eta ideien adierazpen askea sustatzea, gure aniztasun ideologikoa eta kulturala onartzeko.

8. Desberdintasunak eta diskriminazioak justifikatzeko ahalegin ororen aurrean kritikoa izatea eta kulturekiko irekia izatea, eta, horrekin batera, diskurtso filosofikoaren zenbait jarrera salatzea (androzentrismoa, etnozentrismoa eta antzekoak). Halaber, giza eskubideen errespetuan, bizikidetzaren baketsuan eta izadiaren babesean oinarritutako gizartearen eraikitze ahaleginak bultzatzea eta balioestea.

EDUKIAK

1. eduki-multzoa. Eduki komunak

- Testu filosofikoak aztertzea eta iruzkintzea, eta egoki eta zuzen erabiltzea termino eta kontzeptu filosofiko nagusiak.
- Eztabaidetan parte hartzea, eta, horietan, norberaren pentsamoldea zentzuz azaltzea.
- Idatziz azaltzea norberak oinarritzko galdera filosofikoekiko egindako hausnarketak, eta, pixkanaka, ikasitako autoreen pentsamoldea ikuspegi kritikoaz jasotzea hausnarketa horietan.

2. eduki-multzoa. Antzinako filosofia.

- Pentsamendu filosofikoaren jatorriak.
- Sokrates, sofistak eta Platon.
- Aristoteles.

3. eduki-multzoa. Erdi Aroko filosofia

- Arrazoia eta fedea. Agustin Hiponakoa.
- Tomas Akinokoa eta filosofia eskolastikoa.

4. eduki-multzoa. Filosofia modernoa.

- Errenazimentua eta iraultza zientifkoa.
- Arrazionalismo kontinental: Descartes.
- Filosofia enpirista: Locke-rengandik Hume-rengana.
- Ilustrazioa. Kanten idealismo transzendentala.

5. eduki-multzoa. Filosofia garaikidea.

- Filosofia marxista: Karl Marx.
- Ilustrazioko arrazoimenaren krisia: Nietzsche.
- Filosofia analitikoa eta bere ordezkari nagusiak.
- XX. mendeko beste korrante filosofiko batzuk. Logika eta hizkuntzaren filosofia: Wittgenstein.
- Espainiako filosofia. Bizi-esperientzia eta filosofia: Ortega y Gasset.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Testu filosofiko baten zentzua bere testuinguru historiko, sozial eta kulturean kokatzea, eta norberaren hitzez eta argudioz arrazoitzea testuaren zentzua.
 - 1.1. Ea hautematen dituen testuak planteatzen dituen problemak eta ideiak.
 - 1.2. Ea kokatzen duen testua dagokion esparruan.
 - 1.3. Ea lotzen dituen testua eta haren ingurune historikoa, kulturala eta politikoa.
 - 1.4. Ea bere hitzez azaltzen duen testuaren esanahia.

2. Beste filosofo batzuen pentsamoldearekin konparatuta iruzkintzea testu baten edukia, eta haren ideia nagusiak laburtzea. Horretarako, testuan erabilitako kontzeptu eta termino espezifikoak aztertzea (tesia, argumentazioa eta ondorioak) eta iruzkin kritiko pertsonala egitea.
 - 2.1. Ea definitzen dakien erabilitako terminoen esanahia.
 - 2.2. Ea laburtzen dituen testuaren alderdi nagusiak.
 - 2.3. Ea egiten duen testuaren iruzkin kritikorik.
 - 2.4. Ea bere ideiak arrazoitzen dituen.
3. Testu filosofiko bat ikuspegi kritikoz iruzkintzea eta juzkatzea, haren ezaugarri nagusiak hautematea eta beste autore eta filosofoa-korronteekiko azaltzen dituen diferentziak identifikatzea; halaber, testu horrek gaur egungo munduan zer-nolako eragina izan duen balioestea.
 - 3.1. Ea deskribatzen dituen testuaren ezaugarri nagusiak.
 - 3.2. Ea ezartzen dituen autore eta teorien arteko antzekotasunak eta diferentziak.
 - 3.3. Ea aitortzen duen autoreen eta teorien garrantzia eta ea balioesten duen egungo munduan izan duten eragina.
4. Hainbat informazio-iturri (testuak, gidaliburuak, hiztegiak, Internet, etab.) baliatzea datu adierazgarriak edo egokiak hautatzeko, eta iturri horiek behar bezala erabiltzeko behar den informazio egokia hautatzea.
 - 4.1. Ea autonomiaz baliatzen dituen informazio-iturriak.
 - 4.2. Ea hautatzen duen informazio esanguratsua.
 - 4.3. Ea antolatzen eta sistematizatzen duen informazioa, hura ikuspegi kritikoz iragaziz.
 - 4.4. Ea eskemarik eta kontzeptu-maparik egiten duen.

- 4.5. Ea osatzen duen filosofako glosategi edo hiztegi oinarrizko bat, termino filosofikoen esanahia azalduz.
5. Ahozko testuak eta testu idatziak sortzea. Testu horiek argi eta koherentziaz adierazi behar dute landutako problema filosofikoei buruz ikasleek, banaka edo taldeka, egindako ulertze- eta hausnartze-lanaren emaitza. Gainera, erabilitako arrazoibidea hautemanenez eta balioetsiz egin behar dute hori guztia.
 - 5.1. Ea egiten duen problema filosofikoei buruzko lan monografikorik banaka edo taldean.
 - 5.2. Ea argi eta koherentziaz azaltzen duen lan horien emaitza.
 - 5.3. Ea bereizten eta adierazten dituen elementu nagusiak: sarrera, garapena eta konklusioa.
 - 5.4. Ea autonomiaz eta izaera kritikoz eta sortzailez azaltzen duen bere pentsamoldea.
6. Elkarrizketa ontzat ematea, arazoak konpontzeko prozedura egokiena den aldetik; besteen iritzien, jarrera filosofikoen edo sinesmenen aniztasuna errespetatzea, eta hori guztia norberaren ikuspuntuak aberasteko, argitzeko eta probatzeko moduzat hartzea.
 - 6.1. Ea parte hartzen duen eztabaidetan eta ea modu ordenatuan adierazten dituen bere gogoetak.
 - 6.2. Ea errespetatzen dituen gainerakoen ideiak eta arrazoiak, eztabaidetan parte hartzean.
 - 6.3. Bere ideiak adieraztean, ea besteen ideiak gutxietsi gabe moldatzen den.
7. Ikuspegi kritikoz aztertzea historiako diskurtso filosofikoei egindako kontzeptualizazio bazterzaileak eta diskriminatzaileak (androzentrismoa, etnozentrismoak, xenofobiak, etab.), eta uste horiek lotzea gaur egungo kulturaren irauten duten beste batzuekin, betiere, giza eskubideen alde aktiboki konpromisoa hartuz.

- 7.1. Ea azaltzen duen beste kultura batzuk ezagutzeko interesik.
- 7.2. Ea ontzat jotzen dituen aniztasuna eta elkarizketa.
- 7.3. Ea ikuspegi kritikoz aztertzen dituen diskriminazio-egoerak.
- 7.4. Ea ontzat jotzen duen giza eskubideen errespetuan oinarrituriko munduko gizarteak eraikitzeak ahalegina.
- 7.5. Ea arbuiatzen dituen estereotipo edo aurreiritzi diskriminatzaile eta baztertzailak.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Arteen modalitatea.

Marrazketa
Artistikoa I eta II

SARRERA

Pertsonaren berezko adierazpidea eta komunikazio-tresna da marrazketa, eta berez garatzen da, adimena, pertzepzioa, adierazpena eta gizarteratzea garatu ahala. Hezkuntzan, ikasleek landua dute marrazketa derrigorrezko irakaskuntzako lehen etapan; beraz, orain, Batxilergoan, tresna honen beharrea izango diren unibertsitateko eta laneko prestakuntzaguneetan aritzeko behar bezain heldu eta on bilakatu behar du.

Marrazketa ezagutza forma bat da, eta artelan askoren sorreraren, asmaketaren eta ekoizpenaren oinarri. Gainera, ideiak, proiektuak, deskripzioak, sentimenduak eta emozioak transmititzeko eta ulertzeko euskarria da.

Adimena, sentimenduak eta komunikazioa lotzeko balio duela eta, giltzarria da pertsonaren prestakuntzarako eta garapen orokorrerako.

Marrazketa artistikoak eta marrazketa teknikoak komunikaziorako hizkuntza unibertsalak eratzen dituzte, eta hizkuntzok pertsona ugari zaizkio baliagarri, hainbat esparrutan lan egiteko; besteak beste, artegintzan, arkitekturan, ingeniarietan, diseinuan, eszenograflan, ikus-entzunezkoen sorreran, zinemagintzan eta irudigintzan.

Marrazketa artistikoaren bitartez, ikasleek formaren eta espazioaren adierazpen grafikoa eta plastikoa garatzen dute Batxilergoan, eta oinarrizko bigailantzen dituzte: asmo analitikoa eta asmo subjektiboa. Asmo analitikoa adierazpen objektibo eta deskribatzailearekin lotuta dago, eta subjektiboa, berriz, norberaren baitako prozesuekin edo barneratze-prozesuekin.

Alde horretatik, kontuan izan behar da agindutako lana (hauteman eta komunikatu nahi dena) eta erabili beharreko prozedura nolakoa izan,

halakoa izaten dela pertsonen ikuskera, eta, gainera, norberak ezagutzen dituen irudiek baldintzatu egiten dutela ikuspegi hori. Hortaz, ezinbestekoa da aintzathartzea zer-nolako garrantzia duen kopiatuz egindako marrazkiak barneratzea; hau da, nabarmendu behar da marrazkia irudi espezifiko dela, prozedura, prozesu, keinu, behar, gustu, gizarte eta bestelako elementuei buruzkoa.

Marrazketa Artistikoko bi mailak garatzeko proposatzen dugun edukien egituraren ardatzak multzotan dakar irakasleek maila bakoitzean landu behar dutenari buruzko informazioa. Bai lehen mailan, bai bigarrenean, eduki multzo bat da abiapuntua, eta, bera denez gero bi mailatan, kontuan izan behar da, maila bakoitzeko gainerako gai multzoak garatzeko.

Irakasgai hau osatzen duten edukiek oinarrizko bi maila osatzen dituzte: oinarrizko kontzeptuen eta trebetasunen hasi-masiak eta jabeakuntza, batetik, eta sakontzea, bestetik. Gai berdinek osatzen dituzte bi mailak, baina bada bereizten dituen nabardurarik.

Hainzuzenere, lehen mailako edukien helburua ikasleak formaren behaketara hurbiltzea da, analisi eta deskripzio objektiboak eta subjektiboak egitera bultzatzeko. Era berean, argitutako modeloen tonu-efektuak, kalitate kromatikoak eta objektuen eta espazioen adierazpen kodetua (adierazpen-sistema objektiboen bidezkoa) aztertzea hurbiltzen dituzte.

Oinarrizko prestakuntza horri esker, beste eredu batzuk (bereziki, organikoak eta giza irudia) erabiltzen has daitezke ikasleak bigarren mailan, eta haien aberastasunaren eta konplexutasunaren bidez, sentimenduetan eta sormenean sakondu dezakete.

Edonola ere, pertzepzioaren eta deskripzioaren alorrean eta baliabide grafiko eta plastikoen erabileran egiten dituzten aurrerapenak finkatzea lortu behar dute funtsean ikasleak bigarren mailan, garrantzi eta lehentasun handiagoa baitu horrek forma konplexuei eta planteamendu aurreratuagoei heltzea baino; goi-mailako prestakuntzan ekin diezaiekete horiei.

Bestalde, gogoan izan behar da, eraginkortasunaren eta motibazioaren ikuspegitik, garrantzizkoa dela ikasleak arazoei aurre egitea beren arazo balira bezala ulertuta, eta, gainera, praktikan sortuak izatea arazoak. Hartara, aurrera egiten jarraitzeko igo beharreko mailatzat hartzen dituzte,

eta saiatuak izan beharra dute, antzeko edukiak aplikatu behar dizkiete era bateko edo besteko ereduak eta edukiak funktu behar dituzte.

Halaber, nabarmentzekoa da jakintza hutsa planteamendu iradokitzaile eta erakargarriekin txandakatu edo konbinatu behar dela, ikasleen interes pertsonalekin bat egiteko eta ikasleak beste esparru batzuetara erakartzeko.

Irakasgai honetako curriculumak askatasun- eta sormen-esparru espezifiko batean garatzen da, eta praktika eta teoria lantzeko eremua izan behar du; praktika esperimentalak, alegia. Izan ere, marrazketa ikus-pentsamendua irudien bidez adierazteko adimenaren baliabidea da eta, hortaz, ezagutza forma bat ere bada. Teoriari jarraitzen zaion praktika baino gehiago, praktikari buruzko hausnarketa eta analisia da. Metodologia bat (irakaskuntza-ikaskuntza) erabili behar dakar horrek, arte-prestakuntzaren berezko edukiez jabetzeko praktika, hain zuzen, eta zentzua bilatzea eta motibazioa oinarriko irizpideak dira.

Kontuan izan behar dugu eragozpenak (aurreiritziak, estereotipoak eta aurrez bururatutako ideiak) sortu ohi direla adierazpide honekin harremanetan jartzen garenean, eta horiek guztiak mania, tik eta ohitura txar grafikoak bilakatzen direla.

Bestalde, artearekiko etengabeko aipamenak lagungarriak dira betiere, baita taldeko beste pertsona batzuek egiten dituzten lanen analisi kritikoa egitea ere; ildo horretan, lanok ez dira hartu behar eredu itxi eta ezin lortuzkotzat, atzera eragingo bailukete.

Azkenik, ebaluazioak ikasleek aurrez zuten ahalmena hartu behar du kontuan, eta, baita ere, ikasleek zenbateraino parte hartzen duten jardueretan, zer lan-metodo erabiltzen duten, ikonozko informazioari eta dokumentazioari buruzko interesik duten, beren buruari zenbat eskatzen dioten, taldean parte hartzen duten, materialak eta lanabesak egokiro erabiltzen dituzten eta garbiak eta arretatsuak diren lanak egiten dituztenean.

OINARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IRAKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA

- **Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna.**

Irakasgai honek hobetu egiten ditu mundu fisikoaren behaketa, ezagutza eta harekiko elkarrekintza. Artistaren begiradaren osagai dira, era berean, jakin-mina eta orotariko gertakarien pertzepzioa analizatzeko jarrera ere.

Arte-munduak eta zientzia- eta teknologia-munduak elkarri eragiten diote, eta horren adierazgarri ugari topa daitezke historian.

- **Ikasten ikasteko gaitasuna.**

Sentimenduen eta emozioen esparruko ezagutza-prozesuetan murgiltzeko eta haiek adierazteko baliabideak ematen ditu irakasgaiak; ikasleek, gainera, beste edozein ikasprozesutan erabil ditzakete baliabideok.

Hartara, gaitasun honek jabetzen laguntzen du, arte-gertaerak testuinguru sozialean kokatzen eta haiei buruz hausnartzen, sorkuntza- eta komunikazio-prozesuei eta teknikak eta materialak esperimentatzeari buruz hausnartzea bultzatzen baitu; izan ere, esparru honetan, aurretiazko ideiek ez dute ezertarako balio, eta etengabeko ikasprozesuan parte hartu behar da.

- **Matematikarako gaitasuna.**

Matematikarako gaitasunaren mesederako, arte-prozesuetako ikuspegi ireki eta gogoetatsua dakar irakasgai honek. Bestalde, geometriaren berezko lanabes eta baliabide asko eta matematikaren berezko adierazpen-sistema objektiboak erabiltzen ditugu marrazketan, eta, hartara, irakasgaiak, arrazionaltasun hutsa eta haien erabilera mekanikoa osatze aldera, irakurketa espaziala lantzeko kezka dakar.

- **Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.**

Marrazketa ikus-hizkuntzen esparrukoa da, eta, hortaz, nolabaiteko paralelismoa dago haren eta gaitasun honen artean, irudien bidez komunikatzeko bitartekoa baita. Irakasgai honek ikus-mezuak ulertzeko eta interpretatzeko gaitasuna ematen du –komunikabideak eta gure komunikazio- eta kontsumo-kultura osoa halakoz beteta daude–, eta, ikasleak mezuekiko sentikor eta kritikoago bilakatu ez ezik, komunikazio-trukearen berezko beste arau batzuk ulertzen laguntzen du.

- **Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.**

Irakasgai honen bidez, ikasleak marrazketari aplikaturiko programa infografkoetara eta irudien tratamendura hurbiltzen dira. Baliabideon interesak, ahalmenak eta konplexutasunak informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko abilezia ematen diete ikasleei.

- **Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.**

Talde-lanak egiten ikasteak elkarren artean harreman positibo eta konstruktiboak izatea dakar; izan ere, lana, erabakiak eta ebazpenak lotzen ditu, emozioen eta sentimenduen, errespetuaren eta besteren proposamenak onartzearen esparruan.

- **Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.**

Etapa honetan, marrazketa artistikoak argi eta garbi laguntzen du giza eta arte-kulturarako gaitasuna eskuratzen. Izan ere, erantzun estetikoak sortzeko balio duen aldetik, ikasleak jabetzen dira arteen bitartez adierazteko eta komunikatzeko beharra dagoela beren errealitate soziokulturalean eta gizarte eta garai guztietan; halaber, ikasten dute eta ulertzen dute arteak askotariko erabilerak eta funtzioak izan dituela eta izan ditzakeela kultura guztietan, eta ezin dela aztertu jatorrizko kulturatik eta ekoizpen-testuingurutik kanpo.

● **Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.**

Banakako planteamenduen aldetik, nabarmenki, lan-prozesuan nor bere kasa aritzeko gaitasuna eta beharrezko ekimena ematen du irakasgai honek; sortze-lanaren berezko pentsamendu dibergentearekin lotutako gaitasunen oinarria dira horiek, jakin-minarekin batera.

HELBURUAK

E tapa honetan, Marrazketa Artistikoa I eta II irakasgaiak ikastearen helburua gaitasun hauek lortzea da:

1. Terminologia eta lexiko espezifikoa jakitea eta egokiro erabiltzea, batetik, lan-prozesuak transkribatzeko, eta bestetik, lan-prozesuak ebazteko erabiltzen ditugun bideak argudiatzeko, eta, hartara, proposamen artistikoei buruzko ezagutzan gehiago sakontzea eta komunikazio-trukea aberastea.
2. Teknikak eta prozedurak (bai tradizionalak, bai teknologianoinarritutakoak) jakitea eta haien bidez adierazteko eta komunikatzeko aukeren kontzientzia hartzea, lortu nahi dugun helburura egokituta erabiltzeko.
3. Ikus-oroimenarekin eta oroimen hutsarekin lotutako pertzepzioaren mekanismoak erabiltzea eta ezagutza arrazionala eta ikus-ulermena bat egitea, funtsezkoa azalekotik bereizten duten irudi propioen bidez komunikatzeko eta halako kanpo-irudiak interpretatzeko.
4. Naturako formei eta forma artifizialei zuzenean behatzearen eta haiek zuzenean aztertzearen garrantzia balioestea eta ezagutza- eta hausnarketa-iturri diren aldetik duten garrantzia ulertzea, egokiro deskribatzeko, komunikazio-asmoaren aldetik begiratzuz haien geometriari, egiturari eta ikusizko alderdiari.
5. Formak hainbat ikus-asmoren arabera analizatzea eta interpretatzea eta askotariko erantzunak ematea konposizio-problemei, sentiberatasun estetikoak, sormena eta pentsamendu dibergentea garatzeko.

6. Testuinguru soziokulturala kontuan hartuz, ondare unibertsaleko lanen berezko elementu formalak eta estetikoak identifikatzea eta adieraztea, norberaren irudiak eta haien adierazpen-aukerak aberasteko.
7. Banakako edo taldekako proiektuen plangintza egitea eta haiek gauzatzea, eta jarrera positibo eta errespetuzkoa izatea proiektuak egiteko prozesuan, kontzientzia hartzeko zer aberasgarria den trukea, iritziak alderatzea eta esperientzia artistikoak elkarri jakinaraztea.
8. Kolorearen oinarri teorikoak eta praktikoak jakitea eta ulertzea eta haien erabilerak eta funtzioak esperimentatzea eta aztertzea, kontzienteki eta norberaren asmoaren arabera aplikatzeko, forma, bolumena eta espazioa adierazte aldera.
9. Osotasun baten barnean elkarrekin lotutako atal diren aldetik, formek ematen dizkiguten ikusizko datu guztiak ulertzea eta datuen informazioa egokiro interpretatzea, gero, datu horiek egoki adierazteko, beren arteko proportzioen arabera eta irudiaren konfigurazio eta adierazkortasun orokorraren aldetik duten garrantziaren arabera bereziki.
10. Formaren konfigurazioaren oinarrizko elementuak ulertzea eta analizatzea eta errealitateko objektuen eta elementuen egituretan eta barne-logikan sakontzea, analisi- eta sintesi-prozesu baten bitartez, grafikoki adieraztea lortzeko azkenerako.

MARRAZKETA ARTISTIKOA I

EDUKIAK

1. multzoa. Eduki komunak

Terminologia eta oinarriak

- Terminologia espezifikoak ezagutzea eta egoki erabiltzea.
- Marrazketari eta, oro har, arlo grafiko plastikoari buruzko oinarriko ezagutzez (kontzeptuzkoen eta materialen) jabetzea.
- Marrazketa ezagutza-iturri eta pentsatzeko beharrezko lanabes gisa onartzea.
- Hainbat arte-estilotako proposamen grafiko-plastikoak ezagutzea eta ulertzea, eta baita beste jakintza-arlo batzuetako eta arteaz kanpoko esparruetako eta testuinguruetako proposamen grafiko plastikoena ere.
- Proposamen grafiko plastikoaren aniztasunari buruzko eztabaida eta balioespen kritikoa, aurreiritzi eta estereotiporik gabea.

Marrazketa pertzepzioaren bidez ikasteko tresna den aldetik, prozeduren eta materialen esperimentazioa

- Marraztearekin lotutako abileziak: ikusmena eta pertzepzioa, abstrakzioa eta hautaketa, geometrizazioa eta sinplifikazioa, ordenamendua, neurketa, konparazioa, zuzenketa.
- Material, teknika eta prozedura grafiko-plastikoekin esperimentatzea eta haiekin sentibilizatzea.
- Estiloa, gure dohainen eta akatsen bilduma den aldetik, eta norberaren azterketa, irtenbideak prozeduren arteko erlazioen bidez bilatzeko.
- Teknologia informatikoak erabiltzea marrazteko, sortze-prozesuetako beste tresna bat baita.

- Teknologia informatikoen eta sistema eta teknika tradizionalen komenigarritasuna eta egokitasuna balioestea: konparazioa.
- Banakako eta taldekako lana, jarrera ireki eta kritikoa izanik, iritziak trukatzeko eta irtenbideak bilatzeko, sentikortasunez, abileziaz eta arduraz.

2. multzoa. Analisi formala

- Halako zailtasun formal bat duten eredu (nagusiki, eredu artifizialen) irudikapena.
- Eraikuntzako marrazketa. Objektuaren geometria.
- Egitura, amazoi eta konfigurazio kontzeptuen jabe egitea.
- Marrazketak egitea, irudikapen-sistemak objektuak ulertzeko prozesuak diren aldetik.
- Objektibotasuna balioestea, subjektibotasun grafikoaren ikuspegitik; eta hainbat prozedura, material, formatu eta neurriekin esperimentatzea.

3. multzoa. Bizitiko marrazketa

- Espazio arkitektonikoak irudikatzea.
- Perspektiba konikoa aplikatzea, bizitik marrazteko.
- Enkoadratu-hautatu-kontzeptuari buruzko praktikak eta haren harremana argazkilaritzarekin.
- Argiaren erasoaren arabera nabarmenki itxuraldatzen diren edo argiaren erasoari nabarmenki erantzuten dioten objektuak eta espazioak irudikatzea.
- Kontzeptuekin esperimentatzea, hainbat prozedura grafiko plastikotan erabiliz: argia eta itzala, tonu-balioa, egitura.

4. multzoa. Kolorea

- Oinarrizko terminologiaren, materialen eta prozeduren ezagutza eta erabilera egokia.
- Kolorearen izaera.
- Kolorearen pertzepzioa.
- Kolorearen psikologia eta semantika.
- Kenketazko sintesi-ariketak: pigmentu-koloreko nahasketen esperimentazioa.
- Kolorearen nolako tasunen aplikazio praktikoak: tonalitatea edo ñabardura, asetasuna edo intentsitatea eta distira edo argitasuna.
- Harmoniaren eta kontrasteen sorrera.
- Kolorearen elkarrekintza.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Behar edo eskakizun jakin batzuekin bat, mezuak ekoizteko prozesuak transmititzea, terminologia espezifkoa erabiliz.
 - 1.1. Ea koherentziaz hitz egiten duen eta ahalegintzen den norberak egindako lanak argudiatzen.
 - 1.2. Ea azaltzen dituen hainbat lan-prozesu ebazteko bideak, terminologia egokia erabiliz.
 - 1.3. Ea ematen dien erantzun artistiko arrazoiturik formak irudikatzeke arazoei.
 - 1.4. Ea terminologia eta lexiko espezifkoa zentzuz erabiltzen duen, nor bere mezua helarazteko.

2. Irudikapen artistikoak egiteko materialak eta prozedurak bereiztea eta erabiltzea, eta haien bidez adierazteko eta komunikatzeko aukerak balioestea.
 - 2.1. Ea irudikapena egiteko prozedura egokia aukeratzen duen.
 - 2.2. Ea baliatzen dituen teknologiek ematen dituzten aukerak.
 - 2.3. Ea komunikazioaren edo adierazpenaren bidez lortu nahi den helburuaren araberrako euskarriak, prozedurak eta materialak erabiltzen dituen.
 - 2.4. Ea identifkatzen dituen prozesuak eta materialak (teknologian oinarritutakoak eta oinarritugabeak), adierazpen- eta komunikazio-helburuak lortzeko eta adierazpen- eta komunikazio-beharrei behar bezala erantzuteko.
 - 2.5. Ea onartzen duen, artelanen bidez, materialak berrerabiltzeak zer nolako garrantzia duen eta adierazteko zer aukera ematen dituen.
3. Behatutako formen ezaugarriak bereizgarrienen abstrakzioa egitea eta oroimenean atxikitzea, hizkuntza grafko-plastikoaren bidezko deskripzioetan erabiltzeko.
 - 3.1. Ea bereizten dituen irudi jakin batzuen pertzepzioaren printzipioak.
 - 3.2. Ea kontzienteki behatzen dien inguruko objektuei eta irudiei.
 - 3.3. Ea formei labur behatu eta deskribatzen dituen grafkoki haien oinarriko ezaugarriak.
 - 3.4. Ea formei behatu eta hautematen dituen ohikoak ez diren ezaugarriak.
4. Errealitateko formen geometriaren, egituraren eta itxuraren ezaugarri bereizgarriak kontzienteki identifkatzea.
 - 4.1. Ea erreparatzen dien objektuei esanahia ematen dieten ezaugarriak.

- 4.2. Ea errealitateari behatu eta irudikatzen duen graf koki, berariazko eta hautatutako adierazpena erabiliz.
 - 4.3. Ea hautematen dituen forma naturalen eta haien zatirik bereizgarrienen funtsezko ezaugarriak.
5. Marrazketak, deskribatzeko eta irudikatzeko zenbat bide ematen dizkigun onartzea eta balioestea, eta hainbat esanahi sortzen dituela ohartzea eta esanahiak aberastasun-faktoretzat hartzea.
- 5.1. Ea saiatzen den irudikatzeko arazoak sormenaren bidez ebazten.
 - 5.2. Ea identifikatzen dituen ikusizko hainbat mezuren helburuak eta analizatzen dituen zentzua ematen dieten elementu formalak.
 - 5.3. Ea baduen jakin-minik eta interesik adierazpen eta irudikapen moduei buruz.
 - 5.4. Ea hainbat bide proposatzen dituen problema bakarra ebazteko, objektuak eta ikusizko irudikapenak analizatuz.
6. Irudietan eta arte-adierazpenetan erabilitako baliabide plastikoak eta ikusizkoak ezagutzea eta, zer testuingurutan sortzen diren, adierazpide eta komunikabide diren aldetik, baliabide horiek zer-nolako garrantzia duten kontuan hartzea.
- 6.1. Ea ezagutzendituen irudikapen bakoitzeko ikus-mezen helburuak lortzen laguntzen duten elementu formalak.
 - 6.2. Ea ezagutzen dituen irudien eta arte-adierazpenen elementu formalak eta haiek antolatzeak.
 - 6.3. Ea erabiltzen dituen bere lanetan marrazketaren berezko hitzarmenak eta baliabideak (artelanetakoak eta ikusizko adierazpenetakoak).
 - 6.4. Ea argudiatzen eta arrazoitzen dituen garai historiko bakoitzean irudiak egiteko erabili izan diren baliabide graf koak.

- 6.5. Ea analizatzen eta bereizten dituen garai eta kultura bakoitzeko lanetan irudikatzeko erabili izan diren bideak eta estrategiak.
7. Norberaren edo taldearen premien arabera, lan-prozesu bat asmatzea eta garatzea, jarrera ireki eta arduratsua izanik eta ekarpenek amaierako produktua aberasten dutela balioetsiz.
 - 7.1. Ea bere gain hartu eta arduratzen den taldean egin behar duen lanaz.
 - 7.2. Ea errespetatzen dituen norberaren eta besteren lanak eta ekarpenak.
 - 7.3. Ea egiten eta garatzen duen planteamendu jakin bati aurre egiteko lan-metodo koherente baten plangintza.
 - 7.4. Ea onartzen dituen akatsak eta hartzen dituen hobetzeko tresnatzat.
 - 7.5. Ea parte hartzen duen taldean eta errespetatzen dituen norberaren adierazpenetatik eta ekarpenetatik bestelakoak direnak.
 - 7.6. Ea baduen ekimenik eta jarrera kritiko, ireki, arduratsu eta errespetuzkorik lan-prozesuetan.
8. Artean eta errealitatearen irudikapenean kolorea erabiltzeak zer aukera ematen dituen ulertzea eta norberaren ekoizpenetan aplikatzea.
 - 8.1. Ea ikertzen duen arte-ekoizpenetan kolorea nola erabili duten.
 - 8.2. Ea dakien formak, bolumenak eta espazioak irudikatzeko arazoak kolorearen bidez konpontzen.
 - 8.3. Ea kolorearen funtsak egokiro aplikatzen dituen lanetan.
 - 8.4. Ea egiten duen fenomeno optikoen eta kolorearen dinamikaren ezagutza nabaritzen duen proposamen kromatikorik.

9. Prozedura eta teknika kromatikoaren bidez, irudikapen plastikoak egitea, argiaren erasoak kolorean eragiten dituen aldaketei erreparatuz.
 - 9.1. Ea argiaren kalitateak egokiro erabiltzea dituen objektuak interpretatzeko.
 - 9.2. Ea, deskribatzeko, kontuan hartzen duen irudikatzen dituen elementuen gainazalaren izaera.
 - 9.3. Ea objektu bolumetrikoak grafkoki irudikatzen dituen, tonu-balioen hierarkiaren arabera.
10. Objektuak eta formak grafkoki irudikatzea, egiturazko antolamendua argi zehaztuz, osagai formalen arteko proportzioei begiratuz eta haien materialazko eta azaleko izaera interpretatuz.
 - 10.1. Ea hautematen dituen objektuak eta formak irudikatzeke oinarriko elementu grafkoak.
 - 10.2. Ea hautatzen eta transmititzen duen behatutako errealitatearen alderdirik adierazgarriena.
 - 10.3. Ea lotzen dituen geometria-kontzeptuak eta naturako morfologiak.
 - 10.4. Ea baduen interesik multzoari koherentzia emateko.
 - 10.5. Ea ematen dituen osagai formal guztiak.
 - 10.6. Ea ikusteko moduan eta koherentzia formal eta kromatiko adierazten dituen naturako elementuak.
11. Inguruko formak eta objektuak grafkoki deskribatzea eta, bereziki, konfigurazioaren kontzeptuzko oinarriko elementuetan eta deskribatzeko baliabide linealetan jartzea arreta.
 - 11.1. Ea nabarmentzen dituen adierazpenetan datu esplizituak eta implizituak, deskribatzeko baliabide argi eta egokien bidez.
 - 11.2. Ea hausnartzen duen behatutakoan oinarrituz eta jartzen duen adierazpenetan ezkutuko informazioa ikusgai.

MARRAZKETA ARTISTIKOA II

EDUKIAK

1. multzoa. Eduki komunak

Terminologia eta oinarriak

- Terminologia espezifkoa ezagutzea eta egoki erabiltzea.
- Marrazketari eta, oro har, arlo grafiko plastikoari buruzko oinarriko ezagutzez (kontzeptuzkoen eta materialen) jabetzea.
- Marrazketa ezagutza-iturri eta pentsatzeko beharrezko lanabes gisa onartzea.
- Hainbat arte-estilotako proposamen grafiko-plastikoak ezagutzea eta ulertzea, eta baita beste jakintza-arlo batzuetako eta arteaz kanpoko esparruetako eta testuinguruetako proposamen grafiko plastikoena ere.
- Proposamen grafiko plastikoen aniztasunari buruzko eztabaida eta balioespen kritikoa, aurreiritzi eta estereotiporik gabea.

Marrazketa pertzepzioaren bidez ikasteko tresna den aldetik, prozeduren eta materialen esperimentazioa

- Marraztearekin lotutako abileziak: ikusmena eta pertzepzioa, abstrakzioa eta hautaketa, geometrizazioa eta sinplifikazioa, ordenamendua, neurketa, konparazioa, zuzenketa.
- Material, teknika eta prozedura grafiko-plastikoekin esperimentatzea eta haiekin sentibilizatzea.
- Estiloa, gure dohainen eta akatsen bilduma den aldetik, eta norberaren azterketa, irtenbideak prozeduren arteko erlazioen bidez bilatzeko.
- Teknologia informatikoak erabiltzea marrazteko, sortze-prozesuetako beste tresna bat baita.

- Teknologia informatikoen eta sistema eta teknika tradizionalen komenigarritasuna eta egokitasuna balioestea: konparazioa.
- Banakako eta taldekako lana, jarrera ireki eta kritikoa izanik, iritziak trukatzeko eta irtenbideak bilatzeko, sentikortasunez, abileziaz eta arduraz.

2. multzoa. Giza irudia

- Formatua ahokatzeko eta okupatzeko saioak.
- Oinarrizko anatomia-ezagutzak.
- Bolumenen, norabideen, ardatzen eta euskarrien aldetik, irudiaren orekari eusteko praktikak.
- Kopia erabiliz, beste ikuskera batzuk barneratzeko praktikak, eta haien balioespena, adierazpenaren beraren bidez.

3. multzoa. Kopia

- Historiako hainbat garaitan egindako irudien eta irudikapenen interpretazioa.
- Irudikapen subjektibo eta hautatua, era grafiko eta plastikoan adieraz daitezkeen irudiaren alderdiak hartuz.
- Kopia, beste komunikabide batzuk (hala nola, argazkiak, eskulturak eta komikiak) erabiliz.

4. multzoa. Buruzko marrazketa

- Ikus-oroimenaren eta behaketaren esperimendazioa.
- Oroimen-ariketak, askotariko arloetako elementuen zirriborro eta eskema soilak erabiliz.

5. multzoa. Landa-koaderno

- Marrazketa praktikatzea, eguneroko ohitura den aldetik, eta beste jakintza-arlo eta interes pertsonal batzuen zerbitzura dagoen aldetik.
- Marrazketa, erregistratzeko, ulertzeko, hausnartzeko, irudikatze eta adierazteko kontzeptuzko tresna den aldetik.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Arte-ekoizpenak egiteko lan-prozesuen arteko antzekotasunak eta desberdintasunak konparatzea eta konparazioa arrazoitzea, eta jakintza-arloaren berezko lexikoa eta terminologia zentzuz erabiltzea.
 - 1.1. Ea arrazoiak emanez argudiatzen dituen arte-ekoizpenen erabilerak eta esanahiak.
 - 1.2. Ea planteatutako arazoa ebazteko prozedurek helburu garbia dutela egiten dituen irudikapen grafikoak.
 - 1.3. Ea arrazoitzen duen lan-prozedura jakin bat hautatu izana, ekoizpenari zentzua emateko.
 - 1.4. Ea baduen interesik eztabaidetan parte hartzeko eta besteen lan-prozesuen berri jakiteko.
2. Nork bere adierazpen- eta komunikazio-helburuak lortzeko eta adierazpen- eta komunikazio-beharrei erantzuteko prozedurak eta teknikak (teknologian oinarritutakoak edo oinarritu gabeak) ezagutzea eta nork bere lanetan nahiko ondo erabiltzea.
 - 2.1. Ea aztertzen duen hainbat marrazketa-prozesu norberaren edo taldearen proiektu batean erabiltzeko moduan.
 - 2.2. Ea arrazoitzen duen, ekoizpenari zentzua emateko, teknika edo baliabide jakin bat erabili izana.

- 2.3. Ea behar bezala erabiltzen dituen teknologian oinarritutako hainbat baliabide, adierazpen- edo/eta komunikazio-intentzioarekin betiere.
- 2.4. Ea bilatzen dituen, artean erabiltzen diren tekniketan eta ideietan, norberaren adierazpen- eta komunikazio-helburuekin bat datozen erreferenteak eta ideiak.
3. Zuzenean hauteman ezin diren errealitateko alderdiak hautematea eta interpretatzea, eta elkarren artean esanahiaren arabera lotzea, hobeto ulertzeko eta irudikatzeko objektuak eta giza irudia.
 - 3.1. Ea lotzen dituen irudikatzeko moduak eta haien esanahia.
 - 3.2. Ea hautematen dituen formen ezohiko ezaugarriak, ezohiko ikuspuntutik behatuta.
 - 3.3. Ea bereizten dituen forma bera eta pertzepzioaren ikuspuntua edo objektuaren kokalekua aldatzeagatik gertatzen diren itxurazko aldaketak.
4. Forma naturalak eta artifizialak kritikoki bereiztea, eta arretaz aztertzea konfigurazioaren zer ezaugarri ematen dieten esanahia.
 - 4.1. Ea hautatzen eta arrazoitzen dituen formei ikus-interes berezia ematen dieten datu formalak.
 - 4.2. Ea hautematen dituen konfigurazioaren berezko ezaugarriak eta bereizten dituen azalekotik edo funtsezko ez denetik.
 - 4.3. Ea hautematen dituen, giza irudiaren estudio grafikoetan, giza artikulazioaren eta egituraren ezaugarri esanguratsuak.
 - 4.4. Ea deskribatzen dituen forma organiko naturalak, arreta berezia egiturazko antolamenduetan jarrita.
5. Hainbat aukera planteatzea formak irudikatzeko eta interpretatzeko arazoei, betiere, irudimena, ikerketa, somen-erabilera eta arteari buruzko hausnarketa baliatuz.

- 5.1. Ea egokiro arrazoitzen dituen lan plastikoetan, berak egindako interpretazioak eta analisiak.
 - 5.2. Ea proposatzen dituen hainbat modu, objektu edo errealitateko elementu bat irudikapen grafkoen bidez ikusteko.
 - 5.3. Ea saiatzeko den sortzen diren konposizio-arazoei artean oinarritutako erantzun arrazoituak ematen.
 - 5.4. Ea hautabide propiorik proposatzen dien inguruko objektuak eta elementuak irudikatzeko arazoei.
6. Forma edo objektu bera ikonozko hainbat mailatan interpretatzea (apunte, eskema, zirriborro, estudio), komunikazio-beharren arabera.
- 6.1. Ea egokitzen duen egiten dituen irudien izaera lortu nahi duen helburura.
 - 6.2. Ea konparatzen duen forma bakarra irudikatzeko hainbat modu.
 - 6.3. Ea erabiltzen dituen krokis eta eskema lineal osagarriak, behar adina informazio emateko ereduaren izaerari buruz.
7. Hainbat arte-adierazpideren ezaugarri plastikoak, estetikoak eta funtzionalak analizatzea, testuinguru historikoaren arabera.
- 7.1. Ea identifkatzen duen ideia bakarra (espazioa, bolumena, etab.) interpretatzeko modu bat baino gehiago, hainbat garai historikotako edo kulturatako lanetan.
 - 7.2. Ea lotzen dituen arte-adierazpenen ezaugarriak, zer testuingurutan ekoitzi dituzten.
 - 7.3. Ea analizatzen eta konparatzen dituen irudikapen grafkoak kultura- eta gizarte-faktoreen arabera.
 - 7.4. Ea arrazoitzen dituen hainbat garai historikotako adierazpenetako elementu formalen eta estetikoaren erabilera eta esanahia.

- 7.5. Ea arrazoitzen dituen hainbat garaitan eta kulturatan irudikatzeke erabilitako bideak eta estrategiak.
8. Helburuen arabera, lan-prozesuak proiektatzea, proposatzen den planteamenduaren arrazoiak emanez eta emaitza hobetzeko egiten diren iradokizunak kontuan hartuz.
 - 8.1. Ea kritikoki ebaluatzen dituen lan-prozesuak, eta ea egiten dituen egoki iruditzen zaizkion aldaketak.
 - 8.2. Ea koherentziaz garatzen eta bideratzen duen arte-proiektu bat, hasierako ideiatik amaitu arte.
 - 8.3. Ea arazoak sortzen direnean, hausnartzen duen, lan-prozesua berriz bideratzen duen eta akatsak hobetzeko tresnatzat hartzen duen.
 - 8.4. Ea errespetatzen eta kontuan hartzen dituen besteen parte-hartzea eta ekarpenak.
 - 8.5. Ea argudiatzen dituen taldean egiten dituen ekarpenak, jardueraren helburua ahaztu gabe.
9. Errealitatea irudikapen grafko-plastikoen bidez interpretatzea eta kolorearen adierazpen- eta komunikazio-balioak erabiltzea, helarazi nahi den mezua ahalik eta hobekien adierazteko.
 - 9.1. Ea analizatzen dituen argiak objektu artifizialetan eragiten dituen aldaketa kromatikoak, irudikatuz ñabardurak, intentsitatea, tonu-balioak eta diferentzia kromatikoak.
 - 9.2. Ea erabiltzen dituen koloreari buruzko oinarritzko ezagutzak hainbat garai artistikotako artelanak deskribatzeko eta analizatzeko.
 - 9.3. Ea aztertzen duen tonu-balioen hierarkia eta gainazalaren izaera formala, eta grafkoki irudikatzen dituen interes bolumetrikiko nabarmeneko objektuak.

- 9.4. Oinarizko ezaugarrien adierazpenaren arabera, ea material eta teknikarik egokienak erabiltzen dituen irudikatzen dituen formen tonuak eta elementu formalak aztertzeke.
 - 9.5. Ea egiten duen irudikapenik argiak forma eta objektu ez-geometrikoetan eragiten dituen aldaketa formalak interpretatzeko, betiere, marrazteko prozeduren eta tekniken bitartez.
 - 9.6. Ea egokitzen duen interpretatu beharreko objektuen eta eszenen argiztapena lortu nahi duen helburura.
10. Bolumen geometrikoen edo/eta naturalen multzo bat grafkoki interpretatzea, argi eta garbi deskribatuz elementuen arteko antolamendua, proportzioen eta espazioaren analisiaren arabera.
- 10.1. Ea grafkoki deskribatzen duen multzo bateko formen kokaleku erlatiboa, formen antolamenduan orientazio-egokitasuna eta askotariko erlazioak izanik.
 - 10.2. Ea espazioa analizatzeari ematen dion lehentasuna, eta ez multzoa osatzen duten formei.
 - 10.3. Ea grafkoki zehazten duen multzo bateko zatien proportzioen arteko egokitasuna.
 - 10.4. Espazioaren eta ikuspuntuaren arabera, ea nabarmentzen duen objektuen egitura itxura baino iraunkorragoa dela deskripzioetan.
11. Inguruaren ezaugarriak grafkoki adieraztea, espazio-barrutiak eta sakontasun-efektuak adierazteko, eta proportzioak eta argi-kontrasteak balioestea.
- 11.1. Ea argi irudikatzen duen espazio-zentzua, itxurazko proportzioen bidez eta elementuak bata bestearen gainean jarriz, eta ulertzen dituen perspektibak forman eragiten dituen distortsioak.
 - 11.2. Ea aukeratutako inguruaren forma eta espazioa hobekien adierazten duten datu formalak hautatzen dituen.

- 11.3. Ea espazioa irudikapen-sistema teknikoen zorrotasuna eta zehaztasuna gaindituz irudikatzen duen.
12. Formen funtsezko egitura grafikoki deskribatzea, forma sortzen duen egituraren ondorio dela ulertu izana nabarmentzen duen defnizioaren bidez, eta ezkutuko informazioa (kusmen-pertzepzioa analizatuz aztertu ezin dena) azaleraatzea.
- 12.1. Ea grafikoki deskribatzen dituen inguruko objektuak, eta bereizten dituen konfigurazio formalaren oinarrizko elementuak.
- 12.2. Bere deskripzioetan, formei eta formen barne-egiturari behatzeko, ea antzematen zaion analizatzeko ohiturarik.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Arteen modalitatea.

Marrazketa
Teknikoa I eta II

SARRERA

Gure gizartea ikusmenean oinarritutako hamaika tipoko erreferentzien bidez azaleratzen zaigu, eta erreferentzia horiek, gainera, gero eta garrantzitsuagoak dira, nonahi aurkitzen ditugu —gizarteratzeko eta nortasuna eratzeko prozesuetan, adibidez—, eta mundua interpretatzen eta aztertzen laguntzen digute. Modu askotara agertzen dira, eta horien arteko bat marrazketa teknikoa dugu.

Hori dela eta, formen mundua modu objektiboan adierazteko, ezinbesteko komunikazio-bitartekoa da irakasgai hau Batxilergoan. Marrazketa teknikoaren komunikazio-funtzio horri esker, ideia eta proiektuak modu objektiboan eta adiera bakarrarekin (modu unibokoan) adierazi, interpretatu eta uler daitezke, marrazketa teknikoaren objektibotasuna eta fidagarritasuna bermatzen duten konbentzio jakin batzuk erabat adostuak baitaude, edonolakoa delarik ere kultura eta gizartea.

Horrenbestez, marrazketa teknikoaezinbestekoazaigugauregundiseinatzen eta ekoizten den guztia ikusarazteko eta definitzeko, nahitaezkoa baita formak erabiltzen dituzten ikerketa-prozesu eta teknologia-proiektuetan.

Marrazketa teknikoa I eta II irakasgaiko edukien bidez, etengabeko ikaskuntzarako sistema bat eskaini nahi da. Sistema horren barruan ikasitako gauza berri bakoitzak aplikazio zuzena izango du eta prozesu baten barruan ulertu beharko da. Batxilergoko bi ikasturteetan zehar lantzen dira eduki horiek. Lehen urtean, irakasgaiaren ikuspegi orokorra ematen da, eta, horretarako, eduki gehienak aurkezten dira, batzuk sakonago eta beste batzuk azalagotik. Edukiok bigarren urtean sakontzen eta sendotzen dira osoro, kurrículuma osatzeko behar diren beste eduki berri batzuekin batera.

Irakasgai honetako edukiak lau ataletan banatu dira. Laurak ere erlazionatua daude, baina bakoitza independentea da:

- Lehenengo atalean, marrazketa teknikoaren alderdi hauei buruzko edukiak jorratzen dira: interpretazioa, analisia, adierazpena, sormena eta estetika.
- Geometriari dagokio bigarren atala, eta bertan, geometriaren hizkuntza grafkoa erabiliko da, planoan problema geometrikoak ebazteko edukiak lantzearen.
- Geometria deskriptiboa (adierazpen-sistemak) lantzen da hirugarren atalean. Atal horretan espazioan kokatutako forma eta gorputz bolumetrikoak adierazten dira bi dimentsioko euskarri batean.
- Azkeneko atalean, normalizazioari eta proiektuak osatzeko prozesuari buruzko edukiak aurkezten dira. Normalizazioaren bidez adierazpen grafkoak sinplifikatu, bateratu eta objektibatu egiten dira, eta, proiektuak egiteko prozesuan, informazioa eta edukiak nazioartean ere trukatu ahal izateko bidea jorratzen da.

Proposatutako eduki guztiok ikasgelan garatzeko, teoria eta esperimentazioa, dedukzioa eta indukzioa, uztartuta lantzea komeni da. Horretarako, egokia izango da marrazteko modu eta tresna askotarikoak erabiltzea (esku hutsezko marrazketa, tresna arruntekin egindakoa eta euskarri informatikoan egindakoa). Batzuk nahiz besteak beharren arabera erabiltzen joango dira ikasleak.

Erabilitako lan-metodoak praktikoak izango dira gehienbat eta irakasgai honetako edukiak ezagutzea eta menderatzea izango dute helburu. Ariketa grafkoak egingo dira horretarako. Irakasgai hau instrumentala denez, diziplinartekotasunari egin beharko zaio kasu, eta beste jakintza-alar batzuetako edukiak ere tartekaturik lantzea guztiz egokia izango da.

Curriculuma garatzeko garaian, gero eta garrantzi handiagoa dute teknologiek, ordenagailuz lagundutako diseinurako programek bereziki. Hortaz, ikasgelan programa horiek erabiltzea komeni da, irakasgai honetako zenbait eduki garatzeko.

OINARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IRAKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA

● Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna.

Gaitasun honek mundu fisikoarekin harremanak izateko trebetasunaz dihardu —harremanak, izadiarekin berarekin nahiz giza ekintzak sortutako alderdiekin—; ildo horretatik, jakina da metodo zientifikoko prozedurak erabiltzen direla marrazketa teknikoan: gauzei behatzea, esperimintatzea, deskubritzea, aztertzea, ondoren gogoeta egitea... Eta metodo horixe erabiliz laguntzen digu irakasgai honek zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna garatzen.

Errealitatera eta mundu fisikora hurbiltzeko modu edo bide bat da marrazketa teknikoaren, errealitate eta mundu hori autonomiaz eta norberaren ekinez ulertzeko; hura geureganatzeko eta adierazteko beste tresna bat, alegia. Pertsonok bizi garen ingurunean nola erlazionatu izan garen eta ingurune hori buruzko proiektuak nola landu izan ditugun eta lantzen ditugun ulertzeko modu bat da marrazketa teknikoaren. Azken batean, ikasleek inguruan duten munduan gizakiok nola esku hartu izan dugun eta mundu hori nola aldatu eta egokitu izan dugun ikusteko modua da marrazketa teknikoaren. Proiektuak eta proposamenak lantzen dira horretarako, gure behar eta nahiei erantzuteko; nolana ere, garapenak gizaki guztiei onurak ekartzen dizkiela ziurtatzen saiatuz, betiere.

● Ikasten ikasteko gaitasuna.

Ikasten ikasteak ikasteari ekiteko eta gero eta autonomia eta eraginkortasun handiagoz ikasten jarraitzeko trebetasunak izatea eskatzen duenez, Marrazketa Teknikoaren irakasgaiak norberaren ahalmen eta ezaupideak zein diren jakiten, kudeatzen eta kontrolatzen lagundu diezaguke; ikasleekin honako alor hauek lantzea eskatzen duten proiektuak egitea eskatzen du horiek: erabakiak hartzea, baliabide egokiak bilatzea, egin beharreko urratsei buruz hausnartzea, hartutako erabakiak hartzera bultzatzen dituzten arazoien zergatia azaltzea, ikasitakoaren gaineko balantzea egitea...

Alor teknologiko, arkitektoniko eta gisako edozein proiektu gauzatu aurretiko sorkuntza-, azalpen- eta arazoitze-faseetan, marrazketa teknikoaren hortxe egoten da beti. Horiek, aurkeztutako ideiak banaka nahiz taldean aztertzeko

aukera ematen du, gero, dagozkion erabakiak hartuz, gure proiektuak gauzatu ahal izateko.

Marrazkiaren bidez adierazten eta azaltzen diren proiektu teknikoek hausnarketan oinarritutako ikerketarekin bat egiten dute, eta, horri esker, ikas-erperientziak beste jakintza-arlo batzuekin erlaziona ditzakegu. Baliabide egokiak bilatzeko, besteekin batera ikasteko eta aurrera egin ahal izateko, eta elkarlanean jarduteko beharraz konturatzeko ere balio digu irakasgai honek.

● **Matematikarako gaitasuna.**

Agerikoa denez, proiektu askotan agertzen diren problema geometriko eta teknikoak ebazteko —horixe da marrazketa teknikoaren oinarria, hain zuzen ere—, matematikak berezkoak dituen baliabideak eta pentsatzeko tresnak erabili beharra dago.

Marrazketa teknikoaren eta matematikaren artean lotura estua dago, espazioa adierazteko sistema batzuk eratu eta kontzeptu eta baliabide geometrikoak (azalerak eta bolumenak) erabili behar baitira era guztietako objektuak diseinatzeko garaian; eta, era berean, neurriak, proportzioak eta kokapenak erabili behar baitira formen eta haien alderdi kuantitatibo eta espazialen arteko erlazioa (eskalak, borneak...) ulertzeko ere. Horren ondorioz, bi jakintza-arloek kideko dituzten esparru horiek ikasleekin lantzea garrantzitsua da, matematikarako gaitasunak elementu eta euskarri matematikoak dituzten egoeren eta informazioen aurrean (problema, ebatzi beharreko datu ezezagunak...) jarrera irekia izatea baitakar, eta halakoak etengabe agertzen zaizkigu marrazketa teknikoaren alorrean.

Gainera, marrazkiaren historian behin eta berriz aurkitzen ditugu pentsaera matematikoarekiko bat-egiteak, eta alderantziz, eta horrek agerian uzten du mundua hobeto ulertzeko dauzkagun baliabide ugariak bateratzeko gizakiok dugun beharra.

● **Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.**

Marrazketa, tekniko nahiz artistikoa, adierazpen grafiko eta ikusizko bitarteko bat da eta adierazmolde eta hizkuntza espezifikoak erabiltzen ditu. Hori dela eta, hizkuntzaren bidezko komunikazioan osagarri bezala

jokatzen du, eta elementu unibertsalak eskaintzen dizkio, diskurtso are eraginkorragoa lortzen laguntzeko.

Horrenbestez, marrazketa teknikoak lagungarria da hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna lantzeko, beste irakasgai batzuk diren bezalaxe noski, eta honela lagundu dezake: ikasgelan sortzen diren harreman komunikatiboen bidez, harreman horiek arautzen dituzten arauetako errespetuaren bidez, sortzen diren prozesuen gaineko azalpenen bidez eta irakasgaiak eskaintzen duen lexiko bereziaren bidez. Lan-prozesuen transkripzioak, hartutako soluzioen justifikazioak eta proiektuen balorazioak ere gaitasun hau garatzen laguntzen dute.

● Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.

Euskarri informatikoen eta komunikazioen azkenaldian izandako hedapenak dimentsio berezia ematen diote marrazketa teknikoari. Horregatik, eta berrikuntza teknikoak bizi garen garai honekin bat datozeela ikusita, ezinbestean erabili behar dugu lengoia teknologiko-digitala eguneroko bizitzan beharrezkoak diren proiektuak marraztu eta osatzeko.

Batxilergoak lan tekniko garrantzitsuen inguruko proiektuak garatzeko eta aztertzeko aukera ematen digu. Halakoak irudi digitaletan oinarritzen dira eta, hortaz, ikasleek ahalik eta trebetasun handiena eskuratu behar dute informazio- eta komunikazio-teknologiak lanerako erabiltzeko garaian, teknologia horiek informazioa eta jakintza zabaltzeko eta sortzeko balio dutela kontuan izanik. Irakasgai honek asko laguntzen du, beraz, gaitasun hau lantzen.

● Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.

Munduko errealitate historiko eta soziala, munduak izandako eboluzioa, lortutako gauzak eta dituen arazoak ulertzen laguntzen digu gaitasun honek.

Marrazketak, teknikoak zein artistikoak, erro sakonak ditu marrazki horiek sortu dituzten gizarteetan, eta ezin dira, beraz, haien jatorrizko kulturatik edo sortu zituzten testuinguruetatik kanpo ulertu. Kontuan hartu behar dira gizarte eta testuinguru horietako balioak eta gako ekonomiko, ideologiko, tekniko, erlijioso eta zientifikoak.

Marrazketa teknikoak erabateko gertakari soziala da, izan ere, gure ingurunea

eta gure bizikidetza-eremuak goitik behera aldarazten dituzten lan handien aurreko urratsa da ia beti: horren adibide dira, esate baterako, arkitektura eta hirigintza.

Ikasgela talde-lanerako leku aproposa izan daiteke, errespetua, bizikidetza, tolerantzia eta elkartasuna lantzeko, batez ere. Errespetua, besteen lanak onartzea, adierazpen grafikoaren bidez beste kultura edo pertsona batzuek munduari erantzuteko eta mundua ulertzeko darabiltzaten gureaz bestelako moduak ontzat jotzea... Horiek guztiak irakasgai honen barruan landu beharreko balioak dira, eta gaitasun hau garatzen laguntzen dute.

● Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.

Antzinako nahiz gaur egungo kulturek eta gizarteek beti behar izan dute eta erabiltzen dute baliabide material eta teknikoak erabiltzeko trebetasuna, garaian garaiko pentsatzeko prozesuak garatzeko eta erantzun artistikoak interpretatzeko. Marrazketa teknikoak izan da gauzak adierazteko eta komunikatzeko beharrei kultura horiek emandako erantzunetako bat.

Marrazketa teknikoak irakasgaien lantzen diren edukiak funtsezkoak izan dira Antzinaroaz geroztik, arkitekturari eta pinturari buruzko teoriak zabaltzeko eta komunikatzeko garaian. Teoria horiez guztiez baliatu izan dira gizarte eta kultura guztiak beren adierazpen-arazoak aztertu, ulertu eta ebazteko, eta soluzio bisualak eman ahal izan dituzte, eta hala egin dute irudi edo adierazpen grafikoak marraztean, beren asmo komunikatibo, narratibo eta adierazkorra erantsiz.

Marrazketa teknikoak artearekin duen erlazio estuan nabarmentzen diren alderdien artean, perspektibaren ekarpena nabarmentzen da. Perspektibari esker espazioa planoan adieraz daitekeenez, iraganean senean, emozioan eta artista bakoitzak espazioa adierazteko zuen gaitasunean oinarritzen zen jardunari, dimentsio eta interpretazio zientifikoak eman dio.

Gainera, Marrazketa Teknikoko curriculumak garatzearekin, gertakari kulturala oro har eta gertakari artistikoa bereziki —edozein delarik ere adierazpidea— atxikitze behar diren trebetasun eta jarrerak barneratuz joango dira ikasleak, eta giza eta arte-kulturarako gaitasuna jorratzen lagunduko digu horrek.

● Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.

Hasierako arakatze edo miaketatik azken produktura arteko prozesua osatzeko plangintza bat finkatu behar da aldez aurretik, eta ahalegin bat egin behar da emaitza egokia lortzeko. Horrekin batera, baliabideak aukeratzeko garaian, produktuak zer adierazi nahi duen kontuan hartzeko eskatzen digu prozesu horrek, eta prozesuko fase bakoitzean egin dena etengabe berrikusi beharko dugu, betiere, ahal bada behintzat, hura hobetzeko asmoarekin.

Horretarako, autonomiaz jardun behar da, ekimenak martxan jarri behar dira eta egon litezkeen aukera eta soluzioak kontuan hartu behar dira. Prozesu horrek malgutasuna dakar, hipotesi edo kasu beraren aurrean hainbat erantzun eman baitaitezke. Horri esker, norberaren nortasuna sendotzen da eta harreman estuan dauden balio eta jarrera pertsonal batzuk barneratzen dira: erantzukizuna, hasitakoarekin jarraitzea, norberaren burua ezagutzea, autoestimua, sormena, autokritika, aukeratzeko gaitasuna, arazoei aurre egitekoa, akatsetatik ikasteko gaitasuna eta gauzetan arriskatzekoa... Era berean, aldaketen eta berrikuntzen aldeko jarrera ere beharrezkoa da hemen, eta horretarako behar den ikuspegi-malgutasun horrek eragina du gaitasun honen garapenean.

HELBURUAK

Hezkuntza-etapa honetan, Marrazketa Teknikoa I eta II irakasgaien bidez gaitasun hauek lortu nahi dira:

1. Marrazketa teknikoak gizabanakoen eta gizartearen bizitzako oso arlo desberdinetan —artean eta teknikan, adibidez— izan duen eta duen garrantzia eta funtzioak aintzat hartzea eta hizkuntza objektibo eta unibertsala dela konturatzea, informazioa ulertu, aztertu eta aditzera emateko garaian marrazketa teknikoak duen eginkizunaz jabetzeko.
2. Marrazketa teknikoari dagozkion teknologia eta lexiko bereziak ezagutzea eta marrazketa teknikoko tresnak trebetasunez erabiltzea, gure lanaren berri emateko eta aukeratutako soluzioak arrazoitzeko, horren bidez marrazketa teknikoko prozeduren gaineko ezaupide gehiago eskuratzearen eta gure elkarrizketak aberastearren.

3. Grafkoak osatzeko eta egiteko prozesuak eraginkortasunez burutzea, emandako soluzio grafkoak zorrotzak, argiak eta objektiboak izateak ideiak eta informazioak jakinarazi, zabaldu eta interpretatzeko garaian duen garrantziaz jabetuta.
4. Geometria metrikoaren oinarriak ezagutzea eta ulertzea, formak planoan konfiguratzeko arazorik sortuz gero, egoera zehatzak problematizatzearen.
5. Problema geometrikoak espazioan eta hiru dimentsioko formak planoan adierazteko dauden sistemak aintzat hartu eta erabiltzea, problema berean hainbat sistema erabiliz lortutako emaitzak alderatuz, kasu bakoitzerako sistema egokiena zein den erabakitzearen eta analisirako gaitasuna, gogoeta kritikoa, komunikazioa eta gureaz bestelako pentsamoldea lantzearen.
6. Marrazketa teknikoaren oinarriak ezagutu eta ulertzea, marrazketaren arau unibertsalei kasu eginez, planoak, diseinuak eta produktu artistikoak irakurri eta interpretatzeko garaian erabiltzeko, bai eta formak adierazteko eta problema artistikoei erantzuteko soluzio arrazoituak proposatzeko ere.
7. Diseinu-prozesuetan eta soluzioak bilatzeko prozesuetan, krokisak, zirriborroak eta apunteak ezinbesteko osagaiak direla konturatzea eta balioestea, adierazpenetan trebetasuna eta bizkortasuna lortzeko eta adierazpen grafko egokia lortzeko.
8. Eraikuntza geometrikoak bakarka eta taldean planifikatzea, eta haiek egiteko prozesuari buruz gogoeta egitea, besteekin jarduteak duen garrantziaz jabetzeko, bai lortu nahi duguna adierazteko garaian, bai faseak berrikusi eta emaitzen ebaluazio kritikoa egiteko garaian ere, eta taldean egindako lanaren emaitzak onartzea, erantzukizunez, tolerantziaz eta besteen iritzia errespetatuz.
9. Marrazteko eta diseinatzeko teknologia eta programez interesatzea, betiko baliabideen osagarri diren aldetik eskaintzen digutena balioetsiz, lana beste modu batera antolatzeko eta errealitatea beste modu batera adierazteko —soluzio grafko eta geometrikoak azkar eta erraz adierazita— aukera ematen digutelako.

MARRAZKETA TEKNIKO A I

EDUKIAK

1. multzoa. Marrazketa tekniko a eta artea

- Marrazketa teknikoaren garapena historian.
- Marrazketa teknikoaren estetika.
- Erlazio geometriko garrantzitsuenak aztertzea: besteak beste, arte-adierazpenetan agertzen diren simetriak eta proportzioak (urrezko sekzioa, segidak...).
- Artelanetan, diseinuko produktuetan eta izadiko elementuetan erlazio geometrikoak bilatzea.

2. multzoa. Hizkuntza grafikoa eta geometrikoa

- Oinarrizko trazadura geometrikoak planoan. Angeluak eta erdikariak. Eragiketak segmentu eta angeluekin.
- Proportzionaltasuna eta antzekotasuna. Talesen teorema eta haren aplikazioa. Poligono baliokideak. Zenbakizko eskalak eta eskala grafikoa. Eskala normalizatuak.
- Forma poligonalen trazadura. Berezko elementuak eta elementu lotuak. Erlazio metrikoak. Triangeluak, laukiak: sailkapena eta eraketa. Poligono erregularrak, zirkunferentzia zirkunskribatuetatik abiatuta.
- Eraldaketa geometrikoak (I): translazioa, biraketa, simetria eta homotezia, planoko irudietan aplikatuak.
- Zirkunferentzien trazadura. Zirkunferentziako angeluak eta arku kapaza. Ukitze-problemak ebaztea: zuzenen eta zirkunferentzien artekoak eta zirkunferentzien artekoak. Loturak eta irudi lau eratorriak. Ukitzaile horiek aplikatzea, obaloak, oboideak eta kiribildurak, eta kiribilak eta helizeak definitzeko nahiz marrazteko.

- Kurba konikoak marraztea: elipsea, parabola eta hiperbola. Definizio eta egiteko metodoak.

3. multzoa. Adierazpide-sistemak

- Adierazpide-sistema bakoitzaren oinarriak eta xedea; bereizten dituzten ezaugarriak. Adierazpide-sistemek objektuak grafikoki interpretatzeko eta ideiak zabaltzeko eskaintzen dituzten aukerez interesatzea.
- Sistema diedrikoa. Puntua, zuzena eta plano adieraztea. Oinarrizko solido poliedrikoak adieraztea, beren erlazio eta eraldaketa ohikoenekin. Gorputzen eta espazio sinpleen bista diedrikoak.
- Sistema axonometrikoak: oinarriak, erredukzio-koefizienteak. Isometria. Gorputzak eta espazio sinpleak adieraztea. Sistema diedrikoarekiko erlazioa. Cavalieriren perspektiba: oinarriak, erredukzio-koefizientea.

4. multzoa. Normalizazioa

- Normalizazio kontzeptua. Arauen sailkapena. UNE eta ISO oinarrizko arauak.
- Akaberen eta aurkezpenen tipologia: formatuak, planoen tolesketa.
- Industriako eta arkitekturako ikurrak: bista nagusiak.
- Akotazioa: sistemak eta prozedurak. Perdoiak.
- Krokisak egitea: beharrezko bistak kokatzea eta aukeratzea. Egiteko prozesua.
- Plano teknikoak adierazteko garaian arauak aintzat hartzeak duen garrantziaz konturatzea.
- Krokisak ondo egiteak duen eraginkortasunaz jabetzea.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Ingurunean eta arte-adierazpenetan dauden geometriako elementuez konturatzea, gauzak adierazteko eta komunikatzeko baliabide gisa duten garrantzia balioestearekin batera.
 - 1.1. Ea identifkatzen dituen marrazketa teknikoko elementuak zenbait adierazpen plastikotan.
 - 1.2. Ea jabetzen den geometrian eta artean erabiltzen diren zenbait adierazpen-baliabideren artean dauden loturez.
 - 1.3. Ea jabetzen den inguruneko objektu eta adierazpenetan agertzen diren elementu geometrikoez.
2. Irakasgaiari dagozkion lexiko eta terminologia, tresnak eta prozedurak ondo erabiltzea, ideiak eta informazioak behar bezala zabaldu eta interpretatzeko.
 - 2.1. Ea ondo erabiltzen duen irakasgaiari dagokion lexiko eta terminologia, marrazketa-prozesuak interpretatu eta zabalteko.
 - 2.2. Ea konturatzen den irakasgaiari dagozkion edukiak ulertu eta barneratzeko, lexiko eta terminologia egokia erabiltzea komeni dela.
 - 2.3. Ea ondo erabiltzen dituen marrazteko tresnak trazatzeko garaian, eta saiatzen den tresna guztiak garbi eta txukun gordetzen.
 - 2.4. Ea azaltzen dituen lan-prozesuetan erabilitako soluzioak, terminologia egokia erabiliz.
3. Marrazketa teknikoko prozedura eta baliabide grafkoei buruzko ezaupideak erabiltzea, lan-proiektuetan akabera ona eta aurkezpen egokia lortzearen.
 - 3.1. Aurkezpenak egiteko garaian, ea baliabiderik erabiltzen duen, informatikorik edota bestelakorik.

- 3.2. Ea, kasu bakoitzerako, tresna eta metodo egokiak erabiltzen dituen.
 - 3.3. Ea arduratzen den amaierako emaitza, zehatza izateaz gainera, garbia izateaz eta funktutako helburuarekin bat etortzeaz.
4. Formak konfiguratzeko problemak aztertzea eta grafikoki ebatzea, oinarizko eraikuntza geometrikoak erabiliz. Prozedurek koherenteak izan behar dute eta erabilitako metodoak arrazoitu behar dira, adierazpideak egoki egiteko interesa erakustearekin batera.
- 4.1. Ea ebatzen dituen ukipen-problemak, bai zuzenen eta zirkunferentzien artekoak, bai zirkunferentzien beraien artekoak ere, trazatua arrazoituz eta hartutako erabakiak justifikatuz.
 - 4.2. Ea eraikitzen dituen oinarizko irudi geometrikoak, eta balioesten duen metodoa eta arrazoitzen duen nola egin diren.
 - 4.3. Ea prozedura eta teknika egokienak erabiltzen dituen transformazio geometrikoetan, kurba konikoetan eta teknikoetan.
 - 4.4. Ea eraikitzen eta erabiltzen duen eskala grafikorik planoak interpretatu eta marrazkiak egiteko.
 - 4.5. Ea askatzen dituen formak konfiguratzeko problemak, trazatu poligonalak eta transformazio geometrikoak egiteko aplikazioak erabiliz.
5. Adierazpide-sistema garrantzitsuenek komunikaziorako eta analisirako dituzten aukerak bereiztea, eta proiektu jakin bat komunikatzeko egokia zein den aukeratzen jakitea.
- 5.1. Ea alderatzen dituen forma jakin baterako hainbat sistematan lortutako emaitzak.
 - 5.2. Ea proposamenerako egokiena den sistema aukeratzen duen.
 - 5.3. Ea konturatzen den adierazpide-sistemak formak erraz eta berehala neurtzeko bitartekoak direla.

- 5.4. Ea identifkatzen duen adierazpide-sistema bakoitza zein esparrutan erabiltzen den: alor teknikoan, industrian, arkitekturan, artean...
6. Sistema diedrikoan irudi lauak, oinarrizko bolumenak eta forma poliedrikoak adieraztea, bai eta puntuaren, zuzenaren eta planoaren arteko erlazio bereziak ere.
 - 6.1. Ea ulertzen dituen sistema diedrikoak espazioan dauden elementuak planoan adierazteko eskaintzen dituen aukerak.
 - 6.2. Ea bereizten duen proiektzio diedrikoetan segmentuak eta irudi lauak beren benetako dimentsioan noiz agertzen diren eta noiz ez.
 - 6.3. Ea marrazten dituen irudi soilen eta haien eragindako sekzioen proiektzioak.
 - 6.4. Ea erabiltzen duen sistema diedrikoa puntu, zuzen eta irudi lauak kokatzeko arazoak ebazteko.
7. Sistema axonometrikoetan (ortogonal eta zeharrak) inguruan dauden hiru dimentsioko objektuak adieraztea. Irudiok alde zuzenetik ezagutzen diren azalerak izan behar dituzte.
 - 7.1. Ea eraikitzen dituen gorputz jakin batzuen perspektiba axonometrikoak, haien bista nagusiei jarraiki eta alderantziz, esku hutsez nahiz delineatuz.
 - 7.2. Ea aztertzen dituen objektu konposatu soilak, perspektiba axonometriko batetik.
 - 7.3. Ea adierazten duen objektu bera hartu eta perspektiba axonometrikoan eta Cavalleri perspektiban, bien arteko aldeak kontuan hartuz eta kasu bakoitzean bietako zein komeni den azalduz.
8. Industria- edo eraikuntza-alorreko pieza eta elementu soilak marraztea, adierazpenean agertzen diren bistei, akotazioei eta sinplifikazioei dagozkien arauak ondo aplikatuz.
 - 8.1. Ea arretaz aztertzen eta begiratzen duen proposatutako pieza.

- 8.2. Ea erabaki eta arrazoitzen duen objektu bat graf koki adierazteko erabili beharreko bista mota eta kopurua.
 - 8.3. Ea ezinbestekoak diren bistak bakarrik adierazteko interesa izaten duen.
 - 8.4. Ea erabiltzen dituen objektua ulertzeko behar den informazio guztia eta hura dimentsionatzeko eskala eta kotak adierazteko ikur egokiak.
9. Krokisak, zirriborroak eta apunteak erabiltzea lan-prozesuetan alternatibak eta soluzioak bilatzeko eta haien inguruan gogoeta egiteko bitarteko gisa.
- 9.1. Ea erabiltzen dituen, irudiak hobeto ikusteko, esku hutsez egindako zirriborroak eta marrazkiak.
 - 9.2. Ea alderatzen dituen forma bera adierazteko dauden mailak.
 - 9.3. Ea erabiltzen duen krokis eta eskema lineal osagarriak, objektuei buruz behar beste informazio emateko.
10. Lan-proiektu bat garatzea proiektuaren helburuen arabera, eta prozedura egokia ondo zehaztea, fase bakoitzaren balioa eta egokitasuna arrazoituz.
- 10.1. Ea lan-metodo koherentea planifikatu eta garatzen duen, planteamendu jakin baterako.
 - 10.2. Ea parte hartzen duen talde-proiektuetan, besteek egindako adierazpen eta ekarpenak errespetatuz.
 - 10.3. Ea ekimenez, jarrera kritikoarekin eta erantzukizunez jarduten den lan-prozesuetan.
 - 10.4. Ea egin beharreko proiekturako egokia den prozedura aukeratzeko duen.

11. Informatikako baliabideak adierazpide-tresna egokitzat hartzea, asmoak arrakastaz garatzeko eta adierazpide- eta komunikazio-beharrak gauzatzeko lagungarriak direnez.

11.1. Ea aztertzen dituen teknologiak gauzak adierazteko eskaintzen dituen aukerak.

11.2. Ea ikertzen duen ordenagailuz lagundutako marrazketa-programek dituzten onuren inguruan.

11.3. Ea azaltzen dituen lortu nahi den emaitza lortzeko informatika-tresnak erabiltzeko arrazoiak.

MARRAZKETA TEKNIKOA II

EDUKIAK

1. multzoa. Marrazketa tekniko eta artea

- Transformazio geometrikoak eta haien erabilera arte-adierazpenetan eta ordenagailu bidezko sorkuntzetan.
- Zeinu bisualak antolatzeke egitura geometrikoak erabiltzen dituzten arte-adierazpenak aztertzea.
- Artean proiektzioak eta adierazpen-sistemak nola erabiltzen diren ikustea.

2. multzoa. Hizkuntza grafiko eta geometrikoa

- Proporzionaltasuna. Katetoaren eta altueraren teorema.
- Potentzia eta polaritatea.
- Poligonoak. Triangelua: arku kapazaren aplikazioa triangeluak egiteko. Sinuaren eta kosinuaren teorema. Poligono erregularrak egitea, aldeetatik abiatuta.
- Eraldaketa geometrikoak (II): homologia, afinitatea eta alderantzikatzea.
- Ukitzeak: potentzia eta inbertsio kontzeptuak aplikatzea.
- Kurba teknikoak: zikloideak, epizikloideak eta hipozikloideak.
- Kurba konikoak: kurbak eratzea ukitzaile ezagunetatik abiatuta. Afinitatea aplikatzea elipseak trazatzeko.

3. multzoa. Adierazpide-sistemak

- Sistema diedrikoa: eraispenak, biraketak eta plano-aldaketak.

Segmentuen eta irudi lauen benetako magnitudeak lortzea. Zuzenen eta planoen arteko ebakiguneak. Forma poliedrikoak eta biraketa-formak adieraztea. Garapenak. zuzenen eta solidoen arteko ebakiguneak. Sekzio lauak. Poliedro erregularrak. Garapenak.

- Sistema axonometriko ortogonal eta zeharra (Cavalleri perspektiba): proiektzioak eta erredukzio-koefizienteak. Ebakiguneak eta benetako magnitudeak lortzea. Irudi poliedrikoak eta biraketa-irudiak adieraztea. Sistema diedrikoarekiko erlazioa: gorputz baten perspektiba haren bista (proiektzioak) diedrikoetatik abiatuta adierazteko prozedura. Solidoen ebakiguneak.
- Sistema konikoa: sistemaren oinarriak eta elementuak. Perspektiba zentrala eta zeharra. Eskalak. Puntua, zuzena eta plano adieraztea. Zuzenen eta solidoen arteko ebakiguneak lortzea. Solidoen sekzio lauak. Perspektiba konikoan aukeratutako ikuspegia aztertzea.
- Bi eta hiru dimentsioko formak adieraztea hainbat sistematan, geometria deskribatzailea aplikatuz eta benetako erreferenteetatik nahiz beste adierazpen batzuetatik abiatuta. Eskala grafkoak eta zenbakizkoak erabiltzea.

4. multzoa. Normalizazioa

- Ebaketak: ebakidura motak, prozesua eta marrazketa. Sekzio lauak: motak. Dagozkien arauak.
- Adierazpen-printzipioak: bisten izenak eta kokapena Europako eta Amerikako sistemetan. Bistak aukeratzea eta bista partikularrak.
- Marrazketa teknikoak sailkatzea, haien helburu, eduki eta erabileraren arabera.
- Marrazki industrialak: aplikazio-eremuak, modalitateak. Adierazpen-formak eta arauak.
- Arkitekturako marrazkiak: helburua. Plano motak eta bakoitzaren funtzioa. Erabilitako ikurrak. Akotazioa.

- Planoak ondo aurkeztu eta interpretatzeko arauak errespetatzea eta haiek erabiltzeko interesa izatea.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Inguruan eta arte-adierazpenetan agertzen diren marrazketa teknikoko baliabideak identifikatzea, eta baliabide horien asmoa zein zen azaltzea.
 - 1.1. Ea aztertzen dituen naturako, arteko, inguruneko... formak, forma horietan agertzen diren elementu geometrikoak kontuan hartuta.
 - 1.2. Ea azaltzen dituen marrazketa teknikoaren esparrutik kanpoko gauzak adierazteko erabilitako marrazketa teknikoaren alorreko soluzio eta estrategien zergatiak.
 - 1.3. Ea identifikatzen dituen artean espazioa, bolumena... interpretatzeko erabiltzen diren espazioa adierazteko sistemak eta baliabide geometrikoak.
2. Lan-prozesuetan agertzen diren desberdintasun eta antzekotasunen artean loturak aurkitzea, irakasgaiari dagokion lexiko eta terminologia modu arrazoituan erabiliz.
 - 2.1. Ea azaltzen duen proiektu jakin batean erabilitako tresna eta baliabideak zergatik erabili diren.
 - 2.2. Ea ebazten dituen formen konfigurazioaren inguruko problemak, erabilitako prozeduren asmoa garbi azalduz.
 - 2.3. Ea azaltzen dituen gure ekoizpenari zentzua ematen laguntzen digun lan-prozedura jakin bat aukeratzeko arrazoiak.
3. Alderdi hauek balioestea: prozesuaren zorrotasun grafikoa, argitasuna, zehaztasuna eta amaierako adierazpen bikaina lortzeko erabilitako ebazpen- eta eraikuntza-prozesua.
 - 3.1. Ea konturatzen den objektu baten adierazpenak hura errealitatean gauzatzeko balio behar duela.

- 3.2. Prozedura jakin bat eta baliabide grafko jakin batzuk erabiltzeko garaian, ea kontuan hartzen dituen aukeratu beharreko marrazki mota eta haren helburua.
- 3.3. Ea argi eta garbi dauden aurkeztutako lanak, eta erantzuten dioten proposatutako helburuari.
4. Geometria lauko problemak ebaztea, proposamenak, prozedurak eta soluziorako aukerak modu arrazoituan balioetsiz eta ebazpen-prozesu zorrotza eginez.
 - 4.1. Ea ebazten dituen forma geometrikoak eraikitzea eta adierazpen teknikoak egitea eskatzen duten geometria aplikatuko problema sinpleak.
 - 4.2. Ea ebazten dituen agertzen zaizkigun kurba konikoen, haien osagai nagusien eta zuzenekiko nahiz zuzen ukitzailleekiko ebakiguneen inguruko problema geometrikoak.
 - 4.3. Ea ebazten dituen ukitze-problema, bai bakarka agertzen direnak, bai forma baten defnizioan agertzen direnak.
 - 4.4. Ea erabiltzen dituen dauden eskala normalizatuak edo alde zurretik funktutako eskala grafkoak adierazpen grafkoak egiteko.
 - 4.5. Ea lortzen dituen irudiak oinarrizko irudi lauei eta irudi lau konposatuei transformazio geometrikoak aplikatuz.
 - 4.6. Ea ebazten dituen Potentzia eta polartasuna kontzeptuak aplikatzeko eskatzen duten ukipen-arazoak.
5. Adierazpide-sistemak erabiltzea, komunikatzeko duten ahalmenaren arabera alderatuz, eta, egoera bakoitzean, ikuslearen arabera, egokiena zein den erabakiz.
 - 5.1. Ea egiten dituen objektu beraren perspektiba axonometriko eta konikoaren artean alderaketak.
 - 5.2. Ea azaltzen duen helburuaren arabera sistema bat edo beste zergatik aukeratu den.

- 5.3. Ea identifkatzen duen kasu bakoitzean informaziorik egokiena zein adierazpen-sistemak ematean duen.
- 5.4. Ea bereizten dituen sistema diedriko, axonometriko eta konikoak komunikatzeko duten ahalmenaren arabera.
6. Sistema diedrikoa erabiltzea puntuen, zuzenen, irudi lauen, solidoen... arteko kokapen- eta neurri-erlazioak zein diren ikusteko, kasu bakoitzean egokiena iruditzen zaigun metodoa aplikatuz.
 - 6.1. Ea erabiltzen duen sistema diedrikoa forma lauak, poliedrikoak nahiz biraketa-formak adierazteko.
 - 6.2. Ea erabiltzen dituen eraispenak, biraketak eta plano-aldaketak, sekzio lauen, solidoen aurpegien eta segmentuen benetako magnitudeak lortzeko.
 - 6.3. Ea gorputzak edo proiektzio-planoak kokapen egokietan jartzeko sistemak eskaintzen dituen prozedurak behar bezala erabiltzen dituen.
7. Ikuskera espaziala erabiltzeko gaitasuna erakustea, hiru dimentsioko objektuak adieraziz, perspektiba axonometriko mota desberdinetan marraztuta. Era berean, adierazpen-sistema horien gaineko ezaupide zehatzak erakustea.
 - 7.1. Ea ebazten dituen zuzenen eta planoen, zuzenen eta solidoen eta solidoen beraien arteko ebakiguneak perspektiba axonometrikoetan.
 - 7.2. Ea adierazten dituen forma poliedrikoak, azalera iradiatuak eta biraketakoak eta bolumen soilak perspektiba axonometriko ortogonal eta zeharreen, haien bistak eta sekzioak erreferentziazat hartuta.
 - 7.3. Ea lortzen duen solidoen ebakigunea perspektiba axonometrikoan, eta ondo bereizten dituen ageriko eta ezkutuko zatiak.
8. Irudiak perspektiba konikoan marraztea, proiektzio diedrikoetan emandako datuetatik abiatuta, koadroaren planoei eta plano geometralari nahiz ikuspegiaren kokapenari buruz emandako azalpenak behar bezala interpretatuz.

- 8.1. Ea adierazten dituen hiru dimentsioko formak eta poliedroak aurrealdeko perspektiba konikoan eta perspektiba koniko zeharrean.
 - 8.2. Ea marrazten duen inguruko formen perspektiba konikoa esku hutsez hainbat ikuspegitatik, barneko eta kanpoko alderdiak grafkoki aztertuz.
 - 8.3. Ea konturatzen den sistema konikoa benetan ikusten denera gehien hurbiltzen den sistema dela.
9. Industriako eta arkitekturako (eraikuntza) pieza eta elementuak grafkoki definitzea, bistei, ebakidurei, sekzioei, hausturei eta akotazioaridagozkien arauak eta modalitate bakoitzeko ikur edo sinboloak aplikatuz.
- 9.1. Ea identifkatzen dituen objektuen barne-osaera kontuan hartzeko eskatzen duten kasuak.
 - 9.2. Ea egiten dituen plano teknikoak, objektuak eta elementuak funktutako arauen arabera deskribatzeko.
 - 9.3. Ea erabiltzen dituen objektu bat guztiz eta ahalik eta bista gutxienekin definitzeko prozedurak (bista osagarriak, ebakidurak, sekzioak, borneak...) eta sinbolo edo ikur egokiak.
10. Esku hutsez trazatutako krokis, ziriborro, apunte eta perspektibak erabiltzea adierazpen grafkorako ezinbesteko trebetasun eta bizkortasuna lortzeko.
- 10.1. Ea erabiltzen duen ziriborroa soluzioen lehen pauso gisa.
 - 10.2. Ea marrazten dituen inguruko elementuen perspektibak esku hutsez.
 - 10.3. Ea konturatzen den esku hutsezko marrazki eta ziriborroek bisualizazioa hobetzen laguntzen dutela.

11. Eraikuntza geometrikoko proiektuak prestatzea eta proiektuon prozesuetan erantzukizunez eta modu aktiboan parte hartzea, proiektuok bakarkakoak nahiz taldekoak izanda ere, proiektuaren alderdi estetiko eta teknikoak hobetzeko ideiak eta iradokizunak proposatuz.
 - 11.1. Ea ebaluatzen duen lan-prozesua eta egiten dituen emaitza hobetzeko egin beharreko aldaketak.
 - 11.2. Ea proiektuak modu koherentean garatu eta zuzentzen dituen, hasierako ideiatik abiatu eta guztiz bukatu arte.
 - 11.3. Ea arrazoitzen dituen bere esanak taldean, lanaren helburua ahaztu gabe.
12. Ordenagailuz lagundutako marrazketaren ezaugarriak, funtzioak eta onurak identifikatzea eta gauzak adierazten eta komunikatzen nola laguntzen digun jakitea.
 - 12.1. Ea jabetzen den emaitzak adierazteko garaian informatika-programak erabiltzeak dakartzan onurez.
 - 12.2. Ea konparaziorik egiten duen betiko adierazpen-bitarteko bidez eta ordenagailuz lagundutako bidez osatutako prozesuaren eta lortutako emaitzen artean.
 - 12.3. Ea balio estedu informatika-euskarriek bestela oso asperrak izango liratekeen eragiketak azkar batean eta fidagarritasun handiz egiten laguntzen dutela.

III. Eranskina. Batxilergoko ikasgaien kurrículuma

Arteen modalitatea.

Bolumena

SARRERA

Inguruan ditugun objektuak, ingurunea eta espazioa tridimentsionalak dira, eta hala hautematen ikasten dugu. Txikitan, pertzepzio hori intuizioaren eta zentzumenen bidez egiten dugu, baina Batxilergoaren etapan modu kontzientearen eta arrazoituan egin beharra dago behaketaren eta azterketaren bitartez. Era berean, espazioaren manipulazioa, hau da, objektu berriak sortzea (izaera funtzionalekoak, artistikokoak nahiz ludikokoak) gizakiak jatorritik izan duen beharrezana da, eta beharizan hori funtsezko jarduera bihurtzen da ikasgai honetan.

Arteen Batxilergoaren parte gisa, espazio tridimentsionalaren ikasketa adierazpen artistikoaren esparruan oinarritzen da bereziki, eta beste ikasgaiekin osatzen eta lotzen da. Arte-jarduera guztien moduan, oso zeregin garrantzitsua dauka osaera harmonikoan, eta mota dibergenteko adimen-ekoizpena sustatzen du; ekoizpen horren bidez, norbanakoa konponbide desberdin, berri eta originalak sortzeko gai da. Estimulu beraren aurrean erantzun ugari sortzeko eta gizartearen nahiz naturaren aurrean jarrera aktiboak eta harkorrak sustatzeko gaitasun horrek sormenaren eta sentiberatasunaren garapena bultzatzen du. Ikasgai honen bidez nortasunaren osaketa bete egiten da bere maila guztietan, eta pertzepzio-mekanismoak eta ikusmen bidezko pentsamendua garatzen dira; izaera bolumetrikoko ikono bidezko hizkuntza ere garatzen da, eta, horri esker, komunikazio dinamikoa eduki ahal izango da ingurune soziokulturalarekin, eta ingurunearekiko jarrera estetikoak bultzatuko da.

Jarrera hori historian izandako adierazpen artistikoen ezagutzaren bitartez garatu behar da; zehatz esanda, espazio tridimentsionala antzemateko moduari dagozkion adierazpenen bidez: eskultura, arkitektura eta diseinua. Obra horietara hurbiltzeko moduak espiritu kritikoa sustatu behar du, eta horrek lagundu egingo die ikasleei euren inguruko eta mundu osoko arte-ondarea ezagutzen eta balioesten. Arte-jarduera ingurunearekin eta

gizartearekin komunikatzeko modu gisa hartzeak Bolumenaren Azterketa ikasgaia adierazpen-tresna bihurtuko du Batxilergoan eta ikasleen bizitza osoan.

Ikasgaia ikuspuntu teoriko eta praktikotik ulertzen da aldi berean, eta horrek forma bolumetrikokoak sortzeko tekniken, materialen eta tresnen ezagutza ahalbidetzen dio ikasleari, proiektu planifikatuaren garapenaren bitartez helburu bat gauzatzeko, betiere esperimenez ahaztu gabe konponbide berriak aurkitzeko bide gisa.

Ikasgai honen bidez ikasleek ikasketa-maila jakin batzuk lortu behar dituzte forma bolumetrikolari buruzko pertzepzio-gaitasunak garatzeko eta errealitate tridimentsionalean modu sortzailean esku hartzeko, errealitate artistikoa ingurune fisiko eta sozialarekiko elkarrizketa gisa ulertuz eta horrela euren pentsamenduak eta ideiak adierazteko ahalmena eskuratuz.

Prozesu horretan guztian eta ikasgai honetarako, aintzat hartuko ditugu Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan jasotako esperientziak. DBHn, behaketaren eta hizkuntza plastiko zein ikusizkoaren bidez zentzu orokorrean, ikasleek espazioa ulertzeko eta aztertzeko gaitasuna lortu dute, eta, horri esker, modu espezifikokoan landu ditzakegu orain adierazpen artistikoak eta izaera tridimentsionalako proiektuak.

Ikasgaietan, edukiak bost bloketan banatuta daude, eta bloke horiek forma tridimentsionala eta haren aplikaziorik esanguratsuenak ikastea eta aztertzea ahalbidetuko digute. Edukien blokeak honako gai hauen inguruan batzen dira: bolumenaren sorrerari buruzko ezagutza, forma eta hizkuntza tridimentsionalaren azterketa, konfigurazio tridimentsionalerako oinarriko materialak eta teknikak, balorazio adierazkorra eta sortzailea, eta adierazpen tridimentsionalak egoki ulertzeko eta garatzeko behar diren lan-printzipioak.

Blokeek ezarrita dauden gaitasunak erdiesteko egokientzat jotzen diren edukiak adierazten dituzte; ez dira gai-zerrenda bat eta ez dira berez zentzua duten atalkako unitateak. Irakasleek erabakiko dute nola zatikatu eta eurek egingo dute beharrezko aukeraketa euren programazioa garatzeko.

Ebaluazioari buruzko gogoetak ekoizpen-produkzioan kokatu behar dira (adierazpenarekin, sorkuntzarekin, komunikazioarekin, erabilerarekin eta abarrekin lotutako alderdiak hartuko lituzke bere barnean) eta hausnarketaren

edo kritikaren dimentsioan (ezagutzan, behaketan, azterketan, iruzkinean, interpretazioan eta abarretan oinarrituta).

Era berean, eta aurretik azaldutako ikasgaiaren planteamenduekin bat, garrantzitsua da praktika artistikoa beste pertsona batzuen interpretazioaren pean dagoen banakako gertaeratzat hartzen duten ebaluazio moduak gainditzea. Kontuan hartu behar da, ikasleak bere lanak beste lan eta adierazpen batzuekin arrazoitzeko, aztertzeko eta lotzeko gai izan behar duela eta kontziente izan behar duela zer arazo agertzen zaizkion eta zer konponbide aukeratzeko dituen. Gainera, noski, argi izan behar du ez duela beti banaka lan egingo eta ez duela izango beti lanean babesa emango dion talderik. Hori guztia ebaluatu beharra dago, eta ez bakarrik azken emaitza.

GINARRIZKO GAITASUNAK ESKURATZEKO, IRAKASGAI HONEK EGITEN DUEN EKARPENA

● Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna.

Esperimentazioan, azterketan eta hausnarketan oinarrituta objektu tridimentsionalak sortzeko ahalmenak zientziaren gaitasuna garatzen laguntzen du.

Forma tridimentsionalak errealitateetik oso hurbil dauden formak dira eta zerbait hautemangarria dira, eta behatu eta uki daitezkeenez, espazioa eta teknologiaren garapena ezagutzeko aukera dago, hartara, giza jardueraren aurrerapenerako.

Forma bolumetrikoen bilakaera, historian, gizateriak maila zientifikoan izandako garapenaren eta gizakiak bere buruarekin nahiz espazio fisikorekin duen harremanaren isla argia da.

● **Ikasten ikasteko gaitasuna.**

Lan tridimentsionalak lagungarriak izan daitezke ikasketa hasteko eta gero eta modu eraginkorragoan eta autonomoagoan ikasten jarraitzeko gai izateko trebetasunak eskuratzeko orduan, izan ere, lana bultzatzeko proiektuetan, ikasleek aurre egin behar diote erabakiak hartzeari, baliabideak bilatzeari eta azken lana gauzatzeko beharrezko urrats guztiei, eta baita garatu duten prozesuaren arrazoiaren azalpenari eta argudiatzeari ere.

Lan tridimentsional bat egiteak prozesu zehatz bat eskatzen du, eta bertan, garapen teknikoa eta sortzailea garatuko dira elkarri lotuta. Ikasgaiak hainbat arlotan laguntzen du gaitasun hau garatzen: baliabide tekniko zein eraikitzaileak bilatzeko beharrezkoak, norberaren ikasketez baliatzea, norberaren esperientziak erabiltzea, besteengandik ikastea...

● **Matematikarako gaitasuna.**

Lan tridimentsional baterako proiektua egiteko orduan, ikasleek zenbait urratsi aurre egin beharko diete, eta urrats horietan beharrezkoak izango dira matematiketako zenbait arrazoiak eta baliabideak. Lanaren eraikitze-planteamenduek lana egin aurretik egon beharko dute argi, eta, batzuetan, adierazpen espaziala izango da beharrezkoa, kontzeptu eta baliabide geometrikoak erabiliz; eta, beste batzuetan, eraikitze-problema ebatzi beharko dira, eta horiek ebazteko, proportzionaltasuneko eta geometriko oinarriko planteamendu matematikoak erabiltzea izango da beharrezkoa. Horrela, bi dimentsiotik hiru dimentsiora igaroko gara.

Lan artistikoak, beraz, garapenean, matematikaren baliabideak funtsezko oinarri gisa sortze-prozesu jakin bat modu objektiboan transkribatzeko.

● **Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna.**

Ikasgai guztietan bezala, hizkuntza-komunikaziorako gaitasunari laguntzen zaio lan baten planteamendua eta jarraipena argudiatzeak sortzen dituen komunikazio-trukeak zuzentzen dituzten arauak erabiltzean; zehazkiago esanda, garatzen diren prozesuaren azalpena eta ikasgaiak sortzen duen hiztegi espezifiko erabiltzean.

Era berean, gaitasun hori prozesu idatzi guztiaren bidez ere garatzen da, hau da, lan tridimentsionalaren sorreran, lan-prozesuaren transkribapenean eta lan horren memoria eta lanaren balorazioan, alegia. Izan ere, ikasleei lan bat egiteko prozesuan sortzen zaizkion ideia guztiak, lana gauzatzeko erreferentzia eta laguntza gisa balio zaizkionak, hortxe agertzen dira.

● **Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna.**

Gaur egun, irudien tratamendua eta kudeaketa ingurune informatiko eta digital batean egiten da. Ikasgai honek irudiekin lan egitea eskatzen du, bi dimentsioko formatuan izan arren, eta horrek errealitate tridimentsionala ulertzen laguntzen digu. Ildo horretan, Internetek eskaintzen dizkigun informazio-aukerak oso tresna erabilgarriak dira.

Informatika-programa gero eta errazagoak agertzea oso lagungarria izan daiteke objektuen eta espazioen diseinurako lanaren nahiz proiektu-aurrekezenaren edozein fasetan.

Artearen mundua egokitu egin da eta bilakaera izan du teknologia berriekin, eta haren garapenean lagundu dute. Batxilergoaren ikasgai honek trebetasuna eman beharko die ikasleei baliabide informatikoz eta teknologikoz balio estetikodun mezuak sortzeko.

● **Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna.**

Adierazpen artistikoak historian zehar ulertzeko, adierazpen horiek sortu dituzten kulturetara hurbildu beharra daukagu. Lanak ez ditugu aztertu behar ikuspuntu estetiko eta formaletik bakarrik; lanak sortu zituen pertsonaren edo taldearen errealitatearekin lotutako beste alderdi batzuk ulertzen saiatu behar dugu gainera. Artelanak euren testuinguruan ulertuta egiten dugun balorazioak eta lortzen dugun ezagutzak lagundu egiten dute errealitatea interpretatzeko eta bizitzeko edozein modurekiko errespetua eta tolerantzia sustatzen.

Artea ingurunea ezagutzeko bitartekotzat hartu behar da, eta baita banakako nahiz taldekako komunikazio- eta adierazpen-bitarteko gisa ere.

Objektu tridimentsionalak izaera funtzionalez edo estetikoaz ekoiztean eta diseinatzean, derrigorrean hausnartu behar da zenbait gairen inguruan: erabilgarritasun soziala, ekonomia, pilaketa, birziklapena, garapen iraunkorra. Horri esker, arazoak konpontzeko edo gizartearen eguneroko bizitzako gorabeherak hobetzeko trebetasuna garatzen da.

● **Giza eta arte-kulturarako gaitasuna.**

Ikasgai honen ikasketaren bidez, ikasleek, garai edo estilo bakoitzari lotutako kodeetan oinarrituta, artelan tridimentsionalak euren testuinguru sozial eta kulturalean ulertu, estimatu eta aztertze gaitasuna garatuko dute.

Zehazki esanda, gaur egungo kulturaren ezagutzak kritikoki hausnartzeko eta ikuspuntu estetikotik erantzuteko gaitasuna garatuko du ikasleengan, eta horrek lagundu egingo die eskaintzen zaien kultura-eskaintza hobeto ulertzen eta gozaten.

● **Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna.**

Sortze-prozesuak banakako ahalegin handia eskatzen du eta baita ikasleek autonomiaz jokatzeko ere, konponbiderik egokiena bilatzeko asmoz proiektuaren edozein fasetan hartu behar diren erabakiak hartzerakoan.

Esperimentazioak, sortze-metodo gisa, emaitza berritzaileak eta originalak ematen ditu, ikasleak ekimena hartzeko eta euren kontura ikertzeko gai diren heinean, betiere aurrean dauzkaten aukera guztiak aztertuz eta unean-unean erantzunik egokiena hautatuz.

Adierazpen artistikoak banakako nahiz taldekako aukera guztiak onartzen ditu, norberaren estimua eta nortasuna osatzen laguntzen du eta emozioekin eta afektibitatearekin lan egiten du.

HELBURUAK

Bolumenaren Azterketa irakasgaiak, etapa honetan, honako gaitasun hauek lortzea du helburu:

1. Hizkuntza tridimentsionala ezagutzea eta ulertzea, artelanen eta izaera bolumetrikoko objektuen sorrerara aplikatutako prozedura artistikoak bereganatuz, adierazteko eta komunikatzeko dauzkan aukerak ikusteko eta aukera horiek modu pertsonalean erabiltzeko.
2. Hizkuntza tridimentsionalaren adierazpen moduak behar bezala menperatzea eta trebetasunez eta egoki erabiltzea, eta ohiko eta ezohiko teknikak eta materialak ezagutzea, adierazteko eta komunikatzeko dauzkatzen aukerak, aukera teknikoek gainera, ezagutzeko eta kasu bakoitzean proiektu bakoitzerako egokiena aukeratzeko.
3. Adierazpen tridimentsionalekiko hautemate-mekanismoak modu eraginkorrean erabiltzea, bai natura-ingurunearen adierazpenetan, bai giza jarduera artistikoaren edo ez-artistikoaren emaitzetan, ingurune espaziala eta formala ulertzeko, atzemateko eta irudikatzeke.
4. Zentzu estetikoak garatzeko helburuz balorazio konstruktiboak eta autokritika egiteko gaitasuna osatzen duten esperientzia kognitiboak eta sentsorialak modu kontzientean, arduratsuan eta kritikoa koordinatzea eta integratzea.
5. Izaera tridimentsionaleko objektuak eta artelanak aztertzean, ikuspuntu analitikoak eta sintetikoak integratzea eta objektuen eta lanen egituretan eta barne-logikan sakontzea, analisi- eta sintesi-prozesu baten bidez ikusten eta sentitzen ikasteko eta izaera bolumetrikoko formak irudikatzerantz iristeko.
6. Ingurunea esploratzeko jarrera aktiboa izatea, ingurune kultural, natural, industrial eta teknologikoko ikono-sisteman dauden izaera tridimentsionaleko mezu gisa tratatu edo uler daitezkeen adierazpenak bilatuz, behaketarako, hausnarketarako eta komunikaziorako gaitasunaren garapenean laguntzeko.

7. Ikasleak, inguruan duen ikus-kulturaren gai formal eta kontzeptualekin lotuta, jarrera pentsakorra eta sortzailea garatzea, ikusmenaren bidez iristen zaion informazioa aztertuz eta interpretatuz, ondoren, plastikoki adierazteko eta ikus-kulturako lanen eta adierazpenen bidez identifikatzeko eta balioesteko.
8. Lan-proiektu bat asmo jakin batekin banaka edo taldeka planifikatzea, lan faseak egituratuz eta faseetara behar bezala egokituz, proiektuak emaitzan duen garrantziaz kontziente izateko eta prozesuaren berrikuspenak, emaitzen ebaluazio kritikoak, norberaren erantzukizunak eta besteen iritziekiko errespetuak eta tolerantziak duten garrantziaz ohartzeko.
9. Ikasgaiaren berezko terminologia zorrotz erabiltzea lan-prozesuen transmisio egokiaren bidez eta prozesuei emandako konponbideei buruzko argudiatzearen bidez, eta, horrela, komunikazio-trukean aberastasun handiagoa lortzea eta artelanen balorazio kontzientean laguntzea.

EDUKIAK

1. multzoa. Bolumenaren sorrera bi dimentsioko egitura batetik abiatuta

- Fenomeno tridimentsionalera hurbiltzea: gainazalen deformazioa eta ukipen-balioak, hirugarren dimentsioaren sorrera gisa.
- Forma tridimentsionalak sortzea gainazal zapaletatik abiatuta: gainjartzea, ebakiak, eraispena, norabide-aldaketa...
- Forma tridimentsionalak ikusteko, gaitasun espazialaren balorazioa.
- Jarrera kritikoa eta pentsakorra ikus-adierazpenen aurrean.

2. multzoa. Forma eta hizkuntza tridimentsionala.

- Ageriko forma eta egiturazko forma.

- Forma biomorfkoak eta geometrikoak, naturalak eta industrialak.
- Bolumena, barne-indarren proiektzio ordenatu gisa. Naturaren ereduak eta jarraibideak.
- Hizkuntza bolumetrikoaren elementuak: planoak, bolumena, ehundurak, ahurtasunak, ganbeltasunak, hutsa, espazioa – masa, kolorea...
- Espazioa eta argia, bolumenaren defnizioan eta pertzepzioan.
- Hutsa elementu formal gisa objektu bolumetrikoen defnizioan.
- Hizkuntza tridimentsionalaren oinarrizko elementu formalak eta antolaketako elementu formalak aztertzea eta identifikatzea (mugimendua, tentsioa, proportzioa) izaera tridimentsionaleko artelanetan eta objektuetan.
- Objektuak aztertzea hainbat ikuspuntutatik.
- Forma irekiak eta itxiak aztertzea eta esperimendatzea, hutsuneak formaren parte moduan balioetsiz.
- Barne-ordenaren balorazioa osaketa tridimentsionaletan.

3. multzoa. Konfigurazio tridimentsionaleko oinarrizko materialak eta teknikak.

- Teknikak: gehigarriak (modelatua); kenketakoak (zizelkatzea); eraikitzeak (konfigurazio espazialak eta tektonikoak); erreprodukziokoak (moldaketa eta hustuketa).
- Materialen, tresnen eta euskarrien garrantzia.
- Materialen, tresnen eta haien aukera eta muga tekniko nahiz adierazkorren azterketa eta ulermena.
- Eraikuntza tridimentsionaleko prozeduren erabilera (seriatzea, moduluak...).

- Formen sorrera, material ez-tradizionalen erabileratik abiatuta: kartoia, metalak, material sintetikoak, material naturalak...
- Esperimentazioa, zenbait teknika eta materialekin.
- Izaera tridimentsionaleko artelanen berezko prozesuen azterketa.
- Teknologien erabilerak proiektu tridimentsionaletan (proiektzioak, erreproduktzioak) egiten dituen ekarpenak onartzea eta balioestea.
- Iraunkortasun-arazoak kontuan hartzea proiektu tridimentsionalak egitean (birziklapena, ingurumena mantentzea...).
- Materialen ezaugarriak ezagutzeko interesa.
- Tresnak prestutasunez eta kontuz erabiltzea eta mantentzea.
- Ezohiko baliabideen erabilerarekiko jakin-mina eta interesa: instalazioak, ready-made...

4. multzoa. Forma tridimentsionalaren adierazpen- eta sormen-balorazioa

- Materia, forma eta adierazpena.
- Formaren eta materialen arteko ikus- eta egitura-harremanak.
- Forma hutsa. Hutsa, formaren adierazpen-elementu gisa.
- Ukimena. Materialen adierazkortasun-kalitatea.
- Akaberen balio adierazkorak: ehundura, kolorea.
- Argia, bolumena osatzen eta adierazten duen faktorea.
- Espazioa nola hauteman den historian.
- Arte-adierazpenak eta izaera bolumetrikoko objektuak, errealtateari buruzko diskurtso eta interpretazioen euskarri gisa.

- Testuinguruaren garrantzia, lan tridimentsionalen prozesuan eta emaitzan.
- Informazio-iturrien eta formatuen erabilera, adierazpen plastiko tridimentsionalak ezagutzeko.
- Materialen eta akaberen balio adierazkorren ikerketa esperimentalak.
- Argi-aldaketen bidez, bolumenen eta giroen itxuran aldaerak sortzea.
- Esperimentazioa eta esplorazioa, oinarriko eta antolaketako elementu formalekin ekoizpen tridimentsionalen ebazpenean.
- Azterketa eta alderaketa-praktikak tekniken, prozesuen eta emaitzen artean, erabileren eta esanahien arabera.
- Inguruneko adierazpen plastikoetan edo ikus-adierazpenetan alde estetikoak eta adierazpen-ezaugarriak aurkitzeko prestutasuna.
- Lan plastiko tridimentsionaletan lan-prozesu baten beharrezko kontuan hartzea.
- Proiektu tridimentsionaletarako erantzun sortzaile ugari planteatzeko eta erabiltzeko interesa.

5. multzoa. Elementu tridimentsionalen diseinurako eta proiekturako printzipioak

- Egituraren, formaren eta funtzioaren arteko harremana objektua egitean.
- Azterketa- eta sintesi-prozesua, forma tridimentsionalak sortzeko lan-metodologia gisa.
- Objektuak sortzea. Sortze-prozesua. Lanaren antolaketa logikoa eta arrazionala. Proiektu baten etapak. Konfigurazio tridimentsionalean parte hartzen duten faktoreak.

- Diseinu tridimentsionaleko produktuen alderdi materialak, teknikoak eta eraikuntzakoak aztertzea.
- Proiektu errazak egitean jarraitu beharreko etapen planifikazioa.
- Proiektu errazak proposamen zehatzen gainean garatzea.
- Erantzukizuna ingurunean esku hartzean eta espazioak, materialak eta tresnak erabiltzean.
- Segurtasuneko oinarritzko arauak kontuan hartzea eta zaintzea.
- Proiektuak egitean planifikazioak daukan garrantzia.
- Taldeko lanak eta proiektuak errazten dituzten malgutasun-, elkartasun- eta interes-jarrerak balioestea.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Izaera tridimentsionaleko konposizioak egiteko teknikak, materialak eta baliabideak egoki aukeratzea eta erabiltzea, eta haien arteko harreman logikoa ezartzea eta adierazteko nahiz komunikatzeko dituzten aukerak balioestea.
 - 1.1. Ea aukeratzen duen bere asmoetarako prozedura egokia.
 - 1.2. Ea esperimentatzen dituen teknologiek lan tridimentsionaletarako eskaintzen dituzten aukerak.
 - 1.3. Ea onartzen dituen materialen birziklapenak duen garrantzia eta eskaintzen dituen adierazpen-aukerak.
 - 1.4. Ea ezartzen duen harremanik hainbat arte-ekoizpenetan erabilitako tekniken, materialen eta baliabideen, eta ekoizpen horien adierazpen- eta komunikazio-asmoen artean.
2. Eguneroko bizitzan dauden objektuak ikuspuntu formaletik eta funtzionaletik aztertzea, eta konfigurazio tridimentsionaleko alderdirik

nabarmenenak eta formaren eta funtzioaren arteko harremana identifikatzea eta balioestea.

- 2.1. Ea identifikatzen duen konfigurazio tridimentsionaleko oinarrizko elementurik irudi eta agerpen artistikoetan.
 - 2.2. Ea bereizten duen baliabide teknikorik eta prozedura-baliabiderik bere ingurunean dauden lan tridimentsionaletan.
 - 2.3. Ea ikusten dituen objektu baten konfigurazioa zehazten duten eta haren funtzioari lotuta dauden arrazoiak.
3. Konposizio tridimentsionalak egitean, materialen, akaberen eta trataera kromatikoaren aukera teknikoak eta adierazkorrak modu sortzailean erabiltzea, asmo plastiko eta komunikatiboekin bat.
- 3.1. Ea teknologian oinarritutako baliabiderik badarabilen, adierazteko eta/edo komunikatzeko asmoz.
 - 3.2. Ea egoki arrazoitzen duen materialen, akaberen eta trataera kromatikoaren aukeraketa, bai bere ekoizpenetan, bai besterenetan.
4. Objektu tridimentsionalak modu eskematikoan eta sintetikoan irudikatzea, haien oinarrizko egitura formala nabarmentzeko eta irudikapen ororen berezko prozesuetara hurbiltzeko asmoz.
- 4.1. Ea bistaratzen dituen bere proposamenak eskema edo zirriborroen bidez.
 - 4.2. Ea baztertzen dituen azaleko eta garrantzirik gabeko elementuak forma bolumetrikoak irudikatzerakoan.
5. Aldaketa sortzaileen bidez, izaera tridimentsionaleko osaketa-arazo baterako erantzun ugari eta askotarikoak aztertzea eta sortzea.
- 5.1. Ea ikusten duen arazo beraren aurrean konponbide ugari egon daitezkeela.

- 5.2. Ea identifkatzen dituen historian izaera tridimentsionaleko artelanetan bolumena irudikatzeke erabili izan diren baliabide ugariak.
6. Irudikapen ororen berezko prozesuak ulertzea eta aplikatzea, errealitatearen eta berarengandik abiatuta egiten diren konfigurazio tridimentsionalen artean sortzen diren harremanak bereziki balioztatuz.
 - 6.1. Bere lanetan, ea modu adierazkorrean uzten duen agerian errealitatearen itxura.
 - 6.2. Ea ikusten eta identifkatzen dituen egiturazko ezaugarriak bere inguruneko objektuetan.
 - 6.3. Ea bilatzen dituen bere ingurunean eta arte-ekoizpenetan bere adierazpen- eta komunikazio-asmoekin bat datozen erreferentziak eta ideiak.
7. Elementu eta konfigurazio tridimentsionalak argudioen bidez proiektatzea eta lantzea; elementu eta konfigurazio horietan oinarritzko elementu formalen aplikazio egokiak ideiarene, formaren eta materiaren arteko harreman koherenteak eta esanguratsuak ezarriko ditu.
 - 7.1. Ea teknika eta prozedura egokiak erabiltzen dituen, proposatutako komunikazio- edo adierazpen-helburuaren arabera.
 - 7.2. Ea hizkuntza tridimentsionalaren oinarritzko baliabiderik badarabilen, garatzen duen proiektuaren asmoaren arabera.
 - 7.3. Ea arrazoitzen dituen egiten dituen interpretazioak eta proiektuak.
8. Ekoizpen artistikoak eta kulturalak sortu diren testuinguruan aztertzea eta kritikoki balioestea, eta ikasgelan sortutako proiektu tridimentsionalak espezifikoki kontuan hartzea.
 - 8.1. Ea kontuan hartzen dituen ezaugarri kulturalak, sozialak eta pertsonalak, izaera bolumetrikoko irudikapenak aztertzean eta alderatzean.

- 8.2. Ea ikuspuntu arrazoiturik eta pertsonalik erabiltzen duen sorkuntza tridimentsionalen ikerketan eta azterketan.
 - 8.3. Ea terminologia egokia darabilen azterketak eta interpretazioak egitean.
 - 8.4. Ea identifkatzen duen adierazpen- eta komunikazio-asmorik irudikapen plastiko tridimentsionaletan.
9. Lan-proiektuak garatzea, asmoa kontuan hartuz, faseetako bakoitzaren baliagarritasuna eta komenigarritasuna arrazoituz, jarrera ireki eta arduratsua izanez eta ekarpenak adostutako helburuen arabera balioztatuz.
- 9.1. Ea ebaluatzen duen bere lan-prozesua eta egiten dituen emaitza hobea lortzeko beharrezkotzat jotzen dituen aldaketak.
 - 9.2. Ea bere ideiak ematen dituen, eta egoki arrazoitzen dituen taldekako arazoak konpontzeko.
 - 9.3. Ea errespetatzen eta balioesten dituen besteen parte-hartzea eta ekarpenak.
 - 9.4. Ea argudiatzen duen lanerako bere plana, proiektuaren helburua alboratu gabe.
 - 9.5. Ea aintzat hartzen duen prozesua planteatzeko lan-proposamen zehatza.
 - 9.6. Ea onartzen duen arte-proposamen tridimentsionalak garatzeko talde-lanak daukan garrantzia.
10. Izaera tridimentsionaleko mezuak aztertzeke eta ekoizteke prozesuak komunikatzea, ikasgaiko hiztegia eta terminologia egoki erabiliz.
- 10.1. Ea koherentziaz aditzera ematen dituen gauzak eta saiater den bere lanak argudiatzen.
 - 10.2. Ea argudiatzen dituen lan-prozesuei emandako konponbideak, terminologia egokia erabiliz.

- 10.3. Ea interesik badaukan eztabaidetan parte hartzeko eta beste pertsona batzuen lan-prozesuak ezagutzeko.
- 10.4. Ea lantzen eta justifikatzen dituen izaera tridimentsionaleko formak irudikatzean agertzen diren arazoei emandako erantzun artistikoak.

